

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויקהל-פיקודי

בס"ד

לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע. (30 ד')	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	17:07	17:23	17:17	17:16	17:07	17:16	17:25	17:16	17:07
יציאת שבת	18:20	18:21	18:20	18:20	18:20	18:21	18:21	18:19	18:20
ר"ת	19:00	18:57	18:59	18:58	18:59	18:58	19:00	18:54	19:00

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

פרשת ויקרא כד אדר - א ניסן | **דף היומי** - עבודה זרה נה - סא | **משנה ברורה** - סימן ש"ב אמצע סעיף ט" "אבל בגד" עד סימן ש"ג סעיף י' | **מוסר** - קונטרס תפארת אדם תחילת פרק י' עד פרק י"ב "והנה אצלנו" | **קנין חכמה** - פרק ד משנה ד 'רבי יוחנן בן ברוקא' עד משנה ז

יום חמישי כ"א אדר תשע"ח | פניני פרשת ויק"פ - פרה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

אבי סיפר שלמחרת, בליל שבת, חש כאבי ראש עזים ונרדם, והנה הוא רואה בחלומו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והוא עולה ומטפס בסולם ומגיע עד לראשו... לפתע הוא רואה צדיק מתקרב, וסביבו עדת חסידיו. לשאלתו מי הוא הצדיק, משיבים: הרי זה סבך - הרבי ר' אלימלך...

הגה"צ רבי אורי ויסבלום שליט"א, בן אחר בן דור שביעי ל'נועם אלימלך' זי"ע, בסיפורי הוד מאלפים על חיי אותו רועה נאמן

מחזה מרנין נראה מידי שנה ביום כ"א באדר, בבית המדרש החסידי בחיפה: בסעודת ההילולא לכבוד הצדיק הקדוש הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, הנערכת בראשות כ"ק האדמו"ר מנדבורנא-חיפה שליט"א, משתתף כאורח כבוד נכד הרבי, בן אחר בן דור שביעי ל'נועם אלימלך' זי"ע, ומדריך את הקהל בדרכו של הצדיק בסיפורי הוד מאלפים על חיי אותו רועה נאמן.

האורח הנכבד, הלא הוא הגה"צ רבי אורי ויסבלום שליט"א, משמש כמשגיח ומנהל רוחני של ישיבת 'נחלת הלויים' השוכנת בשכונת 'נווה שאנן' החיפאית. בדמותו הנערצת יש הרמוניה נפלאה של יהודי שורשי וחם מאוד לחסידות ולדרכי סבו הצדיק הנשגב, לצד תפקידו כמשגיח בישיבה חשובה.

ראשית, נבקש לשמוע את סדר היחוס של המשגיח שליט"א אל הרבי זי"ע!

"אבי הגאון רבי יעקב יצחק זצ"ל, מרבני העיר חיפה, נקרא על שם סבו המכונה במשפחתנו 'דער זיידע ר' איציק'ל', שהיה בנו של הרה"ק רבי נפתלי מליז'נסק , בן הרה"ק רבי אלעזר מליז'נסק, בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'נסק זכותו תגן עלינו".

מה שמעתם מאביכם זצ"ל על הסב הרבי ר' אלימלך זי"ע?

"ברשותכם, אפתח בסיפור על סבי רבי נפתלי זצ"ל, שהיה אדמו"ר בזידיטשוב ובבאלחוב. הוא נפטר בגיל חמישים וארבע, לאחר ששבר את שכבת הקרח על גבי הנהר במקל כדי לטבול בו. הוא חלה בדלקת ריאות, שהיתה מחלה חשוכת מרפא באותם ימים, בפרט בעיירה קטנה זו שבה לא היה רופא לרפואה... יהודי מבני ברק בשם רבי נפתלי שרייבר ז"ל, סיפר לי מזכרונותיו על אותה תקופה, שבה היה שם רק מקווה עירוני, שכדי להגיע ולטבול בו, נזקקו לרדת שמונים מדרגות (!); לכן לא תמיד הצליחו להפעילו, ולא נותר אלא הנהר הקפוא. אך סבא לא אבה לוותר על טבילה, לכן טבל בנהר למרות הקור הנורא.

"לאחר שנפטר, נותר אבי יתום בן עשר-אחת עשרה, בן יחיד לאמו, לאחר שאחיו מיילך ואחותו מיר'ל נפטרו ממחלות ילדים מצויות. הוא היה מספר בכל שנה ביארצייט בכ"א באדר סיפור מופלא: אמו ע"ה נהגה לאפות חלות בכל ליל שישי לכבוד שבת קודש. פעם אחת, לאחר שהכניסה את החלות לתנור, ביקשה לנמנם מעט מפאת עייפותה, אולם הנמנום התמשך עד אור הבוקר, ובינתיים התמלא הבית כולו בעשן...

"בבוקר שמו השכנות לב כי התריסים עדיין מוגפים, לא כהרגלה של בעלת הבית, והיא לא נראית בחוץ כדרכה בהכנות לשבת. הן פרצו אל הדירה, ולחרדתן, גילו את האם ואת בנה היחיד שהיה כבן אחת עשרה, שקועים בעילפון עמוק ונתונים בסכנת חיים. הזעיקו בבהילות את אחת מזקנות העיר שידעה פרק בעיסויים ובשמני מרפא, והיא מרחה על ראשם מה שמרחה עד ששבו להכרתם, אך עדיין נשקפה סכנה גדולה לחייהם.

"אבי סיפר, שלמחרת, בליל שבת, חש כאבי ראש עזים ונרדם, והנה הוא רואה בחלומו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמיימה, והוא עולה ומטפס בסולם ומגיע עד לראשו... לפתע הוא רואה צדיק מתקרב, וסביבו עדת חסידיו. לשאלתו מי הוא הצדיק, משיבים: הרי זה סבך - הרבי ר' אלימלך... ואז קרא: 'הרי אני זקוק לרפואה וישועה גדולה, רצוני לגשת אל הצדיק שיברכני'. פתאום ניגש אליו מלאך וניסה להפילו מהסולם, אך הוא התעקש וזעק: 'אל תפיל אותי! אני מוכרח לגשת לסבי!'. ואכן, הוא הצליח לגשת. הרבי הניח ידו הימנית על ראשו ובירכו, ו-למחרת הוא הבריא לגמרי, ואילו האם נאנקה במיטת חולייה שבועות ארוכים.

"סיפור זה היה אבי זצ"ל מספר בכל שנה ביארצייט בהתרגשות גדולה, כמי שזכה לראות בילדותו את הרבי ר' אלימלך בחלום ולקום מחוליו בברכתו! זאת אני זוכר, שאבי זצ"ל היה ספוג כולו בסיפורים ובאמרות קודש מהרבי ר' אלימלך, ואותם נהג למסור בלהט אש בכל הזדמנות".

המשך בעמוד 8 <<<

הגבאים בחוצפתם העלו את המקהלה שוב, הסיפור חזר על עצמו, הרב מבריסק אומר "אראפ" - לרדת, והגבאים מכריזים "ארויף" - לעלות. עולים ויורדים, כמו מלאכים, מלאכי חבלה עולים ויורדים... באותו רגע התחילו קולות צעקה רמות מעזרת הנשים: "מחוצפים!!! גבאים!!!"

הרב ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על 'יש לי כח לפעם אחת נוספת'...

"וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ', י"ח)

מדוע הצטער משה רבינו?

הנה במדרש תנחומא מביאים חז"ל "שהיה משה מיצר" - היה לו צער על "שלא השתתף הוא עמהם במלאכת המשכן". את המשכן עשו בצלאל או אהליאב - וכל איש חכם לב שהצטרפו אליהם לעשות את המשכן, את הכלים ואת בגדי הכהונה. לא משה רבינו. לכן היה בצער: מדוע לא זכיתי.

מדוע באמת לא עשה?

"אמר לו הקב"ה למשה: מלך עשיתיך, מה מלך עמו עושין גזרתו, אף אתה גוזר עליהן והם עושים". הקב"ה אמר לו: משה, אתה מלך ומלך לא עושה - תאמר לאחרים והם יעשו. היה לו צווי מאת ה' שלא לעשות.

אשאל שאלה חזקה: התורה אומרת "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן" (במדבר ז', א'). שואלים חז"ל: וכי משה בנה את המשכן? הרי בצלאל או אהליאב וכל חכם לב - הם בנו את המשכן. ומתרצים: אלא, לפי שמשה מסר עצמו על המשכן נקרא על שמו.

מה המשמעות הפשוטה של "מסר נפשו"?

מובא שם ברש"י על המקום: "כלות משה - בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן, ותלאו הכתוב במשה, לפי שמסר נפשו עליו, לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר להורות לעושי המלאכה, ולא טעה בתבנית אחת. וכן מצינו בדוד, לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש, שנאמר: 'זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' (תהלים קל"ב), לפיכך נקרא על שמו, שנאמר: 'ראה ביתך דוד' (מלכים א', י"ב, טז)".

מיד בתחילה, כאשר החלו לבנות את המשכן, ביום הראשון של יום טוב סוכות (סיימו את בנין המשכן בחנוכה - כעבר חדשיים ועשרה ימים), כל אותם ימים ללא הפסקה הלך משה רבינו ע"ה מאיש לרעהו, מאמן לאמן, ניווט, הדריך ופקד - שיראו באמת לעשות ולכוון את הכוונות הראויות "כאשר צווה ה' את משה". כך הלך מאיש לאיש לבדוק האם אכן הכל נעשה בשלמות, לכבוד ה' יתברך.

נשאלת השאלה: אם כן, מדוע היה משה בצער על שלא עשה? הוא הרי היה האחראי והמנהל של הבניה כולה, הוא השליח, המכוון שבלעדיו אין כלום, עד כדי כך ש"מסר נפשו על המשכן" במסירות נפש כפשוטה ללא הרף, עד מסירת כל הכוחות. מה כואב לו, ומדוע הוא מיצר?! פלא.

התשובה לכך: "אבל בידיים שלי, בעשר אצבעותיי, לא זכיתי לייצר משהו במשכן!!" - זה מה שכאב למשה רבינו ע"ה. מוראדיג. הוא רצה שהגוף שלו עצמו והידיים עצמן יבנו את המשכן!

נחמו הקב"ה ואמר: תגיע השעה שיהיה צורך להקים את המשכן, ואף אחד לא יוכל להקימו, רק אתה תקים - במעשה הידיים שלך.

הגיע הרגע הגדול. אמר משה לקב"ה: אינני יכול להקימו. כי לא היה שייך להגביה ולהקים בידי בשר ודם. כל קרש היה גבהו עשר אמות. אמר לו הקב"ה: אתה רק תתפוס, וזה לבד יקום. כדברי רש"י בפרשתנו (ל"ט, ל"ג): "...שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזוקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: "איך אפשר הקמתו על יד אדם?' אמר לו: 'עוסק אתה בידך, נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו', וזהו שנאמר (שמות מ', י"ז) 'הוקם המשכן', הוקם מאליו".

אם כן מה הולך פה - - - בתחילה כתוב: "ויהי בחדש הראשון ... הוקם המשכן". ואחר כך נאמר "ויקם משה את המשכן". 'הוקם' או 'ויקם משה'?!

אלא שזהו הכלל המיוחד בענייני עבודת ה': בשמים נחשב הדבר למשה רבינו ע"ה שהוא הקים את המשכן. כיון שעשה כל מה שהוא יכול כדי להקימו - נפסק עליו בשמים לנצח נצחים: "ויקם משה את המשכן!".

כי אם אדם עושה מה שהוא יכול - יש סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע...

יש לי כח לפעם אחת נוספת

רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מספר א מוראדיגע מעשה מהבריסקער רב.

במשך כל ימות השנה התפלל הרב מבריסק במנין הפרטי שלו, אבל כאשר הגיעו הימים הנוראים, הלך להתפלל בבית הכנסת הגדול בעיר.

בבריסק התגוררו מתחצפים למיניהם, מודרנים שהיו קרובים לתנועת ההשכלה, או הציונים וכדומה. בעיצומו של ראש השנה, נהייה לו חושך בעיניים. על הבימה עמד החזן עם הקופליק הגבוה, עם פרפר בחולצה, ועל ידו חבורה שלמה, 'מקהלה', שחלקם אינם שומרי תורה ומצוות. בראש השנה - קונצרט?! הרב נתן את קולו בקריאת תגר ובהוראה: "אראפ!" - לרדת!

ל'מקהלה' היה כבוד לרבה של העיר, וכיון ששמעו את קולו של הרב "לרדת!", ברחו כלם וירדו מהבימה.

שניים מהגבאים קמו ממקומותיהם, בזעם: "א חוצפה! את הכסף אתם מקבלים מאתנו או מהרב?! אנחנו אומרים לכם - לעלות!".

עלו בחזרה.

הרב ראה את המתרחש, קרא שוב בקול: "אראפ!"

הם שמעו "אראפ", ירדו.

הגבאים בחוצפתם העלו אותם בשלישית. בקיצור, הספור חזר על עצמו יותר מעשר פעמים, הרב אומר "אראפ" - לרדת, והגבאים מכריזים "ארויף" - לעלות.

עולים ויורדים, כמו מלאכים, מלאכי חבלה עולים ויורדים...

עד שהבריסקער-רב חשב לעצמו (כך ספר הרב מבריסק): 'יותר אינני יכול, אסור לי להוסיף יותר מחמת סכנה לבריאותי וממילא אני פטור, אבל חשבתי כי יש לי כח לפעם אחת נוספת, ואחרי פעם זו אשוב למקומי ואשתוק, כי עשיתי מה שאני יכול' [הוא ידע לבחון את עצמו בכאלו רגעים, שפעם אחת נוספת הוא עדין יכול].

קרא שוב: "אראפ!"

באותו רגע התחילו קולות צעקה רמים מעזרת הנשים: "מחוצפים!!! גבאים!!! הרב הוא הקובע!". התלקחה מהומה רבה, והמקהלה התבטלה.

אמר הרב מבריסק: "כך רצו מן השמים. שאני אעשה עד גבול היכולת שלי".

"ויקם משה את המשכן" - הוא הקים, כיון שעשה מה שהיה יכול.

האמת, שאין זה מעשה מהרב מבריסק, אלא מעשה במדרש בתחילת שיר השירים. המדרש מביא את הפסוק: "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב" (משלי כ"ב, כ"ט), שזה רבי חנינא.

רבי חנינא ראה את כל בני עירו מביאים עולות וזבחים ועולים לירושלים - להקריב קרבנות. אולי זה היה אותו רבי חנינא שהסתפק בקב חרובים מערב שבת, אולי רבי חנינא אחר, אבל ודאי רבי חנינא היה עני מרוד, שלא היתה לו פרוטה לקנות קרבן. ולבו כאב עליו מאד.

אין לי, אבל אני רוצה להביא!

מה עשה? יצא חוץ לעיר - לכוון ההר - - - וזה לשון המדרש, פלאי פלאים:

"פעם אחת ראה אנשי עירו מעלים עולות ושלמים, אמר: 'כולם מעלים שלמים לירושלים ואני איני מעלה כלום, מה אעשה?' מיד יצא למדברה של עירו בחרבה של עירו ומצא שם אבן אחת, יצא וסרקה וסתתה וכרכמה, אמר: 'הרי עלי להעלותה לירושלים'. בקש לשכור לו פועלים, אמר להם: 'מעלים לי אתם את האבן הזאת לירושלים?' אמרו לו: 'תן לנו שכרנו מאה זהובים ואנו מעלים לך את אבנך לירושלים'. אמר להם: 'וכי מנין לי מאה זהובים או חמישים לתת לכם?'... מיד הלכו להם. מיד זימן לו הקב"ה חמישה מלאכים בדמות בני אדם, אמרו לו: 'רבי, תן לנו חמישה סלעים ואנו מעלים אבנך לירושלים, ובלבד שתתן ידך עמנו'. נתן ידו עמהם ונמצאו עומדין בירושלים. ביקש ליתן להם שכרם ולא מצאן. בא המעשה ללשכת הגזית, אמרו לו: 'דומה רבינו שמלאכי השרת העלו לך את האבן לירושלים'. מיד

המשך בעמוד הבא <<<

בשנת תש"ע, לאחר קבלת קהל של עשרות אנשים, אמר פעם רבינו: "אין לי כבר כח לכל כך הרבה אנשים, האם אתם יכולים להסביר לי איך לשווער יש כח לכל כך הרבה שואלים? והוא הרי הרבה יותר מבוגר ממני!"

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א על גדולי ישראל. וגם: שאלות ששאל על ענייני 'פרה אדומה', שתשובותיהן פזורות בש"ס

"וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה" (במדבר י"ט, ב' - קריאה לפרשת פרה)

מי הוא הבקי בספרי ה'חזון איש'

פעם חיפשו דבר בספר 'חזון איש', ושאלו לרבינו אל מי יש לפנות כבקי בספרי ה'חזון איש'. השיב רבינו שמסתמא הג"ר דב לנדו שליט"א, שהוא תלמיד חכם גדול.

החזו"א כתב ס"ת רק בסוף ימיו

סיפר רבינו: "החזו"א כל ימיו השתוקק לכתוב ספר תורה, ומה שלא עשה כך בתחילה, משום שאחז שספריו קודמים לזה, וכסף לשניהם לא היה לו, אמנם בסוף ימיו, כשכבר סידר את ספריו, היה לו כסף לספר תורה, וכשגמר הכתיבה היה שרוי בשמחה גדולה עד למאד ועשה סעודה למקורבים".

על מי בירך רבינו ברכת "שחלק מחכמתו"

סיפר רבינו: "פעם אחת אירע שנשארתי בישיבת לומז'ה חודש שלם. כשחזרתי הביתה אמר אבא שאברך על החזו"א 'ברוך שחלק', ואז בירכתי פעם אחת. ופרט לזה אמר לי אבא לברך עוד ב' פעמים, פעם אחת על הרב מבריסק, ופעם אחת על הגר"א קוטלר כיון שמוחזק לגדול הדור". ושאלוהו האם בירך גם על הרב מטשעבין, והשיב רבינו שאינו זוכר, אמנם את זה זוכר להדיא, שהחזו"א אחז ממנו מאד מאד (רמש"ג)

ה'קהילות יעקב' נכתב בצורה קלה

אמר רבינו: "אבא זצ"ל כתב את ספריו בצורה קלה וברורה, מפני שהיה ראש ישיבה, והוא כתב לבחורים, לכן כתב קל כל כך".

הקושי שבהלכות בורר

שמעתי מרבינו, שהלכות בורר בשבת אינן פשוטות כלל ועיקר, ויש בזה הרבה חילוקים דקים כגון להגדיר מהי תערובת ומה לא. וסיפר שפעם התארח אצלו בשבת חמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ולאחר הסעודה דנו בעניין לפנות צלחות ובקבוקים וכדומה שהיו על השולחן, האם נחשב הדבר לתערובת, ונתקשו בגדר הדבר.

ועוד סיפר שאביו רצה לחבר ספר על הלכות בורר, מפני קושי גדרי המלאכה, וכשהגיע פעם חמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לבני ברק, דן ה'קהילות יעקב' עמו בהל' בורר, אמנם לבסוף לא חיבר ספר ע"ז.

שלש שמות זה מספיק

אמר רבינו שאביו רצה לקרוא לו בברית גם 'פרץ', אבל בסוף החליט ששלוש שמות זה מספיק.

'ברוך שחלק' על הגרי"ש אלישיב זצ"ל

בחתונת רמ"ד צביון בחודש אב שנת תשס"א שהיתה שנת שמיטה, השתתפו גם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ויבלחט"א רבינו שליט"א, וניגש אחד לרבינו באמצע החופה ואמר לו שראה את הגרי"ש קודם החופה ולא בירך עליו 'ברוך שחלק', האם יכול לראותו שוב ולברך עליו כעת? והשיבו רבינו שהכל ראיה אחת ואפשר לברך. אח"כ בסעודה ישבו רבינו וחמיו זה לצד זה, שאל רבינו את חמיו מה שלומו, והשיבו הגרי"ש בשמחה "ב"ה אני יכול לומר שהשמיטה לא נכנסו ספיחין לירושלים".

"איך לשווער יש כח לכל כך הרבה שואלים"...

בשנת תש"ע, לאחר קבלת קהל של עשרות אנשים, אמר פעם רבינו: "אין לי כבר כח לכל כך הרבה אנשים, האם אתם יכולים להסביר לי איך לשווער יש כח לכל כך הרבה שואלים? והוא הרי הרבה יותר מבוגר ממני" (רמש"ג).

יראת הכבוד של רבינו מחמיו

ידוע ומפורסם שהיתה לרבינו יראת הכבוד מאד מחמיו, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ותמיד כשהיה בא לבקרו בחול המועד, היה נכנס אליו בלי המקל מפני כבודו. פעם אחת כשרצה לשואלו בענין שעון זהב בשבת, הכין את השאלה היטב קודם בבית מפני יראת הכבוד.

שאלות בענייני פרה אדומה

האם מותר לקנות פרה אדומה מן הגוי?
האם פרה קדשי מזבח או קדשי בדק הבית?
האם כל עבודה פוסל בפרה?
האם שחיטת פרה כשרה בזר?
כמה אורך השיער השחור שפוסל בה?
האם נדה אפשר להזות עליה והיא טהורה?
האם פרה אדומה מטמאה טומאת אוכלין?
האם מותר לשרוף שתי פרות כאחת?
נשחטה בהמה אחרת עמה בלי, כוונה אם כשרה?
האם נטל שכר לקדש מי חטאת אם כשר?

(מתוך הספר 'הספרים של רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א')

>>> המשך מעמוד קודם | הרב ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

נתן לחכמים אותו השכר שהשכיר עם המלאכים".

הוא התחיל עם סיתות באבן. מה יהיה אחרי הסיתות? לא יודע, אני מתחיל. וכשסיים אמר: "הרי עלי להעלותה לירושלים". לשון של נדר או נדבה. הוא עצמו ודאי לא יכול לקחת כזו אבן, בכזה משקל. טוב, ממשיך שלב נוסף. פונה לסבלים, אבל הם בקשו כסף רב "אם היה לי חמשים זוזים לתת לכם הייתי כבר מביא קרבן ולא אבן..." מה לעשות? הוא כבר התחייב - "הרי עלי להביא לירושלים". ניסה בכל זאת להגביה התאמץ, עד... שהגיעו חמישה מלאכי השרת. הם בקשו גרושים לעומת הסבלים הקודמים "אבל יש לנו תנאי!"

"מה התנאי שלכם?"

"שאתה גם תעזור!"

"נו, בבקשה".

רבי חנינא הניח את היד ו - - - הם בירושלים!

לא מובן, באים כבר מלאכים, וכי הם צריכים את העזרה שלו?! לא. רק שהם כאילו אמרו לו: "נכון, אינך יכול לסחוב לבדך, אבל הרי לסייע אתה כן יכול, אז בבקשה תתאמץ עוד, תעשה כל מה שאתה יכול, ואז, כאשר עשית ככל שביכולתך מתחילת הסיתות עד אחיזה באבן - מיד אתה עם כולם בירושלים". כי אם אדם עושה מה שהוא יכול - הוא זוכה לסיעתא דשמייא למעלה מדרך הטבע.

שמעתי פעם מהרב שלמה לורנץ ז"ל: לאחר קום המדינה הגיעו עולים חדשים מארצות שונות, ממרוקו ועוד. לא היתה אפשרות כספית להחזיק אותם במוסדות של שומרי תורה ומצוות, כולם היו דלים ורשים. המדינה שילבה את הילדים בכוח ובכפיה יחד עם ילדים חילוניים לחלוטין.

"באתי ל'חזון איש'" - סיפר הרב לורנץ - "ושאלתי: מה אנחנו עושים? מגיעים מאות ילדים, ולפי הכמות, גם אם ראשי המדינה יתנו לנו להציל אותם מידיהם, היכן נכניס אותם? אין אפשרות לאכלס מאות ילדים!", התאוננתי באזני ה'חזון איש' זצ"ל.

ה'חזון איש' ענה במשפט יסודי אחד: "תעשה אתה מה שאתה יכול!".

לא מבקשים ממך מאה ילדים, ודאי לא מאתיים. גם לא עשרים ילדים. עשרה ילדים אתה יכול להציל? ילד אחד באפשרותך להציל? - תעשה! עשה מה שביכולתך, לא יותר מכך!

אם אדם באמת עושה מה שיכול, מגיעה סיעתא דשמייא מיוחדת.

אל תחשוב מה אני יכול, מי אני. אם תעשה הכל מצדך תקבל סיעתא דשמייא. וגם שכר טוב.

(מתוך הספר 'יחי ראובן', שמות)

מעשה בשני יהודים שנקלעו לסכסוך כספי מסובך והחליטו לקחת את הגאון הגדול רבי ישראל גרוסמן זצ"ל כדיין שיפסוק להם את ההלכה. כתב הגאון תשובות לבאר את דבריו בעניינם. המפסיד פנה לכ"ק האדמו"ר בעל ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל וביקש להתערב בעניין

מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל מכריע ופוסק בחכמה מרובה

"אֲשֶׁר נָתַן ד' חָכְמָה וּתְבוּנָה" (שמות ל"ו, א')
"מעולם לא פגשתי אדם בסדר גודל כזה"

מעשה שהביאו לבית רבינו רופא בעל שם עולמי, שהתמחה באופן נדיר בתחום מסוים, והצליח לחולל בו נפלאות. לאותו תחום רפואי היו השלכות רבות להלכה, וכל אימת שיהודי שומר תורה ומצוות הוצרך לטיפולו, היו הדברים מסתבכים, עד שהחליט אחת ולתמיד לעלות לבית רבינו כדי שיסלול בעבורו דרך ברורה בעניינים אלו.

עמד הרופא בחדר רבינו, הרצה שעה ארוכה את דבריו, ופרש את משנתו הרפואית הייחודית בתחום התמחותו. רבנו ישב מרוכז כל העת והקשיב לדבריו בשימת לב.

משסיים הרופא את הרצאתו הארוכה, אמר לו רבינו: "כדי לקבוע את עמדת ההלכה בעניינים אלו, עלי לשאול אותך חמש שאלות, ולפי התשובות שאקבל אדע מה לפסוק". רבינו פירט לפניו את חמש השאלות.

שריקת התפעלות נשמעה מפי הרופא, למשמע השאלות שהקיפו את הנושא מכל צדדיו: "אני חייב לומר לכבוד הרב, שכבר שנים רבות אני עוסק בתחום הזה ואף מלמד אחרים, עסקתי רבות בליבון הדברים גם עם הקולגות שלי, ביניהם גם רופאים המוגדרים כגאונים ממש, אך מעולם לא שמעתי מאיש מהם את השאלות ששאל כבוד הרב, אני מתפעל מעוצמת השאלות, המעידות על כך שכבוד הרב קלט ברגעים ספורים מה שאני מלמד אחרים במשך זמן רב".

"מעולם לא פגשתי אדם בסדר גודל כזה!", אמר אותו רופא בהתפעלות.

עשרות הכרעות סבוכות בדקות אחדות

אחד ממקורבי רבינו מעיד: בתקופה שהיה רבינו יוצא מביתו לשמש כסנדק במקומות אחרים בירושלים, נתמניתי לנהג המכונית. כדי לנצל את זמן הנסיעה, היו נרשמים מראש רבנים דיינים, יושבים על מדין, מורי הוראה וראשי ישיבות, והיינו משבצים אותם לפי תור, כל אחד בהגיע זמנו היה מצטרף לנסיעה, כשהוא מגיע מוכן כדבעי.

בכל יום ויום הייתי נדהם ומשתומם. גם אני שמעתי את השאלות הסבוכות והקשות, שכל אחת מהן הרת עולם וחמורה עד מאד. בדרך כלל כל שאלה כזו צריכה לימוד של מספר ימים, אולם אצל רבינו הכל נחתך בדקות ספורות, התורה כולה פרושה לפניו, כל הסוגיות ברורות ומחוורות לפניו, ועומדות מול עיניו עד שיכול להכריע ברגע כמימריה, בשאלות הסבוכות ביותר שבהן התחבטו הרבנים והיושבים על מדין זמן זמנים טובא.

ראש הסנהדרין

מעשה בשני יהודים שנקלעו לסכסוך כספי מסובך, והחליטו לקחת את הגאון הגדול רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, כדיין שיפסוק להם את ההלכה.

הנושא היה מסובך עד בלי די, והסתעף לעניינים רבים ולסוגיות שונות. כדי להוציא פסק הלכה ברור, הסתגר רבי ישראל גרוסמן זמן ארוך, ולמד את הסוגיות ואת כל העניינים המסתעפים מיסודן, עד שהוציא פסק הלכה ברור כדרכה של תורה.

הצד המפסיד התקשה לעמוד בהפסד סכום ממון גדול כזה, ולכן לקח עמו את נימוקי פסק הדין והראה אותם לתלמיד חכם, שישב ולמד את הסוגיות הקשורות, וכתב קונטרס שלם המכיל השגות רבות על פסקו של רבי ישראל גרוסמן. לאחר שראה רבי ישראל גרוסמן את קונטרס ההשגות, כתב עליהן תשובות לבאר את דבריו. נתגלגלו קונטרסים מהכא להתם ומהתם להכא, זה מזיג וזה משיב וחוזר חלילה.

נתגלגלו הדברים לידי כך, שהמפסיד פנה לכ"ק האדמו"ר בעל ה'בית ישראל' מגור זצוק"ל, וביקש להתערב בעניין ולסיים את הפרשה על הצד היותר טוב. קרא ה'בית ישראל' לרבי ישראל גרוסמן ואמר לו בלשונו הענוותנית: "ניצבים כאן שני ישראליק'לאך, האחד גדול [הכוונה לרבי ישראל גרוסמן], והשני הקטן [בענוותנותו על עצמו], ואני שואל 'מהיכן דנתוני'?".

עמד רבי ישראל גרוסמן על דעתו, ולא שינה מן הפסק שהוציא מתחת ידו מאומה.

כדי לסיים את העניין בכי טוב, הציע האדמו"ר ה'בית ישראל' לכתוב את שני הקונטרסים במכונת כתיבה, ולהגישם באנונימיות לרבינו, מבלי שידע מי הם תלמידי החכמים שכתבו את הקונטרסים - ומה שיפסוק להלכה יהיה מקובל על כולם.

רבי ישראל גרוסמן הסכים להצעה.

לאחר שנכתבו הקונטרסים במכונת כתיבה, פעל האדמו"ר ה'בית ישראל' בדרכים משלו, שיגיעו הקונטרסים לידי רבנו ויחווה דעתו עליהם. עבר רבינו על שני הקונטרסים, מבלי שידע מי ומי הכותבים. על המעטפה שבה היה מונח קונטרסו של הת"ח המשיג, כתב 'דברים בטלים', ואילו על המעטפה שבה הונח קונטרסו של רבי ישראל גרוסמן כתב: "זכה לכוון לאמיתה של תורה, וכבר אמרו חז"ל: 'כל הדן דין אמת, נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'..."

אם ברבי ישראל גרוסמן אנו עוסקים, יש לציין שהיה נוהג לפקוד תדיר את בית המדרש 'אוהל שרה' ולחזור לפני רבינו על ה'ישבישע תורה', ששמע בישיבת קמניץ מפי רבותיו, תלמידיו של מרן בעל ה'ברכת שמואל' זיע"א. וכשהיה רבי ישראל גרוסמן מונה שבחן של חכמים, היה אומר: "אם בדורנו יבוא המשיח ונצטרך להושיב 'סנהדרין', ימנו את רבינו לראש הסנהדרין"...

כיוצא בזה אמר אחד מגדולי הבקיאים בסדר 'קדשים', שאם נזכה שייבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונצטרך מי שיפסוק הלכה למעשה בדיני הקרבנות המסובכים, יפנו מיד אל רבינו והוא יפסוק כדת של תורה.

(מתוך הספר 'גדולה שמושה')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

בבית רבינו לא משתמשים בגנרטור בשבת, אלא רק בנרות ובלוקסים. שאלתי על זה, והשיב רבינו: "מכיון שרבו בשבת השואלים מהמשתמשים בגנרטור, להתיר להם להדליק בשבת את הגנרטור ע"י גוי עקב הקלקולים שאירעו בו - מן הראוי להראות דוגמא שאפשר להסתדר גם בלי האור של הגנרטור ובלי מיזוג האוויר, בלא שיחסר מחמת כן בעונג שבת"...

מרן הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א על חשמל וכבוד השבת

"לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם" (שמות ל"ה, ג')

היות שעדיין לא זכינו שייצור החשמל בארץ הקודש נעשה באופן שאין בו חשש חילול שבת, יש לסדר חשמל ומים לכבוד שבת באופן שאין בהם שום חשש חילול שבת ר"ל, וגם בזמנינו שישנן מכונות לייצור חשמל, שמופעלות ע"י מחשבים וכיוצ"ב, אעפ"כ יש בזה חילול שבת, וכידוע, איסור השימוש בחשמל בשבת ויו"ט במקומו עומד.

ומטו משמיה דהחזו"א זצ"ל שאמר עוד בענין זה, שהמשתמש בחשמל המיוצר ע"י יהודים בשבת - דומה למי שיושב בליל שבת קודש ולומד גמרא לאור הגפרורים שיהודי מחלל שבת מצית לפניו ללא הרף, גפרור אחר גפרור, עכת"ד.

עוד אמר, אדם המסוגל בשוויון נפש ליהנות מחילול שבת כגון זה, דומה למי שרואה ס"ת בוער ונדרש להצית ממנו את הסיגריה שבפיו (חוט שני, שבת ח"א).

אמר מרן החזו"א זצ"ל, שישנם מקומות שאוסרים להשתמש בחשמל המיוצר בשבת, מפני מעשה שבת, אבל אני לא כתבתי שאסור משום כך, אלא האיסור הוא משום חילול ה', עכת"ד.

א"ה: והוסיף רבינו שליט"א, דמסתמא שחילול ה' הוא יותר חמור ממעשה שבת (חוט שני, פסח).

ההנהגה בבית רבינו

בבית רבינו לא משתמשים בחשמל גנרטור בשבת, אף שמותקן בשכונתו גנרטור, אלא משתמשים רק בנרות ובלוקסים. ושאלתי על זה, והשיב רבינו: "הנה מצד הדין אין כל חשש להשתמש בגנרטור בשבת. אך מכיון שרבו בשבת השואלים מהמשתמשים בגנרטור, להתיר להם להדליק בשבת את הגנרטור ע"י גוי עקב הקילקולים שאירעו בו, ויש שמבקשים בערב שבת מחמת זה היתרים להשתמש בחשמל הרגיל המיוצר ע"י חילול שבת, באומרם שקשה להם להסתדר כראוי באור מועט וקלוש של נרות ולוקסים בלי האור של הגנרטור, ויש שאומרים שקשה להם בימות קיץ הלוהטים בלי מיזוג אוויר בשבת, על כן מן הראוי להראות דוגמא שאפשר להסתדר כראוי גם בלי האור של הגנרטור, וגם אפשר להסתדר כראוי בלי מיזוג האוויר בלא שיחסר מחמת כן בעונג שבת ובכבוד שבת [אא"כ במקום חולי], ואין לחפש היתרים דחוקים של איסור אמירה לעכו"ם, או היתרים של שימוש בחשמל שמיוצר ע"י חילול שבת, אא"כ באופנים המותרים ע"פ הדין" (חוט שני, שבת ח"ד).

כשרק חלק מהבית על גנרטור

ר' משה ברונר, מהנדס דיזל חשמל במקצועו, היה החלוץ שייבא את הגנרטורים החדשניים, ובנסיונו התאים אותם לשימוש קהילתי, שכיום רבים נהנים מאורם.

סיפר ר' משה: "זכורני, שכאשר הותקן הגנרטור בשכונת רמת אהרן, אחד התושבים, איש אמיד בעל בית רחב ידים, היסס אם להתחבר לגנרטור, היות והוא מפעיל מזגנים, אותם לא ניתן היה אז להפעיל באמצעות הגנרטור, ולהתחבר לתאורה בלבד, היה נראה לו כ'תרתי דסתרי', להשתמש בו זמנית בשני מקורות החשמל, משום כך תהה כיצד לנהוג.

"עלינו לשאול את המרא דאתרא, הגאון הגדול רבי נסים קרליץ שליט"א, להפתעתנו הוא התפלא 'למה זה תרתי דסתרי? מה שהנך יכול להפחית בשימוש בחשמל - עדיף, כמובן שהרצוי הוא המקסימום, אבל אין זה פוטר מהמינימום!" (מוסף ש"ק יתד נאמן).

כששכנים מתלוננים

כששכנים מתלוננים, שהגנרטור שמספק חשמל לבתי כנסיות ללא חשש חילול שבת, מפריע להם ע"י הרעש או העשן וכדו': דבר זה שיש בו חילול ה' אינו מתיר הנאה מחילול שבת, ועדיף שיסגרו את בתי הכנסיות בעיר ויתפללו כל אחד בביתו, מאשר ליהנות מחילול שבת (חוט שני, שבת ח"א).

הוצאות שבת

הוצאות לשימוש בחשמל ומים, שאין בהם חשש חילול שבת, פשיטא דהוי בכלל 'הוצאות שבת' (שם).

הוצאות גנרטור מכספי מעשר

נשאל רבינו האם אפשר לשלם על חיבור לגנרטור שכונתי מכספי מעשר? והשיב: "לבשל טשולנט מכספי מעשר מותר?" והמובן הוא שזה כלל הוצאות שבת, שאין לשלמם מכספי מעשר (מוסף ש"ק י"ג).

הטוב והמטיב כשהתקין גנרטור

אמר רבינו, שיש לברך 'הטוב והמטיב' על חיבור החשמל של שבת לגנרטור (עטרת שלמה, קובץ זכרון).

(מתוך עלון 'נשיח בחוקיך' ויקהל-פקודי, תשע"ז)

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

כשהיה הרב שניידר בחור, שלח מכתב לכמה מגדולי ישראל וכתב שאין לו ייחוס וכסף, והוא חפץ להינשא לאישה שתאפשר לו להרבות תורה בישראל. הוא ביקש את עזרת גדולי ישראל בהצעות שידוך מתאימות. ה'חפץ חיים' הזמין את הבחור לראדין והציע לו את הצעת השידוך, שאיתה הקים, אכן, את ביתו

הרב יהושע ליף מספר על השכנות וסעודות השבת אצל הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

"שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'" (שמות ל"ה, ב')

כשעברתי עם משפחתי לשכונת 'הר-נוף', התברר כי זכינו להיות שכניו לבניין של הגאון הרב משה שטרנבוך שליט"א. שכנות זו זימנה לי את האפשרות לגשת לשאול אותו שאלות בקביעות. אפשר היה לשאול אותו על כל סוגיה בש"ס, ולא רק שהיה משיב, אלא היה משיב בחיוך חם, ידידותי ומסביר פנים.

זמן קצר אחרי בואנו לבניין, ירדתי מדירתי שבקומה השישית לבית הרב שבקומה השנייה, הצגתי את עצמי ושאלתי בנוגע לעריכת חנוכת הבית. "תכנס קבוצה של אנשים", הוא אמר, "ותלמדו יחד בדירה החדשה בערב כניסתכם לגור כאן. העיקר הוא שהכניסה לדירה תהיה מתוך לימוד תורה, ואפשר גם לשתות 'לחיים'".

בהמשך זכינו לארח את הרב שטרנבוך בדירתנו, כאשר רכשה הישיבה את ספר התורה הראשון שלה, והוא כיבד אותנו בהשתתפותו בטקס כתיבת האותיות, וכתב את אחת האותיות האחרונות בספר התורה.

* * *

כשהייתה שכונת 'הר-נוף' בשלביה הראשונים, שכן בית הכנסת של הרב שטרנבוך במבנה ארעי שבנייתו טרם הושלמה, חשוף לפגעי הטבע. אך לבד מהנוחות הגשמית, היה זה מקום תפילה נהדר.

בשנת תשנ"א, בעיצומה של מלחמת המפרץ, פחדו אף תושבי ירושלים, על אף שהרב שלמה זלמן חזה שטילי הסקאד אינם מסכנים את תושבי ירושלים, ועל אף שהמלחמה הורגשה בעיקר באזור השרון בארץ... אחרי הכול, עיראק התרברבה שתשתמש בנשק כימי, והמחשבה על מוות המוני באמצעות לוחמה כימית, חלילה, העבירה גלי חרדה בכל הלבבות. תחושת סכנה חמורה מילאה את חלל האוויר.

מבצע 'סופה במדבר' בראשות ארצות הברית, נמשך מה-17 בינואר ועד ה-28 בפברואר (שחל בפורים). ליל שבת אחד, כשהתפללנו בבית הכנסת של הרב שטרנבוך, לפתע קרעה את הדממה יללת האזעקה. היינו לקראת סוף תפלת לחש של ערבית. המתפללים נבהלו, ולא ידעו האם להפסיק באמצע התפילה ולרוץ לחפש מחסה בחדר אטום.

כל העניים בבית הכנסת נתלו בפוסק הגדול המצוי בתוכם. בזה אחר זה סיימו האנשים את תפילת הלחש. הרב שטרנבוך לא היסס לרגע. הוא דפק על הבימה והורה לחזן להמשיך בתפילה. בזה המחיש לכל הנוכחים דרגות נעלות של אמונה וביטחון.

כעבור עשרים ושלוש שנים, בקיץ שנת תשע"ד בזמן מבצע 'צוק איתן', לראשונה בתולדות ארץ ישראל נחתו טילים בפאתי ירושלים. למרבה הפלא, שוב נשמעה אזעקה בדיוק באמצע תפילת ליל השבת. גם הפעם הופנו עיני כל הנוכחים אל הרב שטרנבוך, לראות כיצד ינהג במצב החירום הפתאומי.

הרב התעלם מהאזעקה והמשיך בתפילתו ברוגע ובביטחון. כל הנוכחים הבינו שהרב שטרנבוך מרגיש מוגן לחלוטין בבית הכנסת. מיד נרגעו כולם, והתפילה המשיכה בלי מתח וחרדה.

אחרי התפילה ניגשתי לרב ושאלתי: "האם הרב סובר שמכיוון שאנו בבית הכנסת אין לנו סיבה לחשוש? ואם כן, מה קורה כשנשמעת אזעקה בשעה שאדם בביתו? האם אז יש מקום לדאגה?". הרב שטרנבוך הסביר, שהוא באופן אישי מאמין שהסכנה אינה מגיעה לרמה של פיקוח נפש, ולא צריך להיכנס לחדרים האטומים.

"אבל אם אדם מפחד, עליו להיכנס לחדר האטום", קבע הרב.

המשכתי לשאול: "אבל האם יש מקום לחשש או לא?".

"לא צריך לחשוש", הוא השיב. "אדם צריך להרגיש אמונה וביטחון בריבונו של עולם. ה' מנהיג הכול, ואין סיבה לדאוג. אבל מי שמפחד וחושש מהאזעקות ומהטילים - עליו לנקוט באמצעי ההגנה הנדרשים". האמונה של הרב שטרנבוך עצמו הייתה מוחשית כל כך, עד שכל אחד ממתפללי בית הכנסת באותה שבת חש מוגן ובטוח לחלוטין. כולם נשארו והמשיכו בתפילה, ותחושת הסכנה התנדפה ונעלמה.

* * *

בעקבות מעורבותי בניהול הישיבה התהדק הקשר בינינו. פעמים רבות הייתי מזמין תלמידים לסעודות השבת, וכולנו התפללנו במניין של הרב שטרנבוך. בסוף התפילה תמיד הצגתי את הבחורים בפניו, וביקשתיו לברך אותם.

הוא היה נוהג לציין את הקשר החזק והברור בין רב לתלמיד. הוא גם שיבח מאוד את ישיבת 'נר יעקב' ופעליה. הוא ראה מקרוב את המהפך שחל בבחורים - בשלבים מוקדמים היו הבחורים מופיעים בבית הכנסת במכנסי ג'ינס ובשיער ארוך, וכעבור חודשים מספר היה רואם לבושים בחליפות ובמגבעות ונראים כבני תורה מושלמים.

הרב שטרנבוך העריך מאוד את המהפך הזה. הוא היה ניגש אליי, טופח על שכמי ואומר: "ר' יהושע, אתה עושה עבודה נפלאה!"

* * *

כאשר היו לבחורים שאלות שרצו שאברר עבורם, הייתי מעודד אותם לעתים קרובות לגשת לרב שטרנבוך בעצמם. "הוא אדם חביב מאוד, דובר אנגלית שוטפת, ותוכלו להרגיש לגמרי בנוח להשיח בפניו כל מה שבלבכם". הייתי מביא קבוצת בחורים לביתו, והם יכלו לשאול כל מה שרצו. תמיד היה רגיש למקום של השואל כעת ולמצבו, ולא החמיר במקום שחש שהשואל אינו מסוגל לעמוד בכך, אלא הדריך בעדינות לכיוון הנכון...

תלמידיי שמעו שלפעמים הוא מארח בחורים בסעודות שבת, ורצו לחוות זאת בעצמם. מדי פעם הייתי שואל אותו אם יוכל לארח כמה בחורים. הסעודות במחיצתו הפכו לזיכרונות שנשמרו בלב התלמידים לכל חייהם. הרב שטרנבוך הוא אחד מתלמידי החכמים הגדולים בדורנו, ויש לו גם ייחוס מפואר כצאצא הגאון מווילנא. הוא גם גיסו של הרב דוד סולוביצ'יק, ראש ישיבת בריסק, ודודו של ר' אשר אריאלי ממיר. מכיוון שכך, פיארו פעמים רבות את שולחנו של הרב שטרנבוך בחורים נבחרים מהישיבות בריסק ומיר. למרבה האירוניה, הבחורים מהישיבות המעולות האלה, מצאו את עצמם

המשך בעמוד הבא <<<

<<< המשך מעמוד קודם

לא פעם ולא פעמיים יושבים סביב שולחן עם בחורים משיעור ב' בישיבת 'נר יעקב'. כשבחור מישיבת בריסק היה שואל בחור משלנו היכן הוא לומד ונענה "ב'נר יעקב'", הייתה תגובתו המידית: "לא יכול להיות! אתה נראה כמו בחור ישיבה רציני! אתה בטוח שאתה לומד ב'נר יעקב'?"

מחזה כזה התרחש פעם אחרי פעם סביב שולחן השבת של משפחת שטרנבוך. כולם התקבלו שם כשווים בין שווים. תלמידיי עשו דרך ארוכה עד שהגיעו לאן שהגיעו. הבחורים האחרים הבחינו בעוז רוחם, והיו מוכרחים להעריך אותם על הישגיהם.

* * *

בפורים היו מגיעים כל בני הישיבה לביתי, כנהוג בישיבות.

כפי שאפשר לצפות אחרי יומיים של חגיגות פורים, היו הבחורים שתויים למדי. הם שרו ורקדו עד השעות המאוחרות של הלילה. השתייה שחררה את העכבות והמעצורים, ופעמים רבות היו הבחורים רצים במורד המדרגות לבית משפחת שטרנבוך, שגם בו שררה אווירה שמחה למדי, ומצטרפים לשמחה הכללית בביתו.

האופן שבו התקבלו בביתו החשוב בלי שום תנאים - וההתבוננות בדמות נכבדת כזו שמקרינה חכמה של תורה, ומדברת באותו שטף באידיש, בעברית ובאנגלית-בריטית - עשו על הבחורים רושם אדיר. ביום אחרי פורים היה הרב שטרנבוך עצמו אומר לי: "הבחורים היו מאוד לייבעדיק (מלאי חיים). הם מילאו את תפקידם על הצד הטוב ביותר. אתה עושה עבודה מצויינת עם הבחורים האלה".

בעיניי הייתה משמעות רבה לעובדה, שצדיק וגאון כמו הרב שטרנבוך, מכיר כמה גדלים הבחורים שלנו, כמה רחוק הם מגיעים וכמה השתנו מאז שירדו מהמטוס בתחילת 'זמן אלול'.

הרב שטרנבוך היה מספר לפעמים על ראש הישיבה שלו, הרב משה שניידר מלונדון, שהיה תלמידו של ה'חפץ חיים'. כשהיה הרב שניידר בחור, שלח מכתב לכמה מגדולי ישראל וכתב שאף שאין לו ייחוס או כסף, הוא חפץ להינשא לאישה שתאפשר לו להרבות תורה בישראל. הוא ביקש את עזרת גדולי ישראל בהצעות שידוך מתאימות. הגדול היחיד שהשיב למכתבו של הרב שניידר, היה ה'חפץ חיים'. הוא הזמין את הבחור לראדין, והציע לו את הצעת השידוך, שאיתה הקים, אכן, את ביתו.

ואכן בעידוד הרבנית הוא הקים את ישיבתו בלונדון. הרב שטרנבוך ור' משה רייכמן ועוד מנהיגי תורה רבים לעתיד, נמנו בין תלמידיו. שמעתי על הרב שניידר עוד לפני שפגשתי את הרב שטרנבוך, כי אבי היה מדבר על ראש הישיבה האנגלי ועל תלמידיו המיוחדים. הוא סיפר שבשנות המלחמה לא היה אוכל בישיבה, והבחורים רעבו ללחם. בנוסף לכל לא היה מקור חימום בישיבה. הבחורים למדו על ספסלי בית המדרש לכל אורך היום, ואף הפכו אותם למיטותיהם בלילה.

"זוהי מסירות הנפש, שהייתה בישיבה של הרב שניידר", היה אבי אומר. הרב שטרנבוך היה אחד התלמידים המיוחדים שאליהם התכוון אבי.

הרב שטרנבוך עצמו היה מספר לתלמידיי את הסיפור הבא: בזמן מלחמת העולם השנייה לא היה בישיבה לחם לאכול. הרב משה שניידר שלח בחור בשם משה רייכמן לחפש במאפיות ברחבי לונדון, שהסכימו לתרום לישיבה, שאריות לחם ישן.

את הרב משה שטרנבוך (המתמיד של הישיבה) מינה ראש הישיבה להיות ה"וועקר" - המעורר את הבחורים לקום בבוקר. הרב שניידר נהג לומר: "שני ה'משה' שלי עדיים לגדולות. משה אחד יהיה עשיר גדול ויתמוך בעולם התורה, ומשה השני יהיה תלמיד חכם גדול".

"הלוואי", היה הרב שטרנבוך מוסיף בבת צחוק. "שהייתי זוכה בנוסף לברכתי גם למעט מברכתו של ר' משה רייכמן"...

כל פעם שהיה הרב שטרנבוך מדבר על מסירות נפשם בשנות המלחמה, היה מדגיש אילו תלמידי חכמים ועסקנים חשובים, צמחו מאותם ימים קשים של אכילת לחם ישן ושל שינה על ספסלים קשים וקרים. היו גדולי תורה בארצות הברית, שקבעו שמי שאינו גר בארץ ישראל לא יבקר בה עד שהעניינים ישקטו. תלמידי ואשתו רצו מאוד להגיע לארץ, אך לא היו בטוחים כיצד ראוי לנהוג. השאלה הייתה מסובכת, השעון תקתק, והם היו זקוקים לתשובה מיידית.

את הרב משה שטרנבוך (המתמיד של הישיבה) מינה ראש הישיבה להיות ה"וועקר" - המעורר את הבחורים לקום בבוקר. הרב שניידר נהג לומר: "שני ה'משה' שלי עדיים לגדולות. משה אחד יהיה עשיר גדול ויתמוך בעולם התורה, ומשה השני יהיה תלמיד חכם גדול"

ירדתי מיד לביתו של הרב שטרנבוך וביקשתי לדעת מהו פסק ההלכה.

"בשביל מה הם מגיעים לארץ ישראל?", בירר הרב שטרנבוך.

"הם רוצים לבקר במקומות הקדושים ולהתחזק", השבתי.

"אם הם באים לדברים טובים, אין סיבה שלא יגיעו, ואין להם סיבה לחשוש. אם היו מגיעים רק לשם נופש, הייתי אומר להם לחכות. אבל אם הם באים לשם סיבות רוחניות, התורה תשמור עליהם, ואינם צריכים לדאוג כלל". הוא הוסיף, "באופן כללי אתה יודע מה דעתי: יש סיכון קטן בהרבה להיפגע מטיל מאשר להיפגע ממכונית. וזה נכון בכל מקום בעולם".

(מתוך ספר 'בהיכלם' הרב יהושע ליף ר"י 'נר יעקב')

הפורטח בכל יום..
הניוז היומי של דרשו.

חוויה רוחנית יומית
מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

אביכם נסע אף הוא לליז'נסק באותם ימים, טרום מלחמת העולם?

"אכן כן. הוא נסע פעם אחת לפחות, והיה מתאר את הנסיעה לליז'נסק באותן שנים שלפני מלחמת העולם, כשאלפי אנשים היו מגיעים לכבוד ההילולא. הוא היה נזכר, כי פגש שם קבוצת תלמידים מחסידי ברסלב, מישיבה שנקראה 'הלכתא כנחמני', על שם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע. קבוצה זו הגיעה לליז'נסק באותה שנה. כמו כן סיפר, שבאותה שנה הגיע לציון יהודי מהונגריה ('א אונגערישער איד'), ובעמדו על הציון תפס בזקנו הלבן וקרא בהתרגשות: 'רבי! הרי הבטחת שמי שיפקוד את הציון הקדוש שלך, לא ילך מהעולם ללא תשובה; והנה אני כבר זקנתי, ועדיין לא עשיתי תשובה', ופרץ בבכי מר...

"לאחר נישואיי, התגוררתי כמה שנים באנטוורפן-בלגיה. התגורר שם הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל, שהיה דור חמישי לרבי אלימלך; אמנם לא בן אחר בן, אבל קרבה בדורות קצרה יותר. ביום היארצייט בכ"א באדר, נהגתי להשתתף בסעודת ההילולא שהוא ערך. הוא הושיב אותי על ידו כנכד של הרבי. במהלך הטיש, הוציא רבי איציק'ל חבילת שום גדולה, והעמידה על השולחן לידו. הוא ביקש שאף אחד לא יחטוף, והוא יחלק לכולם, אך החסידים חטפו מהשום כמנהגם, ואני, שלא הורגלתי בכגון דא, ישבתי בצד ולא נטלתי כלום. פנה אלי הרבי בשאלה: 'און וואס איז מיט דיר?' (ומה אתך?). לאחר שהשבתי שאינני מורגל בכך, הוציא הרבי מכיסו ראש שום קטן והושיטו לי...

"בני הבכור, רבי אברהם הי"ו, היה אז ילד בן שנתיים, והבאתי אותו אל הרבי. ביקשתי בעבורו ברכה, ואז הוציא הרבי מכיסו שטר של חמישים פרנק והושיט לילד. הילד הקט לא הבין מה פשר הנייר, והשליך אותו ארצה... הרבי ניסה לתת לו שוב את השטר, אך הילד השליך אותו גם בפעם השניה. כשראה זאת הרבי נענה בחיוך: 'עס געפעלט מיר נישט! אן אייניקל פון דער רבי ר' אלימלך דארף ליב האבן געלט...' (לא מוצא חן בעיני! נכד של רבי אלימלך צריך לאהוב כסף...).

"כוונתו הקדושה היתה, כפי מה ששמעתי מאבי זצ"ל, שהרבי ר' אלימלך ביקש שעד עשרה דורות צאצאיו לא יהיו עשירים (כדי שלא יגבר עליהם יצרם לסטות מדרך הישר - ז.א.), ומכיון שזכות גדולה היא לאלו שייתמכו בנכדיו, לכן רצה לתת לבני את הכסף... (בסעודות הילולא שאני משתתף בהן בחיפה יחד עם החסידים, לאחר שאני מספר להם מעשה זה, אני מוסיף בצחות: ברוך ה' אינני זקוק לתמיכה, פרנסתי מצויה, ולא התכוונתי לרמוז כלום)...".

נקישה לילית בחלון

"זכורני גם סעודת ההילולא אחת אצל הרבי מפשעווארסק, שהיה בה יהודי מירושלים, בנו של הדיין הגה"צ רבי פיש'ל ברנשטיין זצ"ל. הוא סיפר במהלך הסעודה, שפעם ביקר אביו, רבי פישל דיין, בעיר ליובאוויטש, וראה שם כתבי יד עתיקים מבעל התניא זצוק"ל. בין הכתבים מצא מכתב, שבו נשאל הרבי מדוע כינה את ספר ה'תניא' כ'ספרן של בינונים', והרבי השיב: 'יען שראיתי שחיבר הרבי ר' אלימלך ספר 'נועם אלימלך', והוא ספרן של צדיקים גמורים, ולאו כל מח סביל דא - ראיתי לחבר ספר לבינוניים'; כך כותב בעל ה'תניא', וזה נפלא מאוד.

"עוד שמעתי מעשה מעניין שסיפר הרב משמלויא, הגה"צ רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל, שפעם היתה תקופה שבה הרבי ר' אלימלך לא הניח תפילין של רבינו תם, והיה הדבר לפלא; מדוע הרבי אינו מניח את התפילין שכל הצדיקים הקפידו להניחן בכל יום?

"לאחר זמן מה, התבררה סיבת הדבר. פעם אחת, בשעה מאוחרת מאוד בלילה, לאחר שקיבל הרבי קהל שעות ארוכות כדרכו בקודש, ולאחר עבודה קדושה של ימים ולילות רצופים, ביקש לנוח מעט. עלה הרבי על יצועו וניסה להרדם, והנה נשמעה נקישה על תריס החלון. באותו רגע חלפה מחשבה בראשו של הרבי: 'הלא אינני מלאך, אני בשר ודם, מדוע אנשים לא נותנים לי מנוחה?', אולם ברגע קט התעשת הרבי והתחרט על המחשבה הסוררת; הוא קם כארי, ואץ אל החלון לשמוע מה מבוקשו של הדופק. היהודי ביקש ברכה בעבור בתו הזקוקה לישועה, והרבי בירך והתפלל בעבורה. לאחר מכן הרהר הרבי: אם זו היתה ביתי - האם היה נופל בליבי צל של ספק האם לקום מאוחר בלילה בעבורה? זאת אומרת, הסיק הרבי, כי עדיין לא פעלתי בעצמי שכל יהודי יהיה שווה אצלי כצאצאיי היקרים, ולא תהיה לי עדיפות כלפיהם...

"אם כך, הסיק הרבי, אינני רשאי להניח תפילין של רבינו תם, שהרי בהלכה נפסק (שו"ע או"ח ל"ד) שאלו מיועדות בעבור 'מי שמוחזק בחסידות', ואני עדיין איני עונה על הגדרה כזו. לכן הפסיק להניח אותן. 'לאחר זמן מה', הפטיר הרבי משמלויא, 'כנראה פעל כבר הרבי בעצמו, והחדיר בלבו הקדוש את הדרגה הנכספת, שכל יהודי יהיה שווה ערך בעיניו בדיוק כמו בני משפחתו הקרובים - רק אז הרשה לעצמו לחזור ולהניח את התפילין המיועדות למי שמוחזק בחסידות'...".

הטעות על המצבה

"עוד שמעתי מאחי רבי יהודה צבי שליט"א, הנקרא כך על שם הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרטין זי"ע, סבי מצד אמי, סיפור נפלא כדלהלן:

"חותנו של הרבי ר' אלימלך היה רבי אהרון רוקח זי"ע. היו לו שני בנים - האחד נקרא רבי משה מבענדין, והשני נקרא רבי יהושע - רבי שייעלה, והיתה בת, שפרינצה, שהיתה זוגתו של רבי אלימלך. האח שיעל'ה סבל מיום היוולדו ממחלת עיניים קשה וחשוכת מרפא. הוא בקושי ראה בעיניו, והרופאים אסרו עליו לצאת לאור העולם. הוא היה סגור בבית פנימה בכל שעות היום, מחשש סכנה לעיניו. לאביהם, רבי אהרון, היה אח שנקרא רבי אלעזר מאמסטרדם בעל ה'מעשה רוקח'. הוא אבי שושלת בעלזא, שעלה לארץ ישראל וטמון בעיר הקודש טבריה. כאשר התכונן רבי אלעזר לעלות לארץ הקודש, הגיע לבקר את אחיו רבי אהרון כדי להיפרד ממנו. במהלך הביקור, שם האורח לב לכך שרק אחד הבנים מתהלך בבית. לפליאתו היכן הבן השני, שייעל'ה, סיפר האב הכאוב כי הרופאים ציוו לסגור אותו בחדר מפאת מחלתו. מיד ביקש הדוד רבי אלעזר להביא אותו אליו. הוא הניח את ידיו הקדושות על ראשו, בירכו, ומיד נרפא הבן ואורו עיניו לאורך ימים, ויהי לנס.

"אגב, מעניין לציין כי לרבי אלימלך היו שני בנים: האחד נקרא רבי אלעזר, והשני נקרא רבי אליעזר ליפמן - על שם אביו. ורבי אלעזר - על שם דודו, אחי חותנו, רבי אלעזר רוקח מאמסטרדם".

אולי בהזדמנות זו מותר לשאול, האם האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא היו אחים מאב ומאם?

"כן, בודאי. הם היו אחים מאב ומאם, ומה שהעולם אומרים שעל ציון הרבי ר' זושא נכתב: 'פ"נ הרבי ר' זושא בן ר' אברהם' - שמעתי מאבי זצ"ל שהיתה זו טעות גרידא. על המצבה נכתב כך: 'בר"א', כאשר הכוונה בן רבי אליעזר, ומאן דהוא טעה לחשוב כי ראשי התיבות הם - בן ר' אברהם...

"עוד שמעתי מאבי זצ"ל, וכבר מובא בספרים, שהרבי ר' אלימלך התבטא כי היו לו שלושה דברים: עין, פה ולב. את העין הוא מסר לתלמידו 'החוזה מלובלין' זי"ע, שכידוע ראה מסוף העולם עד סופו, את הפה הוא מסר לתלמידו הרה"ק 'האוהב ישראל' מאפטא זי"ע, ואילו את הלב הוא הותיר לעצמו.

"הרה"ק בעל ה'שפת אמת' זי"ע הבהיר זאת, כי כנראה לא מצא הרבי ר' אלימלך מי שראוי לקבל את הכח הטמון בלבו הטהור".

זכותו תגן עלינו - אמן!

(מתוך מרוה לצמא, אדר תשע"ז)

מרן הגרש"ז אויערבאך שנא את הכבוד שעושים לו, וממש כעס על זה, והיה אומר לבני ביתו: "הרי אתם לא רוצים להכאיב לי, ולמה כותבים הנכם תארים וכדומה?". פעם התבטא: "אני אראה לכם מה זה כבוד אמתי! שלחתי מכתב דברי תורה לרבי משה פיינשטיין והסכים לזה - זהו כבוד אמתי!"

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, בפנינים על חכמת הלב של גדולי ישראל, והיחס שלהם לכבוד האמתי והמדומה

"מִלֵּא אֹתָם חָכְמַת לֵב" (שמות ל"ה, ל"ה)

כבוד אמתי

במסילת ישרים כתב: "והכבוד האמתי אינו אלא ידיעת התורה באמת, וכן אמרו ז"ל: 'אין כבוד אלא תורה שנא' כבוד חכמים ינחלו', וזולתה אינו אלא כבוד מדומה וכוזב, הבל ואין בו מועיל".

מרן הגרש"ז אויערבאך שנא בתכלית את הכבוד שעושים לו, וממש כעס על זה, והיה אומר לבני ביתו ולמשפחתו: "הרי אתם לא רוצים להכאיב לי, ולמה כותבים הנכם תארים וכדומה, או מנסים לסדר לי מקום חשוב באספות וכיו"ב?". הוא התבטא פעם: "אני אראה לכם מה זה כבוד אמתי: שלחתי מכתב דברי תורה לרבי משה פיינשטיין והסכים לזה - זהו כבוד אמתי!".

מרן רבי איסר זלמן היה אומר: "אינני בוחל בכבוד בגלל הפרומקייט שבו, אלא בגלל הקרומקייט שבו"...

כבוד מדומה

הסבא מסלבודקה ניגש פעם לאחד הבחורים בישיבה, ושאל אותו מי קיבל עליית שישי בשבת. אמר לו הבחור שאינו זוכר. וכך ניגש לכמה בחורים, וכולם אמרו לו שאינם זוכרים. אמר הרב: "אותו אחד שקיבל עליית שישי, במשך זמן רב הרי הוא מתגאה על הכבוד הרב שנפל בחלקו, והנה עברו רק יומיים שלושה וכבר אף אחד לא זוכרו! וכי זה נקרא כבוד?!"...

הרב דסלר (מכתב מאליהו חלק א' עמוד צ"ט) מסביר, שכשם שישנם ילדים המשתעשעים בצעצועיהם, כך משתעשעים מבוגרים בכבוד, והמכנה המשותף בשניהם הוא הדמיון המעניק להם סיפוק. הילד נוטל תיבה שבורה, ומשחק בה כאילו היתה ספינה והוא רב החובל שלה, באותה מידה המבוגר משחק בפיסות כבוד, שהדמיון משלה אותו שעל ידן הוא חשוב...

מרן הגר"ח שמואלביץ היה תמיד מספר, כי עבר פעם בין ספסלי ישיבת מיר, ושמע איך בחור אומר לחברו "רבי חיים מחדש", כוונת הבחור היתה לחידושו של רבי חיים מבריסק, אבל לרגע קט היתה לו שמחה בלב, שבחור חוזר 'על שיעור שלו'. אחרי הרבה שנים עדיין מהבהבת בקרבו אותה הנאה שהיתה לו, ברגע זה "כי זהו כוחו של כבוד המדומה".

מהו כבוד אצל אנשים

מרן הגר"ח שמואלביץ היה מספר בהלצה, כי מעודו לא הבין מהו כבוד עד שלמד זאת מפי אדם פשוט. פעם, בדרך הילוכו בשעות לפנות בוקר, פגע בעובדי הניקיון כשהם עסוקים במלאכתם בפינוי פחי האשפה. עבודתם מתחלקת ביניהם. יש מהם המקרבים את הפחים למכונית האשפה, ויש המעמיסים את האשפה על המכונית, נעמדים על מדף בצידה ועימה הם נוסעים ממקום למקום. כשעבר הגר"ח שמואלביץ במקום, פנה לעברו אחד מהעובדים ובירכו לשלום, בהוסיפו שבל יופתע הרב מכך שהוא רק עוסק בהזזת הפחים ולא בנסיעה על גבי מכונית האשפה, באשר מטבעו הוא בורח מן הכבוד...

אמר הגר"ח כי אז הבין לראשונה מה טיבו של כבוד...

מתחלקים בסבל של כבוד

בספר 'תנועת המוסר' (ח, ה עמוד קכ"ג), הובא שבורח מן הכבוד היה רבי אהרן בקשט, גאב"ד לומז'ה, בעל 'לב אהרן', נאהב על הבריות ונואם בחסד עליון, וכל אימת שסיים נאומיו התחמק ונעלם מעיני הקהל בכדי שלא יחלקו לו כבוד. פעם הזדמנו רבי אהרן ובעל ה'חפץ חיים' זצ"ל באחת מערי פולין, לעצרת גדולה שהוכרזה למען חיזוק טהרת המשפחה. המונים צבאו על פתחי האולם לראות את הרבנים החשובים. בסיום העצרת ניסה רבי אהרן להחזיק במנהגו ולברוח מן הכבוד שיחלקו לו, אולם הפעם לא הצליח.

מי עיכב בעדו - ה'חפץ חיים'.

ידוע ידע ה'חפץ חיים' מה שבדעת רבי אהרן לעשות, והכין את עצמו מקודם. תפסו בידו והחזיקו, וכך יצאו שני הגדולים יחד מהאולם. "כבודו רצה שרק אני אסבול מכבוד ואיענש על כך?", הפטיר ה'חפץ חיים', "יקבל נא כבודו את מחציתו ונתחלק"...

סכנת הכבוד עד זקנה ושיבה

סיפר אבי זצ"ל, שפעם הגיע ידיד נעוריו של הרה"צ רבי אליהו לופיאן לבקרו בכפר חסידים, והתארח אצלו ימים אחדים. בוקר אחד טרם יצא מביתו לישיבה, הבחין האורח כיצד רבי אליהו עומד ומשנן את הפסוק "ולא תביא תועבה אל ביתך". לתמיהתו הסביר לו רבי אליהו כדברים האלה: "עוד מעט אכנס לישיבה, יקומו התלמידים לכבודי, אעלה למקומי במזרח, ימתינו עלי בקריאת שמע ושמונה עשרה, והרי הכתוב מכנה את הגאוותן ובעל הכבוד 'תועבת ה' כל גבה לב', 'כל' - לרבות משגיח, ראש ישיבה וכל מי שמכהן במשרה, שחולקים לו כבוד בהכרח ומצד החינוך, כולם נכנסים בסוג זה של 'תועבת ה'".

"האם איש כמותו, המעונה וחלש, צריך לחשוש לגבהות הלב?", שאל האורח.

השיב לו רבי אליהו במשל: "במקום פלוני מונחת פצצה מסוכנת. זה כמה שנים חלפו עליה אלפי אנשים ולא התפוצצה, האם חדלה הסכנה בשל כך? אולי תתפוצץ בדיוק עכשיו? אכן, סכנת הכבוד עד זקנה ושיבה!".

התיישב בעצמו במזרח

הגאון רבי שלמה קרליץ, היה נוהג כשהגיע למקום שידוע היה לו שיושיבוהו ב'מזרח', שלפני שהושיבוהו התיישב בעצמו ב'מזרח', בהטעימו: "הרי בסופו של דבר יעלו אותי לשבת ב'מזרח', כעת עומדות בפני שתי ברירות: או שהדבר יעשה בדרך כבוד, דהיינו שיבקשו ממני לעלות ל'מזרח' ואני אסרב, שוב יבקשו ממני ושוב אסרב, עד שלבסוף יכריחו אותי לשבת שם. או שלעומת זאת אעלה לבד ל'מזרח', ואז זה לא ייעשה בדרך כבוד אלא אדרבה, בדרך בזיון"...

לזקנים נשאר כבוד

הגאון רבי בן ציון אבא שאול היה אומר: "לפעמים פוגשים בבית הכנסת אנשים מבוגרים, שמקפידים מאד שיתנו להם כבוד בתפילה ובעליה לתורה, ואילו צעירים - אנו רואים שלא מפריע להם. זה לא אומר שהצעירים טובים יותר, אלא הזקנים - מה שנשאר להם מתאוות העולם הזה - הוא הכבוד. הצעירים מלאי תאוות אחרות"...

(מתוך הספר 'מידות והנהגות טובות')

info@dirshu.co.il | 02-560-9000 | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

הג"ר ישראל זאב גוסטמן הגיע לארץ ישראל, והחליט לקיים בה את ישיבתו. באותם ימים הציעו לו לקנות בנין בשכונת רחביה בעלות של מאה חמישים אלף דולר, או בנין בשכונת מאה שערים שעלותו שלושים אלף דולר, וכל זאת כאשר בכיסו לא היה כסף בסיסי למחייתו, ואפילו לצורך כרטיס טיסה לארץ לווה כספים

גאב"ד טשעבין, הגאון רבי דוב בעריש ווידענפלד זצוק"ל על 'תאות הממון'

"כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְלָאכָה" (שמות ל"ח, כ"ד)
'תאוות הממון - איני יודע מהי'

מעיד תלמידו המובהק הג"ר יהודה רבינוביץ: 'בהזדמנות נדירה התבטא רבינו על עצמו ואמר: 'מתאוות הכבוד איני יכול לומר שהנני נקי, אמנם לא ה'כבוד' שהעולם חושבים אותו לכבוד, אולם 'תאות הממון' - איני יודע מהי, ממש אין לי שום השגה בכך'.

פעם כשדיבר בענין זה עם מקורבו רבי יהושע לוי אמר לו: 'האמן לי, בחוץ לארץ אפילו את צורת המטבעות לא הכרתי'.

הסכום שהגיע במדוייק

סיפר הרה"ח רבי משה שוימר, שפעם נשלח ע"י הרה"ח רבי לייביש רובינפלד משוויץ בכדי למסור לרבינו מעטפה, וביקשו שימסור אותה בעצמו לידי רבינו.

כשהגיע, פתח המשמש את הדלת, ואמר שרבינו לא מרגיש היום טוב, ולכן אי אפשר להיכנס. אמר לו רבי משה שיש לו דבר מה למסור לרבינו, והמשלח לא הסכים למסור, אלא רק לידי רבינו עצמו. כששמע המשמש כך - הכניסו. במעטפה היה סכום כסף עצום ששלח ר' לייבוש לרבינו.

בדיעבד, התברר שרבינו נצרך בדיוק באותו יום לסכום עצום של צדקה, ולא הרגיש טוב, שכן לא ידע מהיכן יטול את הסכום, ובדיוק הגיעה המעטפה ובה הסכום המדויק שרבינו נזקק לו.

רבינו מכריע לקנות בנין בלי שיהיה לקונה פרוטה לפורטה

הג"ר ישראל זאב גוסטמן, מתלמידי הג"ר שמעון שקאפ, שכיהן כדיין בבית דינו של הג"ר חיים עוזר גרודזינסקי, ואחר המלחמה כראש ישיבת נצח ישראל ראמיילס בארה"ב, הגיע לארץ ישראל והחליט להשתקע בה ולקיים בה את ישיבתו. אלא שלא ידע היכן לבנות את הישיבה. באותם ימים הציעו לו לקניה אחד משני בניינים: או בנין בשכונת רחביה שעלותו מאה חמישים אלף דולר או בנין בשכונת מאה שערים שעלותו שלושים אלף דולר, וכל זאת כאשר בכיסו לא היה כסף בסיסי למחייתו, ואפילו לצורך כרטיס טיסה לארץ לווה כספים.

החליט רבי ישראל להיכנס ולהימלך עם רבינו בענין. כשנכנס, שאלו רבינו לשמו וענה 'ישראל גוסטמן'. 'מהיכן?' 'מוילנא'. שאלו רבינו על אתר: 'האם אביכם היה דיין אצל רבי חיים עוזר?', 'לא'. 'אולי דודכם?' 'לא'. המשיך רבינו: 'אינכם רוצים לומר שאתם הייתם הדיין אצל רבי חיים עוזר?' שתק רבי ישראל, ורבינו הבין שזה הוא.

רבינו הסביר שהוא זוכר היטב את השם, שכן בשעתו שלח מכתב הלכתי לריש גלותא, הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי בוילנא, ורבי חיים עוזר שלא יכול היה לטפל בכל התשובות בעצמו, שכן מידי יום היה הדוור מביא לביתו שני שקים מלאים במכתבים ובקשות מכל רחבי העולם היהודי, היתה דרכו שהיה מפנה חלק מהתשובות לדייני הבי"ד, והם היו לומדים את הבעיה ומציגים אותה בפניו ועונים בשמו, ובשעתו היה הרב גוסטמן זה שענה, ורבינו זכר זאת על אתר ברגע ששמע את שמו. כששמע רבינו שהעומד לפניו הינו הרב גוסטמן מווילנא נעמד מלא קומתו. שטח ר' ישראל את השאלה, שמציעים לפניו שני בניינים, כאשר נטיית ליבו היא לקנות את הבנין הזול. רבינו שמע את השאלה, והשיב שלדעתו כדאי שיקנה דווקא את הבנין בשכונת רחביה, שכן במאה שערים לא חסרות ישיבות, וסיפר לו על ישיבתו שלו ששהתה באותם שנים באזור, והקרינה לכל הסביבה. וכשאלו רבי ישראל: 'וכסף מנלן?' השיב רבינו שמי שיש לו אמונה ובטחון בהקב"ה, ורוצה באמת להרחיב את גבולות הקדושה - אין לו מה לדאוג.

רבי ישראל סבר וקיבל, וניגש בבטחון לחתום על העסקה, וזאת מבלי שיהיה לו מושג מהיכן ישיג סכום אדיר זה. סיפר רבי ישראל לתלמידיו: 'לאחר שחתמתי על העסקה, נפניתי לפעולה המעשית היחידה שיכולתי לעשות, שמתי פעמי לתפילה, לשוחח 'דורך ריידן' עם הקב"ה. וכה אמרתי להקב"ה: 'הרמב"ם, בפירוש המשניות, פותח את דבריו פעמים רבות במילים 'אמר הקב"ה', משמע, שמה שהרמב"ם אומר - זה מה שאתה הקב"ה, אומר, והרי, "יפתח בדורו כשמואל בדורו" (ר"ה כה:) ואם הטשעבינר רב אומר לקנות את הבנין זאת אומרת שאתה הקב"ה אומר כן... אם כן, עזור לי להשיג את הכסף...'

שב רבי ישראל לביתו והחל לעשות השתדלות, התקשר לחתנו בארה"ב וביקשו להשיג בדחיפות שלושים אלף דולר, הסכום שהיה עליו להעביר כמקדמה... למרבה הפלא הצליח חתנו להשיג את הכסף. וכך בשרשרת של נסים הצליח להשיג את כל הכסף שנצרך לתשלום עבור הבנין.

(מתוך הספר 'שר התורה')

קו השיעורים של דרשו
077-2222-666 או *4992

לאחר הכנס קיבל ברנהרד שיחת טלפון מהסמנכ"ל, וסיפר ששהה יחד עם ביל גייטס במטוסו הפרטי, והוא סיפר לו על הסכום האדיר שהוצע, ועל עקשנותו שלא להרצות בשבת. "אני יכול לקנות כל דבר שארצה - כל בנין, כל מטוס או כל יאכטה", אמר המיליארדר, "אבל כל כספי אינו מספיק כדי לקנות שבת אחת של יהודי..."

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על יום השבת

"וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'" (שמות ל"ה, ב')

השבת שייכת ליהודי. גוי אינו יכול לקנותה גם אם ייתן את כל כספו לשם כך, והיהודי, אם זוכה לדעת כמה יקרה היא - אינו מוכן למוכרה בעד שום הון שבעולם.

קיווי ברנהרד הוא יהודי שומר תורה ומצוות מדרום אפריקה. לפני מספר שנים הוציא ברנהרד ספר המלמד כיצד ניתן ליישם תכונות מסויימות, ולתרגם אותן להצלחה בעולם העסקים הקשוח בעידן המודרני. הספר הפך להצלחה רבה, והפך לרב מכר בקנה מידה בינלאומי. במקביל - הביקוש להרצאותיו של ברנהרד הלך וגבר, והוא הוזמן להרצות ולהנחות בכנסים עסקיים בכל רחבי העולם.

יום אחד הוא מקבל שיחת טלפון מסמנכ"ל בכיר בחברת מיקרוסופט העולמית, שמייסדה - ביל גייטס הוא מגדולי עשירי העולם. הלה הזמין אותו להרצות בכנס שבו ישתתפו כל מנהלי החברה. הרצאתו של ברנהרד תהיה הרצאת הפתיחה. קיווי ברנהרד רצה לענות בחיוב להזמנה, כמובן, אולם כשפתח את יומנו כדי לבדוק את התאריך, גילה כי יומו הראשון של הכנס אמור להיות בשבת.

"בשבת אני לא עובד", הודיע ברנהרד לסמנכ"ל שמעבר לקו. התגובה היתה נדהמת. הוצע לו סכום כפול ומשולש. מאות אלפי דולרים, אבל ברנהרד בשלו: "בשבת אני לא עובד, וזה לא משהו שכסף יכול לפתור".

בסופו של דבר חברת מיקרוסופט הענקית נאלצה לשנות את תאריכי הכנס, ולהתחילו ביום ראשון, כי זו היתה הדרך היחידה שלהם לקבל הרצאה פותחת מקיווי ברנהרד...

חדשים ספורים לאחר הכנס, קיבל ברנהרד שיחת טלפון נוספת מאותו סמנכ"ל. לפני מספר ימים הוא שהה יחד עם ביל גייטס במטוסו הפרטי. דברו שם על הכנס ועל ההרצאה, והוא סיפר לבוס על הסכום האדיר שהוצע לברנהרד, ועל עקשנותו שלא להרצות בשבת. כעת התקשר הסמנכ"ל כדי לשתף את ברנהרד בתגובתו המתפעלת של מר גייטס: "אני יכול לקנות כל דבר שארצה - כל בנין, כל מטוס או כל יאכטה שאחפוץ בהם", אמר המיליארדר, "אבל כל כספי אינו מספיק, כדי לקנות שבת אחת של יהודי...".

כאשר היהודי עושה את שבתו קודש, ושומר עליה מכל משמר, גם הגויים מכירים בכך שהשבת היא ערך עליון עבורו, ואף יודעים להעריך את הנחישות והעקביות ששמירת השבת מעידה עליהן.

עמידה בניסיון ושכרה

מסופר על אחד מבני משפחת רוטשילד, שהיה שותף עם ראש ממשלת אנגליה בכל מיני עסקים, ושימש גם כיועצו. ליל שבת אחד, בעודו יושב עם כל משפחתו לסעודת השבת, נשמעו לפתע נקישות על הדלת.

בפתח עמד שליח: "ראש הממשלה זקוק לך לענין דחוף ביותר".

"אם מדובר בפיקוח נפש, אבוא", ענה רוטשילד, "אולם אם הנושא קשור לענייני מסחר ותעשיה - איני יכול לבוא. שבת היום".

השליח חזר לאחר זמן קצר והודיע: "מדובר בעסקים, אבל ראש הממשלה מוסר כי הוא מוכרח לראותך כעת".

רוטשילד לא התרשם. "הסיכום בינינו הוא כי בשבת אינני עובד. לא אוכל להגיע".

בפעם השלישית הגיע השליח עם איום רציני: "ראש הממשלה ביקש להודיע לך, כי אם אינך מופיע מיד במשרדו, הוא מבטל את כל העסקים המשותפים שלכם, ואתה מפוטר".

"קיבלתי את הודעת הפיטורין", השיב רוטשילד, סגר את הדלת, ושב לסעודת השבת.

צריך להבין שלא מדובר בפיטורין מעבודת המזכירות... מדובר היה בסכומי כסף עצומים שילכו לאבדון, וגם בהפסד של כבוד ושל מעמד, אבל רוטשילד עמד בניסיון.

במוצאי שבת הוא שוב מקבל הודעה - ראש הממשלה מבקש שיגיע למשרדו בדחיפות.

כשנכנס רוטשילד למשרד ראש הממשלה, התקבל בחיבוק חם. "אני חייב לך כסף רב", בישר לו ראש הממשלה, והסביר: "היה אצלי סיני אחד, מיליארדר. דיברנו, והשיחה התגלגלה. במהלך הדברים אמרתי לו שאני מכיר יהודי שלא ימכור את השבת שלו בשום מחיר. הוא לא האמין לי, ואני התעקשתי. התערבנו על סכום עתק, ואז שלחתי לקרוא לך".

"בזכותך ובזכות השבת שלך הרווחתי סכום כסף עצום", סיים ראש הממשלה, "מגיע לך מחצית ממנו...".

השבת - 'ראי' למדרגת האדם

קדושתה ועוצמתה הרוחנית של השבת הן עצומות. זכינו לראות אלפי נערים, בחורים ובוגרי צבא שבזכות שבת אחת כצורתה, שזכו לחוות בישיבתנו, קבלו עליהם עול מלכות שמים, וחזרו בתשובה שלמה.

רמז רמזו לנו רבותינו: התורה מתחילה במילה "בראשית" שהיא אותיות "ירא שבת" - תפחד מן השבת, לא מהשבת עצמה, אלא ממי שצווה עליה.

נראה לומר עוד, שהמילה "בראשית" היא גם אותיות "ראי שבת" - השבת היא כמו מראה ליהודי: אם חפץ אדם לבדוק מה מצבו הרוחני, יתבונן כיצד עוברת עליו השבת. האם הוא חש בקדושתה, האם הוא מרגיש בה את קרבת ה', איך עוברות עליו תפילות השבת, איך נראות הסעודות שלו. היכולת לחוות את השבת כיום מיוחד ומרומם - משקפת את המצב הרוחני הכללי של האדם, ולכן השבת היא כעין ראי.

גם הפעולות החומריות שאנו עושים בשבת - אינן דומות לפעולות שגרתיות של חיי היום יום. אכילה בשבת לדוגמה, הרי היא מצוה, וכל מה שמכוון לעונג שבת - נחשב גם כן למצוה ולזכות. האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימינוב זצ"ל היה אומר, שכאשר אדם אוכל בשבת - כוונתו צריכה להיות שהשבת בעצמה תהנה מאכילה זו!

הנהגה נכונה בשבת משפיעה על האדם עונג ושמחה כל ימות השבוע, ומסיעת להתקדמותו הרוחנית.

בפיוט "בר יוחאי" אומרים: "אור מופלא רום מעלה". הכוונה היא, שעל ידי שמירת השבת אדם מקבל הארה עילאית המביאה אותו לקבלת החלטות בענייני שמירת התורה והמצוות במשך השבוע כולו.

יש לזה רמז במה שאמרו רבותינו (זהר בראשית דף כט ע"ב): "כל המקיים את השבת כאילו מקיים את כל התורה כולה". מי שמקדש שביעי כראוי לו, מביא עצמו למצב של התבוננות במצבו הרוחני, ולקבלת החלטות של התחזקות. התחזקות זו שקיבל על עצמו בזכות השבת, מחשיבה אותו כאילו קיים את התורה כולה.

(מתוך הספר 'משכני אחריך')

מרוב התלהבות, נתקל העוזר של רבי שבתי פרנקל זצ"ל באחת מרגלי השולחן, וכוס הקפה התהפכה על השולחן, הישר על הקלף העתיק ויקר המציאות. היה זה עניין של שניה עד שהבינו השניים כי כתב היד העתיק, סכומי הכסף האדירים, ההשקעה והמאמצים חובקי העולם - הכל ירד לטמיון

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א, על אלו ששולטים במידת הכעס

ידועים דברי הזהר הקדוש (תקוני זהר, תקון מח, דף פה, א) על הפסוק: "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", בם דרשו על חומרתה הנוראה של מדת הכעס, ובפרט ביום השבת.

שרש הכעס נובע מחוסר אמונה

חז"ל מתייחסים בכמה מקומות אל הכעסן כאל כופר בעקרי האמונה וכאפיקורוס בדעותיו. כך אמרו בגמרא (שבת קה, ב): "המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה. שכך אמנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה, והולך ועובד", רחמנא לצלן. כעין זאת אמרו גם בגמרא בנדרים (שם): "כל הכועס - אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו".

בעל ה'חרדים' (פרק כא אות יז) כותב דבר נורא: "הלב הוא היכל לשכינה הקדושה, והכועס מכניס צלם בהיכל ומגרש ממנו השכינה".

ויש להבין את עומק הדברים - מדוע באמת נחשב הכועס ככופר ואפיקורוס?

ההסבר הוא, משום שאדם המאמין בכל לבו באמת ובתמים במציאות הבורא יתברך, ובהשגחה הפרטית הקיימת בכל עת ובכל פעולה ופרט; מי שמכיר בכך בהכרה ברורה וחדה שאיננה משתמעת לשני פנים, שכל מעשה, כל דיבור וכל שמיעה שלו ושל זולתו, נעשה בגזרת עליון וברצונו - בהכרח לא יבוא לידי כעס. סברא פשוטה המתקבלת על דעתו של כל בר דעת היא, שאין לו להלין על זולתו, כאשר מכיר ויודע הוא שהכל מנהג בידי הקדוש ברוך הוא בתכלית הדקדוק האמת והצדק, ומי שעשה את הפעלה אינו אלא שליחו.

לאור זאת, העצה להינצל ממידת הכעס היא על ידי הכנעה וענווה וביטול עצמי למול הבורא יתברך ורצונו. כך כותב בעל 'חובת הלבבות' (שער הכניעה פרק ה): "כאשר ידבק האדם בהכנעה, היא תרחיק ממנו את כל תופעות הגאווה וגובה הלב וההתנשאות".

אדם שלבו כנוע, יישאר רגוע ושלו גם כאשר החיים יזמנו לו ניסיונות ואכזבות קשים. גם אם יוכל במפורש להצביע על פלוני שגרם לו לכאב ולעוגמת הנפש, הוא יוכל להתגבר על כעסו בקלות, על ידי שיזכיר לעצמו שיש מנהיג לבירה, ורק הוא עושה ופועל באמת.

באחת משיחותיו, הגדיר מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, נקודה זו היטב:

"ליהודי הלומד תורה, יש פתרון לכל שאלותיו ובעיותיו. אין לו ספקות, בין אם טוב לו ובין אם חס ושלום אחרת, הוא מאמין ויודע שהכל מהריבונו של עולם. הוא משגיח עליו, מלמד אותו ומראה לו את הדרך, וזה פתרון לבעיותיו. הוא יודע שהבורא מנהל את ענייניו ומנהיג את הכל, ואז אין לו טענות על אף אחד! תמיד טוב לו! כי תמיד יש אבא שמנהיגו! כאשר טוב לו - זהו אביו שבשמים שנותן לו. וגם אם חס ושלום לא טוב - זהו האבא שמעניש ויודע מה שהוא עושה...".

אם האדם מתייחס אל מאורעות החיים איתן באמונתו, הוא חוסך בגישה זו כעסים וטרוניות לאין ספור, וחי בשלום עם סובביו וזולתו; שכן כפי האמור, מה טעם לכעס על השני כאשר איננו אשם בנעשה?

* * *

מי שיישם זאת הלכה למעשה בצורה מפעימה ומעוררת השתאות, היה הרב הגאון רבי שבתי פרנקל זצ"ל. מעשה שהיה כך היה:

רבי שבתי היה אוד מוצל מאש התופת הנאצית, איש רם משכמו ומעלה, תם וישר שעשה מלאכת ה' באמונה. משאת חייו היתה להוציא לאור את ספרי ה"יד החזקה' להרמב"ם במהדורה חדשה ומפוארת, נקיה מכל שגיאה וטעות ומסוננת מכל רבב. למען מטרה קדושה זו, השליך נפשו מנגד להשיג את המהדורות הראשונות של הספרים, ולהתחקות אחר כתביו המקוריים של הרמב"ם. הוא הקדיש שנים ארוכות להשלימם בצורה היותר טובה ומפוארת.

באחד הימים, לבש משרדו של רבי שבתי אווירת חג. באותו בוקר באו לסיומם חודשים ארוכים של עמל ויגיעה. כתב יד עתיק ונדיר של אחד מתלמידי הרמב"ם נמצא במצרים, ובתווכם של שרים, שגרירים, חברי פרלמנט וראשי ממשלה במדינות שונות, הצליח רבי שבתי לרכוש את כתב היד המיוחד מהשלטונות המצריים תמורת סכום עתק.

הקלף העתיק והנדיר היה מונח על שולחנו, ועוזרו נקרא לחדר כדי לבחון עמו את כתב היד. כשכוס קפה בידו, נכנס העוזר לחדר, כשהוא נרגש לחזות בעיניו בכתב היד שכה ייחלו להשגתו. מרוב התלהבות, נתקל העוזר באחת מרגלי השולחן, וכוס הקפה התהפכה על השולחן, הישר על הקלף העתיק ויקר המציאות. היה זה עניין של שניה עד שהבינו השניים כי כתב היד העתיק, סכומי הכסף האדירים, ההשקעה והמאמצים חובקי העולם - הכל ירד לטמיון. מעיסה של קלף מתפורר וקפה - אי אפשר היה לעשות דבר.

העוזר, שלא ידע את נפשו מרב צער ופחד, השפיל את עיניו וקפא במקומו. מרוב מבוכה ואשמה לא העז כלל לזוז, ונותר כך דומם כשמבטו נעוץ ברצפה. רבי שבתי יצא מן החדר, וכעבור שתי דקות חזר ובידו... ספל קפה. הוא הניח את הספל לפני העוזר ואמר לו: "כמדומני שכוס הקפה שלך נשפכה. קח, שתה!"...

דומה שכל מלה נוספת מיותרת. כמה עוצמה גלומה במעשה זה של רבי שבתי! כמה גדלות נפש! כמה כבישת הכעס ועבודת המדות דרושות בשביל כך!

מי יודע, אולי מעשה זה מצטרף לשלל זכויותיו הגדולות של רבי שבתי, שבעטיין זכו אותו משמים להאדיר את ספרי הרמב"ם, ולגרום איתם מהפכה של ממש בעולם התורה.

* * *

פעם זכיתי לשהות בחדר למודו של קדוש ישראל, מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, והנה נכנס אברך לחדרו, והתלונן בפניו על כך שאינו מצליח להתגבר על עצמו במדת הכעס. "אני עובד קשה על עצמי שלא לכעוס ואיני מצליח" - אמר בכאב.

בתחילה הגיב ה'סטייפלער' בתמיהה: "אתה יהודי מאמין, הלא כן? אם היית יהודי מאמין באמת, לא היית מגיע כלל למדת הכעס, משום שהיית יודע בברור שלא פלוני הכעיס אותך, לא אשתך, לא השכן ולא שום אדם - הכל מסובב מלמעלה!".

אחר כך, בראותו את מצוקת האברך, שבאמת ובתמים בקש תיקון לנפשו,

המשך בעמוד הבא <<<

יעץ לו ה'סטייפלער': "תראה להשתמש עם השעון", כלומר, לדחות את הכעס לדקות ספורות. "השעון עוזר הרבה לעבודת השם", הפטיר.

שח לי אחד מנכדיו של דודי, מרן עמוד ההוראה הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שהוא זוכר כיצד סבו נתקל פעם במשהו תוך כדי הליכה כשכוס זכוכית בידו. הרב מעד, והכוס נפלה על הרצפה כשהיא מתנפצת לרסיסים בקול רעש גדול.

הנכד תאר כי המחזה היה נראה ממש כלקוח מעולם אחר. הרבנית נגשה ללא שום סימני כעס ועצבות, בלא אנחה, בלא לעשות כלל 'עסק' מכל העניין; היא פשוט התכופפה, אספה את השברים והניחה באשפה, כאילו דבר לא קרה. הרי הכל משמים! מה שייך לכעס? מה שייך להיות עצובים? כך היתה התחושה בבית הגדול של הרב אלישיב, שהושתת על אדני האמונה התמימה.

"לא אדע מה זאת כעס" - העיד רבי חיים עוזר בעצמו

יש ברשותי קובץ נפלא בשם 'המאסף', שיצא לאור בשנת תש"א, בתוך שנת האבל על פטירתו של גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בעל ה'אחיעזר'. בסוף הקובץ מופיע מאמרו המאלף של הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, אב"ד קריניק, שנמנה על נאמניו ומקורביו הגדולים.

"פעם ראיתי את רבינו מדבר קשות לרב אחד, וכשיצא הרב מאתו, אמרתי לו: 'הלא אין זה דרך רבינו, והתרגזותו הלא תזיק לבריאותו'. השיבני: 'חס ושלום לא כעסתי כלל, כי לא אדע מה זאת כעס!

בתחילת הדברים, הוא מעתיק את הקבלות שקבל על עצמו רבי חיים עוזר לשנת תרצ"ד, ושם מופיע בין הדברים: "להתרחק מן הכעס עד הקצה האחרון".

בצד סעיף זה, הוסיף רבי חזקיהו יוסף נופך של עובדות והנהגות, כיצד יישם רבי חיים עוזר את הקבלה למעשה, וכך כתב: "זהו באמת פרק מיוחד ותורה שלמה! בין המון הפונים אליו יום יום בבקשות שונות, היו לא מעטים שהציקו לו הרבה, ובכל זה לא ראה איש מעולם שמץ של קפידה וכעס על פניו.

"פעם אחת הייתי נוכח כאשר בא אל רבינו בנו של רב אחד, והציק לו הרבה שימליץ בעד אביו לעיר פלונית, שהיתה פנויה אז, שיקבלו שמה את אביו לרב. ובאשר לדעת רבינו לא היה אותו הרב ראוי לרבנות חשובה זו, לא נענה לו. אז עבר הבן לדבר קשות, והתחיל בדברי ביקורת וביטויים כמדקרות, עד כי אחזתני רעדה. אך רבינו לא ענה לו מאומה, ורק כשדבריו עברו כל גבול יצא לחדר אחר יחד אתי...

"בהמיית רוחי אמרתי לו: 'הלא גם לסבלנות יש גבול וקצה'. על זה השיבני: 'הלא הוא משתדל בעד אביו, ורק מחמת רגש האחריות שלי, אינני יכול להרשות לעצמי למלאות מבוקשו, כי יודע אני שאין רבנות עיר חשובה זו הולמת לאביו. אולם אין לי רשות להתלונן עליו ועל הדברים והביטויים שאמר'...

"פעם אחת בחודשים האחרונים, ראיתי את רבינו מדבר קשות לרב אחד, וכאשר יצא אותו הרב מאתו, אמרתי לו: 'הלא אין זה דרך רבינו, והתרגזותו הלא תזיק לבריאותו'. היה זה בעת שכבר תקפה עליו מחלתו. על זה השיבני: 'חס ושלום לא כעסתי כלל, כי לא אדע מה זאת כעס! אך עשיתי עצמי כמרגז כדי שיבין הרב את הרצינות שבדבר, וישים הדברים בלבו, שלא יעשה כן שנית".

באותו קובץ, מופיע גם מאמרו של הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל, ראש בית הדין ורבה של העיר פתח תקוה, שזכה לקבל לקח מפיו של רבי חיים עוזר. גם הוא מעלה על נס את הנהגת הבריחה מכעס והסבלנות הרבה של גאון הדור: "הוא היה סבלן גדול ולא חשש מה שיגידו עליו החופשיים בעולם. אף על פי שהיה מרגיש אף בדבר הקטן ביותר, כשרצו להכעיסו, חכמתו וסבלנותו עמדו לו לבטל מעליו כל המקטרגים. זכורני עבדא, בהיותי צעיר לימים מלומדי הקבוץ שלו בוילנא בשנת תרס"ב, הייתי מבאי ביתו וראיתי פעם בחורף, בא טבח אחד עם שאלת הראה לרבי חיים עוזר, והטריף. הטבח התמלא חמה והטיח בפניו: 'אם אינו יודע לפסוק שאלת הראה, איך מקבל עליו להורות'...

"ודבר זה היה בזמן שכבר התפרסמה בוילנא גדלותו ואדירותו בתורה, וכלם קבלו מרותו ולא נעשה דבר קטן וגדול מבלעדו. ברור שאם טבח היה אומר כזה דבר לרב אפלו בעיירה קטנה, היה מקבל נזיפה חמורה על כך, אבל הוא אמר לי באותה שעה: 'מה לעשות? נפשו מרה עליו על ההיזק, ואין אדם נתפס בשעת צערו'. כך היתה מדת סבלנותו ללא גבול! דבר זה יכול לשמש לקח לרבנים ומורי הוראה בישראל".

* * *

העובדות הללו נותנות משנה תוקף והמחשה חיה לדברים נוקבים ששמעתי, מפי מרן ראש הישיבה, הגרא"מ שך זצ"ל, עשרות שנים לאחר מכן. כידוע, הרב שך זכה לקרבה רבה, אהבה והערכה בלתי מוסתרת ממרן רבי חיים עוזר, כאשר שהה בשנותיו הצעירות בוילנא, עד שהעיד על עצמו לא אחת, שבכל הנהגה צבורית שהתבקש להכריע בה, עומדת למול עיניו המחשבה כיצד רבי חיים עוזר היה מכריע בכגון דא...

היה זה כאשר הגיע הרב שך לנחם את בני משפחת הרה"ג רבי משה דוד טננבוים זצ"ל, יושב ראש הנהלת 'ועד הישיבות', והשמיע במקום דברים מופלאים ונשגבים בענין מדות רעות ושרשיהן. חלק מהדברים העליתי על הכתב סמוך לאמירתם, ואני מוסר לכם אותם מזכרוני:

ספר הרב שך מעשה נורא שארע אצל רבי חיים עוזר: "בימים ההם ששהיתי בוילנא, זכיתי לקרבתו הרבה של רבי חיים עוזר ולהכירו באפן אישי. הוא היה קורא לי בחביבות 'רב שך'...", הוסיף הרב שך בבדיחותא. "בשעת המעשה שאספר לכם נכחתי בעצמי - באותה תקופה, רוב המוסדות היו מקבלים תקציב אחזקה חודשית מארגון הג'וינט. מנהל הג'וינט היה שולח את הכסף לרבי חיים עוזר, ודרכו נשלחו הכספים למוסדות התורה בוילנא לפי קריטריונים קבועים.

"לאחר שנות תמיכה קבועות, פתאום הופסק למשך תקופה מסוימת משלוח התקציב מהג'וינט. למרבה החרפה, פרסמו כמה מלמדים מאחד מתלמודי התורה את חשדותיהם ברבי חיים עוזר, שהוא זה שמעכב את כספי המוסדות אצלו, ובכך מונע מהם את קבלת משכורתם, ובכסף המגיע להם הוא מחזיק אלמנות ויתומים... כך קבעו בלי ברורים נוספים.

"לאחר מספר חודשים הגיע מנהל הג'וינט לבקור בעיר וילנא. המלמדים באו להתלונן בפניו על חוסר ישרותו והגינותו, כביכול, של רבי חיים עוזר, אולם עוד לפני שפתחו בדבור, התנצל בפניהם המנהל על כך שלא שלח את הכסף עד עתה, מחמת סיבות כאלו ואחרות. כך נודע למפרע שאין ידו של רבי חיים עוזר בדבר...

"המלמדים בושו מאד, נבהלו ובקשו להתנצל בפני רבי חיים עוזר. הם אכן עלו לשוחח עמו, ובתוך הדברים ובקשת הסליחה בקשו ממנו, שהיות ועומד כעת להפגש בעצמו עם מנהל הג'וינט, הם מבקשים שימליץ בפני המנהל להגדיל את הסכום שהם מקבלים מהג'וינט. המלמדים היו בטוחים שכפי בקשתם, הנושא שיעמוד במרכז הפגישה בין מנהל הג'וינט לרבי חיים עוזר, יעסוק בעניין הגדלת המשכורות. אלא שלתדהמתם, רבי חיים עוזר, כנראה מטעמיו הוא, כלל לא העלה את העניין בפגישה... הדבר כמובן חרה להם היטב.

"או אז החל תהליך הכפשות וזלזול ברבי חיים עוזר, שיש לו דבר אישי ושנאה כלפי המוסד שלהם, ולכן הוא מתעלם מבקשתם ואינו מוכן לסייע להם, וכן הלאה והלאה, אך רבי חיים עוזר לא הגיב כלל לטענות שנטענו כלפיו, והמשיך בהנהגתו כמימים ימימה!"...

במקום נכח גם העסקן הנמרץ הרה"ג רבי שלמה לורנץ זצ"ל, מי ששימש שנים רבות כעושה דברם של גדולי הדור, והיה בפני עצמו תלמיד חכם ובר אוריין. כששמע את הדברים, פנה ושאל את הרב שך: "מדוע רבי חיים עוזר בחר שלא להשיב לדברים הקשים שהטיחו בו? מה עם כבוד התורה?".

הרב שך חייך וענה תשובה מפעימה: "רבי חיים עוזר חשש ממדת הכעס עד מאד... אם היה לו הווה אמינא שמא יבוא לידי כעס העדיף לשתוק!". לאחר רגעים ספורים הוסיף הרב שך לומר: "רבי חיים עוזר היה רחוק מאד מכל המושגים האלו, לא היתה לו שייכות למדת הכעס... ובכל זאת הוא כה חשש ופחד שלא יגיע למצב שתהיה לו הווה אמינא לכעס!"...

"והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך"

הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת 'מיר ברכפלד', דיבר בכמה הזדמנויות על כך שתמיד ראו אצל רבי אריה פינקל זצ"ל כיצד אוחז הוא באמת המדה, ומשליט את הדעת בשליטה מוחלטת על תכונותיו

המשך בעמוד 16 >>>

בלב רועד מחד וביד בטוחה מאידך, הרבי מניף ידו ומכה באבחה חזקה את המתג. המתג נופל, נשבר ומתרסק, ועלטה כבידה משתררת בכל רחבי המחנה. הרבי רק מוודא כי תיקון הנזק יקח שעות ארוכות, וממהר להימלט...

יהודי קודם כל עושה, קודם כל מנסה, קודם כל מפעיל את כל יכולותיו וכישוריו, ומתמסר לעשות כמיטב יכולתו!

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וַיָּבִיאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן" (שמות ל"ט, ל"ג)

הדרך המקובלת, הינה להיכנס לכל פרוייקט רק אחרי שיש תוכנית סדורה כיצד הפרוייקט יצליח להגיע ליעדו. אדם ניגש לבנות בית, הוא מגבש תוכנית כספית, יוצר תוכניות אדריכליות מפורטות, ומקבל תוכנית יסודות ועמודים לייצוב הבית ועמידותו. רק כשכל התשתית מוכנה וכל הפרטים משתלבים ומאפשרים את השלמת ביצוע התוכנית - ניתן להתחיל בביצוע הבניה.

אך החשיבה היהודית הפוכה לחלוטין. פעמים יהודי מרגיש שאין לו את הכוחות והיכולות לסייע למקרה הדורש סיוע, הוא חש שאין לו את הקשרים או את היכולות לגייס כספים, לסייע בעצה, או לתמוך במקרה חסד הנקלע לפניו. הוא מתלבט בין לומר 'זה לא בשבילי', 'אני לא מסוגל להרים פרוייקט כזה', 'זה גדול מכפי כוחותיי', או לומר 'אני אנסה', 'אעשה כמיטב יכולתי', 'אני לא אומר לא, אעשה מה שאני מסוגל!'

בפרשת שבוע זה, מגלה לנו התורה כי עלינו לבחור בדרך השניה, להיכנס פנימה, לנסות, לעשות את שלנו כמיטב יכולתנו. גם אם הפרוייקט נראה גדול עלינו, גם אם לא נראה שיש לנו את הכוחות, גם אם איננו מרגישים כי זה מתאים לנו - אם משמים זימנו לנו את המשימה, אם משמים הטילו עלינו לסייע למקרה כלשהו - עלינו לנסות לעשות כמיטב יכולתנו, והקדוש ברוך הוא יסייע בידינו להשלים את המשימה.

כך, מגלים חז"ל, לאחר שהוכנו קרשי המשכן וכליו במאמץ גדול ומשותף לכל בני ישראל, כשהגיע משה רבנו להקים את המשכן ולבנותו על מכונו וגילה את כובד המלאכה הכרוכה בכך, תמה איך יוכל להקים את המשכן בידי אדם. הלא הקרשים כבדי משקל, העברת הבריחים בהם היא מלאכת אומן, והרכבת המשכן כולו - זו עבודת כפיים משמעותית!

השיב לו הקדוש ברוך הוא - אתה תעשה מלאכתך בידיך, אתה תעשה ככל יכולתך, וראה זה פלא - המשכן יוקם מאליו!

כי יהודי נדרש לפעול ולעשות, גם אם נראה לו שלא יצליח, גם אם בדרך הטבע אין לו סיכוי. יהודי צריך לעשות כמיטב יכולתו, ולקוות לברכת השם במעשיו, שהיא זו שתוביל אותו לתוצאה הרצויה, או גדולה וברוכה ממנה שבעתיים!

ישנו פתגם ביידיש: 'א ייד דארף טוהן, נישט אויפטוהן!' (יהודי צריך לנסות לעשות, לא לנסות להועיל!) - כלומר - יהודי צריך לעשות, הוא נדרש להתאמץ, לפעול, בלי לבחון אם יצליח להשיג, בלי לבדוק אם יצליח להוביל לתוצאה, כי רק בורא עולם קובע איזה מאמץ יצליח, והאם אכן יוביל למטרה. היהודי צריך רק לעשות את שלו, לפעול ככל יכולתו, להתאמץ ככל שלאל ידו, ולקוות לסייעתא דשמיא במעשיו.

יהודי נדרש לא להירתע מהתפקיד שעומד מולו, הוא צריך 'לקפוץ למים', להתחיל בעשיה, להתחיל לפעול. את כל היתר משלים בורא עולם במידה גדושה, מידו הפתוחה הרחבה והמלאה!

היכן מסתתר ארון החשמל?

בשבת זו, יחול שבת היארצייט של מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע. את הסיפור הבא סיפר בעצמו לנכדו חביבו הרה"ח רבי חיים מרדכי אשכנזי שליט"א, ויהיו הדברים לטובת נשמתו.

מחנה דז'ורין שבטרנסניסטריה, שנת תש"ב, עיצומה של מלחמת העולם השניה. אל המחנה הוגלו אלפי יהודים, שנאספו במחנה שהיה בית כלא אחד ענקי, בו חיו היהודים בתת תנאי אנושיות. הרעב והדוחק היו קשים מנשוא, והקור המקפיא השלים את תמונת החיים הקשה והאכזרית...

היהודים במקום עבדו עבודות פרך, ואך בקושי זכו במנת לחם זעומה ומעט מרק לחמם את עצמותיהם היגעות. בימי החורף גברה המצוקה במחנה עד מאוד, כאשר הטמפרטורה צללה הרבה מתחת לאפס, ובלילות היה הקור הופך למלאך המוות של ממש, ומי יודע כמה יהודים קיפדו את חייהם בצורה אכזרית כל כך, במוות כתוצאה מקפיאה בעיצומו של לילה חורפי, בלי שניתנו להם כל אמצעי הגנה והסקה...

בן 12 בלבד היה הרבי בהיותו במחנה, וכבר אז צערם של יהודי המחנה נגע ללבו הרחום, והוא לא הצליח לשאת את המחשבה כי הם קופאים בלילות ואין איש שם על לב. אך עצי הסקה היו מצרך נדיר ויקר מאוד מאוד, ולא היה בנמצא להשיגם... נאלצו היהודים להישאר נתונים לחסדי הסופות והסערות שפקדו את המחנה, ולהשלים עם המחלות הקשות שפקדו אותם, ועם הקור המצמית החודר לעצמות...

הרבי, שהיה אז ילד צעיר, יכול היה לפטור עצמו באמירה סתמית: 'זה לא לכוחותיי', 'זה גדול מכפי גילי', 'האם ילד יכול לקחת אחריות להציל אלפי יהודים הקופאים מקור במחנה המסוכן?' אך הרבי בחר לעשות ככל יכולתו וכמיטב כוחותיו, ומדי יום, עם שחר אחר התפילה, התעטף במעיל הדק שהיה ברשותו, ומיהר ויצא אל הקור השורר בחוצות. כל שעות היום הסתובב תחת שלג זלעפות, ואך בקושי הצליח להשיג כמה ענפי עצים או חתיכות עץ קטנות...

באחד הימים, יצא הרבי כמדי יום, והוא סובב אנה ואנה ומחפש אחרי עצים מכל סוג ומין. לפתע, ניגש אליו איכר נכרי ושאל: 'ילד, אתה מחפש עצים? יש לי עצים למכירה!'

הרבי הביט בו בחוסר אמון. 'היתכן? כאן במחנה יש לך עצי הסקה למכירה? הרי הם מצרך נדיר ויקר המציאות!' שאל בתדהמה...

'אכן כן', השיב הנוכרי, 'הם מוחבאים ביער, בוא אחריי', לחש הנוכרי, והילד המאושר החל ללכת בעקבותיו למעבה היער. לפתע, תחושת חרדה לפתה את הרבי - 'הן אני ילד לבד, והנוכרי הזה מי יודע מה הוא זומם... הרי כמעט לא יתכן שיש לו באמת עצי הסקה חטובים יפה, ואם היו לו - מדוע שיציעם למכירה לילד בן 12?' - הרהר הרבי בחרדה גוברת והולכת...

אחרי הליכה ממושכת שנדמתה בעיניו כנצח, הגיעו השניים לקרחת יער קטנה. הרבי מביט בה ואינו מאמין באוצר שנגלה לעיניו - חבילות ארוזות של עצי הסקה מוכנים לשימוש, ובכמות נכבדה! הן העצים הללו הם אוצר יקר בתנאי החיים במחנה, איך מביאים אותם הכי מהר אל המחנה?

הנכרי מביט בעיניו של הילד המתעגלות בהפתעה, ונוקב בסכום המבוקש בגינם. הרבי מביט בעצים, אך נרתע למשמע הסכום... עודו מהרהר על חוסר יכולתו לגייס סכום כזה אף למען המטרה הנעלית, ומיד חולף בו הרהור נוסף - 'הן השומרים הרשעים, גם הם מחפשים נואשות אחרי עצי הסקה וחימום. ברגע שאתחיל להוביל את העצים לכיוון המחנה - יחרימו הקלגסים את כל הסחורה, וכל האוצר היקר ייפול לידיהם הערלות! בשביל זה כדאי להתאמץ?'

המשך בעמוד הבא >>>

עוד רגע של הרהור על חוסר התוחלת שבמהלך רכישת העצים, ומיד מחליט הרבי לנסות לעשות כמיטב יכולתו. 'תן לי שעה', הוא אומר בפשטות, 'אני הולך לגייס את הכסף...'

הנכרי מדריך אותו בחזרה אל המחנה, והילד ממהר הביתה לבשר לאביו, האדמו"ר בעל ה'דבר חיים' זי"ע, על העסקה שהשיג. נרגשים מהזכות שהתגלגלה לידיהם לפעול יחדיו להצלת היהודים מהקור הנורא, הם מתחילים לאסוף פרוטה לפרוטה כדי להגיע לסכום העתק הדרוש.

אחרי שעה, הועבר הסכום במלואו לידי הנכרי, ואף סוכם כי שעת חצות הלילה תהיה שעת העברת הסחורה לחצר ביתו של הרבי. נותר רק החשש מפני הקלגסים השומרים, שבוודאי יזדרזו להניח ידיהם על האוצר היקר...

בשעה תשע בערב, שבילי ומשעולי המחנה כבר ריקים מאדם. רק השומרים מסתובבים כזבובים טורדניים בכל פינה, מחפשים מפירי חוק וסדר או גנבים מזדמנים. החושך המכסה את המחנה אפל מכל חושך אחר, והרוחות הנושבות בעוז מניסות את אחרוני האנשים אל הבקתות הצפופות...

בדיוק בשעה הזו, הסתנן הרבי החוצה מביתו. הוא הולך בזריזות, עוקב בדריכות כי השומרים לא שמים לב אליו ולקיומו. הוא רץ אל ירכתי המחנה בשקט, ומחפש את המקום הסודי ביותר במחנה - את ארון החשמל המוליך את המתח לעמודי החשמל הפזורים במחנה. לאחר חיפוש ממושך הוא מוצא מאחורי גבעת שיחים ארון חשמל קטן...

מעשה ידי אומן, הוא פותח את ארון החשמל, ומנתר אל חלקו העליון. הוא מאמץ את מבטו היטב, מחפש את הפיוז המרכזי, האחראי על אספקת החשמל לכל רחובות המחנה ומבואותיו. כשגילה את המתג המדובר נצצו עיניו בחשיכה...

בלב רועד מחד וביד בטוחה מאידך, הרבי מניף ידו ומכה באבחה חזקה את המתג. המתג נופל, נשבר ומתרסק, ועלטה כבידה משתררת בכל רחבי המחנה. הרבי רק מוודא כי תיקון הנזק יקח שעות ארוכות, וממהר להימלט...

אותו לילה היה האפל ביותר בתולדות המחנה. כל הלילה עמלו החיילים השומרים לתקן את התקלה הפתאומית, ורק בשעת בוקר מוקדמת הצליחו להחזיר את זרם החשמל לסדרו. בחסות העלטה והמהומה, ועיסוקם הרב של השוטרים בתיקון התקלה ה'פתאומית' - הצליח הרבי להוביל את כל אוצר העצים לחצר ביתו, ומשם הפיצם לבתי היהודים האומללים המתחננים לעצי הסקה...

בלילות הבאים, בתים רבים במחנה הוארו וחוממו בחום להבות שהפיצו עצי ההסקה, שהשיג הרבי בעסקה עם הנוכרי ובמסירות ההובלה באישון ליל. אבל רגע אחרי שאנו יודעים על הסוף הטוב, הבה נעשה חשבון -

האם היה לכך סיכוי מתחילה? האם הגיוני שילד בן 12 יתחיל לקושש עצים שהיו מצרך נדיר ויקר? האם סביר שלפתע יפנה אליו איכר נכרי ויבקש לבצע עמו עסקת מכירת עצים? האם היה ניתן להניח שהעצים יגיעו ליעדם בשלום?

התשובה לכל השאלות הללו היא לא, באל"ף רבתי. זה לא הגיוני, לא סביר, לא מתקבל על הדעת. ועדיין, הרבי בחר לנסות, לפעול, לעשות כמידת יכולתו, בלי להביט על הסיכוי הסביר והאפשרויות שכל המהלך לא יעלה יפה. כי יהודי קודם כל עושה, קודם כל מנסה, קודם כל מפעיל את כל יכולותיו וכישוריו, ומתמסר לעשות כמיטב יכולתו!

והקדוש ברוך הוא מסייעו - כי מבחן התוצאה, מעיד כאלף עדים שלבסוף הקדוש ברוך הוא משלים את המלאכה, מסייע להשגת המטרה, נותן את הכוחות להצליח במשימה. זה ממש לא חייב להיות הגיוני ומסתבר מלכתחילה, אך זה פשוט עובד, כי הקדוש ברוך הוא מעניק את הכח והסיוע!

כשיהודי פונה ומבקש עזרה, כשעומדת לפתחינו אפשרות לסייע, הדבר האחרון שצריך לעשות זה את החשבון האם אני אצליח? האם יש לי את הכישורים? האם אני האיש המתאים? יהודי עושה, מנסה, פועל כמיטב יכולתו, והקדוש ברוך מסייעו ומובילו להצלחה היעודה!

ממלא מקום בבית החולים...

את הסיפור הבא קיבלנו במכתב ממגיד השיעור בעל המעשה, וזה דבר הסיפור:

ער"ח אד"א, לפני חודש בדיוק, השעה 6 בערב, במרכז הרפואי 'שניידר' שבפתח תקוה. אל בית החולים נכנסו בצעדים מהירים אב ובנו בן ה-12, לאחר שקיבלו הפניה דחופה לחדר מיון. כידוע לכל מי שבא בשערי מקום כזה, ידי הצוות הרפואי מלאות עבודה, עומס הפניות תמיד גבוה, והעניינים מתנהלים באיטיות מתישה...

כבר בכניסתו לבית החולים, החל החשש לכרסם בלבו של האב, מי יודע מה יהיה עם שיעורו היומי הקבוע, שאמור להתחיל בעוד חמש שעות בדיוק, בשעה אחת עשרה בלילה. הזמן מתקדם בקצב מהיר, ואילו ההליכים מתנהלים בעצלתיים. אבל הרי ברור שהוא חייב להגיע לשיעור בזמן, הן בעשר השנים האחרונות ניתן למנות על אצבעות יד אחת את מספר הפעמים בהן נעדר משיעורו היומי!

כשהבין האב כי ההחלטה בענין בנו מתמהמהת, התחיל להילחץ. למרות שהיה ברור כי הוא נותר כאן לעוד שעות ארוכות, החל האב להתחנן על נפשו בפני הצוות הרפואי, להסביר כי הוא מבקש לזרז את ההליכים, וגם ניסה להתקשר לעסקנים בנסיון להפעיל את השפעתם...

'זה בכלל לא הגיוני מה שאני עושה עכשיו', הרהר לרגע, 'וכי מי לא יודע שחדר מיון הוא מקום שמבלים בו הרבה זמן?' אבל רגע אחר כך התאזר בגבורה: 'מה אני עושה חשבונות האם זה מעשי או לא? אני עושה את מה שאני יכול, גם אם לא נראה שזה יוביל לתוצאה!'

הוא החל לנסות. ביקש בעדינות מהצוות, עירב עסקנים, וגם ניסה למצוא ממלאי מקום, אך ללא הצלחה. השעון הוסיף להתקדם, ורק בשעה תשע בערב הסתכל הרופא על הבדיקות ופסק: 'לאשפז במחלקה'. 'אין שמחה כהתרת הספיקות', חשב לעצמו האב הממהר, 'לפחות התוכנית ברורה. אשפוז מיידי, ועד אחת עשרה אצליח להגיע לשיעור...'

האב כבר כוסס ציפורניים במתח, הדקות מוסיפות לחלוף, וכבר רבע לעשר... הוא מתחנן שוב לצוות, שוב מנסה להפעיל קשרים ולזרז הליכים. נכון, זה לא הגיוני להצליח להתגבר על הסחבת הטבעית, אבל הוא חייב להגיע לשיעור, לפחות יעשה מה שהוא יכול!

ביום המחרת, נכנסה העברה בנקאית לחשבון הכולל, מנדיב עלום מבלגיה הרחוקה. נדיב שלא היה אתו כל קשר, ומגייס כספים חסר נסיון, וסיפור פלאי של צירוף מקרים - וכל אלה הובילו לסוף הטוב!

ואז ניתן האות, בשעה טובה, 'עולים למחלקה!' הוא מזדרז, נוטל את בנו בזרועותיו, ומחיש את צעדיו. בבואו למחלקה חשכו עיניו כשהאחות אומרת לו: 'רגע, צריך לעבור הליך קבלה...'

הוא מביט בשאלון הרפואי הארוך, ולבו מסרב להאמין. מה יהיה עם השיעור שאמור להתחיל בעוד שלושים ושלוש דקות? השעון מוסיף להתקדם, 10:31, 10:32... מה יהיה?

ואז צלצל הטלפון, ועל הקו אחד ממאזיניו הקבועים בשיעור, עסקן נודע בעולם הרפואי. 'סליחה שלא עניתי קודם,' מתנצל האיש, 'חיפשת אותי בשביל משהו?'

'אכן כן', משיב מגיד השיעור, ומספר על מהלך הערב והמלחמה במחוגי השעון כדי לנסות להגיע לשיעור, תוך שהוא עושה ככל שביכולתו לשם כך. 'אבל כנראה כבר מאוחר מדי, אני פה, והשיעור אמור להתחיל בעוד פחות מחצי שעה!'

'תנוח דעתך,' התנדב האיש מיד, 'בדיוק אני בדרך לבית החולים, וחשבתי להתקשר אליך כדי שאוכל לשמוע את השיעור בטלפון... אתה במחלקת ילדים? אני בא ישר אליך, ואני אשמור על בנך עד שתשוב!'

בשעה 10:42 החליף המאזין את מגיד השיעור בכסא ההמתנה בקבלה למחלקת ילדים, ואילו מגיד השיעור יצא במהירות לבני ברק, ובשעה 10:59 כבר עמד על הסטנדר כמדי יום, והחל להרצות בלהט את שיעורו היומי. על קו הטלפון היה המאזין שהתנדב לשמור על הילד, ואיש לא ידע מה עומד מאחורי הקביעות שגם היום ניצחה נגד כל הסיכויים...

כי כשיהודי רוצה, ומנסה, ועושה, ופועל כמיטב יכולתו - הקדוש ברוך הוא עוזר לו. אם מגיד השיעור לא היה מקפיד על הקביעות, ומתקשר, ומתחנן, ומשתדל ומנסה לטכס עצה - ספק אם השיעור היומי היה מתקיים במתכונתו. אך משהחליט לנסות, לפעול, לדבר, להתקשר, לבקש ולהתחנן להזדרז - סייע לו הקדוש ברוך הוא לשמור על קביעות עתים לתורה.

לא פעם יש לנו התלבטות. האם אני מסוגל להיכנס לשיעור קבוע מדי יום כאשר אני חוזר עייף מהעבודה? כיצד אצליח להתרכז? וכיצד אתמודד עם השמחות הרבות הנערכות בשעות הערב? ואולי אני בכלל לא מסוגל להתרגל למחוייבות נוספת בלו"ז הצפוף? והאם מגיד השיעור יצליח 'לדבר' גם אל איש כמוני?

המשך בעמוד הבא >>>

>>> המשך מעמוד קודם | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

אבל יהודי לא צריך לעשות את החשבון. יהודי צריך לעשות, ולנסות, ולהשתדל. קודם כל - להתחיל לבוא, לנסות להבין, להשתדל לשמור על הקביעות, לעשות הכל כדי להיות מרוכז. והקדוש ברוך הוא - בדרכו הייחודית והבלעדית - ישלים את התמונה...

השאלה אם לבוא לשיעור, אינה שאלה של 'האם אני יכול להבין', או 'האם יש לי זמן לכך'. השאלה היא 'האם אני רוצה'. אם אני רוצה - אתאמץ, אבוא, אשתדל, אעשה את שלי. בורא עולם יעניק לי את היכולת להבין, ישלח ברכתו בשעותיי כדי שיהיה לי פנאי לכך.

אני לא עושה חשבונות שמים, ולא בוחן מעשים לפי הסיכוי להצלחתם. אני עושה את שלי, ומניח לבורא עולם לעשות את כל השאר!

כסף מהשמים...

הרב משה פ., שסיפר לנו את סיפורו האישי, משמש כמחזיק תורה מזה רבות בשנים. מדי חודש בחודשו הוא מתרוצץ להחזקת כולל האברכים שהוא מחזיק במסירות נפש, אלא שבשלהי חודש שבט האחרון, גילה לחרדתו כי המאמץ לא צלח, והקופה ריקה... הוא מתרוצץ אנה ואנה, מתקשר ומבקש, פונה ומתחנן, אך הקופה נותרת ריקה וכבר ביום המחר הוא זקוק למלוא הסכום...

הוא נכנס להיכל הכולל בסיום הסדר, ופונה לאברך הראשון שנקרה בדרכו: 'תשמע, מחר ראש חודש, הקופה ריקה ואני פשוט לא מצליח לגייס כסף. החלטתי שאני מנסה לעשות הכל גם אם זה חסר סיכוי - ואני פונה אליך שתעזור לי לגייס את הכסף...'

האברך משך בכתפיו בתדהמה: 'אני? מה לי ולגיוס כספים? מעודי לא התנסיתי במקצוע, אינני מקושר לבעלי הון ואני חסר יכולות לחלוטין! אני יכול לסייע לך לגייס כסף? כיצד?'

'את כל זה אני יודע', אמר ר' משה בחביבות, 'אני יודע שבעיקרון זה חסר סיכוי. ובכל זאת, אני מנסה לעשות מה שאני יכול, ואני מבקש גם ממך לעשות ככל שתוכל, ובורא עולם יהיה בעזרנו!'

האברך שב לביתו, ומחליט לאמץ את הגישה הזו. נכון, לא הגיוני וסביר שיצליח לסייע, אבל הוא ינסה לעשות את שלו. הוא מתקשר לאחיו השוהה בבלגיה, משוחח עמו על דא ועל הא, וגם שואל אולי יש לו רעיון כיצד ניתן לסייע בגיוס הכספים...

באותה שעה, לא היה לאח כל רעיון. אך בשעה מאוחרת מאוד בלילה, לפתע צלצל הטלפון ואחיו בישר לו: 'פגשתי כאן יהודי, והלה סיפר שהפריש סכום כסף להחזקת כולל לצורך סגולה לישועה, ושאל אם יש לי רעיון למי להעביר את הכסף... מיד נתתי לו את הפרטים שלכם...' הוא אומר בשמחה...

ביום המחרת, נכנסה העברה בנקאית לחשבון הכולל, מנדיב עלום מבלגיה הרחוקה. נדיב שלא היה אתו כל קשר, ומגייס כספים חסר נסיון, וסיפור פלאי של צירוף מקרים - וכל אלה הובילו לסוף הטוב!

כי האדם נדרש להתאמץ, לפעול, לעשות, לנסות. יכולותיו וכישוריו אינם רלוונטיים, הוא לא צריך לעשות את החשבון אם הוא מסוגל. הוא צריך רק לפעול כמיטב יכולתו, והקדוש ברוך הוא מסייע בעדו!

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

>>> המשך מעמוד 13 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ומדותיו. מפליא היה לראות היאך ברגע אחד הוא הראה פנים של כעס, ובמשנהו הכל נעלם. בבת אחת שב מאור פניו השלוות והנעימות, כאלו לא היו דברים מעולם.

רבי אריה עצמו התייחס לדבר וציין שלמד זאת מסבו הגדול, ראש ישיבת מיר, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל. כמה פעמים שמעתי ממנו את הספור הבא: פעם, בעיצומו של ליל שבת, התפרצה לביתו של רבי אליעזר יהודה קבוצת אברכים, שהתרגלו להיות מורים את מוריהם. הפעם הם באו למחות נגדו, על שהתיר לבני הישיבות, כהוראת שעה, למלאות שקי עפר סביב בלוני הגז, ולסייע בהצבת הבצורים, שכן הפגזים היו עפים אז בכל פינה, וכבר היו כמה וכמה יהודים טהורים שנהרגו על ידי נפילת הפגזים, והדבר היה פיקוח נפש מיידי.

מיד עם כניסתם, התייצב ראש הישיבה על עמדו, ואמר להם בתקיפות רבה בשפת האידיש: "אתם לוקחים אחריות על פיקוח נפש של יהודי אחד שעלול חס ושלום להיהרג?".

גערתו החמורה סכרה את פיהם של המתפרצים, והקבוצה סבה על עקבותיה.

בתו, הרבנית חנה מרים שמואלביץ ע"ה, עמדה נדהמת מכל המתרחש. כשהלכו, פנתה ואמרה לאביה: "היכן כבוד התורה? כאלו מחוצפים! כך להתפרץ באמצע הסעודה?! היה צריך לזרוק אותם מחוץ לעיר על חוצפה כזו!". עוד הדברים על שפתיה, פנה אליה אביה כשעל פניו לא ניכר מאום ממה שארע כאן לפני רגע, ואמר לה בחיוך רחב על שפתיו: "מה את שחה? הראית פעם כאלה יהודים כשרים כמותם?!".

בני הבית נפעמו לראות, כיצד ברגע אחד עבר מגערה קשה לשבח ותהילה!

רבי אריה אף סיפר, שהדבר לא מנע מראש הישיבה לכבוש את מניעיו האישיים, ולהמשיך לחלק לאותם אברכים את המלגה החדשית, לאחר שעזבו את הישיבה בהתרסה, כאילו רבי אליעזר יהודה אינו מספיק ירא שמים לטעמם... את השליחויות הללו ביצע לעתים הנכד - רבי אריה - בעצמו, שהפנים היטב את המסר.

ספור נוסף ספר רבי אריה, לו היה עד ראיה: ביום מן הימים, בעת למודו בחברותא עם דודו, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, נכנס לפתע רבי אליעזר יהודה - חותנו של רבי חיים - ופנה אל רבי חיים בתוכחה: "הנך מחוייב לעשות את הניתוח". דבריו נסבו על אודות עניין רפואי בו החוו הרופאים את דעתם כי יש צורך בניתוח, ורבי חיים מאן.

רבי חיים פנה לחמיו והשיב לו: "איך ויל זאך נישט ליגען אונטער די מעסרעס..." ["אינני מענין לשכב תחת הסכינים..."]. רבי אריה תאר, שמשמיעת חילופי הדברים בין שני האריות, נעשה בשרו חדודין חדודין. "רציתי לברוח מהמקום", תאר יותר מאוחר. אלא שאז, חייך לפתע רבי אליעזר יהודה ואמר לרבי חיים: "נו, אם כך דעתך, מובטחני שתוושע בלא הניתוח...".

רבי אריה התפעל עד מאד מן המעלה העצומה הזו, והיכולת שהיתה לרבי אליעזר יהודה לעבור ממצב של כעס לרוגע ושלוות הנפש. גם כשהיה נצרך להשתמש במדה זו, מיד כשלא היה בה צורך עוד, ידע לסלקה מעל פניו ומחדרי לבו.

את זאת אימץ לעצמו רבי אריה כמשאת חיים לנהוג על פיה!

כאשר נפתחה ישיבת מיר באחזות ברכפלד, השתתפתי בשמחת 'הכנסת ספר תורה' שהוכנס להיכל הישיבה. בעיצומו של המעמד ראיתי את ההמונים מקבלים את פניו של רבי אריה בכבוד מלכים, בשירה ובזמרה, 'מאן מלכי רבנן'. רבי אריה נכנס להיכל כשספר התורה חבוק בזרועו, ומאות התלמידים רוקדים ושרים לפניו במלא הכבוד הראוי לו.

בצד ההיכל עמד אחד מרבני הישיבה, עליו ניכר היה שהוא נרגש במיוחד, וכמדומני שאף הזיל דמעה של התרגשות ושמחה. כיון שהכרתי אותו שנים רבות, כשראה אותי סימן לי לגשת עמו הצידה, כמי שמבקש לחלוק עמי את רגשותיו ההומים. הוא פתח וספר לי מעשה שארע עמו, והפעים את רוחי:

"לפני שנים אחדות", סיפר, "התפנתה משרה מסויימת בישיבת מיר. מטבע הדברים, רבי אריה, כנכדו הגדול של ראש הישיבה, רבי אליעזר יהודה פינקל, אשר זכה ליצוק מים על ידו באופן אישי ולקירבה עצומה שנים רבות, היה אמור לקבלה. אלא שלאחר שיקולים נוספים שעמדו בבסיס העניין, הוחלט על ידי ראשי הישיבה שתלמיד חכם אחר מרבני הישיבה יכובד בה.

"עלי ועל עוד שניים מרבני הישיבה, הוטלה המשימה להודיע לרבי אריה על ההחלטה שהתקבלה בעניין. נכנסנו בחרדת קודש לחדרו, והתחלנו להעביר את הדברים בגמגום ובצורה מהססת. כבר ברגע הראשון, הבין רבי אריה בחכמתו לאיזו מטרה באנו אליו, ועצר אותנו בעוד מלותינו הראשונות על שפתינו. הוא פתח מסכת יומא, וקרא בפנינו את דברי הגמרא (לח, א): 'בן עזאי אומר, בשמך יקראון, ובמקומך יושיבון, משלך יתנו לך. אין אדם נוגע במוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת בחברתה איפלו כמלא נימה!'.

"כך, בנימה רגועה, שמע וקבל את הדברים, בלא שנרגיש על פניו שום רגש של צער או קפידה וכדומה.

"אנו, שהגענו במטרה לחזק, יצאנו מחוזקים בעצמנו. תחת שנצטרך אנו להרגיעו ולנחמו, הוא מצד עצמו לא הבין כלל על מה יש לכעוס ועל מה יש להקפיד. הלא הכל מהקדוש ברוך הוא: "אין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימה! חד וחלק!.

"כעת", סיים איש שיחי את דבריו, "כשאני רואה את הכבוד הרב שמעניקים לרבי אריה, ואת המעמד הרם אליו הצליח להעפיל, הנני עומד נרגש לראות עד כמה צדקו דבריו. שמח אני להווכח בעיניי עד כמה אין מפסידים מויתור וממחילה על עלבון!"...

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא')

ישנו באמריקה יהודי יקר בעל נכסים, ושמו רבי דוד בודנר הי"ו. הוא נמנה בין גדולי התומכים בעולם התורה וזכה לדבר נדיר: הוא גם מחזיק תורה וגם זכה לבנים ולחתנים תלמידי חכמים. כששאלוהו פעם מהי הזכות שעמדה לו, ספר ר' דוד על סבו...

הגאון רבי הרב יחיאל מאיר צוקר, על הזכייה הגדולה בזכות השבת

"שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה" (שמות ל"ה, ב')

כדי לזכות ולקבל מהקדוש ברוך הוא את מתנת השבת, היינו אנו צריכים להיות אהובים ורצויים לפניו. וכן מזכירים אנו בברכת הקידוש פעמיים, כי ה' יתברך הנחיל לנו את השבת: "באהבה וברצון". וכך מובא בדברי חז"ל הקדושים: "תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם" [שבת י ע"ב].

כלל נקוט לנו בדברי חכמינו, שאין אחד נותן מתנה לחברו, אלא אם כן עשה לו טובה או שמחו במשהו, כי מתנה הנה גילוי חיבה ואהבה.

כל דבר שקבלנו מאת ה' באהבתו אלינו, דורש הוא מאתנו לקיימו בשמחה ובחדווה. אנו למדים זאת מהנאמר בתפלת ערבית: "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת. תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו למדת. על כן... ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד". דהיינו, כיוון שקבלנו ממך את התורה והמצוות מתוך אהבתך אלינו, אנו מחוייבים לשמוח בהן כשם שכשמקבלים מתנת אהבה מהמלך, המציאות מחייבת לשמוח עם אותה המתנה.

וזה מה שאומרים בזמירות: "ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל", קבלנו מתנת נחלת הא-ל, על כן "שישו ושמחו". מתנה ניתנת לנו כדי לשמח אותנו, ואם המתנה היא חפץ היקר ביותר לנותן אותו, הרי שהוא אות וסימן כי נתן כדי שנשמח בו מאד מאד. על אחת כמה וכמה כשהנותן הוא מלך העולם, המעניק אוצר מבית גנזיו, ודאי שניתן בו כח עצום לעורר בנו שמחה וחדווה.

סוד גדול מונח בכוחה של השמחה במתנת השבת. מרן הגאון רבי משה פינשטיין זצוק"ל נשאל פעם שאלה קשה מאד: יהודים רבים הגיעו לארצות הברית בתקופת המלחמה, ומסרו נפשם על שמירת השבת. המעסיקים האמריקאים דרשו מהם לעבוד שבעה ימים בשבוע, והם כמובן לא הסכימו לעבוד בשבת, ופוטרו. כך היה גורלם בכל עבודה חדשה שמצאו מדי שבוע בשבוע.

הדור השני לאותם יהודים יצא ברובו מחלל שבת, וחלקו הגדול אף התבולל בין הנוכרים. שאלו את רבי משה, מדוע לא עמדה לבנים מסירות הנפש של האבות? הרי הם איבדו את פרנסתם בכל שבוע מחדש למען שמירת השבת, איך ייתכן שמהם יצאו בנים מחללי שבת?

ר' משה ענה תשובה גדולה ויסודית: "היהודי ששמר שבת, אמנם מסר את נפשו למענה, אך בהגיע יום חמישי כבר היה נאנח 'אוי, עוד יומיים שבת... מי יודע אם לא אקבל מכתב פיטורין אחרי שבת'... וכך באמצע הסעודה היו שומעים ממנו אנחה כבדה. כשאחד מבניו שאלו לפשר האנחה היה משיב ואומר: 'הרי מחר צפוי אני לפיטורין ולא יהיה לנו מה לאכול...'

"ילדים אלו ראו הורים שמסרו נפשם על קדושת השבת, אבל השבת היתה אצלם למעמסה. השבת היתה קשורה לאנחות ופחדים. הילדים הללו גדלו כשהשבת מהווה אצלם סיבה ליגון ולאנחה, ולכן כמעט לא יצאו מהם בנים שומרי שבת".

שבת צריכה לבוא עם 'ווארמקייט'! עם חמימות!

היה יהודי אחד שפוטר גם הוא מעבודתו, אך ידע איך להנחיל זאת לילדיו וזכה לדור מפואר. כיצד זכה?

ישנו באמריקה יהודי יקר בעל נכסים, ושמו רבי דוד בודנר הי"ו. הוא נמנה בין גדולי התומכים בעולם התורה, וזכה לדבר נדיר: הוא גם מחזיק תורה וגם זכה לבנים ולחתנים תלמידי חכמים. כששאלוהו פעם מהי הזכות שעמדה לו, מה שרוב הגבירים אינם זוכים?

ספר ר' דוד על סבו: "סבא בודנר, שהגיע מפולניה לארצות הברית לפני כתשעים שנה, עבר את תלאות הפיטורין וקשיי הפרנסה כמו יתר אחיו, אבל בכל יום ראשון בשבוע, כשהיה חוזר לביתו ומכתב הפיטורין בידו, היה נכנס לבית בריקוד ואומר: 'הנה זכיתי, והקדוש ברוך הוא רוצה לתת לי את הברכה מתחת ידו הרחבה מבלי שאזדקק לאיש, לכן פיטרו אותי מהעבודה'...".

לאחר תקופה של כמחצית השנה כבר לא הצליח למצוא אף עבודה ופרנסה אין, לא היה ביכולתו לשלם עבור שכר הדירה שלו. משכיר הדירה זרק אותו על חפציו ובני משפחתו לרחוב! הלכה משפחת ר' דוד ברחוב בלי לדעת לאן... והנה יהודי אחד ראה אותם מחלון ביתו ושאלם: "לאן הנכם צועדים?".

ענו הם לו בתמימות: "איננו יודעים!"

קרא להם היהודי להיכנס לבנין, והראה להם את קומת המכונות של ההסקה המרכזית... שם יש הרבה מקום להניח מזרנים ולחיות עד שיסתדרו... וכך עשו!

באחד הימים ראה יהודי אמריקאי אחד, ילדים כושים משחקים ברחוב ומדברים ב...אידיש! הוא נגש אליהם ושאל אותם מנין להם השפה הזאת. אמרו לו: "בא תגור אתנו שבוע, וגם אתה תהיה כושי דובר אידיש...". הלך אחריהם היהודי וכשהגיע למקום מגורם, הזדעזע! לנגד עיניו חיה משפחה שלמה על הרצפה בחדר המכונות, יחד עם כל הרעש והפיח שהן מייצרות.

נכמרו רחמיו והוציא המחאה בסך 500 דולר, שהיה סכום עתק בימים ההם, והגיש אותה לאדון בודנר באמרו: "בבקשה, קנה לך בכסף זה בית ועסק פרטי משלך ולא תצטרך לעבוד בשבת!". נטל אדון בודנר את הצ'ק ורץ לרעייתו להראות לה, כדי שתבוא להודות לאותו יהודי. גברת בודנר הסתכלה בהתרגשות על הצ'ק, אך מיד שאלה את בעלה: "האם יהודי זה שומר שבת?"

אמר לה: "מה אכפת לך? וכי לכסף יש ריח?!".

ענתה האשה ואמרה: "יהודי זה מציל את חיינו, הוא נעשה בזה שותף לגידול ילדינו! אינני מוכנה לעשות שותפות בגידול הילדים עם מחלל שבת!". יצא אדון בודנר אל מיטיבם, ולאחר התנצלות שאל את פיו האם הינו שומר שבת. ענה היהודי שהוא אכן מחלל שבת. החזיר לו אדון בודנר את הצ'ק בתודה, באמרו כי רעייתו מסרבת לגדל את ילדיה מכסף של חילול שבת!

הגביר הלך לביתו כשדעתו זחוחה עליו. הוא ספר לאשתו כשדעתו בדוחה עליו, איך ראה כושים דוברי אידיש, ואיך אשה תמימה הסכימה לוותר על סכום עצום, שיכול היה לייצב את כל מצבם הכלכלי, בגלל שאינה חפצה לקבל כסף ממחלל שבת.

אשתו ששמעה את הספור ברחה לחדרה ופרצה בבכי מר. לאחר שעתיים יצאה לבעלה ואמרה לו: "ראה, גם אתה באת מפולין ושמרת שבת, אך אט אט התחלת לזלזל עד שהפכת למחלל שבת גמור. חשבתי לתומי, שאי אפשר לחיות כאן באמריקה אחרת, אך הנה רואה אני שאפשר להתמסר ולשמור שבת כראוי. אם כך, אינני מוכנה יותר לחיות עם מחלל שבת!".

שמע היהודי וחשב לעצמו: אשה הרי פועלת בכח הרגש, שמעה ספור והיא מתרגשת... עד שבת זה 'יעבור לה'... אבל ביום חמישי לפני שיצא לעבודה, עצרה אותו על יד הדלת ואמרה לו: "תחליט, או שאני יוצאת לעשות קניות לשבת או שאני חוזרת להורי!". ראה היהודי שהיא רצינית וקבל על עצמו לשמור שבת!

משהפכו הוא ורעייתו לשומרי שבת כדת וכדין, אמרה לו: "עכשיו טול את הצ'ק ולך למשפחת בודנר. כעת הם יקבלו ממך את הכסף! אתה שומר שבת וראוי להיות שותף שלהם בגידול ילדיהם!", ואכן כך עשה.

נכדו של הסבא בודנר ונכדתו של אותו יהודי נדיב לב, ששב בתשובה שלמה בזכותה של שבת קדש, הם הזוג ר' דוד בודנר ורעייתו!!!

זהו כוחה של השבת, כשהיא נשמרת בשמחה ומתוך הרגש שאנחנו והקדוש ברוך הוא חד המה, הוא אבינו ואנו בניו, והוא שומר עלינו ומלווה אותנו בכל שנעשה בחיינו.

(מתוך הספר 'להאיר' מאור זמירות השבת)

"מדוע לעצור?", שאל אותו היהודי, "אני אסיע אותך לביתך!", הציע בעל העגלה לסיים את המצוה. "לא, תודה!", ענה רבי נחום, "עלי להמשיך להתרים יהודים למצווה חשובה!". "אבל מדוע בשעה כה מאוחרת בלילה?", תמה בעל העגלה, "ועוד במצב כזה, כשהרב עדיין כאוב ופצוע?", הוסיף היהודי לתמוה

סגולת החתם סופר למי שעסקיו נקלעו לצרות

הרב ישראל ליוש

"וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן" (שמות ל"ה, כ"ז)

וברש"י כתב: "אמר ר' נתן, מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה? אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו צבור את הכל, שנאמר 'והמלאכה היתה דים', אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה, ולפי שנתעצלו מתחילה, נחסרה אות משמם, 'והנשאם' כתיב".

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מעורר ע"כ שחיסרון אות משמם אינו דבר של מה בכך, שהרי כאשר רצה משה רבינו להציל את יהושע מעצת המרגלים הוא הוסיף לשמו את האות 'יו"ד', וכמו"כ חז"ל מספרים שכאשר החליף הקב"ה את שמה של 'שרי' ל'שרה' עלתה ה'יו"ד' לפני כסא הכבוד והתלוננה לפניו על יציאתה משמה של צדקת, ולא נחה דעתה עד שהבטיח לה שהיא תיכנס לשמו של יהושע. הדברים הם אכן למעלה מהשגתנו, אך מכל זאת למדים אנו שחיסרון ה'יו"ד' משמם של הנשיאים, יש בזה אמירה מיוחדת.

וזאת עלינו להבין, מה היה חטאם הגדול של הנשיאים, לכאורה הם הציעו הצעה טובה מאוד: "יתנדבו צבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו", ואכן בסוף הם הביאו את הדבר היקר ביותר, אבני השוהם ואבני המילואים, הרי אין לך התנדבות גדולה מזו, כי הם הרי הביאו את מה שאחרים לא הביאו!

אלא, אם נעיין בדברי רש"י נמצא תשובה: "לפי שנתעצלו מתחילה", יכולות להיות שתי סיבות לכך שהם לא התנדבו בתחילה: או שאכן כוונתם טובה, כדי שהתנדבותם תהיה מועילה ביותר והיא תשלים חיסרון, או שזה נובע מעצלות. חז"ל מגלים לנו ששורש הענין שלא הביאו בתחילה היה 'לפי שנתעצלו' והיא הסיבה שהניעה את כל החשבונות שנראו צודקים, ה'יודע מחשבות' וה'מבין אל כל מעשיהם' תבע את הנשיאים ע"כ והטיל עליהם את העונש הכבד של חיסרון אות משמם.

פעמים שגם אנו מתרצים את התנהגותנו בחשבונות רוחניים, שנראים לכאורה צודקים ונכונים, אך עלינו להתבונן בשורש הדברים, אם הם אינם כיסוי לעצלות או לכל מידה רעה אחרת. אל לנו חלילה לגייס את היצר הטוב כדי לגונן על מעלליו של היצר הרע...

רבות סופר על מעשי הצדקה של הגאון רבי נחום מהורדנא זצ"ל, רבו של מרנא החפץ חיים זצ"ל. אף בעת זקנותו, כאשר גופו היה חלש ומיוסר לא הירפה ממעשי הצדקה, והיה מסתובב ברחבי העיר לאסוף כסף לעניים ונצרכים.

פעם אחת בשעות הלילה המאוחרות, הסתובב רבי נחום ברחוב ועסק באחת מפעולות הצדקה, לפתע מעד, נפל ונפצע קשה. באותה עת עבר במקום בעל עגלה יהודי, הוא שמע את גניחותיו וצעקותיו ומיהר לעזור לו, הוא תמך בו והושיבו בעגלתו, והחל בנסיעה לכיוון ביתו של רבי נחום.

לאחר רגעים מועטים של נסיעה, ביקש רבי נחום מהיהודי מטיבו לעצור. "מדוע לעצור?", שאל אותו היהודי, "אני אסיע אותך לביתך!", הציע בעל העגלה לסיים את המצוה. "לא, תודה!", ענה רבי נחום, "עלי להמשיך להתרים יהודים למצווה חשובה!". "אבל מדוע בשעה כה מאוחרת בלילה?", תמה בעל העגלה, "ועוד במצב כזה כשהרב עדיין כאוב ופצוע?", הוסיף היהודי לתמוה.

"אענה לך בשאלה", אמר לו רבי נחום, "האם אתה היית מסתובב בשעה כה מאוחרת בעיר?", "כן", ענה לו בעל העגלה, "הרי עלי לפרנס את אשתי וחמשת ילדיי!". "אם כן", השיבו רבי נחום, ''הדברים קל וחומר, אם אתה שמזונות שש נפשות עליך, היית מסתובב בעיר בשעה כה מאוחרת, אני, שמאות נפשות נשענות עלי, ומחכות שאביא להן מזון, לא אמשיך להסתובב בעיר ולעסוק לפרנסתם?!"...

מוסר השכל רב נלמד מספור זה. הרי יכול היה רבי נחום לתרץ תירוצים נכונים והוגנים, כדי לשוב לביתו ולהפסיק לעסוק במעשי החסד, אבל הוא לא חיפש תירוצים, הוא חיפש לעשות חסד.

גם הספור הבא ילמדנו לקח דומה: סוחר גדול, מחשובי הסוחרים בעיר, נכנס פעם לביתו של מרן ה'חתם סופר' זצ"ל ובפיו בקשה: "עסקי המסחר שלי נקלעו כעת למצב קשה, זקוק אני לעצה ולברכה, מה אעשה כדי לצאת מן המיצר? ברכני גם שאצליח לצאת מאפילה לאורה!".

"אם רוצה אתה לצאת ממצבך הקשה ולזכות לראות אור בעסקיך" - אמר לו החתם סופר - "הרי אחיך עני הוא, ומצבו קשה מאוד, אל תתעלם ממנו, עזור לו מעט בפרנסתו". "אבל, כבוד הרב, הוא אשר אמרתי שמצבי כעת קשה ובקושי מכלכל את עצמי, כיצד דורש ממני הרב לעזור גם לאחי?" - שאל הסוחר, "בעזרת ה', כאשר אצא ממצבי זה ואחזור לעצמי, בוודאי אעזור לו" - הבטיח.

"הבט" - ענה לו ה'חתם סופר' - "כשעם ישראל היה משועבד במצרים הקב"ה אמר: 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', מה זה 'וגם'? מי עוד שמע חוץ ממנו? אלא בשעה שבני ישראל נאנקו תחת עול מצרים, כל אחד אמנם היה עסוק בצרתו, אך זה לא מנע ממנו לשמוע גם את צרת אחיו, הסובל בדיוק כמותו, וכל יהודי אף השתדל לעזור לאחיו השוהה בצרה אף הוא, ובזכות שמיעת האחים זה לזה, שמע אף הקב"ה את צרתם והושיעם, אם כן" - סיים ה'חתם סופר' - "לך גם אתה ועזור לאחיך המרגיש בדיוק כמותך, והקב"ה ישמע את צעקת שניכם ויושיעכם".

בבית המקדש השלישי - האם יהיה מותר לעשות וידיאו במעגל סגור, ומערכת מחשבים מרכזית?

(לח,ח) וַיַּעַשׂ אֵת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֵת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד.

בשפתי כהן (עה"ת מרבי מרדכי כהן זצ"ל מגורי האריז"ל) פירש את המילה 'הצובאות' - צובאות ובאות לאהל מועד, שהיו אלו הנשים שחפצות לבוא לאהל מועד לשמוע דברי תורה או להתפלל, כמו שתרגם אונקלוס 'הצובאות' - דאתיין לצלאה, אלא שהיו מתביישות שלא יראו אותן האנשים, מה עשו, עשו מראות, וע"י אותם מראות היו רואין כל מה שבפנים, ורצו לעשותם מברזל הנדיי שמראה דבר הקטן לגדול, וכאשר ראו שאין שום ברזל נשמע בנדבה, וגם ידעו שהקב"ה שונא את הברזל, עשו אותם מנחושת קלל, ולא עשאום מזכוכית, כדי שלא ישבר בנסיעתם וחנייתם, ע"כ.

נמצא א"כ דבר פלא שעשו כן הנשים, שהיו מסתכלות לתוך המקדש ע"י מראות, ולכאו' היה אפשר לדון האם באמת מותר להסתכל פנימה, שמצד מעילה ודאי שאין בזה שהרי קול מראה וריח אין בו משום מעילה, אבל אולי מצד הצניעות וכבוד לא ראוי שיביטו מבחוץ פנימה, וצ"ע .

והנה בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה, יש לדון האם אפשר להכניס בתוך הבנין מערכת של וידיאו במעגל סגור, שיהיה אפשר להעביר בשידור חי את שמחת בית השואבה או את עבודת הכהנים בעזרה,

ומצאתי בס' מי ימצא (להרב משה יוסף שורש שליט"א, עמ"ס סוכה נא: ד"ה היכי) שכתב: נסתפקתי אם לעתיד לבוא בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו יונהגו כל שכלולי הטכניקה המצויים בדורנו, כגון מחשבים שבאמצעותם ניתן לתכנן את כל מערכת הקרבת הקרבנות באופן יעיל ביותר, מסכים של וידיאו במעגל סגור שבהם ניתן לצפות בעבודת הכהנים ובשמחת בית השואבה, מערכת של רמקולים להכרזת הודעות למשמר הכהנים וכדו'

או שמא כיון דכתיב בדברי שמואל לדוד לגבי בנין המקדש "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל", וכל הנ"ל לא נאמר בנבואה, אין היתר להכניס כל זה למקדש.

וכתב, נלענ"ד שלא לומדים מפסוק זה אלא כל מה שקשור לבנין בית המקדש ולמידותיו, וכן לתבנית כלי השרת וכדו', אבל אין לזה שייכות לענינים טכניים צדדיים, שהרי לא יעלה על הדעת שיהיו נרות שמן במקום תאורה מודרנית, פלורוסנטים, פרוז'קטורים וכדו', ע"כ.

ונראה להביא ראיה שמותר, שהרי כתוב שבבית שני עשה בן קטין מוכני לכיור, שהיה זה מין מכונה שהיתה מעלה ומורידה את הכיור, וכיון שזה דבר טכני שעוזר, ולא משנה ממבנה הבית והכלים, לכאו' אין בעיה.

איזה רעיון חינוכי לומדים מהצווי על המשכן והשבת?

לה, א-ב-ה) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשת אתם... ששת ימים...קחו מאתכם תרומה לה' וגו'.

יש שינוי בסדר הצווי של הקב"ה למשה, לבין הסדר שמשה מצוה את עם ישראל, כשציוה הקב"ה למשה (לעיל פרק לא) ציוהו קודם על המשכן ואח"כ על השבת וכאן כשמשה מצוה את עם ישראל, קודם מצוה על השבת ואח"כ על המשכן.

למד מכאן ר' יהודה החסיד בס' חסידים (אות תקס"ח) רעיון חינוכי, שכשהאב מצוה לבנו שיעשה מעשים, מה שחפץ שיעשה תחלה יאמר לו באחרונה, שהרי מלאכת המשכן נאמרה לו למשה תחלה ושמירת שבת באחרונה, ומשה הקדים לצוות את השבת תחלה.

השאלות בפרשת השבוע

- **האם אדם צריך לוותר ברוחניות עבור חבירו?**
- **כיוון שחכמתו של אדם נגזרה טרם לידתו כיצד ניתן להתפלל עליה?**
- **האם הקב"ה היה צריך את נדבות בני ישראל כדי לבנות את המשכן?**
- **מדוע התורה חוזרת על פרטי בניית המשכן בצורה כפולה ומכופלת?**

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

מדוע נקראת פרשת 'פרה' בשבת לפני פרשת 'החודש'? ומדוע נקראת פרשת 'החודש' סמוך לניסן?

טעמים ומנהגים בפרשות 'פרה' ו'החודש'

פרשת פרה, היא הפרשה השלישית מד' פרשיות.

זמנה: לעולם נקראת בשבת לפני פרשת החודש, כסדר שהיה במדבר, שריפת הפרה שבאה לטהר את ישראל שנטמאו טומאת מת, בכדי שיוכלו לטהר ולהקריב הפסח כשהם בטהרה, ורק אחרי שנטהרו, לימדו אותם את הלכות פסח, ובקריאה אנו מתפללים שיזה עלינו ה' במהרה את אפר הפרה ויטהר אותנו ויגאלנו (משנ"ב תרפה ס"ק א).

מקור לחיוב קריאה בזמן הזה

לפי שבפרשת פרה (במדבר פרק י"ט) כתיב פעמים "לחוקת עולם", אחד בפסוק י"א ואחד בפסוק כ"א, אחד ללמד שגם בזמן הזה אפשר לטהר באפר פרה, ואחד כדי ללמד שגם בזמן הזה יש חיוב קריאה (ערוה"ש תרפה ז).

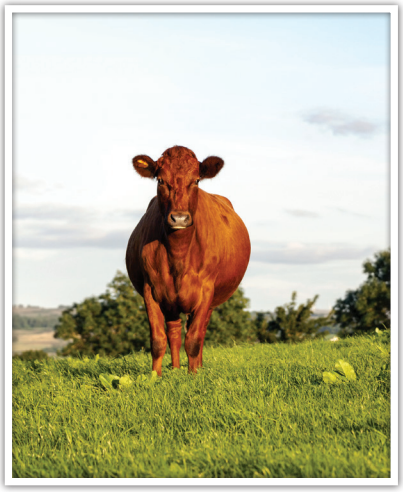

טעם קריאתה: כדי להודיע לעם שייטהרו באפר הפרה, לפי שבר"ח ניסן מתחילים הרחוקים לעלות לירושלים, ועוד שדורשים בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום, לכן קוראים בפרשת פרה הלכות טהרה ודיני הזאה, כדי שילמדו ישראל לטהר עצמן לפני פסח ויעשו פסח בטהרה (מטה משה).

ואף שבזמננו אין לנו בית מקדש, מ"מ לא בטלה תקנה זו זכר למקדש, ועוד שקוראים פרשה זו להתפלל לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה (לבוש תרפה משנ"ב ס"ק א).

חיובה מדרבנן או דאורייתא

בחיוב פרשת פרה נחלקו הפוסקים, האם קריאה זו חיובה מהתורה כפרשת זכור, או שחיוב זה מדרבנן, כמו שקלים והחודש, נפק"מ האם נשים חייבות לשמוע פרשה זו.

השו"ע (קמו ב, תרפה ז) כתב בשם יש אומרים שחיובו מדאורייתא, וכן הביא בתרומת הדשן (סימן קט) בשם התוס' בר"ה (יג, א), ומיהו המשנ"ב (תרפה ס"ק טו) כתב "והרבה אחרונים כתבו שפרשה זו אינה מדאורייתא".

מתוס' שנ"ץ (ברכות יג, א) משמע דהווי מדרבנן, שכתב "דאין שום קריאה מדאורייתא רק פרשת זכור", וכן משמע בתשובות מהרי"ל (סימן קפב) שלא הזכיר מדאורייתא אלא פרשת זכור, וכן כתב הרא"ם (סימן ב) שפרשת פרה מדרבנן, לפי שאין טעם בקריאה מדאורייתא וגם מי יודע היכן רמיזה (הובא במג"א תרפה א), [וכן האריך השל"ה (ריש מגילה דף רסו) שפרשת פרה אינה מדאורייתא, וכן כתב הב"ח (תרפח א)].

למעשה: מכיוון שיש שיטות שקריאתה מדאורייתא, לכתחילה יש לשמוע גם פרשה זו עם כל הדקדוקים (עיין מועדים וזמנים ח"ב סימן קסח).

נשים בשמיעת פרשת פרה

גם לסוברים שפרשת פרה היא מדאורייתא, אין חיוב על הנשים לשמוע, לפי שמצוות טהרה בפרה אדומה חלה על האנשים ולא על הנשים (מועדים וזמנים ח"ב סימן קסח).

טעם אחר: לפי שהווי מצוות עשה שהזמן גרמא, שזמנה דווקא לפני החג הפסח, כדי שישראל יהיו טהורים לרגל, ומצוות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.

סדר הקריאה

מוציאים ב' ספרי תורה, באחד קוראים שבעה קראים בפרשת השבוע, ובשני קוראים מפטיר פרשת פרה מתחילת פרשת חוקת (במדבר י"ט, א') עד (פסוק י"ז) "תטמאו עד הערב", והטעם: לפי ששם נתבארו כל דיני פרה אדומה.

הפטרה

מפטירים ביחזקאל (פרק ל"ו, ט"ז - ל"ו ל"ח) "ויהי דבר ה' בן אדם" עד "אשר דיברתי ועשיתי". והטעם בהפטרה זו, לפי שבנבואה זו נאמר (פסוק כ"ה): "וזרקתי עליכם מים טהורים" ובערוה"ש כתב "לפי שהנביא הוכיחם על טומאתם, לכן קבועה לפרשת פרה שמטהרת את הטמאים" (ערוה"ש תרפה ו).

סיום ההפטרה: הספרדים מסיימים בפסוק לו "אני ה' דברתי ועשיתי", והטעם: לפי שעד פסוק זה יש כ"א פסוקים, שהוא מספר הפסוקים שצריך לקרוא לכתחילה בהפטרה (כמבואר טושו"ע רפד א).

ובני אשכנז: ממשיכים עוד ב' פסוקים עד (פסוק ל"ח) "וידעו כי אני ה'", והטעם: לפי שהוא סוף העניין שם (ערוה"ש שם).

פרשת החודש

מתקנת חכמים שבת הסמוכה לניסן, או אם חל ראש חודש ניסן בשבת, קוראים פרשת 'חודש' בספר שמות פרשת בא (י"ב, א'): "החודש הזה לכם".

פרשת החודש, היא הפרשה הרביעית מד' פרשיות. חיוב קריאה פרשת החודש מדרבנן (משנ"ב תרפה ס"ק א). הטעם שנקראת סמוך לניסן: כדי לקדש את חודש ניסן כדכתיב (שמות י"ב, א') "החודש הזה לכם ראש חודשים" (משנ"ב תרפה ס"ק א).

טעם התקנה

כדי לקדש ולהחשיב את החודש הזה, מפני חשיבתו של חודש זה שכן כתבה התורה (שמות י"ב, א') "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה" שהוא ראש השנה לרגלים (משנ"ב תרפה ס"ק א).

טעם אחר: להודיע לעם שפסח קרב ובא, ושיכינו עצמם לעליה לרגל, שחמורה עליה לרגל בחג הזה יותר משלושת הרגלים, לפי שיש בה קרבן פסח (אבודרהם סדר הפרשיות).

בשבת: הטעם שתקנו לקראותה בשבת, לפי שאז נמצאים כל הציבור. לפי שבשבת כל העם בטלים ממלאכתם ונאספים לבית המדרש, ואילו בחול לא שכיח רבים בבית הכנסת, ועוד חששו בחול מפני ביטול מלאכה (עיין מועדים לשמחה פרשת שקלים סימן ה).

סדר הקריאה

מוציאים שני ספרי תורה, בראשון קוראים שבעה קראים בפרשת שבוע, ובמפטיר קוראים בפרשת החודש (שמות י"ב, א') מ"החודש הזה לכם" עד (פסוק כ') "בכל מושבותיכם".

הפטרה

בני אשכנז: מפטירים בנביא יחזקאל (פרק מ"ה פסוק ט"ז): "כל העם הארץ יהיו על התרומה", ומסיים בפרק מ"ו בפסוק י"ח "ולא יקח", ששם מבואר משפט הנשיא והעם עם קרבנותיהם לעתיד לבוא.

בני ספרד: מפטירים ביחזקאל (פרק מ"ה פסוק י"ח) "כה אמר השם אלוקי" ומסיימים (פרק מ"ו פסוק ט"ו) "ועשו את הכבש".

הרה"ג מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

נתעוררה שאלה מהחמורה שבחמורות בענין תקרובת ע"ז, אשר בהודו יש עבודה זרה שהמון העם מתגלחים לכבודה ומהשערות משווקים לעשיית פאות. נמצא שאשה שמכסה את ראשה בפאה נכרית, עלולה להיכשל ח"ו בעוון החמור של איסור הנאה מתקרובת ע"ז

ואחר שמרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ויבדלחט"א הגר"מ שטרנבוך שליט"א, הכריעו לאסור פאות שמקורן מהודו, נבוא לבאר את דבריו מתוך סוגיות הגמרא כפי שביאר בתשובתו

מסכת עבודה זרה דף נא.

נתעוררה שאלה מהחמורה שבחמורות בענין תקרובת ע"ז, אשר בהודו יש עבודה זרה שהמון העם מתגלחים לכבודה ומהשערות משווקים לעשיית פאות. נמצא שאשה שמכסה את ראשה בפאה נכרית, עלולה להיכשל ח"ו בעוון החמור של איסור הנאה מתקרובת ע"ז. והנה אם סברנו שמסכת ע"ז נלמדת על מנהגים שהיו בימים קדמונים, כשהיו משתחווים לעץ ואבן, הנה גם בימינו ממש הסוגיות הנלמדות נוגעות הלכה למעשה.

ואחר שמרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ויבדלחט"א הגר"מ שטרנבוך שליט"א, הכריעו לאסור פאות שמקורן מהודו, נבוא לבאר את דבריו מתוך סוגיות הגמרא כפי שביאר בתשובתו.

זריקה המשתברת

מבואר בגמרא בדף נא. דעת רב, שעבודה זרה שעובדים אותה עם מקל, אם שבר בפניה מקל חייב והמקל נאסר, כיון שהשבירה הרי היא כמו שחיטת קרבן לע"ז, ונעשה המקל תקרובת, אבל אם זרק מקל בפניה אינו דומה לזריקת דם הקרבן, כיון שבזריקת הדם הרי היא זריקה המשתברת, שמתפזרות טיפות ובמקל אינה משתברת.

מבואר ששבירת מקל לפני ע"ז נחשב כזביחת קרבן, והמקל נאסר מדין תקרובת עבודה זרה.

כמו כן מבואר בגמרא, שהבוצר אשכולות ענבים לכבוד עבודה זרה, נאסרו הענבים, כי בצירתו הרי היא כזביחה. בהמשך הגמרא אומר רבי יוחנן, שהשוחט בהמה בעלת מום שמחוסרת אבר לעבודה זרה - פטור, כיון שאינו כעין פנים. ודנו הראשונים שלפי"ז, לכאורה, גם שבירת מקל לא תחשב ע"ז שאינו כעין פנים, ויש בזה שלש דעות: דעת הרמב"ם פ"ג מע"ז ה"ד שאין מחלוקת בין רב לרבי יוחנן, אלא שרב דבר בע"ז שעובדים אותה במקל, ורבי יוחנן דבר בע"ז שאין דרך עבודתה בבהמה, לכן רק אם זה כעין פנים חייבים ובמחוסרת אבר פטורים.

דעת הראב"ד שרבי יוחנן, שפוטר במחוסרת אבר, ודאי יפטור בשבירת מקל, ודעתו של הלכה ק"ל כרב, ששבירת מקל אוסרת גם כשאין עבודתה בכך, וק"ו במחוסרת אבר שחייבים עליה, ודעת הרמב"ן שזה מחלוקת והלכה כרבי יוחנן שפטור.

להלכה פסק השו"ע סי' קל"ט ס"ג, שע"ז שעובדים לה במקל, אם שבר בפניה מקל נאסרת.

תגלחת לע"ז

מעתה אלו המתגלחים לשם עבודה זרה, גזיזת השערות נחשב כזביחה וכבצירת ענבים ושבירת מקל, ונאסרו השערות. וכתב הגריש"א שזה מוזכר בדברי הרמב"ם בספר המצוות (מצוה לת' ו'), שהעובד בדבר שדרכה בכך - חייב, כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס "ומעביר שערו" לכמוש.

עוד דנו הפוסקים אם צריך שיהא דוקא בפני הע"ז, כלשון הגמ' 'שבר מקל בפניה', ואכן בתוס' בחולין (מ') מבואר דגם שלא בפניה ואסר.

לחם הנלוש לע"ז

והרשב"א בסוגייתנו (דף נ"א:) כתב על לחם אובליאש שהיו לשים לשם ע"ז, נאסר משעת לישה דהווי כעין זביחה אף שאינו משתבר בפני הע"ז, וכתב שיש מי שהתיר כיון שהלחם נאכל ע"י הכמרים, ורק בדורות קדומים שחשבו שהע"ז נהנית מהם ואוכלת - היה אסור. וכתב ע"ז הרשב"א שיש לאסור, כי מכל מקום כיון שמניחים לפניה וחושבים שמתרצה בהנחתו לפניה, אע"פ שהכמרים אוכלים, אסור.

העולה מן האמור, שיש לפרוש ולהתרחק מתקרובת ע"ז כמטחווי קשת ולא לקנות פאות שאין עליהן הכשר שאינן מהודו.

ונסיים בליצנותא דע"ז: סוברים הטפשים שהע"ז לווה סכום גדול לצורך חתונתו, וע"י השערות עוזרים לו לשלם את חובו, הנה כי עבודת הגלוח באה מכח הלוואות וחובות, ומי יודע כמה ריבית היתה בחובות אלו...

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיעביר גלולים מן הארץ, והאלילים כרות יכרתון, וכולם יעבדו את השי"ת ורוח הטומאה תעבור מן הארץ במהרה בימינו אמן.

חדש בקו השיעורים של 'דרשו':
שני שיעורים יומיים באידיש
• לפי סדר 'הדף היומי בהלכה' •
077-2222-666 או 4992* - שלוחה 1/3

אחינו כל בית ישראל

אחינו

המרכז לסיוע והכוונת תלמידים

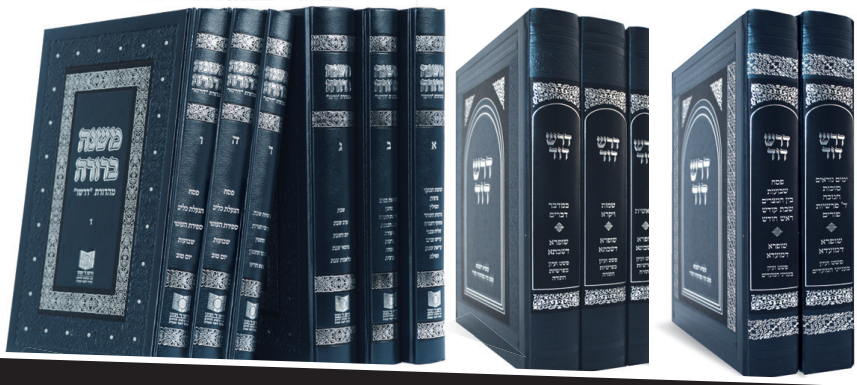

ההגרלה בעוד

ארגון 'אחינו' ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:

מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של 1.052 ש"ח

ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

להלן חלק ממגוון האפשרויות:

מתנה בשווי 320 ש"ח

מסלול מס' 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים

סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

סט '**משנה ברורה**' מהודר בהוצאת 'דרשו'

כרטיס להגרלה הגדולה **50.000 ש"ח**

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

כ-10 ימים

מתנה בשווי 514 ש"ח
מסלול מס' 3

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט **'משנה ברורה'** מהודר

ספר **'חפץ חיים'**

'דרש דוד מועדים' 2 כרכים

סכין לחלות מִכֶּסֶף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי
514 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד
'דרשו'

גביע יוקרתי מִכֶּסֶף

כף הגשה לעוגה מִכֶּסֶף

סכין לחלות מִכֶּסֶף

5 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי
594 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
מסלול מס' 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים

סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

סט **'משנה ברורה'** מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
ספר **'חפץ חיים'**
הספר החדש **'מועד לדוד'**
גביע יוקרתי מִכֶּסֶף
כף הגשה לעוגה מִכֶּסֶף
סכין לחלות מִכֶּסֶף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה **50.000 ש"ח**

מתנה בשווי
1.052 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

סיכום שבועי נדף היומי בהלכה

שרוליק
052-7181253

האם מותר לכבס בגדי ניילון בשבת?
איזה לכלוך מותר להסיר מהבגד בשבת?
והאם מותר ליישר שרוולי מכנסיים לפי קפליהם בשבת?

מלאכת 'מלבן' - כיבוס

- ה'מלבן' את הצמר, הוא אחד מל"ט 'אבות' מלאכות האסורות בשבת. הליבון הוא ניקוי הצמר הגולמי מהלכלוך שדבק בו לפני גזיזתו. ו'תולדה' של אב מלאכה זה, היא כיבוס בגדים.
- אסור לכבס בשבת בגדים העשויים מעור רך. ועור קשה - נחלקו הפוסקים אם יש בו איסור כיבוס; ואין להקל בדבר. אך בניגוד לבגדי בַּד, מותר להשרות בגדי עור במים או להרטיבם.
- בגד העשוי מקשה אחת פלסטיק, ניילון, או חומר סינתטי אחר, שהמים אינם חודרים לתוכו - לדעת פוסקים רבים יש לנהוג בו כדין בגדי עור, האמור לעיל. ויש שהורה כי אין בו איסור כיבוס.

הסרת לכלוך מבגד ומנַעל בשבת

- בגד שהתלכלך בעפר יבש או באבק - אם הוא בגד שרגילים להקפיד על ניקיונו מעפר ומאבק, אסור לנערו, וכל שכן שאסור להסיר את העפר והאבק בידיים, או באמצעות מברשת בגדים. ובגד שמקובל להקפיד על ניקיונו, היינו בגד חדש, או שנראה כחדש, ואשר צבעו כהה. ובגד שלא מקובל להקפיד על נקיונו מעפר ומאבק, הוא בגד בצבע בהיר, או בגד ישן.
- בגד שנדבק בו לכלוך של בוץ, או תבשיל, וכיוצא בהם - אם אין בהסרת הלכלוך משום איסור 'טוחן', ולאחר הסרת ממשות הלכלוך ישאר כתם על הבגד, מותר להסירו.
- מי שנעליו התלכלכו בטיט ובבוץ - לדעת השולחן ערוך אסור לשפשפן בשבת בקרקע, ולדעת הרמ"א מותר. ונחלקו האחרונים אם ראוי לבני אשכנז להקל בדבר. ואף לדעת המקלים, אסור לשפשף את הנעליים בקרקע במקום שיש בו שקע.
- מי שנעלי העור שלו התלכלכו בטיט ובבוץ- אסור לשפשפן בשבת בסף המתכת שבפתחי הבתים. ואם מחכך את הנעליים בנחת, מותר. ונחלקו הפוסקים אם דין זה אמור גם בנוגע לנעלי העור שבזמננו. ובטיט יבש - יש להחמיר גם משום איסור 'טוחן', כדלהלן.
- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הטוחן'. ויש מהראשונים שכתבו שדבר שנטחן, או שבתחילתו לא היה גוף אחד, אין בו איסור טוחן. וכן פסק הרמ"א. בגד שנדבק בו לכלוך של בוץ או תבשיל וכיוצא בהם - אם הלכלוך יבש, פעמים שיש בהסרתו איסור 'טוחן', כגון אם מדובר בבוץ, או בתבשיל שיש בו איסור טוחן.

קיפול בגדים בשבת

- אסור לקפל בשבת בגדים לפי קפליהם הקבועים. ובגד לבן וחדש שטרם כוּבַּס - מותר לקפלו לצורך שימוש בבגד בהמשך השבת כשאין לו בגד חלופי, והקיפול מתבצע בידי אדם אחד, ובאוויר.
- קיפול בגד בצורה מזדמנת, כלומר שלא לפי הקפלים הקבועים - מותר מן הדין אף כשלא מתקיימים התנאים הנ"ל בנוגע לקיפול לפי קפלים קבועים. ורצוי להחמיר.
- הקבועים עם תלייתם על קולב או כסא - יש אומרים שאינם בכלל איסור קיפול בגדים האמור לעיל; ויש חולקים.
- אמירה לגוי לעשות מלאכה בשבת אסורה מדרבנן. כיתר איסורי שבת מדרבנן, מכונה איסור זה בשם 'שבות', ואמירה לגוי לעשות איסור דרבנן מכונה 'שבות דשבות', ומותרת במקרים שונים.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il

בעזהשי"ת

גליון רצ"ט
שנה ז' תשע"ח

שיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ת ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

פרשת השבוע

לא תבערו אש (ל"ה – ג')

מסופר: כשחזר הרה"ק בעל התניא זיע"א לביתו בויטעבסק בפעם הראשונה, מאז שהגיע לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א, היה שוהה רוב שעות היממה בעליית הגג, שם היה לומד ומתפלל. פעם נשמע מכיוון העלייה קול חבטה שהעיד, כי ככל הנראה הרבי נפל ארצה. זוגתו הרבנית וגיסו שהיו בבית באותה שעה, מיהרו לראות מה אירע, ומצאו אותו שוכב בפישוט ידיים ורגליים על הרצפה ונראה כמעולף. הם החלו מיד בפעולות על מנת להשיב אליו את רוחו. גיסו הביט לרגע בפניו והבחין כי לא מדובר בהתעלפות, יש להניח לו לנפשו, הוא לא מעולף, הוא פשוט נמצא בעולמות נשגבים וטמירים, להיותו איש צדיק עליון מורם מעם, אמר הגיס. לאחר רגעים ארוכים, התעורר הרבי, עמד על רגליו כאילו דבר לא אירע. לשאלתם, ענה הצדיק: באמצע תפילתי ראיתי כי נגזרה גזירה על העיר ויטעבסק להישרף ח"ו, התחלתי להתפלל כדי להעביר את רוע הגזירה, וברוך ה' הצלחתי בתפילתי, אבל מכל גזירה נשאר רושם כלשהו, בעוד זמן מה תפרוץ שריפה קטנה בעיר, אך היא תכלה רק את ביתו של גוי אחד, ולא תתפשט הלאה. חלפו רגעים ספורים, והנה נשמעו קולות פעמונים בכל העיר, אות על שריפה גדולה המאיימת להתפשט בעיר. כוחות כיבוי התחילו נעים ברחובות במרוצה, ובני הבית המודאגים התחילו לארוז במהירות ארגזים עם חפצים יקרים, כדי להציל את מה שניתן. מדוע חוששים אתם? שאל הרבי, הלא אמרתי כי רק בית אחד יישרף ויהיה זה בית ברחוב הגויים. כך היה, השריפה עצרה וכילתה לבסוף רק בית אחד ברחוב הגויים.

שיפורי חז"ל

פרה אדומה

מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שגוי אחד אמר לו: אותם הדברים שאתם עושים בפרה האדומה נראים כנעשה כשפים, שאתם לוקחים פרה ושורפים אותה, ולוקחים את האפר ומטילים אותו לתוך מים, ואתם מזים על מי שנטמא במת, ב' (וג') פעמים, ובזה אתם אומרים לו שהוא טהור, והרי דברים אלה אי אפשר להבינם, אמר לו רבי יוחנן בן זכאי: האם נכנס פעם רוח רעה בגופך? אמר לו, לא. אמר לו: האם ראית אדם שנכנס בגופו רוח רעה? אמר לו, כן. אמר לו: ומה הרפואה שעשו לו? אמר לו: היו מביאים שורש ומקטירים אותו תחת האיש הזה, ומזים עליו מים ואז בורח אותו הרוח. אמר לו רבי יוחנן בן זכאי: ולא ישמעו אזנך מה שפיך מדבר? אותו הדבר היא הפרה האדומה, שהטומאה היא רוח רעה השורה על האדם שנטמא במת, כמו שנאמר: (זכריה י"ג) "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", כלומר: כשיבוא מלך המשיח תעבור רוח הטומאה מן הארץ, וכן עושים במי אפר הפרה, התשובה מצאה חן בעיני הגוי, והלך לדרכו.

משהלך, אמרו לו תלמידיו לרבי יוחנן בן זכאי: לאותו הגוי דחית בקנה, מה תשיב לנו? אמר להם: זה שנאמר בפרשה זו "זאת חקת התורה", שאותה המצוה סוד גדול הוא ואל תהרהרו בה למצוא טעמה, חוקה חקקתי וגזרה גזרתי ואין לכם רשות להרהר בה.

(ילקוט מעם לועז חקת)

זמני השבת

זמני כניסת שבת

ירושלים: 5:07 ת"א: 5:22

פרשת ויק"פ – פרה

זמני יציאת שבת

ירושלים: 6:20 ת"א: 6:22 ר"ת: 7:01

כי לא יטוש ה' את עמו – ה' יעזור

סיפור זה מסופר על יהודי בשם משה, יהודי בגיל העמידה היה, והיו לו אשה וילדים רבים, בלי עין הרע. ואף על פי שרק לשבתות היה חוזר הביתה לאחר שבכל ימי החול היה בדרך, מכל מקום, עמדו מול פניו כל הזמן פניהם החיוורים של בניו הקטנים, מבטה העצוב של זוגתו, והעניות הגדולה של ביתו הדל. מחשבות אלו הן שנתנו לו את הדחיפה והכח לטלטל את רגליו העייפות בדרך לא דרך, בשבילי עפר ובנתיבי חול, בין עיירות וכפרים ושקו על כתפיו. משה היה החייט של העיירה, הוא היה הולך רגלי מכפר לכפר לחפש יום עבודה במקצוע החייטות אשר לו, בין האיכרים והפריצים. כולם הכירו היטב את מושקה החייט בתור יהודי ישר וכשר, שהיה בחזקת נאמנות, אף כשהשאירו אותו יחידי בבית, וכל בני המשפחה יצאו, אז הוא היה יושב לו באחת מפינות הבית, הכיפה הגדולה על ראשו, בידו החוט והמחט ותוך כדי העבודה, מפום לו ניגון, אומר פרקי תהלים בעל פה, ומפעם לפעם מתאנח אנחה עמוקה על פרנסתו הלקויה, על יגיעתו הקשה, ועל מצבו הדחוק. עמל ויגע כל השבוע הרחק מהבית מהאשה וממשפחתו, ותמיד נמצא בגלות.

בהגיע יום השישי עוד לפני הצהרים, היה משה חוזר לביתו, דורש בשלום אשתו ובני ביתו, מריק את ארנק מטבעותיו, לעתים הי' מתנוצץ ביניהם גם זהוב אחר או שנים, מונה את כספו, תחילה היה מפריש חלק עשירי מכספו מעשר, את הנותר השאיר לאשה לצרכי שכת וכלכלת בני המשפחה כל השבוע. את דמי המעשר היה מוליך לבית המדרש של החייטים, וכשאף אחד לא היה בבית המדרש, היה מחלק את הכסף בין קופות הצדקה שתלו על הקיר. רק אחרי כן היה חוזר הביתה, מתרחץ וטובל לכבוד שבת קודש, וכשהחמה עמדה עוד במרומים, כבר ישב לו משה חייט העיירה בבית המדרש, ואומר פרקי תהילים בניגון מיוחד של שבת, בהשכיחו מלכו כל ניד של עצב ודאגה של ימות החול. כשחזר הביתה לאחר קבלת שבת וערבית, דלקו נרות השבת בבית, על השולחן היתה פרושה מפה צחורה, ובבית השתפך אור וחום גם יחד. לאחר נדודיו בימות השבוע בבתי הנכרים והפריצים, נראה לו ביתו הדל כארמון מלכים ממש. כן נהג משה בעבודתו, שנה באה ושנה חולפת, ומשה ממשיך בעבודתו.

חג הפורים בא וחלף, ימי ערב פסח קרבים והולכים, החורף היה קשה מאד, קור וכפור השתזרו יחדיו, הדרכים היו מכוסות בשלגים, כמעט ובלתי אפשרי היה לצאת להביא טרף לביתו, לחסוך משהו עבור העתיד לא חלמו בכלל. משה היה מלא דאגה אודות ימי הפסח הקרבים ובאים, מאין יקח יין לארבע כוסות? מה יהיה בקשר למצות? איך יקנה מלבוש שהוא לילדים ההולכים ממש יחפים ועירומים? כיצד ישלם שכר לימוד למלמד? מה בדבר יתר החובות ששקע בהם עקב ימי החורף הקשים הללו? אולם משה לא נפל לייאוש ולעצבות, השם יעזור, ענה משה לעצמו, בקחתו את הטלית ותפילין תחת בית שחיו ושק חפציו על גבו, והתכונן לצאת שוב לחפש פרנסה, הדרכים היו עדיין מושלגות, הקור טרם חלף, אולם משה חייט העיירה יצא לדרך, ובלבו הוא נושא תפלה.

לפתע הגיע לאוניו קול צלצולי פעמונים, מיד אחר כך השיגה אותו מרכבה של פריצים רתומה לשלשה סוסים אבירים שהחליקה וגלשה כזריזות על גבי השלג, משה אך הספיק לנטות מהדרך כשהמרכבה עברה על פניו, אולם שאגת עצור!!! נשמעה לעבר העגלון, נתחשק לו לפריץ להתלוצץ קצת על היהודי המסכן שעמד עד ברכיו בתוך השלג ורעד מקור. בא הנה מושקה, קרא אליו הפריץ, רגליו של משה רעדו, ובקרבו עברה צמרמורת, בשמעו את קול הפריץ קורא אליו. הוא התקרב באטיות אל המרכבה ועמד ליד הפריץ, בידי הפריץ נראה אקדח ציד, ופני משה החווירו כסיד. מושקה עבור בזריזות שועל לעבר השני בשדה, ואני אנסה לתפוס ציד, מהר עשה זאת מיד, קרא הפריץ תוך כדי גלגול צחוק פראי וריח חריף של יי"ש נדף מפיו. "פריץ תקיף" התחיל משה בתחנוניו, אשה וילדים לי בבית, רחם עלי. אל תשתהה לי כאן, קרא הפריץ בנימה של רוגז, אחרת אני הורגך כאן על המקום מיד.

הפריץ כיוון מיד את האקדח לעבר משה, החייט המסכן הניע בקושי את רגליו הכבדות בשלג, הוא צעד באיטיות ונחלי דמעה זרמו מעיניו, כשהרהר במצבם של האלמנה והיתומים שישארו בודדים ויחידים בעולם. תוך כדי כך אמר גם וידוי, מהר, מהר, צועק אליו הפריץ, כשעבר כבר משה כברת דרך, קרא הפריץ: ועתה זחל על ארבע, אני יורה, משה השתטח על גבי השלג וקרא ברעדה "שמע ישראל".... באויר הדהדה יריה, משה נשאר שוכב ללא תנועה.

מדוע דחפת את ידי? פנה הפריץ בזעף לעבר אשתו שישבה לידו, הפחדת כבר מספיק את היהודי הזה, די לו בפחד המוות שהיה לו, ענתה לו, עתה עליך לסעדו, הוא לבטח אינו יכול עתה להניד יד או רגל. זמן מה עבר עד שמשה חזר להכרתו, ונוכח לדעת כי הכדור לא פגע בו, שפתותיו דובבו תפלת הודיה לה' שהציל אותו ממות בטוח, בין כך שמע פקודת הפריץ: עלה אל המרכבה. קולו של הפריץ הקיץ אותו מהעילפון בו נמצא, בקושי עמד על רגליו, בלחצו את תיק הטלית ותפילין אל לבו החל לצעוד חזרה, עם הפריץ אי אפשר לשחק. כשנודע לו על מה שקרה, הודה מיד לאשת הפריץ על טוב לבה, ובאי רצון נכנס למרכבה, אמנם רצה לשבת בחוץ ליד העגלון, אך הפריץ ציוה עליו לשבת על ידו דוקא, הוא רצה להתל ביהודי עוד קצת, אולם הוא היה שיכור למדי, החל לגמגם קטעי הברות רדום למחצה, ומיד לאחר כך נפל בתרדמה עמוקה.

בינתיים נכנסה אשת הפריץ בשיחה עם משה, אם כי לא ברצון ענה משה על שאלותיה, בלית ברירה ענה לה על הכל, על מצב משפחתו, אודות פרנסתו הקשה והלקויה וכו'. המרכבה הגיעה כבר לשערי ארמון הפריץ, נכנסה פנימה ומספר משרתים ענודים כפתורי זהב חיכו להם, אך נעצרה המרכבה והם באו במרוצה, הוציאו את הפריץ השיכור מהמרכבה והכניסוהו לתוך הבית, אשת הפריץ ציותה למשה להיכנס לארמון, היא הבטיחה לו עבודה. כעבור זמן מה ישב משה עם המחט והבד, הכיפה הגדולה על ראשו ופסוקי תהלים על שפתיו, שגמר משה את יום עבודתו קבל ממנה את שכרו בשלמות, והיא הזמינה אותו לבוא לאחר שבת בשנית, תקוה חדשה ואופק חדש נפתח לפני משה, הוא הרוויח כאן במשך יום אחד, יותר ממה שהשתכר אצל אחרים במשך חודש שלם. משה כבר יכול היה להישאר בביתו בלב שקט, היתה לו שהות ללמוד ולהתפלל, כל שבוע יסע ליום יומיים לארמון ויחזור הביתה. בלבו של משה החלה לפעום התקוה כי עתה יוכל כבר לא רק לפרוע את חובותיו הרובצים עליו כמעמסה כבדה, אלא גם לערוך את חג הפסח קצת ברווחה, בצורה שטרם חלם על כך אי פעם.

המשך בשבוע הבא אי"ה

משל ונמשל

אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני

אמר הקדוש ברוך הוא חוקה חקקתי גזרה גזרתי, אי אתה רשאי לעבור על גזרתי (במדבר רבה יט א)

הנה שלמה המלך אמר (קהלת ז' כ"ג) "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". ויש לשאול מדוע ניסה בכלל שלמה המלך להתחכם בענין פרה אדומה אם ידע בתחילה שהקדוש ברוך הוא הודיע את הטעם רק למשה רבינו?

והענין יובן **על פי משל** למלך שהיה שולט בארץ אחת, והיה לו אח שהוא גם כן מלך בארץ אחרת רחוקה, וזה האח היה לו אדם שהיה גיבור מופלא, והיה מפורסם בגבורתו בכל העולם. ושלח לאחיו את הגיבור הזה במתנה, כשהגיע הגיבור המופלא אצל המלך, קיבל אותו בכבוד גדול, ובהיכל המלך ישבו שרים נכבדים, וכן ראש הגיבורים של המלך. ואז קם ראש הגיבורים ואמר לגבור המופלא בוא ונלחם אני ואתה, ונראה מי ינצח את מי. וכן היה שנלחמו זה עם זה, ותיכף ומיד הפיל הגיבור המופלא את ראש הגיבורים לארץ כמפיל שה אחד. לאחר מכן שאל הגיבור המופלא את ראש הגיבורים מדוע ביקשת להלחם עמי? וכי לא שמעת עד היום על גבורתי? השיב לו ראש הגיבורים: כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא לכבודך, כדי שבני המדינה שלנו יראו את גבורתך, שאף שאני ראש הגיבורים שלהם, עם כל זה לידך אני נחשב כמו שה, ואז יעריכו אותך יותר ויגדל שמך במדינה זו אלף ידות.

והנמשל: שלמה המלך ידע שלא יוכל להשיג את טעמה של הפרה אדומה, אולם רצה להגדיל את כבודו של משה רבנו, שכולם ידעו שאין כמו משה רבנו ע"ה, שאפילו שלמה החכם מכל אדם טרח להשיג את טעמה ולא ידע. וזהו שאמר שלמה המלך "אמרתי אחכמה" למה נכנסתי לעובי הקורה להשיג טעמה של פרה אדומה, כדי להודיע "והיא רחוקה ממני" דהיינו כדי להודיע ולברר לפני העולם שהיא רחוקה ממני, ועל ידי זה ידעו את ערכו של משה רבנו.

(עוד יוסף חי)

בין אדם לחברו

מלאך אינו יכול לעשות טובה ליהודי

מסופר על יהודי שהגיע אל הרה"ק רבי משה צערעס זיע"א (תלמיד הבעש"ט הקדוש זיע"א) וביקש ממנו שיעזור לו לקבץ נדבות עבור צרכי שבת קודש. השיבו רבי משה: "רד למטה אל רבי שמואל שלי (הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זיע"א) והוא יראה שיהיה לך על שבת קודש". כאשר בא היהודי אל רבי שמואל, מצא אותו עומד באמצע קריאת שמע והראה לו את הציצית בידיו כסימן שאינו יכול להפסיק כעת. חזר היהודי העני אל רבי משה ואמר לו שרבי שמואל הראה לו את הציצית. הלך רבי משה וניגש אל בנו ואמר לו: "שמע רבי שמואל, יש בשמים מלאך אשר יש לו אלף לשונות שאומר בהן שירה לפני ריבונו של עולם, והנה אתה גם כן אומר שירה לפניו יתברך, אך ההבדל בינך ובינו הוא, שהמלאך אינו יכול לעשות טובה לאיש יהודי, ואילו אתה כן יכול לעשות לו טובה, וכאשר בא אליך יהודי ומבקש שתעשה לו טובה, אתה מראה לו את הציצית? אם כך, הרי די לו להקב"ה במלאך זה ואינו צריך אותך כלל". אמר רבי שמואל מקאמינקא: מעתה כאשר יבוא אלי יהודי עם בקשת טובה, אפילו קודם 'גאל ישראל', גם כן אחלוץ את התפילין כדי לעשות לו את הטובה.

חסד של הצדיק באישון לילה

אחד מבאי ביתו של הרה"ק רבי יואל בעער מראצפערט זיע"א (יומא דהילולא כ"ט אדר) (חותנו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א) סיפר: כי היה זה בלילה קיצי אחד באישון לילה שהאדמו"ר העיר אותו. וביקש ממנו שיצטרף אליו בדחיפות לבית מרקחת בעיר, כדי שיוכל לרכוש מכשיר להרחקת יתושים. כאשר שאל כמה זה דחוף באמצע הלילה? השיב הרבי: כי שמע שאחד השדרי"ם שהתארח בביתו (ביתו היה פתוח לרווחה לכל יהודי שהגיע לברזיל בה מצא אכילה, שתיה ולינה כאוות נפשו.) מתלונן על הטרדות היתושים בלילה, ולכן החליט לעשות מעשה ולהסיר את הטרדה, כדי לא לגרום צער לאורח.

אולי רוצה מישהו כוס תה?

מסופר: במוצ"ש אחד נכנס הרה"ק בעל "תפארת שלמה" מראדומסק זיע"א (יומא דהילולא כ"ט אדר) לבית המדרש וקרא: "יהודים רחמו עלי, אולי רוצה מישהו כוס תה?" וסיפר, כעת העלו נשמה לעולם האמת ולא מצאו בו כלום, כי אם שפעם אחת כיבד מישהו בכוס תה. והוסיף יודע אני שעוד לא עשיתי כלום בעולם הזה, אם כן אולי רוצה מישהו כוס תה? ויהיה זה לי לטובה שם.

תילולא דצדיקא

שבת קודש כ"ג אדר
הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור ב"ר שמואל (תלמיד המגיד – תקמ"ז)
הרה"ק רבי יצחק מאיר ב"ר ישראל מגור (חידושי הרי"ם – תרכ"ו)
הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא ב"ר נתן דוב (דברי בינה – תרס"ו)

יום ראשון כ"ד אדר
הרה"ק רבי יצחק ב"ר חנוך העניך מאלעסק (תרס"ד)

יום שני כ"ה אדר
הרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב ב"ר אפרים (גיסו של הבעש"ט הק' (תקכ"ה)

יום שלישי כ"ו אדר
הרה"ק רבי אליעזר ליפא מחאמעלניק ב"ר אלימלך מליזענסק (תק"ע)
הרה""ק רבי אהרן ב"ר שמשון (ד"ר גארדאן תלמיד המגיד – תק"ע)
הרה"ק רבי איתמר הכהן מדזיקוב (תלמיד
הרה"ק רבי ארון לייב מפרעמישלאן)

יום רביעי כ"ז אדר
הרה"ק רבי ישעי' שור אב"ד יאס ב"ר משה (כליל תפארת – תרל"ט)
הגה"ק רבי יוסף שאול נאטאנזאהן ב"ר
אריה לייבוש (שואל ומשיב – תרל"ה)

יום שישי כ"ט אדר
הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק ב"ר דוב צבי (תפארת שלמה – תרכ"ו)
הרה"ק רבי יואל בעער מראצפערט ב"ר יעקב שלמה (תש"ן)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שונה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

לעבור בפני המתפלל (ג')

א) יש מי שאומר שאם היושב בצד המתפלל הוא חלש, מותר לו לישב, שאין ישיבתו נראית גנאי, לפי שחולשתו מוכחת עליו שמפני כך ישב. ויש לסמוך על דבריו אם אי אפשר לו בקל להרחיק ארבע אמות, ולישב שם. (שו"ע או"ח סימן ק"ב סעיף ב', ובשו"ע הרב שם סעיף ב')

ב) ההיתר ליישב ליד המתפלל בחלוש, הוא דוקא בצד המתפלל, אבל לפני המתפלל יש מחמירין אפילו בחלוש, שלא לישב לפני המתפלל. (משנה ברורה שם, ס"ק י')

בחסות רשת חנויות
גל פז

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

נדבת **הר"ר יצחק הרטמן** הי"ו
לרגל נישואי בתו עב"ג
בורא עולם בקנין ישלים זה הבנין
ויזכו לרוות נחת לרוב מכל יוצ"ח, אמן

בס"ד

גִּלָּיוֹן 680

פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל-פְּקוּדֵי | תשע"ח

אָסוּר לִקְרֹא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשָׁמֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּלָּיוֹן

פנימי עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אבשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל-פְּקוּדֵי- אַמְבַּטְיָה רוֹתַחַת

"וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, לה)

כאשר אנו לומדים את הפסוק, מתעוררת השאלה הבאה: כיצד ייתכן שמשה רבינו לא יכול היה לבוא אל אוהל מועד בגלל הענן ששכן עליו?

הלא משה רבינו כבר נכנס פעם אל הענן, כמו שכתוב בתורה: "וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר, וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה (שמות כד, יח)".

אם כן מדוע שונה הענן ההוא מהענן, אשר שכן עתה על אוהל מועד ובגללו לא יכול משה רבינו לבוא אל האוהל?

ניתן להסביר זאת על פי דברי רש"י על הפסוק: "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ (דברים יב, יז)". ופירש רש"י הקדוש: "לא תוכל- רבי יהושע בן קרחה אומר: **יכול אתה- אבל אינך רשאי**".

רש"י מבאר לנו שהביטוי **"לא תוכל"** אין הכוונה תמיד חוסר יכולת פיזית, אלא לפעמים המשמעות היא: **חוסר רשות**.

כלומר, **למרות שאפשר לעשות את הדבר באופן טכני - אין זה רצון ה' ולכן אסור לעשותו.**

לפי זה, הסבר הפסוק הוא כך: משה רבינו בכוח קדושתו וטהרתו ולפי מדרגתו העצומה יכל להיכנס אל אוהל מועד למרות ששכן עליו הענן, בדיוק כפי שהוא נכנס אל הענן ששכן על הר סיני בקבלת התורה.

אולם, מכיוון שלא ניתנה למשה רבינו רשות בצורה מפורשת להכנס אל תוך הענן - הרי שהיה אסור לעשות כך, **וממילא נחשב הדבר, כאילו לא היה יכול להיכנס אל הקודש.**

אנחנו מוצאים רעיון דומה בפסוק הבאו: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, לֹא אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא, וַה' אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה (דברים לא, ב)".

ולכאורה, משה מעיד על עצמו, שאינו יכול עוד לצאת ולבוא- הרי יש פסוק מפורש שבו כתוב להפך: "וּמֹשֶׁה בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ, **לֹא כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא נָס לֵחֹה** (דברים לד, ז)"?

לכאורה משה רבינו היה בשיא כוחו, ומדוע אמר, שאינו יכול עוד לצאת ולבוא בפני העדה?

בגלל קושי זה, רשי"י מפרש - "לא אוכל עוד לצאת ולבוא- יכול שתש כוחו? תלמוד לומר: **לֹא כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא נָס לֵחֹה**". אלא מהו: "לא אוכל", **איני רשאי, שניטלה ממני הרשות וניתנה ליהושע".**

שוב אנחנו רואים אותו רעיון יסוד, כאשר הקב"ה אוסר לעשות דבר מסוים, **הרי שיש להתייחס לכך, כאילו איננו יכולים בפועל לעשות זאת, מכיוון שפשוט לא ניתן לעבור על דברי הבורא יתברך!**

ומכאן צריכים אנו ללמוד יסוד עצום, שכאשר התורה אוסרת עלינו לעשות דברים מסויימים, **עלינו לחוש, כאילו הדבר בלתי אפשרי לחלוטין, בדיוק כפי שלא ניתן להיכנס לתוך האש או לתוך אמבטיה רותחת!**

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה | חגי חיים וב"ב
שמואל אימן בן אסתר זרי | שגית בת רותי
משפ' שטרית | דביר בן גלי רחל
מאיר ישראל בן רחל ברכה- | יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב | גלית בת מסודי
יהודה אריה בן רחל ברכה | ארז בן שושנה
רונן אברהם וב"מ | קסירר אפרים וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה | ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה | חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת הצלחה בכל העניינים
שלמה ודנה דוד וב"ב | אריה ושרה לוי וב"ב
י.מ.י.ש כדורי | אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר | רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט | סיון בת אסתר
עמית בת טובה | יוסף בן רוחמה
נתנאל בן ג'ינה | אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה | דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה | מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית | יפית בת ג'ינה
שירי ימנה בת שולמית | שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית | אורן בן נעמי
שושנה שירה בת סילביה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי | אליהו נזרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה | שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר | רחל מרים בת יהודית
דגנית בת שושנה | נעמה בת יפה
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה | יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- | בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה- | בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי | דליה אפרת בת נעימה
סימי בת סוליקה | שלו בן מזל פחימה
אורן בן אסתר | דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה- | בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה | נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי | אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה | אסתר בת סוליקה
מוריה בת רחל ברכה | נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה | טובה בת אורה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה | רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זהרה | שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה | בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה | יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה | יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה | קסנט בת דגטו
יצחק בן חנון | רפאל אבידן בן תקווה
זהבה בת שושנה רייזל | ר' אליעזר בן עטיה

כ"ג אדר תשע"ח	10/03/2018

פרשת ויקהל-פקודי
הפטרה: "ויהי דבר"- יחזקאל ל"ו

	כניסה	יציאה	ר"ת
י"ם	17:08	18:20	19:01
ת"א	17:25	18:18	18:58
חיפה	17:26	18:19	18:59
ב"ש	17:27	18:20	19:00

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי

העלון מוקדש לעילוי נשמת **מרים בת שרה ע"ה**

העלון מוקדש לעילוי נשמת **משה בן גורג'יה**

שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בַּהֲלָכָה — אִפּוּר וְהֶתֵּר- חֵלֶק ד'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

שאלה: **אלו בעיות עלולות להיות בשימוש בתנור דו-תאי?**

תשובה: להלן **סיכום ההלכה** מפי ר' אליהו חיים פנחסי, מתוך ספרו **'הכשרות למעשה'**:

בתנורים 'דו תאים' יש חששות רבים להעברת אדים או אוכל ממש מתא לתא, או למקום המפגש של התאים. מבחינה הלכתית זו בעיה גם אם שני התאים לא פועלים בו זמנית. וגם אם יש בתנור איטום מושלם בין תא לתא וכו', מצוי שלאחר מספר שנים הגומיות האוטמות את התאים נשחקות והן אינן אוטמות כראוי, כך שחשש המכשול חוזר וניעור. לפיכך מומלץ לרכוש תנור חד-תאי, ואם יש צורך ניתן לרכוש תנור נפרד קטן- לבשרי או לחלבי. **מקורות:** שו"ת להורות נתן ח"א (סימן לג, לד).

אדם שקנה תנור עם שני תאים נפרדים, מותר לייחד תא אחד לחלב ואת התא השני לבשר. וטוב שהתא החלבי יהיה למטה. **הערה:** מכיוון שבדרך כלל לחלבי אין הרבה אדים.

כאשר אפו בתא העליון מאכל חלבי, ובזמן האפייה היו תבניות בשריות בתא התחתון, המאכל מותר. **מקורות:** רמ"א (יו"ד סימן צב ס"ח).

אפיית בשר וחלב באותה העת בתנור בעל שני תאים, מותרת אם אין חיבור יציקתי בין שני התאים, כלומר שכל תא עשוי מפח נפרד, וגם בנוי בצורה שאין האדים יכולים לעבור מתא אחד לתא השני. **הערה:** כמעט לכל התנורים המצויים היום בשוק יש הפרדה טובה. אולם הגר"ש וואזנר כתב לכתחילה להחמיר גם בכהאי גוונא.

כאשר בתנור יש שני תאים ותא חם בגלל החום שיש בתא השני, אין בזה שום חשש, כיוון שחום לבד אינו אוסר אם אין מעבר אדים.

הֱוֵה דָּן כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת

להלן סיפור, המעובד מתוך **'יחי ראובן'**, ויש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו לדון כל אדם לכף זכות. מעשה שהיה לפני מספר שנים. בוקר אחד, בבית-הכנסת 'לדרמן' היו שני מניינים בהנץ החמה - מניין אחד התקיים בבית המדרש, ואילו המניין השני התקיים בחדר הסמוך ב'בית שני' (אחד המתפללים היה לו 'חיוב' ולכן הסכימו חלק מהמתפללים לעשות מניין שני, כדי שיוכל להיות חזן).

ב'בית שני' היה מניין מצומצם של עשרה אנשים. לאחר סיום תפילת העמידה בלחש רצה החזן להתחיל בחזרת הש"ץ. אולם אחד מהמתפללים הבחין, כי אין מניין. הוא מנה את המתפללים בעזרת הפסוק 'הושיעה את עמך' וגילה, שאכן הוא לא טעה - אחד מהמתפללים נעלם.

האנשים חיפשו את אותו אדם שנעלם מהתפילה. הם הסתכלו בחוץ, וראו אותו בחצר בית הכנסת. הם פנו אליו ואמרו: "היכנס, אתה עשירי. אי אפשר להתחיל את חזרת הש"ץ בלעדיך". אולם, לתדהמתם הוא ענה: "לא" - "מדוע אינך נכנס?", הם שאלו. "אני צריך אוויר". "בפנים יש מאוורר", ניסו לשכנע אותו. "לא, לא, אני צריך את האוויר של החוץ". "מחכים לך..." - "אני לא נכנס". בסופו של דבר נאלצו להביא מתפלל אחר מהמניין, שהתקיים בבית-המדרש. מדובר באדם בריא לחלוטין. בריא אולם. ג'לובט, גיבור ממש. ופתאום אין לו אוויר...

"הסתכלתי עליו בתמיהה", אמר אחד המתפללים, "אבל מה אפשר לעשות, הוא מסרב להיכנס. לא הייתה ברירה, וקראו ליהודי אחר במקומו. אחרי התפילה הוא ביקש, שיקראו לאשתו, כי אינו חש בטוב, אין לו אוויר, ויש לו לחצים. מה היה סוף המעשה? **בצהריים הוא כבר לא היה בין החיים**. הוא הובל לבית הרפואה עם התקף לב קשה ל"ע". היעלה על הדעת? אדם הנראה בריא אומר, שאין לו אוויר ובסוף מתברר שלקה בליבו?! כן! אם הוא אומר, שאין לו אוויר – חייבים לדונו לכף זכות!

עֶזְרָה לַזּוּלַת

עד כמה רבותינו ביקשו לעזור לזולת - זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא: אחד מאנשי שלומו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי 'בעל התניא' זיע"א היה מלמד תינוקות של בית רבן, והיו לו חמש בנות, פעם שאל אותו הרבי: "למה אינך מחתן את בנותיך?". השיב המלמד: "אף אחד אינו רוצה להשתדך עימי בגלל שאני עמי". בעל התניא הפתיע אותו ואמר: "**אני אשתדך עימך, ואזי אנשים רבים, ירצו אף הם להשתדך עימל, מכיוון שתהיה המחותן של הרבי**". אמר ועשה, ובנו הרה"ק רבי דוב- בער שלימים מילא את מקום אביו והיה לאדמו"ר האמצעי מליובאוויטש התחתן עם הבת הגדולה של המלמד.

לְשְׁאֵלוֹת בַּהֲלָכָה	הַקְדָּשַׁת הֶעָלוֹן	מְנוּיִים
לשאלות נָא לְפְנוֹת לָרַב אֱלִיָהוּ חַיִים פִּנְחָסִי בְּטֶל' 052-6329144	נִתָן לְהַקְדִישׁ אֶת הָעָלוֹן לְעִלוּי נִשְׁמַת, לְרִפוּאָה שְׁלֵמָה, לְהַצְלָחָה, זִוּוג הָגוּן, חֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה וכו'- נָא לְפְנוֹת לְלִיאוֹר בטל" 052-7652084 כְּתֹבֶת הַמַעֲרֶכֶת: עֲבוּר לִיאוֹר עַצְמוֹן, רח' הַבּשֶׂם 26א ת.ד. 83375 מִבַּשֶׂרֶת צִיוֹן. מִקוּד 9076926	לְקַבָּלַת הָעָלוֹן חִנָם בְּ-email מֵידֵי שָׁבוּעַ, שְׁלַח אֶת כְּתוֹבְתְךָ אֶל: PnineEH@gmail.com

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים - הַמְּקֻבָּל הַגָּאוֹן הָרַב אַבְרָהָם גֵּרְשׁוֹן אַשְׁכְּנָזִי זצ"ל

המקובל הגאון הרב אברהם גרשון אשכנזי זצ"ל מקיטוב- נולד בשנת ה'תנ"ו (1695) בעיר בראדי. נצר למשפחת רבנים גאונים וצדיקים. גיסו של הבעל שם-טוב הקדוש. כבר בילדותו נודע בשקדנותו. גאון בנגלה ובנסתר. רבינו היה בין חכמי ה'קלויז' שבו למדו בקדושה ובטהרה, וביניהם היו הגאונים ר' חיים צאנזר, ר' משה מאוסטראה (בעל ה'ערוגת הבושם'), ר' משה מקיטוב ואף מונה לשמש כשליח ציבור והתפלל על פי כוונות רבינו האריז"ל.

בהמשך מונה לראב"ד באחד מארבעת בתי הדין בעיר בראד עימו שימשו ר' יחזקאל לנדאו (ה'נודע ביהודה'), ר' מאיר מרגליות (בעל ה'מאיר נתיבים'). עלה לארץ ישראל בהתחלה גר בחברון ולאחר מכן עבר לתקופה קצרה לצפת ולבסוף עבר להתגורר בירושלים, מיד בבואו לירושלים פנו אליו חכמי הספרדים וביקשו למנותו כרבה של ירושלים. למד בישיבת הנסתרים של 'אור החיים' הקדוש. (שנת העליה אינה ידועה ויש אומרים שהייתה שנת ה'תק"ז-1747 אולם רבינו 'אור החיים הקדוש' נפטר בשנת ה'תק"ג 1743).

הרבה בסיגופים ותעניות. התענה 20 פעמים משבת לשבת. כשאמר קינות מול הכותל המערבי, התעלף מספר פעמים מרוב מרירות, עד שבקושי הצליחו להקימו מעלפונו.

לאחר ששהה זמן מה בארץ ישראל חזר לבראדי. בשנת ה'תקי"ג (1753) עלה שוב לארץ (ישנה דעה האומרת שרבינו עלה רק פעם אחת לארץ) והיה אחד מחכמי קהילת 'בית א-ל', וגם שם נעשה לשליח ציבור על פי כוונות האריז"ל בהמלצת המקובל האלוקי הרה"ק הרש"ש זיע"א ראש הישיבה. נפטר ב-כ"ה אדר א' ה'תקכ"א (1761). חי כ-66 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. בנו, ר' חיים אהרן מילא את מקומו כראש העדה האשכנזית בארץ.

<u>אביו:</u> ר' אפרים (שימש כדיין בעיר בראדי). **<u>אשתו:</u>** מרת בלומה. **<u>בניו:</u>** ר' משה, ר' יצחק, ר' חיים אהרון, ר' אפרים, ר' יהודה לייב, ר' יקר. **<u>בתו:</u>** מרת אסתר (נישאה לר' מרדכי רוביו - רבה של חברון). **<u>מרבותיו:</u>** ר' חיים בן עטר ('אור החיים' הקדוש), ר' שלום שרעבי (ה'רש"ש' הקדוש).

בעיר בראד שבו גר רבינו יצא שם רע על אישה אחת. רב העיר הגאון רבי יעקב יוקל חקר ודרש לעומק את העניין ומצא ל"ע שיש בחשדות אמת. אבי האישה ובעלה סירבו לקבל את דברי רב העיר והלכו ל'ערכאות' (בית משפט ששופט לפי חוקים של גויים) והתלוננו על רב העיר שמוציא שם רע.

בית המשפט פסק שהרב שהוציא על האישה שם רע ישלם מאה אדומים זהב קנס או שיקבל מאה מלקות ברבים. שלושת הרבנים- רבי אברהם גרשון, ה'נודע ביהודה' וה'מאיר נתיבים', רגזו מאוד על התנהגותם החצופה של האישה וקרוביה, הם התאזרו בגבורה והכריזו בבית הוועד, שהאישה הזאת עושה מעשים שלא יעשו, והתורה הקדושה לא תהא מוחלפת חלילה בדיני ערכאות.

דברי הרבנים התפרסמו ושלושתם נתפסו ונאסרו. הרה"ג רבי יחזקאל לנדא (ה'נודע ביהודה') שילם את הקנס בסך מאה אדומים (שהיה סכום עצום באותם הימים). ה'מאיר נתיבים' (שלא היה לו לשלם) קיבל מאה מלקות ברבים, ורבי אברהם גרשון כשעמד בשורה לקבל המלקיות פתאום הגיע אליו גוי ותפסו בידו, וברח עמו עד לעיר מז'יבוז' מקום מושב גיסו רבינו 'אור שבעת הימים' הבעש"ט הקדוש. הבעש"ט קידם את פניו ואמר לו: "אליהו הנביא בדמות גוי עמד לימינך להצילך. בזכות קידוש שם שמים שעשו הרבנים יצאה בת קול ופסקה שיעלו לגדולה. ה'נודע ביהודה' יעלה ויהיה רבה של העיר פראג. ה'מאיר נתיבים' יהיה רבה של העיר לבוב. ורבי אברהם גרשון **יהיה מרא דארעא דישראל, מקום אשר איותה נפשו לקבוע דירתו שם".**

פעם אחת גזר הרש"ש, תענית בגלל הבצורת וציווה שיתכנסו כולם בבית כנסת אחד להתפלל בחבורה. הרש"ש ביקש מרבינו להיות שליח ציבור ולהתפלל לפני התיבה. המנהג בירושלים היה שמי שמתפלל לפני התיבה היה צריך לומר דברי כיבושין. רבינו התכונן לדרשה אבל באשמורת הבוקר גרונו ניחר. רבינו ביקש מבנו ר' לייב להודיע לרש"ש כי אינו יכול לעבור לפני התיבה. ולכן מקובל אחר התפלל לפני התיבה. באמצע 'שירת הים' חזר קולו של רבינו והרש"ש ביקש ממנו להתפלל את תפילת העמידה ולומר סליחות. מיד לאחר שהחל לומר סליחות סירב להמשיך וחזר למקומו. שאל אותו הרש"ש מדוע הוא מסרב להמשיך להיות שליח ציבור ורבינו הסביר כי ראה שתפילתו שגורה בפיו וידע שתיכף ומיד ירדו גשמים וחשש שישבחו אותו הסובבים שתפילתו עושה פרי וחלילה עלול הוא ליפול במידת הגאווה ולכן העדיף לחזור למקומו ולא להמשיך כשליח ציבור. אדם אחר אמר במקומו את הסליחות **ואכן כפי שחש רבינו התפילות התקבלו וירדו גשמים במשך שלושה ימים רצופים!**

כשגר בעיר בראדי נודע ברבים גדלותו. בליל חג הסוכות ירדו גשמים וכל היהודים לא יכלו לקיים מצוות סוכה כהלכתה. אולם בסוכתו לא ירדו הגשמים, וישבו אחד מגאוני העיר ובנו שראו את הדבר לעגו עליו ודיברו בו סרה, ולמחרת אמר להם: "מי התיר לכם לדבר לשון הרע בליל סוכות?". כאשר שאלו אותו: "מהיכן אתה יודע מה שדיברנו?", ענה להם: "**המלאך הרע שנוצר מפעולתכם הוא אשר הגיע והודיעני כדי שאוכיח אתכם שלא תשובו לכסלה עוד".**

רבינו היה פעם בשבת קודש בטבריה יחד עם הרה"ק ר' נחמן מהורדנקא זי"ע ור' אלעזר רוקח עד שעה מאוחרת בלילה. השמן שבנר נגמר והוא התחיל להיכבות. אמר רבי גרשון בתמיהה: "מה הוא זאת?!". והתחיל לדלוק כהוגן ודלק כל הלילה וכל יום השבת עד למוצאי שבת, ואז אמר ר' גרשון: "די", וכבה הנר.

פְּגִיעָה בַּזּוּלַת

כידוע הגאון מרן ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של 'רמת השרון', היה משמש כאוזן קשבת לכל שכבות הציבור. רבינו היה מפורסם כנותן עצות מועילות למציאת הזיווג, גם לאנשים שחיכו לו כבר זמן רב והתייאשו.

הרב תמיד היה אומר, שאם יש לאדם בעיה במציאת זיווג או בזרע בר-קיימא עליו לבדוק דבר אחד: האם הוא חלילה פגע או ציער מישהו בעבר, **מפני שרק צער אחר של יהודי יכול ליצור חומה איתנה לעצירת השפע והישועה.** ואכן אנשים רבים העידו, שלאחר שעשו חשבון נפש ומצאו במי הם פגעו ושמעו לרב וביקשו סליחה מהצד השני, **מיד זכו לישועה.**

לפנינו מעשה מדהים, המעובד מתוך '**מרכז העניינים**' שסיפר משמשו בקודש, הרב יהודה אנגל הי"ו אשר ליווה את הרב שנים רבות:

היה זה לפני מספר שנים. קהל רב המתין להיכנס לצדיק. הייתה שם בחורה מבוגרת כבת שלושים שעדיין לא מצאה את זיווגה. היא חיכתה בסבלנות שיגיע תורה.

כשהיא נכנסה לחדרו של הרב, סיפרה בלב נשבר, שהיא מחכה כבר שנים רבות למצוא את בן-זוגה. אך עדיין לא זכתה לכך, ולכן היא מבקשת, **שהרב יברך אותה, שתזכה למצוא את זיווגה האמיתי בקרוב.**

הרב שמע את דבריה ופנה אליה בנעימות: "האם ייתכן, שבמהלך תקופת השידוכים נפגשת עם בחור וסיימת איתו את הקשר בצורה לא נעימה, והוא נפגע ממך?".

כך היה מנהגו הקבוע של הרב לשאול כל בחור ובחורה, שלא מוצאים את זיווגם זמן רב, האם פגעו חלילה במישהו, ובפרט בתקופת השידוכים, אולי סירבו להמשיך להיפגש עם הצד השני, בצורה לא יפה, **וייתכן שהצער של אותו בחור או בחורה מקטרג עליהם בשמיים ומונע מהם למצוא את זיווגם.**

לכן תמיד הורה הרב, שאם בחור או בחורה לא מעוניינים להמשיך את השידוך מסיבה כזו או אחרת, **עליהם לבקש סליחה מהצד השני או לשלוח שליח לבקש סליחה בשמם, מכיוון שייתכן שהצד השני נפגע מכך, ורק לאחר מכן הם יכולים להמשיך הלאה לחפש את בן זוגם.**

הבחורה המבוגרת שמעה את שאלת הרב ואמרה: "כבוד הרב, כיצד אני יכולה לזכור?! **אני נמצאת כבר עשר שנים בשידוכים ונפגשתי עם עשרות בחורים, וכיצד אזכור, אם פגעתי במישהו וסיימתי את הקשר איתו בצורה לא יפה?**".

"אני מצטער", אמר הרב אדלשטיין, "אבל אם איזה בחור נפגע ממך, **אין פתרון אחר, אלא רק לחפש אותו ולבקש ממנו סליחה, רק אז יסור הקטרוג ותבוא הישועה, לכן חישבי היטב, האם מישהו נפגע ממך**".

הבחורה חזרה לביתה, כשהיא מנסה להיזכר בכל הבחורים איתם היא נפגשה בעשר השנים האחרונות, וכיצד הייתה הפרידה מכל אחד.

היא חשבה וחשבה, עד שלאחר כמה ימים היא נזכרה - אכן היה איזה בחור איתו נפגשה בראשית דרכה, כשהייתה בתחילת שנת העשרים לחייה, וחוששת, **כי דחתה את המשך הפגישות איתו בצורה לא יפה ולא מוסכמת על שני הצדדים ולא ביקשה סליחה.**

היא התחילה מיד לחפש אחריו להשיג פרטים עליו, אך מהר מאוד היא נדהמה לגלות, שלאחר שהם סיימו את הקשר לפני כעשר שנים והיא דחתה את ההצעה, פגש הבחור בבחורה אחרת, שאיתה התחתן והקים בית, והם זכו לשישה ילדים בעשר שנים האחרונות. אלא, שממש לפני תקופה קצרה נפטר הבחור בפתאומיות, כשהוא צעיר לימים, קרוב לגיל שלושים, והוא קבור בצפת.

היא רצה אל הרב אדלשטיין כשהיא זועקת בבכי ובבהלה: "כבוד הרב, אכן נזכרתי בבחור, שפגעתי בו, אך לאחר בירורים גיליתי, שהוא נפטר לאחרונה, וקבור בצפת, ומה עליי לעשות? כיצד אוכל לבקש ממנו סליחה?". מיד כשהרב שמע זאת, אמר לה: "**לכי לקבר שלו בצפת ותבקשי ממנו מחילה על קברו**".

הבחורה נבהלה מהרעיון, אך הסכימה לעשות זאת בתקווה לישועה. היא יצאה מיד אל העיר צפת, ועשתה את דרכה אל בית הקברות. היא מצאה את המצבה של הבחור **וביקשה ממנו בדמעות ובבכי, שימחל לה על כך שהורידה את ההצעה בצורה לא יפה וגרמה לו עוגמת נפש, והיא מבקשת שיתפלל לפני ה' שתמצא את זיווגה.**

מסיים הרב אנגל את סיפור המעשה ואומר: והבלתי ייאמן אירע- **באותו חודש הבחורה התארסה ומצאה את בן זוגה בקלות רבה, ללא בעיות או מניעות. הכל זרם והיא זכתה לבנות את ביתה כשהיא בגיל שלושים**".

עד כמה עלינו להיזהר, לבל נפגע באף אדם. כבר אמרו רבותינו בפרקי אבות: דע מה למעלה ממך" (פרק ב משנה א). ודרשו – "דע מה למעלה?" אם אתה רוצה לדעת, מה גזרו עליך בשמים- "ממך"- כלומר ממעשיך. כל אחד מאיתנו הוא זה שגוזר על עצמו, כיצד חיין יראו.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין- גלאט"?
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל אזור בארץ. ההשגחה החל מזמן הספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 052-6329144

לע"נ

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה
נעמי בת כתון ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה
יפה בת רבקה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל
שמעון בן שמחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
סעידה בת תופחה ע"ה
אביבה בת איירין ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זיזי בן קלרה ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל

הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
גאולה בת טובה ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחה ז"ל
לטיף בן פרחה ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה

ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברקו דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה
אביגדור בן ג'ולי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
מאיר בן נעמי ז"ל
זילפה בת רנדה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: **סעודות השבת**

בס"ד | גיליון מס' 171

פרשת ויקהל פקודי

מה הציל ובנה את חיי סוכן המוסד?

שבת שבתון (ל"ה, ב)

בראש המתנות האהובות בהן זכה עם ישראל, עומדת ללא ספק מתנת יום השבת. ששה ימים אדם ממהר לעבודה, טרוד בדאגה, עסוק בעסקים, מתרוצץ בין המשימות, ואז מגיעה השבת... רקיע תכול מאדים לו לאיטו, נצבע בגוונים כחולים קטיפתיים עמוקים, מרעננים ומעוררי התרגשות. שמים זרועי כוכבים מקדמים את פנינו, עוטפים אותנו ביריעה שמימית ייחודית, בהילוכנו עם שני המלאכים המלווים אותנו, כמו הם מבקשים ליטול מעימנו קורטוב של הוד...

עת תתחיל סעודת השבת, המחזה מרגש ומעורר השראה, ולמרות שאנו זוכים בו מדי שבוע - אף פעם אנו לא שבעים ממנו. בראש השולחן ניצב לו אב המשפחה, כמצביא מעוטר, כמלך בגדוד. פניו מפיקות נוגה, חיוכו רחב, עמידתו רגועה, שליווה, נינוחה. את הדאגות הותיר מאחוריו בששת ימי המעשה, שבת היום לה', איזה אור, כמה שמחה!

כמפקד נערץ, הוא מוליך את ילדיו בין בתרי סעודת השבת. מקדש על היין בדבקות, מחלק לכולם כוסות ביד אוהבת. מברך 'המוציא' בקול נרגש, ואז חושף חלה שזופה ומבריקה, מנוקדת בשומשום חינני. אחר כך יתן את האות להביא את המנות בזו אחר זו, תוך הנעמת הסעודה בדברי תורה מותאמים לגיל ולמגוון השומעים, אשר ימלאו את נפשם באוצרות נצח יהודי זך וטהור...

משני צידי השולחן, כשתילי זיתים מרווי נחת, ישובים הילדים החמודים, איש כפי גילו ומעמדו. כולם לבושים במיטב מחלצותיהם, עיניהם נוצצות בשמחה. את סעודת השבת ילוו בשירה עולצת ומרגשת, בטון ילדותי עדין וחמוד, ובמקהלה מרובת גילאים, טונים ואקורדים, ועם זאת - היא היפה והקסומה בעולם...

קשה לתאר את האווירה המשפחתית, את החום האוהב העוטף את בני המשפחה. החוויה שבסעודות השבת הינה חוויית אחדות משפחתית מרגשת, כל לב נמס עם הצלילים הענוגים של זמירות השבת, מתמלא בכח ואנרגיה של אמונה וחיבור אמיתי עם בורא עולם, מטענים המלווים אותנו לכל ימות השבוע. אין מי שלא מתמוגג בנחת לשמע דברי תורה הבוקעים מפי הילדים, הנהנים מכבוד ומיחס אישי, ומעמידה במרכז הבמה כשכולם קשובים רק להם.

המנות החמות המוגשות, השפע הססגוני, המגוון המרהיב של הטעמים, הצבעים, הריחות והניחוחות - הופכים לכלי שרת של כבוד השבת וההתענגות בה, מתעטפים בהילה רוחנית זוהרת. עקרת הבית אם המשפחה מחייכת לשמע המחמאות המורעפות עליה, ומבינה מה רב כוחה בקסם הייחודי העולה לכדי סעודת שבת מושלמת. כי אכן, רגעי סעודת השבת הם פסיפס מרהיב של רגש אצילות והוד רוחני קסום, טמיר ונעלם, אותו אנו זוכים לפגוש רק פעם בשבוע...

כל התיאור הזה, אין בו כל חדש. כבר בשעה שבורא עולם העניק לעם ישראל את השבת, הצמיד לה תווית מעוררת ענין ומרגשת: 'מתנה טובה יש לי בבית גנזיי, ושבת שמה', ומאז, על בסיס שבועי, אנחנו זוכים להשתעשע ביפה שבמתנות, להתרגש עם בואה, לשאוב מקסמה, ומיד עם לכתה - אנו כבר מתגעגעים אליה...

סעודת השבת היא סעודה אחת ענקית, של משפחה יהודית גדולה ומאוחדת. היא מתנהלת במיליוני בתים ברחבי תבל, החולקים את העונג הצרוף של סעודת השבת, ושותפים למקהלה היהודית הנישאת בנעימת 'תנו שבת ושירה לא-ל אשר שבת ברא'. אין פלא כי זר הנקלע לסעודת שבת נשבה מיד בקסם הנפלא, עיניו לא שבעות מראות, נשמתו צמאה לעוד רגע. סעודת השבת מותירה עליו רושם עז, מחוללת מהפכים אדירים בנפשו...

ברגעי סעודות השבת, מגלה הזוהר הקדוש, מושפעת ממרום הברכה לכל ימות השבוע. לכן אנו כה מהדרים את שולחן השבת, מענגים אותו בתענוגים ובמיני מטעמים, מעטרים אותו בכלים נאים. לכן גם אנו מעניקים לסעודת השבת את המימד הרוחני הגבוה - זמירות שבת באווירה טעונת הוד ודברי תורה מרוממי לב.

הבה נתכונן לסעודות השבת, בדברי תורה מותאמים ועריבים למסובים לשולחן השבת, בהידור סעודות השבת במאכלים ומטעמים. הבה ננצל את שעות סעודות השבת לשירה מרוממת באווירה משפחתית סוחפת, נתרפק על הנעימות הענוגות המטעימות אותנו מצוף השבת והחיבור עם נותנה, וכך נזכה להפוך את סעודות השבת לתחנות כח המטעינות את כל בני המשפחה לכל ימי השבוע, ומעניקות לנו רוב שפע וברכה מהיום שהוא מקור הברכה!

כמו ביום הכיפורים...

אם יש יום מרומם, נעלה ונקדש מכל ימות השנה, אין ספק שזהו יום הכיפורים. 24 שעות בהן אנו נטהרים, השטן משותק ואינו יכול לפצות פיו, ואנו מתייחדים עם בוראנו ללא הפרעות. 364 יום בשנה אנו נכספים ליום הזה...

הנה תגלית מרעישה מאוצרו של הרה"ק בעל ה'ישמח משה' זי"ע: יש שעות בודדות בשבוע, שגם בהן השטן משותק, אינו נוכח, אין לו דריסת רגל. אלו הן השעות בהן 'יהודי מזמר את זמירות השבת, בהן לשטן אין זכות דיבור או הקשבה, הוא לא רשאי להיכנס במחיצתו של יהודי המשורר בשבת לבוראו!

והוא מוכיח זאת, מהפיוט 'ברוך השם יום יום' שבזמירות יום השבת, בו אנו מפרטים כמה מטעויות השטן. אם היתה לו דריסת רגל עימנו בעת זמירות השבת - כי אז היה מגלה את טעויותיו ומשנה אסטרטגיה, הלא כן?... - ואם אנו מרשים לעצמנו לומר את טעויותיו בפה מלא, מוכח שאינו רשאי להיכנס במחיצתנו בעת זמירות השבת בה אנו מתייחדים בורא עולם!

הבה ננצל את השעות המרוממות הללו, נעריך את המתנה היקרה שנקראת 'זמירות השבת', ככל שנקדיש להן יותר זמן, תשומת לב, כוונה והתלהבות, כך נזכה ליותר שעות איכות עם אבא שבשמים, בלי מפריעים, בלי השטן, רק אנחנו ובוראנו באהבה אין קץ!

סעודה ששינתה חיים!

השתתפותו של מתפלל לא מוכר במנין הוותיקין הוותיק בשכונת 'סטמפורד היל' בלונדון, אינה תופעה נפוצה. מה עוד, שהאיש נראה זר ומנוכר להווי המקום והסביבה, איש לא הכירו ולא ידע את זהותו, אם כי חזותו העידה עליו כי הוא יודע ספר וירא שמים. האיש לא סיפק כל מידע, נותר שקט ומופנם, ואיש לא עמד על טיבו.

כשהתעניינו בו, הגיב האיש במשיכת כתפיים רפה וחיוך נבוך, ופיו נותר סגור וחתום. אחד ממתפללי בית הכנסת, יהודי בשם ר' מרדכי, גמר אומר לעשות כל מאמץ כדי לפצח את התעלומה, ומשלא עלה בידו הדבר גם כעבור כמה חודשי מאמץ - החליט לקבוע חברותא ללימוד משותף עם האיש הזר מדי יום, בנסיון לגלות את פיתרון חידתו. אך דווקא הלימוד המשותף העצים את התעלומה: התברר שמדובר בגאון תורני בקנה מידה נרחב. אם כן מי האיש, ומה סיפורו?!

ויהי באחד הימים, גילה האיש את שמו, ור' מרדכי ניצל את ההזדמנות ומיד נכנס עמו בשיחה. המשיך לדובב, התעניין בכנות, עד שהאיש פתח את סגור לבו בסיפור חיים מדהים חובק עולם, שר' מרדכי נדהם לגלות כי גם לו עצמו יש חלק בו...

'הגעתי הנה בשל מחלת רעייתי, הנמשכת כבר יותר מדי זמן', נאנח האיש, 'יש כאן טיפול מיוחד המתאים לה, אולי יוכל להקל על סבלה. אך לא תמיד עסקתי במה שאני עוסק היום...' - פתח צוהר לעולמו האישי הפנימי, והחל לגלות:

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

'נולדתי בארץ ישראל להורים שומרי מסורת, אך לא זכיתי לגדול על קיום המצוות באדיקות. גדלתי בסביבה מסורתית, ולאחר השחרור מהשירות הצבאי בהצטיינות - קיבלתי הצעת עבודה ב'מוסד לביון ולתפקידים מיוחדים'. תחת מעטה חשאיות ולאחר אימונים מפרכים - נשלחתי למשימות ביטחוניות ברחבי תבל, עליהן כמובן לא אוכל להרחיב...'

ר' מרדכי עצר את נשימתו. האיש פרש בפניו פרק חיים המשתרע על פני שלושה עשורים, בשלושה משפטים בלבד. ר' מרדכי לא יכול היה לשער בנפשו כי כך החל האיש את חייו, וכי עברו שונה כל כך מהווייתו הנוכחית. האיש נאנח קלות, והמשיך:

'נבחרתי לשמש כשליח נאמן למשימות מיוחדות ורגישות, בכל זמן ובכל רחבי תבל. הממונים עליי היו מרוצים ממני, בתיקי האישי הצטברו ביקורות מחמיאות ואותות גבורה. באחת הפעמים, נשלחתי בצוותא עם חבר נוסף למשימה מורכבת ומסובכת במיוחד: להתחקות אחרי אחד מראשי הטרור השוהה בצירין - בירת שווייץ, להגיע אליו ולחסלו. אני וחברי נשלחנו למשימה בטיסות נפרדות, שכרנו לעצמנו דירות נפרדות והתחלנו במעקב...'

ר' מרדכי הביט בו בעיניים קרועות, המום מהסיפור המרתק הנפרש בפניו, שכמו לקוח מספר בדיוני. האיש לגם מעט מים, כחכח קלות, והמשיך:

'חלק עיקרי מהצלחת הפעולה, הוא למנוע קשר בין שני הסוכנים העוסקים בה, כדי למנוע את חשיפתם. לכן, חילקנו מראש את שעות המעקב בינינו, ורק כשהמעקב הושלם וקיבלנו הנחיה לבצע את החיסול - יצרנו קשר מאובטח, וסיכמנו:

המחבל יוצא מדי ערב בשעה 8:00 ממסעדה פלונית, ופונה בצומת ימינה. חיסולו הוא ענין של פיקוח נפש ללא צל של ספק, ולפיכך קבענו שנמתין לו בליל שבת הקרובה, בשעה 8:00 בדיוק, מיד לאחר הפניה ימינה. כשרכבו יעבור את הצומת - ניצמד אליו אני וחברי מימין ומשמאל, נבצע את החיסול וניעלם מהזירה תוך שניות...

ביום ששי בבוקר התעוררתי מוקדם, לאחר לילה טרוף שינה. 'היום הוא רגע המשימה' - הזכרתי לעצמי, וכדי להפיג את המתיחות יצאתי לחנות גדולה, לקנות מעט מזון ליומיים הקרובים, בדגש על סעודות השבת שאסעד לבדי לאחר החיסול. בעודי משוטט בסתמיות בין המדפים, הגיע מולי יהודי חם וחייכן, ואמר לי בלבביות: 'שלום עליכם, יהודי מישראל?'

הופתעתי, ידעתי כי חזותי אינה מסגירה דבר על ארץ מוצאי ואני נראה אירופאי מצוי. 'מנין הוא יודע?' - הרהרתי, אך כמובן שום מבע בפניי לא השתנה. הגבתי בהנהון רפה, שנועד להבהיר כי אינני מבין את השפה ואת המושגים עליהם הוא מדבר, אך האיש לא הרפה, ובסופו של דבר - הלבביות החמה שלו המיסה את שנות האימונים שלי במוסד, הכריעה את חומות קור הרוח והארשת הבטוחה שלי...

נאלצתי 'להודות' שאני יהודי מישראל, ואז - הוא הקסים אותי בהזמנה אישית חמה להשתתף בסעודת השבת בביתו, תוך הדרכה ברורה כיצד ומתי להגיע, ואני נשביתי בקסמו והבטחתי את השתתפותי בסעודת השבת במעונו...

בהגיעי לביתו בליל שבת, שכחתי להציץ בשעון... אין בפי מילים לתאר את חוויית סעודת השבת המשפחתית הנפלאה שחוויתי. מיד כשנכנס הביתה הגיעו שלושת בניו ושתי בנותיו ובירכו אותו בברכת 'גוט שבת' חגיגית, ואף הוא השיב לעומתם בברכה חמה. הבטתי במחזה כמהופנט, מעודי לא ראיתי סעודת שבת באווירה ביתית וחמימה כזאת. כל הילדים לבושים בקפידה, האב בראש השולחן מנעים באמירת 'שלום עליכם', ולאחר מכן מקדש על היין כשהוא מטעים כל מילה במתיקות...

הבטתי כמחושמל במתרחש, באווירה הטובה והביתית, בחום המשפחתי המענג, בהווי הרוחני הקסום, ושכחתי את עצמי. לפתע הבטתי מבט חטוף בשעון, ואז גיליתי את דבר האיחור הנורא. השעה חמישה לשמונה!!!

בעוד חמש דקות עליי להיות במקום אחר, מרוחק קמעא, לפעולת חיסול דרמטית. ידעתי כי שותפי לבטח כבר ממתין לי שם, ואין לי כל דרך לתקשר אתו, להודיעו על האיחור. אובד עצות ועשתונות קמתי ויצאתי מהבית לכיוון המקום המוסכם, והגעתי באיחור בלתי נסלח של 25 דקות תמימות...

המקום, למותר לציין, היה ריק מאדם. רכב המחבל כנראה עבר כבר מזמן, וגם את חברי למשימה לא ראיתי. התבוננתי בכל עברי הזירה, ודי מהר הבנתי כי לפני כמה דקות היתה כאן חוליית טרור מיומנת. מאוחר יותר הסתבר, כי תוכנית החיסול שלנו נודעה למחבלים, והם טמנו לנו מארב. חברי למשימה נרצח בידיהם המגואלות בדם, השם יקום דמו, ועד היום מפעיליי אינם מבינים כיצד אני ניצלתי מאש התופת שטמנו לנו...'

האיש ניגב דמעה סוררת, התעשת מהתרגשותו והמשיך: 'הסיפור הזה הפך אותי לשבר כלי. כל נסיונות השיקום שלי עלו בתוהו, ולכן שוחררתי מ'המוסד' מצוייד בפנסיה נדיבה, מהרהר כל העת בסעודת השבת הנפלאה שזכרונה לא יישכח ממני, הסעודה שהצילה את חיי...

בכל רגע ראיתי לנגד עיניי את הסעודה ההיא, שהובילה לאיחור. ראיתי בעיני רוחי את מארחי בראש השולחן, את בני משפחתו, וחשתי געגוע צורב לחוש את האור הזה שוב. סעודת השבת הזו חוללה בנפשי תמורה כזו, שלא מצאתי מנוחה עד שנרשמתי לסמינר שהתקיים בשבת, כל כך רוצה ושואף לחוש שוב את המתיקות ההיא...

זו היתה תחילת הדרך, ההמשך ברור ולא אלאה אותך. כמו ב'מוסד' כך בתפקידי הרוחני, שאפתי למצויינות והעפלה לשיאים. אני עדיין לא שם', אמר האיש הזר וחייך לראשונה חיוך קטן, 'אך אני ממשיך לחתור גבוה...'

'כיצד היה נראה המארח שלך?' - שאל ר' מרדכי מיד, 'האם היה לו זקן באורך בינוני, האם מול שולחן הסלון ניצב שעון קיר גדול?'

'אכן כן', השיב האיש, 'מה קרה?' - לנוכח עיניו הנדהמות, החל ר' מרדכי בוכה חרישית. 'כבר נפגשנו פעם', אמר בשקט, 'האיש שאירח אותך הוא אבי המנוח. הוא גר בכתובת שהזכרת.... היטבת לתאר את סעודות השבת עליהן גדלתי, אני אחד משלושת הבנים שהסבו איתך לסעודה, ושתי הבנות הן שתי אחיותיי... זה בטוח הוא!' קרא נרגש ונסער...

סיפור זה, שמופיע בספר 'ניצוצות', מראה לכולנו מה כוחה של סעודת שבת אחת, אחת. סעודת שבת אחת עשויה להותיר חותם בל יימחה, להוביל אנשים לשינויים מרחיקי לכת בחייהם, לחולל מהפכים דרמטיים. אם זו השפעתה של סעודה אחת על אדם זר ומנוכר, קל וחומר לאלו הזוכים מדי שבוע לעונג הקסום של שעות סעודות השבת, שבתוכן טמון כור גרעיני של עוצמה יהודית, קדושה, הוד קסום ובראשיתי של יהדות נפלאה...

הבה נעריך את רגעי סעודות השבת שלנו, נעשה הכל כדי ליצוק בהם תוכן רוחני איכותי. אין אכסניה טובה מהם להעניק לילדינו חוויה רוחנית מרגשת, שתותיר בהם טעם טוב לשנות דור. זמירות השבת הנפלאות, דברי התורה, האווירה המשפחתית המלכותית - הם מנועים רבי עוצמה שטעמם וכוחם אינו מתפוגג גם שנים אחר כך...

לקראת סעודות השבת לכו ונלכה, כי מהן מקור הברכה הרוחנית. לנו, לילדינו, לחיי נצח!

זמירות שמכריעות...

לא בכל יום התכנסו רבני ישיבה חשובה בביתו של הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, אלא שהיום - דיון חשוב עומד על הפרק, העוסק בדיני נפשות ממש. מדובר בבחור שהתדרדר מאוד ברוחניות וביראת שמים, וצוות הישיבה דן לגבי עתידו, עד כמה ניתן להמשיך להחזיקו בין כותלי הישיבה...

רבי מיכל יהודה התעניין מאוד במצבו של הבחור, ולבו נכמר. אם מתחילה היו אלה קשיים בלימודים, הרי שהמצב החמיר עד כדי שקשה לזהות בו קורטוב של יראת שמים. רבי מיכל יהודה הרהר דקות ארוכות, ואז השיב דברים ברורים וחדים:

'צאו וראו אם הבחור עדיין משורר את זמירות השבת בעת סעודות השבת. אם הוא עדיין שר זמירות שבת - זהו אות וסימן כי נותרה בו לחלוחית רוחנית, ועוד ניתן להבעיר בנשמתו את הניצוץ. אם הוא כבר פסק מלשיר זמירות שבת - אוי ואבוי...'

שבו רבני הישיבה לישיבה, והתחקו אחר התלמיד בסעודות השבת, כשהם מבחינים שהוא עדיין משורר זמירות שבת בצוותא עם חבריו. לפיכך הוסיפו להתמסר למענו ולבנות את נפשו, ובסופו של דבר עלה הדבר בידם, והבחור עלה ונתעלה במעלות התורה, וזכר התקופה הקשה כבר נשכח ואיננו...

כי כפי שאמר רבי מיכל יהודה, והובאו הדברים מפיו בספר 'דובב שפתיים': זמירות השבת הן רגע של מבחן, סוג של ניצוץ. אם זמירות השבת בוערות בלב - ניתן להבעיר את הנפש כולה, כי הכיסופין והכמיהה לבורא עולם עוד שם!

הבה נעריך את המתנה הייחודית הנקראת זמירות השבת. זו לא 'שעת שירה', אלו הם רגעים מרוממים בהם המלאכים משוררים איתנו, רגעי קרבת ה' נדירים. ככל שנזכה לנצלם כראוי, לרומם את ליבנו ונפשנו לבורא עולם, כך נובטח כי סעודות השבת ישמשו עבורנו מנוף עוצמתי ואצילי, ויזכו אותנו בחיי קדושה וקרבת אלוקים!

עצת זהב...

אל הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ' שליט"א נכנס פעם יהודי, ואותות כאב ועצב בפניו. 'בני יקירי', נאנח האיש עוד טרם החל לספר, 'הוא דבר והיפוכו, פיצול אישיות של ממש... בישיבה הוא עלם חמודות, עוסק בתורה, נוח לבריות, אהוב וחביב על כל מכריו, נחשב למצויין. ואילו בבית - אין לתאר את התנהגותו הנלוזה, הוא לא פותח ספר, מתחצף ללא הרף, מתנהג באופן בוטה. מה ניתן לעשות?'

נאנח עמו רבי גמליאל, והחל לדון עמו לגבי סדר יום השבת. הסתבר, שבעת סעודות השבת האיש 'עסוק' מדי, ואינו מפנה די תשומת לב לשוחח עם ילדיו, לשמוע את פניניהם ואוצרותיהם, לשורר עימם בצוותא. 'אם לעצתי תשמע', אמר רבי גמליאל, 'תשנה את סדר סעודות השבת שלך. תן לילדים במה, תן להם הזדמנות לנאום. הענק להם תשומת לב, תשיר עימם, תשמח עימם בסעודות השבת. תנסה את זה בבית ותחזור לעדכן...' - נפרד ממנו בידידות...

ואכן, כעבור זמן לא רב, שב האיש ודיווח בשמחה כי המצב השתפר פלאים. 'אין מה להשוות', עלץ וסיפר, 'הילד פורח בשבת, מדבר דברי תורה, מנצח על מקהלת השירה. פשוט תענוג!'

ואת עצתו זו, העלה רבי גמליאל על הכתב בספרו 'טיב הקהילה', כדי להעניקה לכל אחד מאיתנו. אם אנו רוצים לחולל שינוי בנפש הילדים, אם אנו רוצים לעודד אותם להתנהגות מכובדת והולמת, אם אנו רוצים למנף את השבת לחוויה של עונג רוחני מרגש - הבה נקדיש את סעודות השבת לרומם את נפש ילדינו, נהפוך אותן לחוויה רוחנית של תשומת לב אישית. כך נזכה ביום השבת להתרוממות הרוח, ובכל ימות השבוע נרווה נחת מאוצרו של יום השבת!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א ◆ לקבלת העלון במייל: 6182918@gmail.com
לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת ויקהל פקודי תשע"ח

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (לה, א)

פירש"י למחרת יום הכפורים ע"כ. יש לומר בדרר צחות, דהנה בעונותינו הרבים ישנם אנשים באחינו בני ישראל שביום הקדוש באים לבית הכנסת ומתפללים ומתענים ומתודים, ועושים את כל מצות היום כדת וכדין כצדיקים ממש, אבל למחרת יום הכפורים שוכחים הכל מה שעשו אתמול וחוזרים לסורם לחיי היום יום, וזהו מה שאומר הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל למחרת יום הכפורים ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" שגם למחרת יום הכפורים חייבים לקיים את כל התורה ולא רק ביום הכפורים....

(עוללות אפריים)

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת: (לה, ב)

בכמה מהמפרשים מביאים לפרש את הפסוק "יהיה לכם קודש" עפ"י דברי הגמ' "חציו לה' וחציו לכם", שכאן מזהיר הפסוק שגם את ה"לכם" תעשו קודש, דהיינו שגם כשמענג את עצמו בשבת שיהיה זה "לכבוד שבת" ולא לכבוד עצמו.

בספה"ק **"תולדות יעקב יוסף"** (פרשת כי תבא אות א) מביא בשם הבעש"ט, "שמעתי ממורי": משל לבן מלך שנשתלח למרחקים לכפר אחד שדרים שם אנשים נבערים פחותי ערך, ובהאריך הזמן שמה, הגיעו יום אחד מכתב מאביו המלך. רצה בן המלך לשמוח בו מאד, אך חשש מבני הכפר שילעיגו עליו באומרם מה יום מיומים ושמחה מה זו עושה. מה עשה בן המלך, קרא לבני הכפר וקנה להם יין ושאר מיני יין המשכרים עד ששמחו העם ביין, והתחילו כולם לרקוד ולשמוח, הם על היין והמעדנים והוא על שמחת המכתב מאביו, ודפח"ח. והנמשל מובן, כי הנשמה שמחה עם בא השבת, אבל מה תעשה שהגף אינו מבין לשמחה זו מהיא עושה, לכן נותנים סעודה טובה לגוף, ואז הגוף שמח מחמת האוכל והנשמה שמחה על השבת.

עוד בעניין הזהירות בקדושת השבת, מובא בספר "משלי יעקב" למגיד מדובנא, משל בעניין חובת האדם להקדיש עתותיו בשבת קודש קודש לה': המשל בזה לאחד שהרחיק נדוד ועזב את משפחתו וכל בית אביו לגור בארץ רחוקה, והיו עיניו נשואות וכלות אולי יראה איזה אורח הבא מעיר מולדתו בשביל לשאול את פיו על בני משפחתו, ולא עלתה בידו. לימים, בא עני אחד הסובב ומחזיר על הבתים. והנה כבואו אל ביתו הכיר בו שהוא מעיר מולדתו ושמח מאד לקראתו, ורצה להשתעשע עמו לשאול אותו על בית אביו ומשפחתו הכבודה, אמר לו העני "מדוע תעצרני, הלא לעשות מלאכתי באתי הנה, לאסוף כסף, ולמה תגרום לי הפסד". אמר לו האיש, אם כן הגידה נא לי כמה עלה בדעתך לקבץ פה, אמר לו העני, ב' וג' זהובים. אמר לו האיש, הא לך ג' זהובים ושב עמי, הסכים העני ויעש כן וישב עמו והתחיל לספר לו עסק משפחתו ואודותיהם ושלום בניהם. ויהי אך התחיל העני לספר נפלה עליו תרדמה והוא יושב ומתנמנם, ויאמר העני אחר כי זכיתי להיות לי מקום לנוח בו, אבקש את הבעל הבית ויתן לי מקום מנוחה ואשכבה ואישן... כעס עליו הבעל הבית ואמר הלא אנכי עשיתי אותך איש בטל היום הזה למען הפק טובתי למען תספר לי משלום משפחתי ועתה מה לך לנוח או מדוע תשכב ותרדם.

הנמשל, הקב"ה נתן לאדם נפש עליונה חצובה מתחת כסא כבודו ונתרחקה ממעונתה ובכל ימי השבוע גם כי הקב"ה משתוקק לשמוע טובות ממנה. אך האדם טרוד בעסקיו לכן הגביל להשתעשע עמנו ביום השבת והספיק לנו בעבור זה ביום הששי לחם יומיים. למען נהיה נקיים ביום השבת מכל טרדה ונוכל להשתעשע בקרבת אלקים יתברך שמו ולשוש באהבתו. וזהו ששת ימים תעשה מלאכה ואתה טרוד בעסקי הגוף ואם כן וביום השביעי שבת לה' אלקיך, כלומר ליחד את היום ההוא רק לה' לבדו כי הוא נתן לך את המנוחה רק למען יהיה לו מקום להשתעשע עמך ולא שתתעדן בתנומות עלי משכב או בענינים אחרים וזהו שבת לה' אלוקיך.

(ציוני תורה)

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה וגו'. (לה, ב)

בשו"ע סימן עו סעיף ג נוהגין לומר בתפלת ערבית "וינוחו בה" ובשחרית "וינוחו בו" ובמנחה "שבתות קדשך וינוחו בם", אמר אאמו"ר מאוה"ג זצ"ל עס איז ביטער צו זאגן אזוי א פשט [מר לי לומר את הפירוש הבא] אבל בעוונותינו הרבים כך נוהגים רבים מאחינו בני ישראל. בכניסת השבת עומד הבעל בבית מסחרו ואילו האשה יושבת בביתה ומכינה צרכי שבת (וינוחו בה - האשה לבדה נחה בליל שבת ואילו האיש מחלל את השבת) ביום השבת בבוקר עומדת האשה בחנות ואילו הבעל הולך להתפלל לבית הכנסת (וינוחו בו - הבעל לבדו נח ואילו האשה מחללת את השבת) לפנות ערב בעת תפילת המנחה סוגרים את החנות והולכים לטייל האיש ואשתו (וינוחו בם - שניהם נחים)...

(בית ישראל - טויסיג)

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא: (לו, ו)

הגמרא במסכת ברכות (כח, א) מביאה שרבן גמליאל הי' מכריז ואומר 'כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש', ואיתא שם שהעמידו על זה שומר הפתח. מובא בשם החידושי הרי"מ ז"ל שהקשה דמנין הי' שומר הפתח יודע מי הוא אשר תוכו כברו? ואמר, שבאמת השומר לא הי' מניח לאף אחד להכנס, (מסתמא הכוונה שלא הכניסו אלא אותם שהיו ידועים ומוחזקים בכשרות ומשאר העם לא הניחו אף אחד להכנס) אלא שמי שהי' תוכו כברו כבר מצא עצה לעצמו האיך לדחוק ולהכנס עכדה"ק.

והנה בפרשת תרומה כתיב ויקחו לי תרומה ופירש"י לי לשמי, וא"כ היו הגזברים יכולים ליקח לתרומת המשכן רק ממי שנותן לשם שמים, וקשיא נמי דמהיכן ידעו הגזברים מי הוא הנותן לשם שמים? ולכן יש לומר דבאמת עשו כמו שעשה שומר הפתח של ר"ג ולא קבלו נדבה רק מהיחידים המוחזקים בכשרות, אולם אלו שרצו בלב שלם להביא נדבתם למשכן כבר ידעו האיך לדחוק ולהביא. ומי שרצה להביא באמת לשם שמים כבר מצא דרך לדחוק ולהביא וכענין הנ"ל. ויש לפרש בזה בדרך צחות מה דכתיב בפרשת ויקהל "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש" היינו שהיתה מלאכה רבה וגדולה - לדחוק ולהביא התרומה....

(טעם הצבי, מובא באוצרותיהם של צדיקים)

אלה פקודי בני ישראל (לח, א)

בספר אור החיים הק' כתב וז"ל: אומרו אלה לפסול כל מניינים שבעולם, כי כל מה שימנה אדם מקניינים המדומים אין מניינו מנין. ושמו מורה עליו - מה אתה מונה? אבל מנין זה עומד לעולם. והטעם: להיותו מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלוקי עולם עכ"ל.

החפץ חיים זצוק"ל היה אומר: אנשים רגילים לומר - כי כל הטפשים הם חכמים לעצמם. ואני אומר להיפך - כל החכמים הם טפשים לעצמם, כי האדם עמל ויגע כל ימי חייו לאסוף הון ולבנות בתים וכדומה, ע"ז נותן כל זמנו ומרצו, אבל זה לא לעצמו. "ועזבו לאחרים חילם" "כי לא במותו יקח הכל" ולדאוג לעצמו אין לו שכל - כי הרי אין מלוין לאדם לא כסף וזהב אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד עכ"ד.

אמרתי בדרך צחות: כתוב בפ' תשא - הקב"ה אמר למשה "פסל לך" ואמרו חז"ל: הפסולת שלך, מהפסולת נתעשר משה. לכאורה קשה - אם הקב"ה רצה להעשיר את משה לא היה לו ממקום אחר להעשיר אותו אלא מהלוחות? ועוד מהו המיוחד שבלשון פסל לך?

אלא, הקב"ה רצה ללמד לנו כי בשביל להיות עשיר לא צריך לעזוב את התורה, עם התורה יכול להיות עשיר, רק דבר אחד צריך האדם לדעת: שעשירות היא רק פסולת - והעיקר היא התורה. ולא לעשות מהעיקר פסולת ומהפסולת עיקר.

(דרכי מוסר)

ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים וגו' (שמות לט, כה).

מזה מסתייעי הרמב"ן לפרש שהי' הפעמוני' בתוך הרמונים ממש לא כפירש"י שהי' בין הרמונים אמנם מקרא שלאחריו מסייע לפירש"י דאמר פעמן ורמן פעמן ורמן, ולולי דמסתפינא הייתי אומר או"א דא"ח כי הי' פעמון בלא רמון ואח"כ רמון ופעמון בתוכו ואח"כ פעמון בלא רמון ואח"כ רמון ופעמון בתוכו וכן הי' על שולי המעיל סביב סביב והרמז עפ"י דאחז"ל [ערכין ט"ז.] שמכפר על לה"ר, ונ"ל דלאו דוקא המדבר רע על חברו אלא גם המדבר טוב על עצמו

ומתפאר כך וכך עשיתי מע"ט היינו ממש כמו לה"ר על חברו ומי לנו גדול מנחמי' נענש על אמרו זכרה לי אלהי לטובה [סנהדרין צ"ג ע"ב] ומכ"ש מי שאינו מתכוון אלא רק להתפאר, ע"כ הפעמוני' מכפרי' על לה"ר ורמונים עם פעמונים בתוכו מכפרי' על מלאי' מצות כרמון ומשמיעי' קול בחוצות. ועד"ז אמרתי רמז בפסוק פזר נתן לאביוני' צדקתו עומדת לעד [תהלים קי"ב] פי' כי בנתינת צדקה ישובח גם זה האיש המפאר עצמו שאפי' לנסות הקב"ה הותר [תעני' ט'.] מכ"ש לפאר עצמו בזה וזהו פזר נתן לאביוני' פז"ר ר"ת פ'עמון ז'הב ר'מון פי' שמשמיע קול בנתינתו לאביוני' מ"מ צדקתו עומדת לעד.

(חתם סופר)

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו (מ, לח)

האש שבערה מעל המשכן היתה מעליו גם ביום ולא רק בלילה – מסביר המהרי"ל מוואלקאווישיק – אלא שביום לא ראו אותה מפאת הענן שכיסה על המשכן ועל האש.

מכאן עלינו ללמוד, שאש ההתלהבות בעבודת ה' אינה צריכה להיראות כלפי חוץ, אלא להיות כמכוסה ולבעור בתוך הלב פנימה.

על פי זה מבאר רבי סעדיה גאון את הפסוק בשיר השירים (ב' יד) "יונתי בחגווי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך" – כאשר "יונתי בחגוי הסלע" והאדם חבוי "בסתר המדרגה", מבקש הקב"ה "הראיני את מראייך השמיעיני את קולך", שכן אוהב דוקא את עבודת ה' הנעשית בסתר, הרחק מעין רואים.

(ומתוק האור)

בספר **'מילין חדתין'** מביא לבאר ברעיון זה את מה שאנו אומרים: "בפי ישרים תתרומם ובשפתי צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל". טעם השינוי לשון הוא לפי מדרגתם: "בפי ישרים" - הישרים המה מתפללים ומשבחים בפה, שנראה כלפי חוץ באופן גלוי לעין כל ולשמע כל אוזן, ומעליהם הצדיקים "בשפתי צדיקים" - בהצנע לכת ומשבחים רק בשפתיים. "ובלשון חסידים" - החסידים יותר צנועים ומשבחים ומהללים רק בלשון, "ובקרב קדושים" - הקדושים שהמה במדרגה גבוהה ויותר בהצנע לכת המה רק בקרב. כמו שכתוב (הושע יא) 'בקרבך קדוש'.

(מילין חדתין)

ככל אשר צוה ה' את משה (לט, לב)

כשהספיד מרן החפץ חיים את חתנו רבי צבי הירש לוינסון הביא את הפסוק הזה ושאל לכאורה ראוי היה להיכתב כאשר ציוה ה' 'אותו', שכן בו דיבר הכתוב, אלא אצל משה רבינו לא היה קיים "אני", וממילא לא היה קיים גם "הוא", אלא שמצוי איזה יהודי בשם משה, שעשה כל מה שציוה ה' את משה זה...

(מובא בדרך שיחה)

אלה פקודי המשכן משכן העדת (לח, כא)

מובא במדרש (שמות רבה נא, ו): "ולמה עשה עמהם חשבון? הקב"ה יתברך שמו מאמינו, שנאמר (במדבר יב) 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא', ולמה אמר להם משה בואו ונעסוק במשכן ונחשב לפניכם? – אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים אחריו... ומה היו אומרים? רבי חמא אמר, היו אומרים: 'חמי קדל דבריה דעמרם', וחברו אומר לו: 'אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר'?! כששמע משה כך אמר להם: חייכם, נגמור המשכן אתן לכם כשבון, הוי 'ואלה פקודי המשכן'".

הנה נתבונן על מי מדברים כאן. מחד גיסא עומד משה רבנו, שהקב"ה המעיד עליו "בכל ביתי נאמן הוא", ומאידך גיסא עומדים חבורת ליצנים, אפיקורסים, שפלים שבשפלים, שמתלוצצים על הגינותו של משה... וגם כלפיהם רוצה משה רבנו לקיים" והייתם נקיים", והוא מגיש להם חשבון על כל ההוצאות וההכנסות של מלאכת המשכן.

הוא מתחיל ומפרט: "כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהי זהבה תנופה תשע ועשרים ככר ושבע מאות ושלשים שקל בשקל הקדש". זה הזהב שנכנס. להיכן הלך כל הזהב הזה? משה רבנו לא מפרט! לא מוזכר בפסוקים מה נעשה עם הזהב.

לכאורה קשה, הרי כל מטרתו של משה רבנו היתה להגיש חשבון. וכי זה נקרא חשבון? לפרט הכנסות מבלי לפרט הוצאות?!

השאלה מתחזקת לנוכח העובדה שלגבי ככרות הכסף משה כן מפרט את ההכנסות מחד גיסא, ולאן הכסף הזה הלך מאידך גיסא. מחד הוא אומר: "וכסף פקודי העדה מאה ככר ואלף ושבע מאות חמשה ושבעים שקל בשקל הקדש", ומיד הוא מוסיף ומפרט למה שמש הכסף: "ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת. מאת אדנים למאת הככר, ככר לאדן. ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים".

גם לגבי הנחושת מפרט משה: "ונחשת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל", ומיד אחר כך "ויעש בה את אדני פתח אהל מועד ואת מזבח הנחשת וכו'".

מדוע אפוא לא מפרש משה מה עשו עם הזהב?

שמעתי ווארט טוב מאוד ליושב השאלה:

מי בקש פרוט? – ליצני הדור. ליצני הדור לא תורמים זהב, וכיון שלא תרמו זהב – אין צורך לתת להם פרוט עליו, ואילו אלו שכן נתנו זהב – לא נצרכו כלל לפרוט כלשהו! הם נתנו את הזהב עם "לב זהב" ולא התעניינו כלל מה נעשה בו!

הליצנים יקבלו פרוט מדויק על מה שהם נתנו, על הכסף ועל הנחושת, אבל לא על הזהב שלא נתנו...

(יחי ראובן)

מאוצרות המגידים

ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב (לה, כב)

כתב בספורנו, "ויבאו האנשים על הנשים. עם הנשים המתנדבות באו האנשים שלהן להסכים בנדבה, כדי שיקבלו הגבאין מהן, שאין מקבלים מן הנשים אלא דבר מועט".

בעניין הזה, מן הראוי להסמיך שני סיפורים נפלאים מהגרי"ח זוננפלד זצוק"ל, כפי שמובאים בספר **"האיש על החומה"**, הסיפור הראשון על נסוב על נקודה זו שמוזכרת כאן בספורנו מדברי הגמ' בבבא בתרא שאין לקחת צדקה מאשה בלא הסכמת בעלה, והסיפור השני גם כן מעניין זה, מראה על זהירותו המופלגת שלא לגעת בממון שאינו שלו:

מספר הרב משה בלוי בספרו: שמעתי מפי אבא מורי, שאשה אחת בהונגריה היתה חשוכת בנים, בעלה היה עשיר והיא היתה לו לעזר בהנהלת העסקים. באה האשה אל רב העיר, ובידה סכום של ארבע מאות זהובים שהיא מבקשת לשלוח פדיון נפש לאחד הצדיקים שיתפלל עבורה לזש"ק, רב העיר אמר לה שהוא מייעץ לה לשלוח את הכסף להצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד בירושלים. האשה מסרה לו את הכסף והוא שלחו אל רבינו.

כעבור שלשה שבועות, בא בעל האשה אל רב העיר בתרעומת על שקבל סכום כה גדול מאשתו לצדקה, הרב אמר שהוא חשב שהאשה עשתה זאת בידיעתו, אולם הלה תבע שהרב ידרוש חזרה מירושלים את הכסף. מאד לא נעם להרב לעשות זאת, והוא הציע לבעל האשה שאם הוא רוצה דוקא חזרה את הכסף, אזי ישלם הוא לו קמעא קמעא את הסכום הזה, באותו מעמד נכנס לפתע שליח הדאר לבית הרב, והביא לו מכתב באחריות שבא מירושלים. הרב פתח את המכתב, ומצא בו את הארבע מאות זהובים ששלח לרבינו זיע"א, צהלו פניו ומסרם תיכף לבעל האשה. האיש התרגש מאד, ובקש מהרב שיגיד לו גם מה שהרב זוננפלד כותב במכתב המצורף, אז הקריא לפניו הרב כדברים האלה: קבלתי את מכתבו יחד עם הכסף, אולם מכיון שמע"כ כותב שאשה מסרה לו זאת, חושש אני אולי עשתה זאת מבלי רשות בעלה. הנני משיב לו חזרה את הכסף, בבקשה למסרו חזרה להאשה., אולם כמובן שלא מעטתי בשביל כך למלא את בקשתה בדבר התפילות שתפקד, ויה"ר שהתפלות תקובלנה". עיני הרב ועיני בעל האשה זלגו דמעות".

עיקרון זה לא לקבל מאשה בלי הסכמת בעלה היה מקובל אצל מורנו, לא רק לגבי אחרים, אלא אפילו מאחותו היחידה 'יעטל', הקפיד שלא לקבל אלא בהסכמתו המפורשת של הבעל, כפי שהוא כותב באחד ממכתביו לאחיו ר' שמואל: "כתיבתך שימחה אותי מאד, את החבילה מאחותנו היקרה קבלתי ע"י מר פאפנהיים, אבל את סכום הכסף שהכיל לפי השערתי כ1500 כתרים לא הסכמתי לקבל, כי סכום כזה הוא גדול מדי עבורה, וביקשתי ממר פאפנהיים להחזירו לה, וביחוד שלא היתה לי ידיעה ברורה אם בעלה היקר מסכים לכך. בצעירותי הייתי מקפיד מאד ומזהירה שלא תשלח בלי ידיעת בעלה, כל שכן לעת זקנה, יש להקפיד עוד יותר לא לנגוע במה שאינו שלי. תקותי בה' יתברך בחסדיו ורחמיו שהוא ימשיך לפרנסני מתחת ידו הרחבה בכדי שאוכל להמשיך להתנהג כפי שהורגלתי מנעורי".

סיפור אחד מני רבות, מפי עד ראיה ושמיעה שרשם אותו בדיוק נפלא מפיו של מרא דעובדא הקדוש פרופ' יעקב ישראל דיהאן:

רעש והמולה בשכונת "בתי מחסה" אשר בעיר העתיקה. פמליא מכובדת פלשה לפינה שקטה זו, אל בית רבי יוסף חיים צועדת הפמליא, אשר בראשה ה"ליידי סמואל", אשתו של הנציב העליון לא"י, הרברט סמואל.

ורבי חיים עומד באותה שעה ושופך צקון לחשו בתפלת המנחה בביהכ"נ הגדול אשר בחצר "בתי מחסה". בחצר בית הכנסת נתעכבה הפמליא תוך צפיה לסיום תפלתו של "הרב".

כשסיים מורנו את תפלתו, הוגד לו ע"י שליח כי ה"ליידי סמואל", מבקשת לחלות את פניו.

כשיצא מורנו מבית הכנסת, נגשה אליו הליידי סמואל בנימוס רב ובהכנעה, שאלה בשלומו ומסרה למרן פריסת שלום מבעלה "סיר הרברט סמואל", בתום פגישה קצרה זן, נפרדה כל הכבודה ממורנו והלכה לה. ויהי הדבר לפלא ולשיחת היום מה פשר ביקור פתאומי זה, ומה ראתה על ככה.

למחרת, כשביקר פרופ' די האן בבית מורנו, גילה את פשר הביקור הבלתי צפוי מאתמול. ומעשה שהיה כך היה:

במסיבה חגיגית ב'מעון לבנות' של מר גולדשמיד, שבה השתתפו מסלתה ומשמנה של החברה הגבוהה של הפקידות האנגלית, ובראשם הוד מעלתו הנציב העליון לא"י הרברט סמואל, נקשרה שיחה בין הרברט סמואל והפרופ' דיהאן, כשלפתע פנה הנציב העליון לפרופ' דיהאן "הלא תגיד לי ידידי המלומד, ביני לבינך, איך זה הולם את מעמדך כאישיות בינלאומית רמת מעלה, ששמך מהולל בפי כל, להתחבר לאותה כת שמרנית הלוחמת בעקשנות נגד כל קידמה ומודרניזציה בחיים הציבוריים?!"

"לאט לך ידידי הלורד, ענהו פרופ' דיהאן, הבה ואספר לך מה שקרה איתי לפני שבועות אחדים עם ראש העדה הזאת, ותגיד לי אז אם תוכל למצוא בין כל אנשי הקידמה והאצולה שלך, אישיות טהורה ודגולה כזאת".

"עומד אני בראש קרן מיוחדת אשר מטרתה לתמוך בידי 'אנשי רוח'. בישיבה האחרונה של הנהלת הקרן, הסברתי לחבר הנאמנים שעקב טרדותי ונסיעתי לארץ ישראל, ומסיבות שונות אחרות, אני מציע לסיים את פעילות הקרן, ולמסור את שארית הסכום שבידינו לאישיות הדגולה ביותר שהכרתי מעודי, וזהו הצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד מירושלים"

שוכנעו נאמני הקרן, והסכימו למסור בידי את כל הסכום שנשאר ברשות הקרן, ע"מ שאעבירהו לידי אותו צדיק אשר בירושלים, ידוע ידעתי את מצוקתו הכלכלית הקשה של הרב זוננפלד, וביחוד את מצוקת בני משפחתו שסבלו מעוני ומחוסר כל. כשהגעתי לירושלים דרכי הראשונה היתה אל הרב זוננפלד, לראות את פניו הקדושות, לדרוש בשלומו, והעיקר, למסור לו את הסכום הגדול שהצלחתי להשיג עבורו אחרי מאמצים קשים.

אחרי שיחה נימוסית ראשונה ושאילת שלום הדדית, הוצאתי מאמתחתי את הצ'ק הגדול, והושטתי אותו להרב זוננפלד, בהסבירי לו את מטרת הסכום, ואת הזכות הגדולה שנפלה בידי להביא לו את הסכום הנכבד הזה שבודאי יקל על מצוקתו הכלכלית ועל מצוקת בני משפחתו הרב זוננפלד נשאר שליו ורגוע ובקול שקט והחלטי הצהיר "אינני לוקח!".

ברגע הראשון לא תפסתי את כוונתו, והתחלתי לגמגם ולתמוה "מה פירוש? הלא זו קרן מיוחדת לאנשי רוח ומיועדת למטרה זו, ובהסכמת כל חבר הנאמנים הבאתי למורנו את הסכום, ואין לך מציאה כשרה מזו שהושגה בדרך הלגלית ביותר!"

"**אין זה בשבילי ואינני לוקח**", היתה תשובתו ברורה והחלטית.

במבוכתי, פניתי לבית יו"ר העדה הרב ר' ראובן שלמה יונגרייז, סיפרתי לו את כל הענין, והפצרתי בו שישפיע על הרב לקבל את הכסף, הרב יונגרייז, בידעו את דרכו של הרב, לא נתן לי סיכויים רבים להצלחתי, אבל משום כבודי ניאות לבוא אתי לרב ולהסביר לו כמה שהענין כשר וחלק, ואדרבה, בזה מתגשמת מטרת הקרן בצורה הנאותה ביותר וגם מצילה את משפחת הרב ממצוקתה. גם השתדלותו של הרב יונגרייז לא נשאה פרי, ונאלצתי באין ברירה להחזיר את כל הכסף לאמסטרדאם".

ועתה, הבנמצא כזה איש אשר טוהר הנפש ואצילות הרוח בו בין כל החברה המתקדמת שלך?!"

הלורד סמואל נתרגש מאד למשמע הסיפור, וקרא אליו את ה"ליידי", וביקש ממני לחזור באזניה על כל הסיפור.

הליידי הביעה את משאלתה לראות במו עיניה עוד באותו היום את האישיות המופלאה הזאת, ועם תום המסיבה פנתה עם כל מלוויה לעבר "בתי מחסה" אשר בעיר העתיקה של ירושלים".

(האיש על החומה)

❀❀❀

"**ויקהל משה את כל עדת בני ישראל...**" **(לה, א)** – "... וזה לא יתכן לבנות הבית הגדול והקדוש הזה מן הגזל..." ("כלי יקר").

"ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים" - למה עצי שטים? לימד הקב"ה דרך ארץ לדורות, שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילין עושה פרות, אומר לו: ומה מלך מלכי המלכים שהכל שלו, כשאמר לעשות משכן, אמר: לא תביא אלא מאילן שאינו עושה פרות - אתם על אחת כמה וכמה" (שמות רבה לה, ב).

הסיפור המצמרר הבא אירע באחד ממחנות ההשמדה בזמן השואה.

השמים כחולים הם. מסביב הכל ירוק. מרחבים אין סופיים של ירוק. יעקב מנסה להביט, לשאוף אל ריאותיו את האוויר, את הנוף... לשאוף רק לרגע אחד, ולו לרגע אחד... וחבטה עזה על גבו מקפיצה אותו.

פה אסור לשאוף. פה צריך לעבוד. להתענות. אושוויץ.

הוא הידק את אחיזתו במעדר והמשיך עם ידיים זבות דם להכות באדמה הקשה. להכות, להכות... אם יפסיק לרגע יכו בו...

שריקה חדה נשמעה. נעמד זקוף. שתי שריקות, ומיד הסדרו כולם בשורות, שמאל ימין, שמאל ימין... כמו חיילים ממושמעים. השמים כבר לא כחולים, והחושך כיסה ארץ. מובלים אל הבלוק, להניח קצת את העצמות השבורות, לאגור כוח למחר. במבנה פח, רחב ממדים, על רצפת אבן, שכבו בתוך שורות צפופות מאות אנשים. כולם, עם ראשים מגולחים ועל גופם שמלת פסים. כולם שוכבים. חלקם ישנים, אחרים מנמנמים ועוד שלא הצליחו להירדם, מכונסים בתוך עצמם ושותקים. אולי מהרהרים... אולי נזכרים... רק קול אנחה עולה מידי פעם.

לפתע, אומר מישהו מילה. מילה אחת, אשר מחשמלת את גופו: "חנוכה"! חנוכה. חג הניסים. עוד שלושה ימים חנוכה!!! הוא חש איך האדרנלין מבעבע בגופו. חנוכה!!! עוצם את עיניו. נזכר בבית. עומדים כולם. שרים "מעוז צור"... הנרות מרצדים וריח סופגניות נישא באוויר.

אור מצוה ממחשכי אושוויץ

החלטה מתגבשת בלבו. בחג חנוכה זה ידליק נרות חנוכה! יאירו הם את מחשכי אושוויץ! יתנו תקווה למעטים שנשארו! כן, בחג חנוכה זה ידליק נרות!!! אך מנין? מנין ישיג השמן? הפתילות?

תכף דוחף הוא בידו את יוסי, חברו לדרגש. יוסי עובד בבית החרושת, אולי יוכל להשיג לו משם פתילות. תמורת פרוסת לחם, מסכים יוסי מיד. עוצם את עיניו, די להיום. מחר יחפש מנין ישיג שמן.

במסתרים, הוחלפו שני תפוחי אדמה וחצי פרוסת לחם ב-50 גרם מרגרינה. פתילות יש לו, מרגרינה כבר יש לו. הערב, אי"ה, יזכה להדליק נרות חנוכה!!! התרגשות אוחזת בו.

יעקב רעב, רעב ללחם עד לכדי כאב, הרי ויתר על פת לחמו כדי לזכות לפתילות, למעט המרגרינה... רעב, אך האושר ממלא את כולו, נותן בו חיות. במרץ רב מכה הוא באדמה, עוד ועוד ועוד... מצפה הוא בכיליון עיניים לשריקה המיוחלת. ואז... כשיגיעו לבלוק... איזו הפתעה תהיה לכולם שם!!! כמה חיזוק ישאבו מהנרות!!! אורם יאיר את מחשכי הלב!!! יבשר על ניצחון המעטים על הרבים!!! כמעט ושומע הוא את כולם שרים "מעוז צור", חש על בשרו ממש את אווירת החנוכה.

כולם עומדים סביבו, נרגשים. יעקב טובל את הפתיל במרגרינה, ואז הופך אותו ותוקע את צידו היבש בתוך המרגרינה. עכשיו יידלק הפתיל, המרגרינה תימס ו...

אין לו סידור כדי לקרוא מתוכו את הברכות, אך הוא יודע אותן על בוריין. הברכות מאירות בראשו: להדליק נר של חנוכה... שעשה ניסים... שהחיינו וקיימנו... כולם סביב משתתקים. מתרגש הוא כל כך... תיכף ויברך... תיכף ויאירו הנרות את הלבבות הכבויים סביב...

לפתע... זעקה מחרידה מרעידה את הבלוק. אחד מהראשים המגולחים סביבו נופל ארצה. באחת, מסובב יעקב את גבו, מביט בנופל. הנופל, מביט בו, ומבטו מתחנן. מרים הוא את ידו ומצביע על המרגרינה...

יעקב מתבונן בעיניו. מבין הוא כי אחזו בולמוס. משתוקק הוא למרגרינה, ואם לא יקבלה... אם לא יקבלה... אבל גם הוא כבר יומיים לא אכל, כדי לזכות ולהדליק נרות חנוכה!!! גם הוא רעב!!! וכולם מחכים!!! וצריכים חיזוק רוחני!!! והברכות... והאור...!!!

הלמות פטישים במוחו. כל ההסברים מדוע כן לברך, מדוע כן להדליק... אבל מנגד, אם ידליק שמא זו תהיה מצוה הבאה בעבירה, שהרי הנופל... שרוע הוא על הרצפה... מביט הוא בעיניים קרועות לרווחה על המרגרינה, מבקש לטעום, מבקש חיים...

ביד רועדת הוא מוציא את הפתיל מהמרגרינה. אי מי מנסה לעצור אותו, אך הוא מזיז את העומדים בדרכו. מתכופף, מתיישב על יד הנופל, פותח את פיו, וביד רחימאית מכניס אל תוכו את המרגרינה.

שלוש שנים הוא באושוויץ. הערב, הערב הוא בכה לראשונה.

הנופל מוצץ את המרגרינה בקול, מחפש את מבטו של יעקב, רצה להודות לו. עיניו של יעקב מסומאות בדמעות. אין הוא רואה דבר. נתח ממנו, מבשרו, נתן הוא היום. ועוד יותר מכך. תחת אור הנרות אשר ביקש להפיץ, חש הוא את האור הגנוז אשר הדליק הערב הזה. אור הגנוז לצדיקים. אור המצוה...

לפעול או לחדול?

הדרך לפסגת ההצלחה בנויה מעלות: שלב אחר שלב, מעלה אחר מעלה עד לשלמות הנכספת.

יש פעמים בהם עליה על שלב מסוים דורכת על ערך מוחלט, על נשמה יהודית או אפילו על יבלת קטנה של בן אדם. וניצב האדם על פרשת דרכים: מחד, הוא יכול להעפיל להגשמה אמיתית יהודית ולרכוש פסגות בעבודת ה', ומנגד יתכן שהתעלותו הוא תבוא על חשבון משהו אחר, או ערך חשוב אחר. האם יעלה, חלילה, על חשבון בן אדם או ערך? או שמא ימנע עצמו מהגשמה איכותית?

הדילמה קשה והנסיון הוא עצום. בעל ה"חידושי הרי"ם" זי"ע עמד בנסיון כזה ויכל לו.

באחת מנסיעותיו אל הרבי מקוצק זי"ע לקח החידושי הרי"ם תכריך כתבים עב כרס, חיבור על שולחן ערוך חושן משפט, אשר עמל ויגע עליו שנים ארוכות כדי ליישב בקדושה עצומה את כל הקושיות שהיקשה עליהם בעל ה"שפתי כהן" ע"י בירור ההלכה בדרך האמת.

הראה ה"חידושי הרי"ם" את החיבור לרבי מקוצק שעיין בו זמן רב ואמר לבסוף: "חיבורך זה טוב הוא, נאה ומשובח. אולם חוששני שבאם יודפס, חיבור זה ייטב עד למאד בעיני הלומדים והדיינים והם יפסקו ממנו הלכה ויפסיקו לעיין בש"ך. על כן דעתי, שתבער את החיבור מן העולם, שכן אין זה מן היושר שחיבור מאוחר ידחה חיבורו של הש"ך, אשר למד תורה לשמה ביגיעה ובהתמדה".

ה"חידושי הרי"ם" יצא מן החדר ופניו כלפיד אש בוערות, זוהרות, ועיניו דומה שדמעו. הוא חזר לחדרו שבאכסניא, ופסע בחדר אנה ואנה כשהוא אחוז שרעפים ורעיונות. כעבור זמן נטל מספר קסמי עץ ומעט חומר דליק, הפכם ללהבה והטיל לתוכה עבודה מאומצת בת שנים רבות.

הוא היה אומר - הוא קודם היה ועשה: השחית הגשמה של דברים, של כוחות ועמל. לאחר מכן, כעבור שנים, אמר לחסידיו:

אחד מכלי הנגינה בבית המקדש היה 'הנבל'. מדוע נקרא הכלי בשם זה? משום שנגינתו היתה כל כך יפה ומושלמת שהיה מנבל את כל הכלים האחרים בנגינתו. מדוע אם כן קראו לו נבל (-בשם מכוער כ"כ, כאילו הוא הנבל) ולא קראו לו בשם מנבל?

הוא מתרץ: משום שמי שמנבל אחרים בנגינתו - הוא נבל!
יש פעמים שביטולה הוא קיומה, שהגשמה היא כליאת היכולות והדחקת הנתונים; שהדרך לפעול היא דווקא לחדול.
אם ההצלחות וההישגים באים על חשבון אנשים או ערכים - זה המקום והזמן להדחיק הכוחות, לכלוא כישרונות, לוותר על הגשמה איכותית וטובה למען שמו בהמון אהבה.
האדמו"ר רבי שמחה בונם מפשיסחא זצ"ל היה מפרש לאור יסוד זה את הפסוק הפותח את פרשתנו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם" (לה, א).
אם נפרש מקרא זה מפשוטו, שהוא מוסב על מצות השבת שנאמרה בהמשך, תמוה הביטוי "לעשות", שבו משתמשת התורה. הרי מצות השבת הנזכרת להלן קובעת שישנם דברים שאין לעשותם בשבת, ומדוע אומרת התורה: "אלה הדברים אשר צוה ה' "לעשות"?
לפיכך, הוא מבאר, שפסוק זה אינו מוסב בדווקא אל הזהרת השבת, אלא אל כל יריעת התורה והמצוות שציוה משה לישראל. כל הגישה לעבודת המצוות צריכה להיות מתוך השכל ודעת, ומתוך חישוב המעשים בפלס דק ומדוקדק. לא זו בלבד שהאדם צריך לשקול את מהלכיו במאזני התבונה ולהימנע מכל מה שיש בו שמץ חטא, אלא אפילו המעשים הטובים טעונים ביקורת קפדנית.

בניין המשכן והמדינה - לא בשבת!

ברוח זו ניתן להבין מדוע התורה חוזרת וכופלת אזהרות וציוויים אודות שמירת השבת לבל תחולל גם במחיר מצות בניית המשכן.
הנה בתחילת פרשתנו (פסוק ב) נאמר כי בהקהיל משה את העם בשביל להורותם על דבר הקמת המשכן, הקדים להזהירם אודות שמירת השבת: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת".
וכדברי רש"י: "הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת".
כיוצא בזה מופיעים הדברים גם בפ' כי תשא (לא, יג) שם נאמר: "אך את שבתותי תשמורו". על כך הביא רש"י את דברי חז"ל: "אף על פי שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה (מלאכת המשכן) שבת אל תדחה מפניה".
בבית המקדש ובמשכן עצמו לא שבתה עבודת הקורבנות אף לא יום אחד. גם בשבת היו מקריבים תמידים כסדרם ומוספין כהלכתן, למרות שהדבר היה כרוך בעשיית מלאכות שבת. אולם בניית והקמת המשכן או המקדש אינם דוחים איסורי שבת. רק עבודת הקרבנות עצמה היא שהותרה בשבת, אך לא מלאכה שנועדה להכשיר לעבודת בית המקדש.
האברבנאל מבאר (שם) כי ממה שהוצרכה התורה להזהיר לבל תידחה השבת מפני בניין המשכן משתמע שהיה מקום לסבור שראויה השבת להידחות מפניו. כלומר, אלמלא נצטווינו במפורש, היה מקום לסבור שהאזהרות שנאמרו בעניין שמירת השבת אינן תקפות כאשר המדובר במלכות שנועדו לצורך בניין המקדש.
הוא מסביר כי מדעת עצמנו יכולנו לסבור שבניין המשכן שב"קום ועשה", עדיף על ה"שב ואל תעשה" שבשביתה בשבת. הרי מטרת כל המצוות הינה דביקות בה' והשראת השכינה בעם, והדביקות באלוקים לכאורה מושגת מן העיסוק במעשים חיוביים, יותר מאשר בהימנעות ממעשים אסורים.
כלל גדול נאמר בהלכה: "עשה דוחה לא תעשה". כל מקום שיש בו התנגשות בין מצוות "עשה" שעלינו לקיימה, לבין איסור "לא תעשה" שניאלץ לעבור עליו אם נקיים את ה"עשה", ההלכה קובעת כי ה"עשה" דוחה את "לא תעשה". המצווה תתקיים גם במחיר דחיית הלאו. (כמובן שגם להלכה זו הרבה גדרים וסייגים שלא כאן המקום לפרטם, אולם עיקרון זה ידוע ומקובל ומוסכם על הכל).
כיון שכן, יכלו ישראל לסבור שעדיף לעסוק בפעילות חיובית, גם אם על ידה נדחים איסורי השבת, מה גם שפעילות חיובית זו היא מלאכת בניין המשכן, שמטרתו השראת השכינה בעם ישראל.
כדי להוציא מלב מי שעלול לטעות כן, באה התורה והדגישה כי למרות החשיבות הרבה שנועדה לבניין המשכן, השבת לא תזוז ממקומה, וכל איסורי השבת יישמרו גם בעת העיסוק בבניין המקודש.

זהירות מגזל - אפילו לשם שמים

ה"כלי יקר" שואל שאלה מעניינת: בתחילת הפרשה נאמר "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל...", ורש"י מפרש שמדובר כאן למחרת יום הכיפורים כשירד מהר סיני. ואילו לעיל בפרשת יתרו (יח, יג) נאמר "ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם", ופירש"י שם כי היה זה למחרת יום הכיפורים?
מתרץ ה"כלי יקר" וזה לשונו: "ונראה לפרש שידוע שהקהל זה היה להודיע להם מצות המשכן והנדבה כמו שיתבאר בסמוך, והיה משה חושש פן יתנדב אחד מהם למשכן דבר שאינו שלו והוא חושב כי הוא תופסו בדין. וזה לא יתכן לבנות הבית הגדול והקדוש הזה מן הגזל, ומקום המשפט שם הרשע, על כן הכריז משה תחילה: מי בעל דברים יגש אלי למשפט, באופן שכל העם על מקומו יבוא בשלום. ונודע לכל אחד מה שהוא שלו או אינו שלו על ידי שהוא דן ביניהם. ואז היה מודיעם עניין הנדבה לאמר קחו מאתכם תרומה לה', ומאתכם היינו משלכם ולא משל חברכם..." עכ"ל.

*

ואמרו חז"ל במדרש (שמות רבה לה) על הפסוק: "ועשית את הקשרים למשכן עצי שטים עומדים". למה עצי שטים? לימד הקב"ה דרך ארץ לדורות, שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילן עושה פירות, אומר לו: ומה מלך מלכי המלכים שהכל שלו כשאמר לעשות משכן אמר: לא תביא אלא מאילן שאינו עושה פירות - אתם על אחת כמה וכמה".
גם כשציוה לבנות את המשכן - את המוסד הרוחני, מרכז השכינה והקדושה - הקפיד והזהיר את העם, לבל יביאו אלא מאילן שאינו עושה פירות!
ועוד שנו רבותינו בגמרא (בבא קמא צד ע"א): "הרי שגזל סאה של חיטים, טחנה, לשה ואפאה - והפריש ממנה חלה, כיצד מברך? - אין זה מברך אלא מנאץ".
וכנגד אותם ה"מתחסדים" הטוענים כי לשם שמים - בעבור קיום מצוה, מותר לעשות הכל... היה אומר הרבי מקוצק: כתוב בתורה "וכל העם רואים את הקולות" (שמות כ, טו).
מדוע נזקקו ישראל לראות את הקולות במו עיניהם?
שלא יפרשו את ה"לא תגנוב" - "לו תגנוב" כאילו ש"לשם שמים" - הגניבה מותרת!

(בנועם שיח)

❀❀❀

אלפיים שנה - עד המגיד מקוזניץ

סיפור נורא תשמעו היום, סיפור אמיתי, ובין השיטין טמון בו פרט צדדי אך מופלא, בענין שבת קודש - קדושת השבת, שבה מתחילה פרשתינו.
היו שני נביאים - זכריה. הנביא זכריה המופיע בכתובים לא נרגם, אלא הנביא זכריה בן יהודע הכהן כמו שכתוב בדברי הימים (ב' כ"ד): "ורוח אלוקים לבשה את זכריה בן יהודע הכהן ויעמוד מעל לעם ויאמר להם כה אמר האלוקים למה אתם עוברים את מצוות ה' ולא תצליחו... ויקשרו עליו וירגמוהו אבן במצות המלך בחצר בית ה'... ובמותו אמר (הנביא) יראה ה' וידרוש". ואכן שנה אח"כ, ה' דרש את מותו, ליום השנה בדיוק באותו יום - עלה חייל ארם על ירושלים הרג והשחית כמו שכתוב שם.
חלפו שנים ארוכות - ונבוזראדן שר הטבחים נכנס לעזרה והבחין בדמו של זכריה הנביא שתוסס ורותח, אותו דם עמד על סלע ורתח במשך כמאה שנה מהריגתו של זכריה עד חורבן הבית.
נבוזראדן שאל "מאי האי?" נאלצו לספר לו שהוא דמו של זכריה נביא ה' שהוכיח אותם במילי דשמיא וקמו עליו והרגוהו: "נביא הוה בו דהוה קא מוכח לן במילי דשמיא קמינן עילויה וקטלינן ליה והא כמה שנין דלא קא נייח דמיה". אסון גדול התרחש שם באותה שעה כאשר נבוזארדן רצה להפסיק את רתיחת הדם ושחט עליו את זקני העם - הסנהדרין, אח"כ בחורים ובתולות ותינוקות של בית רבן עד שגם הוא עצמו הזדעזע משפיכת הדם, והתחנן כביכול - שהדם כבר יפסיק מרתיחתו - עד שהדם נח. ואז נרעש כפליים, התגייר ושב בתשובה. (גיטין דף נז).
ועתה, נשמע היטב. אצל הליטאים ידוע על "הנובהרדוקע'ר דיבוק" היה זה בחור יהודי מנובהרדוק שנכנסה בו רוח (נשמה תועה שנכנסת בגוף חי, ככל ה'דיבוקים' שהיו מתגלים לפני שנות דור). אצל החסידים ידוע גם על דיבוק מופלא, וסביר להניח, כפי שיובא להלן, ששניהם מדברים על אותו דיבוק - שתחילת דרכו הייתה בנובהרדוק והובא לביתו של תלמיד הגר"א רבי חיים מוולאזין, ולאחר מכן עבר לאיזור אחר שם הובא אל המגיד הקדוש מקוזניץ זי"ע.
כפי עדות איש מפי איש - מגדולי הליטאים. (וכמצוטט בספר 'הצדיק ר' שלמה') אותו בחור היה פוסע ברחובה של עיר, פוגש אנשים והיה פורט לפניהם את עבירותיהם, כפי הסדר דלהלן: הוא ניגש ליהודי ואמר לו בשמחה "איך האב דיר האלט, כלומר - "אהבתיך, אני אוהב אותך!" ומיד בידידות - התחיל לפרט את חטאיו שעשה בימי חייו. היהודי היה מתמוסס מבושה על פרסום מעשיו בקול ברחובה של עיר לפני רבים, ומיד היה מהרהר בתשובה, אז הרוח היה הופך את הטון והסגנון ואומר לו "איך האב דיר פיינט" - אני שונא אותך!" מגביה את רגליו ונס ממנו...
לפעמים עוד לפני שהיה אומר "אני שונא אותך" היה מנסה בדרך אחרת. היה פונה אליו כאילו בתחנון: "אחי היקר למה לך כך (לחשוב מחשבות של חרטות), מה אתה צריך לעסוק בכך?!" כלומר למה אתה מהרהר בתשובה, אך משהיה ממשיך להרהר בתשובה, נפרד ממנו במנוסה. היינו שרוח טומאה לפפה אותו, כי כידוע, התאוות והשאיפות לא נפרדות מהאדם לאחר פרידת הנשמה מהגוף. הנשמה, נפרדת רק מהגוף אבל לא מהרצונות שלה שהינם חלק מהנפש ונשארים בה... יסורי העונשים, אולי הם, מפרידים אותם מהנפש.
אותו רוח גילה ואמר, נורא ואיום, כי הוא הראשון שזרק את האבן על זכריה הנביא. יותר מאלפים שנה שהוא נע ונד ואין לו אפשרות להכנס לגיהנום להזדכך שם מעבירותיו, וכך נכנס בגופו של הבחור למצוא מנוח ומרגוע לזמן קצר. דבר פלא נוסף נמסר, שכמעט ולא יכל להמצא בסביבת תלמידי חכמים וצדיקים, כאשר פגש רשע - חיבקו גיפפו ונשקו שוב ושוב. אבל כשנקלע בדרכו לארבע אמות של צדיק לא יכל להביט בו - ברח, קילל וחירף.
רבי יוסף שלמה כהנמן הרב מפוניבז' נכנס פעם ל'חדר האוכל' בישיבת פוניבז' והבחין כי מספר שולחנו לא מכוסים במפה. היה זה ביום שבת קודש. פנה הרב אל קבוצת בחורים ואמר להם: בחורים יקרים! שמעו נא. מקובל אצלי על הנובארדוקער דיבוק, כי באחת השבתות הכניסו בכח את אותו בחור אשר בו הרוח אל ביתו של הגר"ח מוואלזין. הבחור נבהל והתהלך אנה ואנה בבית כמי שאחזו טירוף, הוא פשוט לא מצא לעצמו מקום אחיזה - מפאת קדושת הבית והשבת, הוא רץ בסחרור. עד שמצא פינה קטנה באחד משולחנות הבית - שם המפה התקפלה והשולחן היה מגולה. מיד התכופף קיפץ חיבק ונישק את המקום (כי רק שם היתה אחיזה לחיצונים) מעשה שהיה. ע"כ דבריו.

פעם כאשר איימו עליו שאם לא יצא יקחו אותו אל הגר"א מוילנא, השיב הרוח: "איני מפחד ממנו, כי להגר"א אין עסק עימנו (כהקדמת הגר"א לספרא דצניעותא) כך סיפר החפץ חיים לתלמידו רבי שלמה בלוך. עוד שאלו אותו האם ידוע לו מי הם הל"ו צדיקים שבדור. הוא מנה שמות רבים לא ידועים ביניהם גם הגר"א, אלא שאת הגר"א מוילנא לא מנה בין הראשונים ממש. שאלו אותו וכי הגר"א אינו הראשון או לפחות משלושת הראשונים?! והשיב "לא, מפני שהוא הרי קצת מפורסם, חלק ממעלותיו מפורסמות"...

לביתו של המגיד מקוזניץ

בספר "שומר אמונים" מוזכר (לראשונה) שייכותו של המגיד מקוזניץ אל אותו רוח, וזה לשונו: "כי פעם אחת הביאו לרבינו מקאזניץ איש אחד כדי לתקן את הנפש שנכנס (=כדיבוק) שאלו המגיד מי הוא היה בגילגול הקודם ובאיזה זמן והשיב כי יותר מאלפיים שנה שהוא בצער ויסורים וכי הוא היה הראשון שזרק אבן על זכריה הנביא ומאז אין לו מנוחה והולך מדחי לדחי. וברחמי ה' נתקן ע"י הקדוש הנ"ל".

איך עבר מנובהרדוק לקאזניץ? ושמא היה זה איש אחר - שאח"כ נכנסה בו אותו רוח של זורק האבן? קשה לדעת בבירור, אלא מה שנספר לכם להלן, אולי יועיל לבירור הדברים.

"שאלתי את רבי אליהו לאפיאן" - סיפר רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל - "מה עלה בסופו של אותו בחור שהסתובב ורוח בקרבו" הוא השיב כי כפי הידוע לו, דבר הדיבוק התפרסם עד שרבים באו לשומעו ולקבל פחד ויראת העונש, ללמוד משפטי שמים על עבירות, עד שהענין דווח לחלונות הגבוהים, לממשלה, אנשי הממשל חשדו כי מכשף מסתובב לו בין היהודים והגויים. כאשר מבחינה חוקית נאסר כל מעשה כישוף והעוסק בו הסתכן אז בגזר דין מוות, משום כך, נכנס אותו בחור לכלל פיקוח נפש. והוחלט כי צריך להצילו, לא בגלל הרוח שבקרבו אלא סתם מדין הצלת נפשות. הבריחו אותו מחוץ לגבולות המדינה, מקום בו החוקים שונים. כך עזב את נובהרדוק וילנא וולאזין. א"כ שמא אז אכן זכה והגיע לקרבת יהודים אחרים שגררו אותו אל המגיד מקוזניץ. שם בסופו של דבר הגיע אל תיקונו כפי שמובא ב"שומר אמונים".

רבי משה הולצברג זצ"ל ראש ישיבת קרלין סטולין, גילה פעם כי פרטי התיקון של המגיד מקוזניץ, עברו לאוזנו, איש מפי איש. והוא נאות לספר זאת לרבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, וכה גילה:

בתחילה, המגיד ניסה להוציא את הרוח מגוף הבחור ע"י שמות ויחודים. ולחש באוזנו יחודין בשמות הקדושים, גיחך הרוח צחק בקולי קולות ואמר אתם חושבים להפחיד אותי בדברים אלו, את כל היחודים הללו ידעת עוד בהיותי ילד לפני הכנסי למצוות, הלא אני מתקופת הבית - הלא אני זרקתי את האבן הראשונה על זכריה הנביא (ואז געה בבכי) אל תפחידוני!

שאל אותו המגיד "ואיך ישנה אפשרות לתקן את נשמתך?" (כי הוא רצה גם לתקן את נשמתו המיטלטלת והמתייסרת ביסורים נוראים יותר מאלפיים שנה). השיב הרוח ואמר: מאז מותי ועד היום לא היה תלמיד חכם שלימד עלי זכות, אם יהיה מי שימצא לי 'לימוד זכות' ויציל את נשמתי שאבוא למנוחתי. הוא הדגיש שחייבים ללמד עליו סנגוריה בפה מלא. המגיד חשב ומצא לו זכות אך הודיע לו שיעשה זאת בתנאי שיראה לו את דרגתו (את מהות רוחו - נפש ונשמה מתקופת בית המקדש) הרוח הסכים אך "לא כאן בבית ובעיר פנימה, בשדה מחוץ לעיר ארעה לך אם תוציאני למנוחה" אמר. המגיד הק' נתעטף ויצא מהעיר ואמר בפיו לימוד זכות עפ"י הלכה ואח"כ נראה לפניו עמוד אש מהארץ עד לרקיע, ומה שעוד ראה כמובן שלא סיפר.

מה היה לימוד הזכות? גם זה סיפר ר' משה הולצברג זצ"ל: הוא מצא לו סברה הלכתית, שבסברא זו קיימת הבנה בטעות - להתיר לרגום אותו באבן. טעות בהלכה, אבל יש בה כבר לימוד זכות מסוים:

הוא חשב כי ההלכה היא שנבואה רעה מאת ה' יתברך יכולה להשתנות כל זמן שהנביא לא אומרה בפיו. והרי זכריה נביא ה' ניבא אז לרעה כציווי ה' אלוקים, א"כ היה לו להימנע מלהינבא בשם ה' כדי לנסות להציל ע"י כך את עם ישראל, ואע"פ ש"הכובש נבואתו חייב מיתה" היה לו למסור את חייו ונפשו בזה ובבא, בשביל להציל את כלל ישראל. ואע"פ שאסור לנביא לעשות כך, אבל זו כבר צד טעות מבחינת ההלכה ולימוד זכות איך יכול היה לחשוב (רחמנא ליצלן) שמותר לרוגמו באבנים. (להגיד)

ראה מש"כ בספה"ק "תפארת שלמה" על מועדים - שער התפילה:

"כאשר ידענו כן המעשה מפי אדומ"ו הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זלה"ה שספר על דברי הרוח הדבוק באחד שבא לפני הרב ר' יהודה חסיד משידלאווצי. והרב הנ"ל נתכוון בשמות הקדושים לבעבור לגרשו מנפש האדם ההוא אז שחק עליו ואמר כי בימיו הילדים הקטנים היו יודעים מכוונות כאלה והוא הי' הראשון אשר הרים ידו ראשונה בזכרי' הנביא ע"ה בעת הריגתו בבהמ"ק ומן אז והלאה יותר מב' אלפים שנה הוא נדחה מכף אל כף ולא ינוח ולא ישקוט אף בגיהנם. כאשר שמע ר"י את דברי הרוח התחיל לבכות ולהתמרמר מאד ואמר הוי ואבוי אם בזמן הרב כזה עדיין לא נתכפר לפשעי האדם מה נאמר ומה נצטדק מי יוכל לעמוד ביום הדין הגדול והנורא מי יאמר זכיתי מפשעי".

❀❀❀

"ויקהל משה" אני יורד מהבית ביום שישי, ורואה שהשכן עולה עם שני סלים מלאים, מקיים מצות "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו" (שמות טז, ה). הלכה פסוקה (שלחן ערוך אורח חיים רנ), אשריו ואשרי חלקו. הזכרתי לו שיאמר בפה מלא "לכבוד שבת קודש", שהדיבור פועל הרבה בקדושה ("משנה ברורה" שם, ב). העפתי מבט, הסלים מלאים נירות. נו, גם אם צריך. אבל יש שם אותיות עבריות, וזו בעיה. "מה זה", שאלתי.

"עיתונים", ענה, "עונג שבת". תמידים כסדרם ו"מוספים" כהלכתם. מותר? נניח ("משנה ברורה" שז, סג). ואם מתענג, אולי רצוי ("תרומות הדשן" סג). אבל אוי לו, שזה תענוגו! והלא ה"בית יוסף" (אורח חיים רצ, ב) הביא דברי המדרש: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל... ביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון לה'" (שמות לה, א-ב), אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ועוסקים בתורה מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר (ישעיה מג, יב): "ואתם עדי נאם ה' ואני אל", מכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות לקרות מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחר סעודת שחרית. ובירושלמי (שבת פט"ו ה"ג) אמרו שלא נתנו שבתות וימים טובים אלא כדי לעסוק בהם בתורה, ואמרו בזוהר הקדוש (ח"ג קע"ג, א) שבמוצאי שבת כשחוזרת הנשמה היתרה למקומה, נשאלת איזו חידוש חידשה בתורה.

ומי שקריאת העתונים היא עינוגו, עליו המשילו לאמור -

ביום ההכתרה, בקש המלך להיטיב עם נתיניו. להשביע רצון איש ואיש, לתת ככל אשר ישאל. הזהירוהו יועציו שאוצר המלוכה יתרוקן. הסכים לפשרה: יקציב לכך שעה. מי שיבוא באותה שעה ויבקש בקשה סבירה, יענה.

יומיים לפני המועד השתרך תור ארוך כנחש עקלתון, אנשים תפסו חזקה ולנו במקום. והרי בין כך וכך לא היה סיכוי אלא לחלק קטן. לשלושים, ואולי ארבעים. אבל מי יוותר על החלום, ומי יוותר על הסיכוי הקלוש. אולי יאות המלך ויעניק לו קצבה לכל חייו, יחליף את דירתו הדחוקה או יממן השאת צאצאיו.

הרגע הגדול הגיע, השער הענק נפתח והכל נדרכו, ולפתע ניכרה תכונה ותזוזה. אדם טיפס במעלה התורה כשכולם מפנים לו מקום, מאפשרים לו להקדימם.

למה ומדוע. אם תהו אלו שלפניהם, מיד מיהרו ועשו כמעשיהם. המצורע של המטרופולין, זה שמנודה מכולם ומעביר את שממון ימיו בשפכי הפסולת שבפאתי העיר. שכל גופו מכוסה פצעים מוגלתיים ודוחים, והצחנה האופפת אותו מרחיקה ממנו כל אדם, מצורע זה שייט לו עתה בניחותא כשהכל סולדים בתחושת קבס.

הגיע לראש התור, וגרם למבוכה. החליטו לרחצו ולבשמו ולהחליף סחבותיו המרובבות לפני שיביאוהו אל המלך.

עננת בושם מצחין בשרה את בואו והמלך נטה אליו חסדו: "מה תבקש, במה אוכל לעזרך", התעניין.

"אדוני המלך", ניסה לקוד בגמלוניות, "הפצעים המוגלתיים מגרדים ומציקים, ומדיפים ריח בואש. כולם מתרחקים ממני, ואני ניזון מליקוט שאריות מזון שהושלכו לאשפתות. אין לי הנאה בחיי, זולת אחת: כשאני מתחכך, אני משכך מעט את הגרוי. אבל יש לי בעיה. איני מגיע לגב...

אבקש מהמלך שיואיל ברוב חסדו לצוות שיתקינו לי שתי מברשות ארוכות ידית, שאוכל לגרד בהן את גבי"...

"כדברך יעשה", ענה המלך, ופנה אל השליש: "רשמת?"

"כן", ענה בחיוך.

חיוכו הבעיר את חמת המצורע: "אדוני המלך, יאמר נא, כלום נאה הדבר ללעוג למצורע?! למה הוא מחייך, זה שרשם את הבקשה!"

"אכן", הסכים המלך, "למה חייכת לבקשתו, האם נאה הדבר?" הוכיח את השליש.

קד השליש: "אדוני המלך, לא למומו הגשמי חייכתי, אלא לסיכלותו הרוחנית! עומד הוא לפני המלך, ויכול לבקש שרופאיו יטפלו בו וירפאוהו, פצעיו יעלמו ועורו יתנקה, מכאוביו ישכחו ויוכל לשוב לחברת בני האדם, ומעדיף הוא להמשיך להדיף צחנה ולסבול מפצעיו המוגלתיים והמדממים, לסבול מנידוי ולהתכלכל מפסולת אשפתות, ולמצוא אשרו בהתחככות מענגת"...

נפגע המצורע, זיקר כתפיו ושרבב שפתיו: "שלא יגיד לי מה לעשות!"

שוטה! בקש לפחות עתה... אין ללעוג לו, יש לנוד לו!

ואני נזכר: נסעתי ברכבת, מחדרה לבני ברק. מולי ישב יהודי, ופתח שולחן. הוציא מאמתחתו צרור תרופות וערך על הדלפק. גלולות לבנות וצהובות, כמוסות אדומות וזהובות, מבחר מרשים ומשובב עין. נטלם לפיו עדרים עדרים, הגירם לגרונו בלגימת מים. לטשתי עיניים כפי הנראה, כי הוא פנה אלי והזדהה עמי ברחמים: "שכחת את שלך בבית?!" שכחתי בבית? אשרי שאיני צריך!

(והגדת)

❀❀❀

"והנשאם הביאו"

"והנשאם הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השהם. לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאם" כתיב.

וכתב ה"כתב סופר" זצ"ל: יש ללמד זכות על צדיקים אלו שאחרו מלהתנדב, על פי המבואר (סוטה יג ע"ב) שאין המצוה נקראת אלא על שם גומרה, כי לולא הגמר גם ההתחלה ללא הועיל היתה. ולכן התחכמו להמתין עד שיביאו כולם נדבתם ומה שיחסר יביאו הם, ותהיה המצוה קרויה על שמם הינו שיעשו עיקר וגמר המצוה. והיתה כונתם לשם שמים -

ומכל מקום שלא כדין עשו, כי ידועה מסקנת ה"משנה למלך" (הלכות מגילה פ"א הי"א) ו"חכם צבי" (בתשובה סימן קו) [בשר אחד שנתן רשות לאסיר לצאת יום אחד מבית האסורים, שיצא ביום הראשון בו יוכל לקיים איזו מצוה שאי אפשר לו לקיימה בבית האסורים, ולא ימתין למצוה מאוחרת מדאורייתא כגון קריאת פרשת זכור, משום] ש"זריזין מקדימין למצוה" (פסחים ד ע"א) עדיף מעשיית

מצוה מן המובחר. והיה לנשיאים להקדים המצוה ולהיות מהזריזים המקדימים, מלעשות גמר מצוה מן המובחר.
והטעם שזריזים מקדימים עדיף, על דרך שאמרו: אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה (אבות פ"ב מי"ד). והכלל הוא: אין מחמיצין את המצוות (מכילתא בוא יב, יז), אולי לא יוכל אחר כך לעשות. וכך היה לנשיאים, שלא נשארו להם אלא האבנים. וגם הם לא היו משלהם, אלא ירדו להם עם המן (שמות רבה לג, ח), ולא חסרו משלהם כלום.
וכן הורונו ב"מסילת ישרים" (פרק ז), שלא יחמיץ האדם את המצוה, אלא בהגיע זמנה או בהזדמנה לפניו או בעלותה במחשבתו ימהר יחיש מעשהו לאחוז בה ולעשות אותה, ולא יניח לזמן שיתרבה בינתיים כי אין סכנה כסכנתו. אשר הנה כל רגע שמתחדש יוכל להתחדש איזה עיכוב למעשה הטוב -
ועל אמיתו דבר זה העירונו (בראשית רבה עו) בענין המלכת שלמה, שאמר דוד המלך לבניהו בן יהוידע: "והורדתם אתו אל גחון" ואמר בניהו: "אמן, כן יאמר ה'" (מלכים א א, לג). ושאלו: והלא כבר נאמר: "הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה, [כי שלמה יהיה שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו והכינותי כסא מלכותו על ישראל עד עולם"] (דברי הימים א כב, ט-י). אלא הרבה מפריעים יעמדו מכאן ועד גיחון!
על ענין זה, נשא ה"דברי חיים" זצ"ל את משלו -
היה היתה באבקילע, אשה כפרית, עני מרודה, ולה בנים ובנות בלי עין הרע, מושכים בסנורה ושואלים לחם, ואין. נשאה עין למרום ושוועה: "רבונו של עולם, ראה נא בעניי. המצא לי אוכל לעוללי!"
וה' שמע תפלתה. פקח עיניה, ומצאה ביצת תרנגולת שזה עתה הוטלה, חמה וטריה. כמה שמחה. נופפה בה וקראה: "שמעו, ילדים, מצאתי ביצה!"
כמה שמחו, שמחת עניים. מה יעלה בחלקו של כל אחד מהם מביצה בודדת זו. נשאו עיניים והושיטו ידיים, אבל האם הגביהה עוד יותר את הביצה: "לא, ילדים, הבה ננהג בחכמה! לא נאכלנה. נבקש מהשכן שירשה לנו לשימה מתחת לתרגלתו הדוגרת. תדגור עליה, עד שיבקע אפרוח. אבל גם אותו לא נאכל. נגדל אותו עד שיהיה לתרנגולת גדולה" - "הידד", צהלו, "ויהיה לנו בשר" -
"ומרק עוף!" -
"לא, ילדים, לא הבנתם -
התרנגולת תטיל לנו ביצים" -
"וכל יום נאכל ביצה", איזה אושר!
"לא, גם את הביצים לא נאכל. נניח לתרנגולת שתדגור עליהן, ויבקעו המון אפרוחים, שיגדלו ויהיו ללהקות תרנגולים" -
"איזה יופי", קראו במקהלה, "ונאכל כל יום בשר!"
"לא הבנתם - התרנגולות יטילו המוני ביצים, שיגדלו דור נוסף של תרנגולים, ואז נמכור את כל התרנגולים, ונקנה עגלה קטנה, ונגדל אותה עד שתהיה פרה, ותתן חלב, ותמליט עגלות נוספות, עד שיהיה לנו עדר שלם. ואז נמכור חלק ממנו, ונקנה בית משלנו, עם חלקת שדה. נרתום את הפרות למחרשה, נזרע ונקצור, ולא יחסר לנו מאומה!"
עיני הילדים נצצו, שכחו את רעבונם, והבאבקילע שחקה עם הביצה בעליצות, והיא נשמטה מידה והתנפצה.
כל החלום נגר ארצה...
ורגע, שלא תהיה אי הבנה -
זה לא אומר שלא לדגור על הביצה. זה רק אומר שלא לשגות בחלומות, ולא להשתעשע איתה. קום ועשה מעשה. תטגן או תדגור, אבל תנצל את ההווה במקום לחלום על העתיד! ונספר סיפור מהגמרא (גיטין סח ע"ב) -
התורה אסרה להניף ברזל על המזבח. החליט שלמה המלך, שבית המקדש כולו יבנה בלא שיניפו עליו ברזל. לשם כך ביקש את תולעת השמיר, שסגולתה לבקוע אבנים, הודיעוהו שמלך השדים יודע מקומה, ושלח את בניהו בן יהוידע להביאו. בדרכם ראה מגיד עתידות המתימר לצפות נתרות ואנשים משחרים פניו, וחיך. שאלו מדוע חייך, וענהו: אותו קוסם יושב במקום בו טמנו אוצר. מה שתחתיו אינו יודע, את האוצר שתחתיו לא חשף, ועתידות ידע?!
אין ספק שהמעשה היה, אבל מדוע כתבוהו לדורות. כי לקח כה רב צפון בו! הן כל אחד מאתנו, כאותו קודם, יושבים אנו על אוצר, ועוסקים בחזוי עתידות תלוש - כל אחד חולם, מה יעשה בעתיד. אח, כיצד ילמד ויתעלה ויכבוש מקום בצמרת. אולי, והלואי. אבל מה לך לחלום באספמיה, יושב אתה על אוצר, והוא ההווה. אותו, חשפת? אותו, אתה מנצל?! קום, נצל את האוצר שאתה יושב עליו, נצל את הרגע הזה ואת השעה הזו. אל תדחה לעתיד, כי אין ספק מוציא מדי ודאי!
(והגדת)

"בהעלות הענן"

הפרשיות אחרונות בספר שמות עוסקות במשכן ובכליו: תרומה ותצוה, ויקהל ופקודי. כי זה עיקר, וזו הפסגה. וכמו שכתב הרמב"ן בהקדמתו לספר שמות, שספר בראשית הוא ספר היצירה, הן יצירת העולם והן יצירת האומה, וספר שמות הוא ספר הגלות והגאולה. והגאולה לא הסתיימה ביציאת מצרים, כי עדיין היו גולים במדבר, בארץ לא להם. גם לא בכניסתם לארץ והתישבותם בה. הגאולה התממשה בקבלת התורה ועשיית המשכן, "כששב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה [לשכינה] (בראשית רבה מז, ח) ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן, ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד".
נפלאים הדברים.
אבל לאורם, נשאלת שאלה.
הואיל וספר שמות הוא ספר הגלות והגאולה, והגאולה הושלמה בהשראת השכינה התמידית במשכן, שסמלה הענן, היה הספר אמור להסתיים בפסוקים: "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן. כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם" (שמות מ, לה-לח). ברם, מדוע נוספו עד שני פסוקים באמצע: "ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם, ואם לא יעלה הענן ולא יסעו עד יום העלתו" (שם, לו-לז). זאת יש להשמיע בפרשת המסעות (במדבר ט). כאן המקום לומר שהענן שכן על המשכן, ותו לא.
והתשובה יסודית, ומחייבת כל כך!
בגמרא (שבת לא ע"ב) אמרו, שמלאכת סותר בשבת, היא כשסותר על מנת לבנות במקומו (וברמב"ם הלכות שבת פ"א הי"א). ושאלו, שהרי מלאכות השבת נלמדות ממלאכות המשכן, ובמשכן סתרוהו בצאתם למסע כדי לבנותו שלא במקומו, בחניה הבאה. ותרצו: כיון דכתיב "על פי ה' [יסעו בני ישראל ועל פי ה'] יחנו" (מבדבר ט, יח), כסותר על מנת לבנות במקומו דמי. ובאורו, שמקומם היה היכן שרצון ה' שיהיו. ובכל מסעיהם לא היה להם אלא מקום אחד, המקום בו ה' רוצה שיחנו, מה לי הכא מה לי התם.
ומעתה, זו התשובה לשאלה. אימתי נחשבו לגאולים, לא כשיצאו ממצרים, שעדיין היו במדבר בארץ לא להם, כדברי הרמב"ן. וגם לא כשנכנסו לארץ ישראל, שהרי גם ממנה גלו. הם נחשבו גאולים כשהשכינה שרתה ביניהם ומקומם הוא היכן שהשכינה, אחריה לכו ובעקבותיה יחנו!
ומה זה אומר לנו –
שאין לנו אלא רצון ה'. אין אנו מתפעלים את רצוננו, אין אנו הולכים אחר דעתנו. נושאים אנו עין אל הענן, שומעים לדעת תורה, וחוקרים מה אומרת ההלכה. רק לאורם נוסעים וחונים, רק לפיהם פועלים. ואז אכן גאולים, ובסיעתא דשמיא מצליחים.
ונספר –
בבריסק התלקחה מלחמת בחירות לועד הקהילה. מצד אחד נצבה רשימת היראים, שמעמדיה זכו לגבויו של הרב, מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל. מהצד האחר, מסטרא האחרת, רשימת פורקי העול שבקשו לבטל השגחת הרב על השחיטה ולבטל את הפנית תקציבי הקהילה, בין השאר, לתמיכת בחינוך התורני ובתחזוקת מקוה הטהרה. המערכה התנהלה בעיקרה באמצעות מודעות רחוב, פשקווילים, שהודבקו בעיקר על קירות בתי הכנסת, מקום כינוסם של היהודים, וכל צד ניסה למשוך אהדתם של ההמונים, פשוטי העם,ש בהצבעתם יקבע צביון הקהילה. שני הצדדים הדפיסו מודעותיהם בבית הדפוס היחיד בעיר. הלה היה המרויח היחיד מהתלהטות הרוחות, מהכרוזים וכרוזי הנגד. בגדר חובת ההשתדלות העביר המדפיס כל כרוז שהוזמן לצד שכנגד, שיכין תגובה הולמת ויגביר את גובה הלהבות.
הבחירות היו אמורות להתקיים במוצאי שבת. ביום חמישי ישבו הנציגים החרדיים בבית הרב, לסיכום המערכה. ספרו על ההשמצות וההכפשות נגדם, על מערכת השקרים והעלילות שנרקמה ועל ההסתה הפרועה כאילו נציגי החרדים מתעלמים ממצוקות ההמונים העמלים ואינם דואגים לרוחתם ואת כל התקציב מפנים הם לעניני דת, בעוד שהרב דאג כל כך לכל יהודי והיה קשוב לכל מצוקה. כמה צדקה חולקה, כמה עזרה ומתן בסתר. ולהפך, הלא הנציגים החלוניים ידועים בנהנתנותם, וידאגו רק לחוגם. הוחלט להדפיס מודעה מסכמת שתודבק בערב שבת בפתחי כל בתי הכנסת, תעלה על נס את פעילותם המסורה של העסקנים החרדיים ודאגתם לצבור הרחב ורוחתו, ותוקיע את ארחות חייהם ונהנתנותם של המעמדים האחרים. נסחו את המודעה שעברה את בקרתו המדוקדקת של הרב, אבל בקש שלאחר שתודפס תובא בפניו לראות האין בה טעויות ושגיאות, כי זו המודעה הגורלית שתכריע את המערכה.
בשעת לילה מאוחרת נמסרה המודעה לבית הדפוס.
שעה לאחר מכן, נמסר העתק למפלגה היריבה.
איזו סערה עוררה! דוקא משום שכל מילה בה אמת, דוקא משום שהרשימה כל כך בטיעוניה. החליטו שההגנה הטובה היא ההתקפה. הגיבו על סעיף אחר סעיף בלשון בוטה, בנאצות והשתלחויות. פגעו בנציגים אישית, ולא פסחו אף על הרב. פנו אל הרבדים האפלים ביותר שבנפש האדם, באשמורת הבוקר מסרו את מודעתם לבית הדפוס.
והדפוס, באותם ימים, נסדר באותיות עופרת יצוקה. אות אחר אות שובצה במלקחיים. בעבודת כפיים איטית ומיגעת. ככל שהתארך הנוסח, התאחרה העבודה. ועכשיו, שהיה עליו לסדר ולהדפיס שתי מודעות מרובות מלל, ארך הדבר שעות ארוכות. הכלל, בשעות אחר הצהריים של ערב שבת נמסרו המודעות למזמינים, שמיהרו איתן אל הרב מבריסק. הציגו בפניו מודעה לדוגמה.
"היכן כולן", שאל.
מדוע צריך את כולן, כדי לאשר די במודעה אחת. אבל דברו היה לחוק.
שטחו על השולחן את ערמת המודעות.
גחן וקרא בתשומת לב, שורה אחר שורה. סיים, והביע שביעות רצונו: "זעייער גוט!" טוב מאד!
פני העסקנים זרחו.
גחן שוב, ואסף את ערמת המודעות. פנה עמה אל החדר הפנימי, ויצא אליהם בידיים ריקות.
נדהמו. מה זאת?
הסביר: "המודעות נפלאות, מתומצתות בבהירות, משכנעות בעליל. אבל השעה מאוחרת. וכשתשלחו נערים משולהבים להדביקן על כתלי הכנסת עלולים הם לגלוש מבלי משים מעבר לשקיעת החמה ולהכנס לספק חלול שבת. לכן החלטתי לגנזן!"
"אבל בלעדן, נפסיד את המערכה!" קוננו העסקנים.

השיבם הרב: "הכתוב אומר: סוס מוכן ליום מלחמה, ולה' התשועה (משלי כא, לא). כלומר, התוצאה ממרום, אלא שעלינו מוטלת חובת ההשתדלות. ואם כרוכה היא בספק איסור, לא זו ההשתדלות אודותיה נצטוינו!"

הציע אחד: "ניתן לגוי להדביק את המודעות. כדאי הוא בעל ה"עיטור" לסמוך עליו, להתיר אמירה לנכרי לצורך מצוה דרבים" (באורח חיים רעו ס"ק כה).

אבל הרב מבריסק היה כצור חלמיש, והפרנסים יצאו מלפניו בידיים ריקות, תרתי משמע. בתחושה שהמערכה אבודה. שהרי למשכילים ולחילונים אין כאלו עכבות, והם יכבשו את הזירה.

ואכן, חששם התאמת. כתלי בתי הכנסת השחירו ממודעות הענק של החילוניים, שהשיבו בשצף קצף להאשמות החרדים. אותן האשמות שלא פורסמו, כיון שהרב גנז את המודעות שהוכנו. המוני היהודים שעלו לקבל את השבת עצרו וקראו את המודעות המתלהמות, את הביטויים הפוגעים והגדופים הזולים ולא הבינו על מה יצא הקצף, מדוע לתקוף כך ולהשמיץ בפראות, הניסוח הזול והירוד, ההשתלחות הפרועה חסרת הרסן, קוממה –

אילו היו המודעות מודבקות, היו קוראים אותן מערכה מול מערכה, ומבינים שאין זו אלא תגובה, גם אם חסרת טעם ורמה. אבל עתה, נתפסה ההשתלחות התקפה מרושעת וזדונית, פוגעת ומקוממת, והיתה לשיחת היום. כמחאה נגדה, הצביעו המוני יהודי בריסק ברוב גורף בעד רשימת היראים המותקפת, שזכתה ברוב עצום.

"רואים אתם", אמר הרב מבריסק, "אין מרויחים מעברה, ולה' התשועה!"

הרב מבריסק על פי ה' נסע ועל פי ה' חנה, על פי ה' פעל ועל פי ה' נמנע מפעולה – וזכה! כמה מחייבים הדברים כל אדם ואדם!

(והגדת)

❀❀❀

"אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה..." (לח, כא).

"משכן העדת – ספר מעלות זה המשכן שבשבילם היה ראוי להיות נצחי ושלא יפול ביד אויבים... שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו מיוחסים לצדיקים שבדור, ולכן שרתה בו שכינה במעשה ידיהם ולא נפל ביד אויבים... אבל מקדש שלמה... [ו] בית שני שלא היה בו אחד מכל אלה תנאים – לא שרתה בו שכינה ונפל ביד אויבים..." (ספורנו, שם).

"טוב אחרית דבר מראשיתו" (קהלת ז, ח) – "טוב אחרית דבר – בזמן שהוא טוב – מראשיתו" (חגיגה ב ע"א).

את העובדה המופלאה הבאה מספרים רבותינו בגמרא (בא מציעא פה ע"ב):

"כשהיו מתנצחים זה עם זה רבי חנינא ורבי חייא (על איזה עניין) אמר לו רבי חנינא לרבי חייא: 'וכי אתי את המתקוטט? – חס ושלום אילו נשתכחה תורה מישראל הייתי מחזיר אותה מפילפולי'. אמר לו רבי חייא לרבי חנינא (בתשובה לכך): 'וכי אתי אתה מתקוטט? – שאני עושה שהתורה לא תשתכח מישראל כל עיקר! מה אני עושה? אני הולך וזורע זרעוני פשתן, וקולע מהפשתן שגדל רשתות ומכמורות, ואני צד בהם צבאים, ומאכיל את בשרם ליתומים. ואני מכין מגילות קלף מעורותיהם, וכותב תורה על מגילות אלו. ואני עולה לעיר שאין בה מלמדי תינוקות, ומלמד חמשה ילדים חמשה חומשי תורה, חומש אחד לכל אחד מן הילדים, ואני מלמד ששה ילדים (על פה) ששה סדרי משנה, סדר אחד לכל אחד מהם, ואז אני אומר להם, (בינתיים) עד שאלך לעיר ואחזור שוב לכאן, למדו זה את זה מקרא, ולמדו זה את זה סדרי משנה (שכל אחד מן הילדים ילמד את חבריו את החומש או סדר המשנה שלימדתיו), ובכך עשיתי שמובטח לתורה שלא תשכח מישראל.

"לזה התייחס רבי באומרו: 'כמה גדולים (הם) מעשי חייא'!"

והדברים תמוהים ביותר: וכי עד כדי כך נשתכחה תורה מישראל, עד שלא נמצאו לו לרבי חייא חמשה חומשים מזומנים הכתובים מכבר? ואם נניח שרבי חייא ביקש לכתוב אותם חומשים על מגילות קלף בקדושה, הן יכול היה לכל היותר לקנות עורות מוכנים ולעבד אותם 'לשמה', ולכתוב עליהם את דברי הקדושה בקדושה ובטהרה. כל הטורח שקדם לעיבוד – כזריעת הפשתן, קליעת הרשתות, צידת הצבאים וכיוצא בזה – לשם מה נועד? כלום לא טוב היה לו לנצל את זמנו היקר לתורה עצמה, ללמוד וללמד?

משכן העדות – חותם הלשמה

האמת היא כי לא רק יצירת המשכן היתה כולה חתומה בחותם ה"לשם שמים" הטהור, אלא אפילו גביית הכס ושאר החומרים שהוצרכו לבניין, צריכה היתה להיעשות מתוך כוונה טהורה זו. זוהי הסיבר שהתורה צוותה שחכמי הלב יתעסקו לא רק בעשיית המשכן וכליו, אלא גם בניצוח על מגבית החומרים למשכן. בפירוש העידה כך התורה (שמות כח, ה): "והם יקחו את הזהב וכו'" (עיין בפירוש ה"ספורנו", שם. בזה).

המלבי"ם מבאר שהתואר "משכן העדות" (בתחילת הפרשה) מלמד שהמשכן עצמו העיד בעדות ברורה שכולו נעשה באמונה, מבלי שמץ שלמעל או גניבה. העובדה שלאחר שישראל זכו להשלים את הקמת המשכן, אכן ירדה השכינה לשכון בתוכו, והיא העידה כמאה עדים שכל מלאכת המשכן התבצעה בשיא ההידור והשלימות, שאלמלא כן היה בלתי אפשרי שהשכינה תשרה בו בצורה נשגבה כל כך.

כך גם נאמר בתורה בפתח הצווים אודות בניין המשכן. על ההקמה עצמה נאמר: "ועשו לי מקדש", ופירש על כך רש"י: "ועשו לשמי בית קדושה". אולם לא רק הבניין חייב היה להיבנות לשמו של מקום, אלא גם הרמת התרומה היתה צריכה להתבצע כן, כפי שנאמר (כה, ב): "ויקחו לי תרומה", דהיינו "לי – לשמי" (בפירושו של רש"י, שם). נמצא שלמן הצדע הראשוני ביותר, כל מלאכת המשכן חייבת היתה להתבצע לשם שמים.

יצירה שכל כולה נוסדה על טוהר כוונות של קדושי עליון, פשוט שתקבל תוקף מיוחד במינו.

הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל הוסיף בענין זה ראיה מספר שמואל-א (טז, א). לאחר שנדחתה מלכות ישראל משאול, אמר ה' לשמואל הנביא: ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי כי ראיתי בבניו לי מלך".

ונדרש בילקוט (רמז קכד): "שיה אמלך לשמי, שבכל מקום שנאמר לי קיים לעד ולעולמי עולם". והילקוט בהמשך הדברים מונה כמה דברים שנאמר בהם לי – בכהנים, בלווים, בזקנים, במקדש.

ביאור הדברים: בכל מקום שנאמר בו 'לי' היינו 'לשמי' – לשם ה'. ודבר הנעשה לשם הקב"ה קיים לעולם!

בשם הגר"א מווילנא נמסר שאמר שאילו היו בונים בית כנסת במחשבות טהורות בתכלית, לשם שמים, מבלי תערובת מחשבה זרה כלשהי, דהיינו, שאפילו חוטבי העצים למבנה וכיוצא בהם, היו פועלים אך ורק מתוך מחשבות טהורות, ולא מתוך נגיעות אנוכיות כלשהן – באותו בית כנסת אפילו תפילה אחת לא היתה יכולה להיאמר שלא בכוונה. הטהרה שביצירה חייבת לתת את אותותיה בקדושה שתשרה במקום.

מאליו מובן שדברים שהם נכונים בקשר לבניין כל מקדש מעט, נכונים פי כמה ביחס למשכן, שכל שלבי עשייתו התבצעו בידי גדולי קדושי ישראל, ובמחשבות קודש שלא היה בהן שמץ זרות.

בהתאם לכך אמנם זכו ישראל שהמשכן יצא לא רק כלול בהדרו, אלא ששרתה בו השכינה בצורה גלויה, וגם בסופו לא נפל בידיים זרות. עמדו ליצירה זו זכות וקדושת יוצריה וזכות מעשיהם, שהתבצעו במירב השלימות (עפ"י "מראש צורים" ח"ב).

מדוע דחה הגר"א הצעה להקמת ישיבה?

בספר "אבי הישיבות" מובא מעשה נפלא: שעה שביקש הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, לייסד הישיבה בעירו, וכבר נמלך ושקל את כל צדדי הרעיון והשלכותיו, פנה כהרגלו לשאול בעצת האורים-ותומים, אצל הכהן הגדול שבימיו, מורו ורבו, הגאון רבי אליהו מווילנא.

הוא פרס בפניו את פרטי השאלה, מנה והזכיר את נקודות התורפה של הדור, עניינים ידועים בעיקרם, שכבר התריעו עליהם בפומבי, וכתשובה ופתרון הציע להם את הקמת הישיבה. צורך השעה מחייב את ייסוד הישיבה, סבר רבי חיים, שכן זו תהווה תריס בפני הרוחות החדשות, ותעמיד דורות של מנהיגים ממשיכי מורשת. הוא דיבר בהתלהבות ובהתפעלות על סגולת הרעיון ומעלותיו, וציפה לתשובתו, הוראתו, האם להקים את הישיבה אם לאו.

אך הנה נכונה לו הפתעה. רבו המובהק, שכל שאלה גדולה וקטנה בסוגיות הכבדות והחמורות ביותר הכריע על-אתר, כמעט בטרם שסיים את שאלתו, נשאר הפעם שקוע בשתיקתו ולא הגיב. רבי חיים הבין אל-נכון כי לא היתה זו שתיקה כהודאה, ושב על עקבותיו, אל ה'שב ואל תעשה'.

עברו ימים, חלפו חודשים, אך הרעיון הנאצל שכל-כך כבש את ליבו, לא חלף ולא נגוז. אדרבה, ככל שרבי חיים הפך בו והפך בו יותר השתכנע כי הכל בו. מצוקות השעה לא נעלמו בכדי, ונפשו הסוערת לא שקטנה באחת. הגיע היום, יש אומרים כעבור שלוש שנים, ורבי חיים שוב עומד אצל רבו, מבקש אישור לתוכניתו החדשנית. כבפעם הראשונה כך גם בפעם הזאת, עוד הוסיף להטעים, ולהביר, וכמה מעלות טובות ונכבדות מנה לזכותה רעיון שהגה.

והגר"א הסכים...

מובן שרבי חיים לא הופתע מן התשובה, שאלמלא ציפה וקיווה לה לא שב וניסה את ההצעה באוזניו, ובכל זאת תשובת הגר"א לא הניחה את דעתו. – מעיקרא מאי קסבר והשתא מאי קסבר – אזר הגר"ח עוז ושאל כמתמיה. ממה נפשך, אם גוף הרעיון פתרון טוב הוא, מדוע נפסל בראשונה, ואם פסול היה מעיקרו, הכיצד הוכשר איפוא באחרונה?

"רעיון נעלה ונשגב ככל שיהיה" - - הבהיר לו הגר"א את השקפתו, תשובתו – "אם יתערב בו שמץ של מחשבה זרה עלול הוא לכישלון מראשיתו. כאשר באים לייסד מקום תור,ה וסחר בכוונת ה'לשמה' – כמו-כן יחסר וייגרע גם בהצלחת המקום. בביאתך הראשונה גילית מחשבותיך בהתפעלות ובהתלהבות יתירה. חששתי שמא נגיעה כל-שהיא מקננת אי-שם בליבך, ופוגעת בכוונת הלשם שמים, ולא יכולתי להסכים. מה שאין כן עתה, שבאת והרצת דבריך בניחותא וביישוב הדעת, כעומד מן הצד, הכרתי בך שלשם-שמים בלבד נתכוונת. מעתה לא אך מעשיך רצויים כי גם כוונתך רצויה, לפיכך נדון העניין להצלחה".

כנסיה לשם שמים – סופה להתקיים

"רבי יוחנן הסנדלר אומר: כל כנסיה שהיא לשם-שמים – סופה להתקיים; ושאינה לשם-שמים – אין סופה להתקיים" (אבות ד, יא).

מה חידש לנו ר' יוחנן הסנדלר בדבריו, הרי כל דבר שאינו לשם-שמים אין לו קיום? מבאר הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל (דרשות "שבט הלוי" שער סז):

לא ניתנה תורה למלאכי השרת כי אם לבני אדם, בעל נגיעות, אשר אף אם רוצים לעשות לשם שמים – היצר הרע נלחם בהם ומפגל מעשיהם.

אולם ביכולתו של האדם להקדים רפואה למכה: בתחילת כל פעולה, בתחילת כל כנסיה שהיא לשם שמים יודיע ויכריז שמטרת הדבר היא לשם שמים, כך יסתלק בתחילת הפעולה את המחשבות הזרות. ואז גם אם באמצע יצליח היצר הרע להסיח את דעת העושה מה'לשם-שמים' – מכל מקום סופה להתקיים.

ואם כן, "כל כנסיה שהיא לשם-שמים" בתחילתה – סופה להתקיים לשם-שמים, אף אם באמצעה היה הפסק.

כן נהג גם רבי נחוניה בן הקנה, שבכניסתו לבית המדרש התפלל תפילה קצרה (ברכות כח ע"ב).

מדוע נערים בני-טובים מתקלקלים?

הגה"ק בעל ה"בני יששכר" (בספרו "אגרא דפרקא" אות קכו) תמה בשם הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל, על פשר העובדה שלעיתים ניתן לפגוש בילדים, שבעודם רכים בשנים הם מתמידים בתלמודם בבית רבם, גם מתפללים בכוונה ומיישרים אורחותיהם, והנה משעה שהם גדלים ומתבגרים כאילו הם משנים את עורם לבלי הכר. לצערנו, תופעה מוכרת וכואבת ללא ספק.

מלבד השוני הקיצוני המעורר פליאה, התמיהה רבה עוד יותר לאור מה שידענו כי הבל פיהם של תינוקות של בית רבן הוא הדבר הטהור ביותר שמצוי בעולמנו ועליו עומד העולם, ואם כן מדוע הבל טהור זה שאין בו חטא אינו מציל אותם מלחטוא? הרי מקולבנו שמצוה גוררת מצוה, ומדוע המצוות שעשו בצעירותם, אינן מזכות אותם בסייעתא דשמיא, שיוכלו להתמיד בדרגתם הרוחנית?

השיב על כך הרה"ק מרימנוב, שהסיבה לתופעה זו היא – משום שאבותיהם של אותם נערים עסקו במשא ובמתן שלא באמונה, ונמצא שבממונם התערב גם ממון של גזל. כיון שאותם ילדים ניזונו ממאכלים שנקנו מממון שלא היה נקי מעוון גזל, מאכלם לא היה בתכלית הטוהר, ועל כן נולדו בהם תאוות ומידות רעות, שבסופו של דבר הטו אותם מדרך הישר!

מעשיו הגדולים של ר' חייא

"סוף מעשה – במחשבה תחילה". אין אדם בר-דעת עוסק בעבודות שאין להם תכלית, אפילו בעובדין דחול. אבל מחשבת יעד התכלית המקופלת בגנזי הרהוריו בעת העשייה, אין לה יד ותפיסה בעצמו של מעשה. התוכניות, ההכנות וההכשר, אינם משנים כלום ואין להם תוצאות מורגשות, בעצמו של חפץ.

ובנוסף להאמור לעיל יש להעמיק: שולחן שיצרו נגר, אין בו חילוק אם עשהו כדי לשמש מצע לאכילה ושתייה, או שהתקינו על מנת שישמש עמוד לתלמוד תורה. רק הכישורים וההתמסרות שהשקיע האומן בשעת המלאכה, הם אלו שמעצבים וקובעים את דפוסו הגשמי.

שונים הם הדברים מן היסוד בחפצי שמים. ושורש הדברים נעוץ בתורת "לשמה" האמורה בחפצים של קדושה. חוטין של ציצית שנזרו במכונה, אבל לא נשזרו לשמן – הריהן כשאר חוטי צמר בעלמא, ואינם כשרים למצוות ציצית. יריעה שעובדה לשם קדושת ספר תורה, נעשית מוכנה ומוכשרת שיכתוב עליה ספר תורה, ולקבל תחולת קדושתה. ולא עוד, אלא שאף "הזמנה מילתא", וכבר משעה שעיבדה האדם וזימנה לכך, חלה בה מעתה קדושת ספר תורה, והיא אסורה לשמש לעובדין של חול. ואם לא נצטרף לעיבודה מחשבת לשמה, אין לנו בה אלא מה שהיא – עור בהמה גסה – ואינה כשירה לכתיבת ספרים.

נמצאנו למדים, שבדברים שבקדושה, "המחשבה תחילה", היא תנאי קודם המעשה. ועוד יותר, היא עצם מעצמיו של קדושת החפץ. בניגוד למעשים של חול, בקדשים – כלי המעשה ממליכים את עצמם את כלי הדעת! והמחשבה של שעת עשייה, היא-היא שקובעת את צורתו הרוחנית של החפץ. יסוד הלשמה, הוא היכללות והידבקות המחשבה גופו של החפץ.

ומעצמך אתה למד, שאף אם נעשו ההכנה וההכשרה כדינם, עד שתהא ראויה הקדושה לחול ה- הרי תוקפה, צורתה ומתכונתה של הקדושה, משתנית ומתגבשת, לובשת ופושטת צורה, כפי שיעור מעלת האדם, ותוקף ה'לשמה' שלו בעת העשיה; כפי איכות ההכנה, וכשיעור שהיה רצון הנפש דבוק בו ית' בעת המעשה – כך יהיה החפץ ראוי ומוכן להשראת קבלת הקדושה.

מעתה שבים אנו למעשה המוצב בראש המאמר העוסק במעשיו הגדולים של רבי חייא, ונדרשים אנו לפרוע את חובנו. שאלנו, מדוע הקפיד רבי חייא לזרוע בכוחות עצמו פשתן ממנו קלע רשתות, בעזרתם צד צבאים, שמעורותיהם עיבד קלף, שעליו כתב חמשה חומשי תורה. מדוע נמנע מלקנות רשתות מוכנות, או עורות מוכנים מן השוק. וכי לא חס על זמנו היקר בו יכול היה לפעול גדולות ונצורות, מאשר להתעסק בזריעת פשתן וצידת צבאים?

אך לאור היסודות הנ"ל המושתתים על אדני תורתם של בעלי המוסר וגדולי ישראל יובנו הדברים היטב.

המהרש"א מאיר את עינינו ומסביר מה היו מניעיו של רבי חייא:

"...שכל מעשה הזה לתורה הוא בתחילה לשם-שמים. כי אילו קנה בהמה לעורה, היה בו מצד המוכר שיתוף דבר-אחר, אבל מתחילת גידול הכותנה היה לשם תורה ולמצוה...".

נפלא ממש!

עד כדי כך!... משום שאם יתערב איזשהו גורם, אפילו עקיף, אפילו רחוק שברחוק, אם יחסר חסרון כל שהוא בדבקות ל"שם שמים" – כבר פגומות ההכנו, כך באין ערובה בטוחה להצלחה בלימוד. [וכפי שנוכחנו לראות מהמעשה הנ"ל עם אלישע בן אבויה שיצא בסוף ימיו לתרבות רעה, למרות גדולתו בעקבות הכוונה הלא זכה והלא טהורה של אביו, כשהפרישו ביום מילתו לתורה...].

הוא שאמרנו: "טוב אחרית דבר – מראשיתו".

(בנועם שיח)

❀❀❀

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב)

סיפר הגאון רבי שמחה קפלן זצ"ל (רב ואב"ד צפת) זמן קצר לפני פטירתו, סיפור מדהים ששמע בימי בחרותו בהיותו בחור בישיבת מיר בחו"ל, וגופא דעובדא הכי הוה:

בשנות למודי בישיבה התאכסנתי אצל משפחה ולה בן יחיד בשם בער'לה. באחד מימי השישי, כאשר קמתי ממטתי ללכת לישיבה ראיתי את בעה"ב מתכונן לצאת לשוק העיירה למסחר, [שוק העיירה היה ירידּ מרכזי לכל העיירות מסביב]. בדרכו לצאת, שומע אני איך בעלת הבית אומרת לבעלה פעם ופעמים "היום ערב שבת ותחזור מוקדם" אימרה זו היתה די מובנת לי.

הלכתי לישיבה ללמוד וחזרתי לאכסניה בצהרים, אחר תפילת המנחה, מוצא אני את בעלת הבית עומדת בעד החלון ומשקיפה החוצה בצורה לחוצה, פחדתי מי יודע מה קרה, והנני שומע שפולטת מפיה ואומרת עוד מעט שבת, עוד מעט שבת. נדהמתי, הרי עוד היום גדול וכמה שעות שלימות עד כניסת השבת, מדוע הנך דואגת כבר מעכשיו? אמרה לי בא ואספר לך מתולדות חיינו ותבין פשר הדבר.

שנים רבות לא זכינו להפקד בבנים. ובעזרת השי"ת לאחר שנות סבל זכינו לבן זכר. אך לדאבונינו לא התפתח כראוי רח"ל ורבות סבלנו בגידולו, ביקרנו עמו אצל רופא העיירה, ואבחנתו הדאיגה אותנו באומרו, שכנראה זו בעיית מום בלב, ולו אין אפשרות להועיל כלום, אך הפנה אותנו לוילנא, שם יש רופא גדול, הוא יוכל לעזור לכם. נסענו אליו וכך אמר לנו בצורה פסקנית: לילד הזה אין סיכוי לחיות יותר מכמה שנים, חבל לכם להשליך ממון לחנם, חזרו לביתכם והשלימו עם המציאות. שבורים ורצוצים יצאנו מבית הרופא, לא ידענו לאן פנינו מועדות לאחר משמע דברי יאוש אלו. בקושי הגענו לאכסניה שבוילנא, ושם פרצתי בבכי תמרורים ומאנתי הנחם. תושבי האכסניה כששמעו על צרתינו, הציעו לנו שבדרכנו חזרה למיר, נעבור בראדין, שם מתגורר הצדיק הקדוש החפץ חיים ונפנה אליו ובודאי נוושע.

זיק של תקוה נופח באפינו, מיד נסענו לראדין ואיתרנו בזריזות את ביתו של החפץ חיים. אך גדל צערינו בשומענו שאין מכניסים לביתו אנשים כי מצבו חלוש ביותר ואין באפשרותו לקבל קהל. נשארנו קפואים במקומנו. מה עושים? בעוד אנו עומדים תוהים, ולפתע סייעתא דשמיא. רואים אנו את בעל נכדתו של החפץ חיים, אברך צעיר, שזה מכבר למד בישיבת מיר והיה מתגורר בביתנו, והנה "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו..." מיד הכניס אותנו לחדר סבו, שישב אז על כסאו ונביא "עזרא" בידו". ישבנו וסיפרנו לו את כל השתלשלות חיינו, וצרת בננו העומדת כעת על הפרק. אמר לנו הח"ח מה ביכולתי לעזור, כסף אין לי ומה אוכל לעזור לכם? שוב פרצתי בבכי תמרורים ודמעות שליש זלגו מעיני. נכדו הנ"ל שהכניס אותנו אליו הוסיף ואמר לסבו והרי זה בן יחיד.

קרא לי החפץ חיים בלשון חיבה ואמר בתי, קבלי עליך שתקדימי לקבל את שבת מלכתא, שאלתי מה היא ההגדרה להקדים את השבת?

ענה לי ביום שישי בחצות תהיה כבר מפת שלחן של שבת פרוסה, ופמוטי הנרות סדורים על השלחן, ומזמן הדלקת הנרות לא לעשות שום מלאכה ויהי מה!

מיד קבלה נחושה גמלה בלבי, בתוך כדי דיבור לא לשנות כלום מדבריו. אמרתי לעצמי, שאם היה גוזר עלי הצדיק לצום שנתיים ללא הרף, גם זאת הייתי מקבלת עלי ללא עוררין.

מיד בהגיענו לביתנו שבמיר כבר חל שיפור ניכר בילדנו, וקימעא קימעא החל לאכול יותר ויותר ולהתפתח בצורה רגילה כשאר ילדי גילו, ללא שום הבדל, כמובן שביקרנו אצל רופא העיירה שלנו ששלח אותנו בשעתו לוילנא, והוא השתומם למראה עיניו, והוציא מכיסו סכום כסף נכבד שניסע לרופא גדול, ויאמר מה מצבו של הילד, אם לא טעות כוזבת התרחשה כאן.

כשהגענו לוילנא לרופא הגדול, אמר לנו הרופא: הרי זה ילד אחר, קבע בפסקנות, ולא אותו ילד שבדקתי לפני תקופה קצרה. אמרנו לו בן יחיד הוא לנו ולואי שזכינו לעוד בנים.

שאל הרופא האם הייתם בווינא? [ששם יש מרכז רפואי עולמי] אמרנו לו גם לא שם, ואלא איפה? הלכנו לחפת חיים והוא יעץ לנו את עצתו...

אמר הרופא: אנחנו הרופאים יש בידינו לתקן את הקיים, לב פגום מנסים אנו לתקנו. החפץ חיים יכול לברוא "יש מאין" עכשיו יכול אני לספר לכם הלב של בנכם היה אכול לגמרי במצב של "אין"...

עכשיו הנך מבין מדוע כה עצבנית אנכי שבעלי עדיין לא הגיע...

סיימה האשה את סיפורה באוזני הרב קפלן.

(מאיר עיני ישראל)

בדרך הדרוש

והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר (כח כא)

ראוי לתת טעם למה הביאו נדבת המשכן בבוקר דייקא, וז"ל דידוע מ"ש ז"ל יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, גם מבואר במפרשים דב' מיני חוטאים היו בעגל, א' מה שעשו העגל בפועל ממש אשר הרגום בני לוי ואשר נגפם הקב"ה, ב' מה שלא חטאו בפועל רק הי' בהם חטא שלא מיחו וגם אותן ביקש הקב"ה לכלותם ועליהם התפלל משה, ובס' אמרי שפר להג' רש"ק מבראד ז"ל כ' בזה דבר נפלא בפסוק וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם, וקשה מ"ט דוקא כשיעניש אותם הקב"ה על חטא אחר אז יפקיד עליהם ג"כ עון העגל ובלא"ה לא, ולפ"ז אתי שפיר דהנה חטאם הי' על שלא מיחו בעושי העגל ועברו על מ"ע הוכח תוכיח וגו' וידוע מ"ש במנחות דאין הקב"ה מעניש על מ"ע רק בעידן ריתחא ע"כ יען דבאותה שעה הי' ריתחא גדולה על עושי העגל רצה הקב"ה לענוש גם אותן שלא מיחו והועילה תפילתו של משה שלא ענשם תיכף ושוב אח"כ ליכא עידן ריתחא ואין ראוי לענו על מ"ע, ומעתא יובן היטב מ"ש הקב"ה ביום פקדי, היינו שיעשו חטא אחר ויהיה עידן ריתחא לענוש אותן על חטא אחר , אז ופקדתי עליהם חטאתם ואענישם גם על שלא מיחו בעושי העגל ועברו על מ"ע דהוכח תוכיח והבן. והנה בס' תיבת גומא פ' וירא הביא בשם רבינו הגדול הפני' ז"ל בפסוק השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה, כי על מ"ע מענשין בעידן ריתחא ולוט עבר מ"ע של הוכח תוכיח ואמרו חז"ל כשהשמש יוצאת ומלכי מזרח ומערב משתחוים הקב"ה כועס לכך הי' צריך לילך משם עכ"ל

וא"כ מובן היטב מה שהביאו נדבת המשכן בבוקר, דעיקר ההבאה היה כדי להצילם מעונש חטא העגל, אך בלא"ה אין עונשין על מ"ע רק בעידן ריתחא, אמנם בבוקר כשהשמש יוצאת ומלכי מזרח ומערב משתחווים הקב"ה כועס ובעידן ריתחא מענשין גם על מ"ע ויש לחוש שיענשו גם הם לכן הביאו אז את נדבת המשכן כדי שיכפר בעדם וינצלו מעונש. וא"ש.

(ילקוט הגרשוני)

עָלוֹן שְׁבוּעִי מִבֵּית 'בְּנֵי אֱמוּנִים'

וְכֹל מַאֲמִינִים

בְּנֵי אֱמוּנִים
לעילוי נשמת חיים בן נעים
ברוך אבן צבי משה שטיין ז"ל

פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל פְּקוּדֵי

מֵאוֹצְרוֹת אֱמוּנִים

פְּנִינֵי אֱמֶת וּתְפִלָּה בַּפָּרָשָׁה

אִסּוּר מוֹחֵק בַּחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה

"שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קodesh" (לה ב)

שְׁאֵלָה מְעַנְיֶנֶת נִשְׁאַל **בַּעַל** הַ'דִּבְרֵי יוֹאֵל' מִפִּי הָאַדְמוֹ"ר **רַבִּי אִיצִיק'ל מִפִּשְׁווֹרְסק**: בְּזֹהַר הַקָּדוֹשׁ מְבֹאָר שֶׁחֲטָאֵי הָאָדָם גּוֹרְשָׁמִים עַל מִצְחוֹ וְאֵינָם נִמְחָקִים מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה. לְפִי זֶה יֵשׁ לְהָבִין הֵיאַךְ מָתַּן לְהַרְהֵר בִּתְשׁוּבָה בְּשַׁבָּת קodesh, הֲלֹא עוֹבְרִים בְּכָךְ עַל מְלָאכֶת 'מוֹחֵק'?

הֵשִׁיב לוֹ ה'דִּבְרֵי יוֹאֵל' בְּפָשְׁטוּת: שְׁלוֹשִׁים וְתִשְׁעָה אָבוֹת הַמְּלָאכוֹת שֶׁנֶּאֶסְרוּ בְּשַׁבָּת הֵם רַק אִלּוּ שֶׁכְּדֶמֶתָּם נַעֲשׂוּ בְּמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן (שַׁבָּת צו ב), וּבַמִּשְׁכָּן הָרֵי לֹא הִשְׁתַּמְּשׁוּ בִּכְתָב מִסּוּג שֶׁכָּזֶה.

בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת יֵשׁ זֹאת **רַבִּי שְׁרָגָא פַייבּוּשׁ שְׁנֵיבֶלְג** מֵרַבָּנֵי לוּנְדוֹן:

בְּאִסּוּר 'מוֹחֵק' עוֹבֵר רַק הַמּוֹחֵק עַל מְנַת לִכְתֹּב (שַׁבָּת עג א), וּמַחִיקַת הָעִוְּונוֹת שֶׁל הַשָּׁב בִּתְשׁוּבָה אֵינָהּ 'עַל מְנַת לִכְתֹּב'. שֶׁהֲרֵי כָּתַב הָרַמְבַּ"ם (תְּשׁוּבָה ב ב) כִּי אֶחָד מִתְּנַאֵי הַתְּשׁוּבָה הוּא: "וְיַעִיד עָלָיו יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְזֶה הַחֵטְא לְעוֹלָם".

שו"ת 'שְׁרָגָא הַמְּאִיר' ח"א סִימָן ע

קוֹל כְּלִי הַקֹּדֶשׁ עוֹרֵר אֶת הָעָם לְהָבִיא

"מְרֻבִּים הָעָם לְהָבִיא... וַיְצַו מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקodesh וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא" (לו ה-ו)

מִפְּנֵי מָה הִכְרִיז מֹשֶׁה בְּמִיחַד עַל הַפְסָקַת הַמְּלָאכָה, וְלֹא בִּקֵּשׁ בְּפָשְׁטוּת שֶׁיַּפְסִיקוּ לְהָבִיא?

בְּאֵר הֶרֵב הַקָּדוֹשׁ בַּעַל **'אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל'** מַאפְּטָא עַל פִּי עֲבָדָה שֶׁהָיְתָה בְּעִירוֹ:

'שִׁמְשׁ' הָיָה בָּעִיר אַפְּטָא, אֲשֶׁר תַּפְקִידוֹ הָיָה לִנְקֹשׁ עַל דַּלְתוֹת הַיְּהוּדִים וּלְעוֹרְרָם לְהַשְׁכִּים לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית. זָקֵן הָיָה הָאִישׁ וּשְׁבַע יָמִים, וּנְקִישָׁתוֹ חֲלוּשָׁה לְמַדַּי. אֶלָּא שֶׁאִישׁ לֹא עָמַד בְּפָנָיךָ, וְכָל שׁוֹמְעָהּ הָיָה נִנְעָר מִיָּד מִמִּטָּתוֹ וְרָץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת. סוֹד הַצְלָחָתוֹ שֶׁל הַשַּׁמָּשׁ הָיָה בְּדִמּוּתוֹ הָעִילָּאִית: זָכָה הוּא לְשַׁמֵּשׁ עוֹד אֶת הָרַבִּי ר' שְׁמֶעלְקֶא מִנִּיקְלְשְׁבּוּרְג, וְאַף בְּעֶצְמוֹ הָיָה יָרֵא שָׁמַיִם מֻפְלָג, וְהָיָה עוֹשֶׂה אֶת מְלַאכְתּוֹ בְּדֶבְקוּת וּבְחֶרְדַּת קodesh.

אַף בְּמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, מִשֶּׁשָּׁמְעוּ הָעָם אֶת נְקִישׁוֹת כְּלֵי הַמְּלָאכָה שֶׁל בְּצַלְאֵל וְיֶתֶר עוֹשֵׂי מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, הָיָה לָבָם מִתְעוֹרֵר מִיָּד לְהוֹסִיף וְלִתְרֹם לִמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ לַחֲדֹל, וְעַל כֵּן כְּדֵי שֶׁיִּפְסִיקוּ הָצְרַךְ מֹשֶׁה לְצַוּוֹתָם בִּפְרוּשׁ.

'שִׂפְתֵי צַדִּיקִים' [לָרֶצ"ה מֵרִימָנוֹב] פְּקוּדֵי

הַמִּשְׁכָּן נֶחְשָׁב כִּ'מְקוֹם תְּפִלָּה'

"בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" (לח ח)

"בְּמֻחְזֶית נִשָּׂיא דְּאָתְיָן לְצַלָּאָה בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא" (אוּנְקְלוֹס).

חָקַר הַגְּרִי"ז מִבְּרִיסְק:

עֲבֵדָה יְדוּעָה הִיא כִּי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שִׁמֵּשׁ אַף כִּמְקוֹם תְּפִלָּה, וְכֵן כָּתוּב (יְשַׁעְיָה נו ז): "וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי...". אַךְ יֵשׁ לְחַקֹּר הַאִם דִּין זֶה נָהֵג אַף בַּמִּשְׁכָּן, אוֹ שֶׁמָּא רַק בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ?

מִדְּבְרֵי אוּנְקְלוֹס הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה שֶׁהַנָּשִׂים הָיוּ מִתְפַּלְּלוֹת בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד הוֹכִיחַ הַגְּרִי"ז שֶׁאַף הַמִּשְׁכָּן נֶחְשָׁב לִמְקוֹם תְּפִלָּה. וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (תְּפִלָּה א ג): "וְהֵכֵל יִהְיוּ מִתְפַּלְּלִין נֹכַח הַמִּקְדָּשׁ **בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה**", וּפֵרֵשׁ הַ'כֶּסֶף מִשְׁנֶה' (שָׁם): "בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה הַמִּקְדָּשׁ: בֵּין שֶׁהָיָה בַּמִּדְבָּר, בֵּין כְּשֶׁיִּהְיֶה בַּגִּלְגָּל אוֹ בְּשִׁילֹה וּבְנוֹב וּבְגִבְעוֹן, בֵּין כְּשֶׁנִּבְנָה בֵּית עוֹלָמִים", הֲרֵי שֶׁהַמִּשְׁכָּן נֶחְשָׁב כִּמְקוֹם תְּפִלָּה.

שִׁעוּרֵי רַמַ"ד הַלֵּוִי' עַל הַתּוֹרָה

יֵשׁ לְהוֹסִיף כִּי כָּךְ מוּכָח אַף מִדִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ (תַּנְחוּמָא בְּמִדְבָּר ט): "כְּשֶׁהָלַךְ לְהַחֲרִיב אֶת יְרִיחוֹ, אָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ: 'עֲתִידִים אַתֶּם לַעֲשׂוֹת שָׁם אֶת הַשַּׁבָּת. אַל תְּרַחֲקוּ מִן הָאָרוֹן יוֹתֵר מִן אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, לָמָּה? שֶׁתִּהְיוּ רַשָּׁאִין לָבֹא לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָאָרוֹן בַּשַּׁבָּת'", הֲרֵי שֶׁהַמִּשְׁכָּן נֶחְשָׁב שֶׁמֵּשׁ כְּמְקוֹם תְּפִלָּה.

רָזֵי אֱמוּנִים

מֵרָמְזֵי אֱמֶת בַּפָּרָשָׁה

בֵּין שַׁבָּת לְ'אֱמֶת'

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם" (לה א)

בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (נג ב) אָמְרוּ חֲכָמִים: "גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ", וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ זֹאת בְּךָ: כֵּיוָן שֶׁ'אָמֵן' הִנָּהּ רָאשֵׁי תֵּבוֹת 'א-ל מֶלֶךְ נֶאֱמָן' (שַׁבָּת קיט ב), נִמְצָא שֶׁבְּעוֹד הַמְבָרֵךְ מַזְכִּיר רַק אֶת: 'א-ל מֶלֶךְ', הָעוֹנֶה אָמֵן מוֹסִיף אַף אֶת הַתֹּאַר 'נֶאֱמָן' שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ - נֶאֱמָן עָלֵינוּ ה' שֶׁיְּגָאֲלֵנוּ מְהֵרָה כְּהַבְטָחָתוֹ, וּבְכָךְ גְּדָלָה מַעֲלָתוֹ עַל מַעֲלַת הַמְבָרֵךְ.

אַף כְּשֶׁהִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַשַּׁבָּת בַּפָּסוּק שֶׁלְּפָנֵינוּ, נִכְלַל בְּצִוּוּי זֶה חִיּוּבָם לְהַאֲמִין בִּבְיאַת הַגְּאֻלָּה - יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. וּלְכָךְ נִרְמְזָה אַף עֲנִיַּת אָמֵן, הַמְסַמֶּלֶת אֶת אֱמוּנַת הַגְּאֻלָּה כָּאָמוּר, בְּתֵבוֹת "אֵלֶּה הַדְּבָרִים" - בְּגִימַטְרִיָּה מָאתַיִם תִּשְׁעִים וְשֶׁבַע כְּגִימַטְרִיָּה שֶׁל תֵּבַת 'אָמֵן' בְּמִלּוּאָהּ (אָל"ף מ"ם נו"ן).

בַּת עַיִן'

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי - בְּזְכוּת תְּפִלָּה

"אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת" (לח כא)

"'הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן' שְׁנֵי פְּעָמִים, רָמַז לְמִקְדָּשׁ שֶׁנִּתְמַשְׁכֵּן בִּשְׁנֵי חֻרְבָּנִין עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל" (רַשִׁ"י).

דָּרַשׁ הָאַדְמוֹ"ר **רַבִּי מֵאִיר מִדְּזִי'קוֹב**:

הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן נֶחֱרַב בַּעֲוֹן בִּטּוּל תּוֹרָה (יְרוּשַׁלְמִי חֲגִיגָה א ז), וְאַף לְבִנְיַן בַּיִת שֵׁנִי לֹא זָכִינוּ אֶלָּא לְאַחַר שֶׁקִּבְּלוּ עַל עַצְמָנוּ עֹל תּוֹרָה בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ (שַׁבָּת ז א), לְעֻמַּת זֹאת, לִבְנְיַן הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי, נִזְכֶּה בִּזְכוּת הִתְחַזְּקוּת בִּתְפִלָּה. וּלְכָךְ רָמַז הַכָּתוּב בִּלְשׁוֹן: "אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן" - בְּגִימַטְרִיָּה: 'קוֹל תְּפִלָּה', כְּלוֹמַר, בִּזְכוּת 'קוֹל תְּפִלָּה' נִזְכֶּה לְהַגְאֻל וּלְהִפָּקֵד בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים בִּבְנְיַן הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

'אִמְרֵי נֹעַם'

הַמִּשְׁכָּן נִמְשַׁח לִפְנֵי כֵּלָיו

"וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (לח כב)

"בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: 'לְךָ אֱמֹר לוֹ לְבְצַלְאֵל עֲשֵׂה לִי מִשְׁכָּן, אָרוֹן וְכֵלִים, הָלַךְ מֹשֶׁה וְהָפַךְ וְאָמַר לוֹ: 'עֲשֵׂה אָרוֹן וְכֵלִים וּמִשְׁכָּן'. אָמַר לוֹ [בְּצַלְאֵל]: 'מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם אָדָם בּוֹנֶה בַּיִת וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיס לְתוֹכוֹ כֵּלִים, וְאַתָּה אוֹמֵר עֲשֵׂה לִי אָרוֹן וְכֵלִים וּמִשְׁכָּן. כֵּלִים שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לְהֵיכָן אַכְנִיסָם? שֶׁמָּא כָּךְ אָמַר לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עֲשֵׂה מִשְׁכָּן, אָרוֹן וְכֵלִים? אָמַר לוֹ [מֹשֶׁה]: 'שֶׁמָּא בְּצֵל א-ל הָיִיתָ וְיָדַעְתָּ?!'" (בְּרָכוֹת נה א).

בַּטּוּר (אוֹ"ח תרנד) הוּבָא בְּשֵׁם פְּסִיקְתָא רַבָּתַי (ו א) כִּי הַטַּעַם שֶׁבַּחֲנֻכָּה קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה אֶת פָּרָשַׁת הַקְּרֻבָּנוֹת שֶׁהֵבִיאוּ הַנְּשִׂיאִים בְּיוֹם חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, הוּא מִשּׁוּם שֶׁמְּלֶאכֶת עֲשִׂית הַמִּשְׁכָּן וְכֵלָיו נִשְׁלְמָה בְּכ"ה בְּכִסְלֵו. וּבְאֵר הַטּ"ז (שָׁם א) שֶׁעַל אַף שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ הַנְּשִׂיאִים אֶת קָרְבְּנוֹתֵיהֶם עַד לְיוֹם הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן בְּפֹעַל - בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, בְּכָל זֹאת תִּקְּנוּ לִקְרֹא פָּרָשָׁה זוֹ בַּחֲנֻכָּה, כֵּיוָן שֶׁאָז נִשְׁלְמָה מְלֶאכֶת עֲשִׂיָּתוֹ.

לְאוֹר הַנַּ"ל לְכְאוֹרָה שָׁבָה וְעוֹלָה תְּמִיהָתוֹ שֶׁל בְּצַלְאֵל: אִם אָכֵן עָבְרוּ כְּשִׁלּוֹשָׁה חֳדָשִׁים בֵּין הַשְׁלָמַת הַמִּשְׁכָּן לַהַקָּמָתוֹ, לְהֵיכָן יְכַנְסוּ הַכֵּלִים שֶׁעָשָׂה בְּתִקּוּפָה זוֹ?

בְּאֵר **רַבֵּנוּ נָתָן אַדְלֶר** רַבּוֹ שֶׁל הַ'חֶתָם סוֹפֵר':

כֵּיוָן שֶׁלֹּא מָשְׁחוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן וְכֵלָיו בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַד לַהַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן בְּפֹעַל, נִתַּן הָיָה בֵּינְתַיִם לְאַכְסְנָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. בְּצַלְאֵל הֵבִין כִּי בְּיוֹם הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן יִצְטָרְכוּ לִמְשֹׁחַ אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כֵּלָיו כְּסֵדֶר עֲשִׂיָּתָם - כֵּלִים וְלֹא אַחֵר מִכֵּן מִשְׁכָּן, וְעַל כֵּן תָּמַהּ: לְהֵיכָן יַכְנִיס אֶת הַכֵּלִים עַד אֲשֶׁר יִסֵּימוּ לִמְשֹׁחַ אֶת הַמִּשְׁכָּן? וְאָכֵן, כֵּיוָן שֶׁבְּפֹעַל הִתְקַיְּמָה מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְהַמִּשְׁכָּן נַעֲשָׂה תְּחִלָּה, וּבְשֶׁל כָּךְ אַף בַּהַקָּמָתוֹ נִמְשַׁח בָּרִאשׁוֹנָה, לָכֵן מִיָּד כְּשֶׁנִּמְשְׁחוּ הַכֵּלִים יְכוֹלִים הָיוּ לְהַכְנִיסָם לְתוֹכוֹ.

שו"ת 'חֶתָם סוֹפֵר' או"ח קכח

"חֲבֵרִים כָּל יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן..."

בְּשֵׁם הָאֲרִ"י הקדוש הוּבָא (שַׁעַר הַכַּוָּנוֹת עִנְיַן בְּרָכוֹת הַשַּׁחַר) כִּי קֹדֶם הַתְּפִלָּה צָרִיךְ הַמִּתְפַּלֵּל לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' וְיִכַּוֵּן לְאָהֹב כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל כְּגוּפוֹ.
עַל הַמְבָרְכִים בְּרָכוֹת הַשַּׁחַר בְּצִוּתָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, הָאֶחָד מְבָרֵךְ וְרֵעֵהוּ עוֹנֶה אָמֵן, כְּתֵב הָרַמְ"ע מִפָּאנוֹ (שו"ת, קט): "אֵין לְךָ רֵעִים אֲהוּבִים יוֹתֵר מֵאֵלּוּ".

יְהוּדִי יָקָר!

בְּיָדְךָ לְקַיֵּם בְּכָל יוֹם, בְּפֹעַל, אֶת מִצְוַת 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ'
קֹדֶם הַתְּפִלָּה. הַקְשֵׁב לִבְרָכוֹת חֲבֵרְךָ וַעֲנֵה אַחֲרֵיהֶן 'אָמֵן', וּבְכָךְ תִּזְכֶּה
לוֹמַר בְּרָכָה מֻשְׁלֶמֶת, וּתְקַיֵּם מִצְוַת 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ'.

בְּרָכוֹת הַשַּׁחַר, בְּקוֹל, בְּכַוָּנָה, בְּחַבְרוּתָא!

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים
מַבָּט עַל סֵדֶר הַתְּפִלָּה

קְרִיאַת שְׁמַע - פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה (יא)

וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ

"רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ וּתְפִלִּין בִּזְרוֹעוֹ וְצִיצִית בִּבְגָדוֹ וּמְזוּזָה בְּפִתְחוֹ, הֵכֵל בְּחָזְקָה [הֲרֵי הוּא מְחֻזָּק] שֶׁלֹּא יֶחֱטָא", שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ד יב): 'וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק'" (מְנַחוֹת מג ב).

בְּסִיּוּם פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, אַחַר שֶׁצִּוְּתָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה עַל מִצְוַת תְּפִלִּין, הוֹסִיפָה לְצַוּוֹתֵנוּ עַל מִצְוַת קְבִיעַת הַמְּזוּזָה, שֶׁמַּהוּתָהּ: לִכְתֹּב אֶת פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע עַל גַּבֵּי קְלָף וּלְקׇבְּעוֹ בְּכָל אַחַת מִמְּזוּזוֹת פֶּתַח הַבַּיִת (שו"ע יו"ד רפה א; רַמ"א שָׁם רפז ב).

כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּסִיּוּם הִלְכוֹת מְזוּזָה (ו יג): "חַיָּב אָדָם לְהִזָּהֵר בְּמִצְוָה זוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא חוֹבַת הַכֹּל תָּמִיד. וְכָל זְמַן שֶׁיֵּצֵא וְיָבֹא, יִפְגַּע בְּיִחוּד הַשֵּׁם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיִזְכֹּר אַהֲבָתוֹ וְיָעוֹר מִשְּׁנָתוֹ וְשִׁגְיוֹתָיו בַּהֶבְלֵי הַזְּמַן. וְיֵדַע שֶׁאֵין דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אֶלָּא יְדִיעַת צוּר הָעוֹלָם וּמְיֻחָד הוּא חוֹזֵר לְדַעְתּוֹ וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי מְיֻשָּׁרִים".

דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם הָלְלוּ שִׁגּוּרִים הָיוּ עַל פִּיו שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי יְחִזְקֵאל אַבְרָמְסְקִי. בְּהַזְכִּירוֹ אוֹתָם הָיָה הוּא בּוֹכֶה בְּהִתְרַגְּשׁוּת וְאוֹמֵר: "שִׁמְעוּ נָא, בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּכְנָסִים וְיוֹצְאִים מֵהַבַּיִת, לְעִנְיָן פְּלוֹנִי אוֹ לְמַטָּרָה אִלְמוֹנִית, אָנוּ מְתַכְנְנִים תָּכְנִיּוֹת כְּאִלּוּ וַאֲחֵרוֹת. אַךְ בְּטֶרֶם כֹּל עָלֵינוּ לְהַעֲצֹר לְיַד הַמְּזוּזָה וְלִזָּכֹר וּלְהַבְּנִים שֶׁאֵין דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים - אֶלָּא יְדִיעַת צוּר הָעוֹלָמִים. כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם זוֹעֶקֶת אֵלֵינוּ הַמְּזוּזָה שֶׁנִּשְׁגַּע אֶת הַדְּבָרִים וְנַחֲרֹת אוֹתָם בְּמֹחֵנוּ!" (פְּנִינֵי רַבֵּנוּ יְחִזְקֵאל' ח"א עמ' מט).

סִפּוּר מְפֻלָּא סִפֵּר עַל הָרֵב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי בָּרוּךְ מִמְּז'יבּוּז': פַּעַם נָם עַל מִטָּתוֹ בְּחַדְרוֹ שֶׁל רַבּוֹ רַבִּי פִּינְחָס מִקּוֹרִיץ'. אָמַר רַבִּי פִּינְחָס לִבְנֵי בֵּיתוֹ: "רְצוֹנְכֶם לִרְאוֹת דָּבָר חִדּוּשׁ, הִתְקַבְּצוּ סְבִיב מִטָּתוֹ שֶׁל רַבִּי בָּרוּךְ". מִשֶּׁעָשׂוּ כֵּן כִּסָּה רַבִּי פִּינְחָס אֶת הַמְּזוּזָה בְּיָדוֹ, וּמִיָּד הֵחֵל רַבִּי בָּרוּךְ לְהִתְנוֹעֵעַ בִּשְׁנָתוֹ, כְּאִלּוּ עוֹמֵד לְהָקִיץ. מִשֶּׁהִסִּיר רַבִּי פִּינְחָס אֶת יָדוֹ, שָׁב הוּא לִשְׁנָתוֹ הָרִגּוּעָה. כָּךְ עָשָׂה רַבִּי פִּינְחָס כַּמָּה פְּעָמִים, כְּשֶׁבְּסִיּוּם אָמַר: "רְאוּ עַד הֵיכָן מַגִּיעַת דְּבֵקוּתוֹ שֶׁל רַבִּי בָּרוּךְ; אֲפִלּוּ בִּשְׁנָתוֹ אֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעַת לְרֶגַע מִדְּבֵקוּת בַּה'" (סִפּוּרֵי חֲסִידִים, וָאֶתְחַנַּן).

שְׂכַר מִצְוַת מְזוּזָה

שְׂכָרָהּ שֶׁל מִצְוָה זוֹ גָּדוֹל הוּא עַד מְאֹד, וְהַזְּהִיר בָּהּ - מְבָטָח לוֹ וּלְבָנָיו אֲרִיכוּת יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דְּבָרִים יא כא): "לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם" (שו"ע יו"ד רפה א). וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יִכְנֹס הָאָדָם בְּהַנָּחַת הַמְּזוּזָה בְּשִׁבְּעִיל שְׁמִירָה אוֹ לְשֵׁם קַבָּלַת שָׂכָר, אֶלָּא רַק כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ (בֶּן אִ"ש חַי שָׁנָה ב' פִּי תָּבֹא א).

כָּל בַּיִת שֶׁמִּתְקַן בִּמְזוּזָה כְּהִלְכָתָהּ אֵין שׁוּם מַזִּיק יָכוֹל לִשְׁלֹט בּוֹ (דְּרָכֵי מֹשֶׁה יו"ד רפו ד בְּשֵׁם הַמְּרַדְּכִי). עוֹד כָּתַב הַטּ"ז (יו"ד רפז ד): "כָּל מִי שֶׁנּוֹגֵעַ יִרְאַת אֱלֹקִים בְּלִבּוֹ וְרוֹצֶה לֵישֵׁב בֶּטַח מְמוּקָּף רוּחוֹת רָעוֹת ח"ו, יַעֲשֶׂה מְזוּזָה לְכָל פְּתָחָיו".

רֶמֶז נָאֶה נָתְנוּ לָדָבָר בַּאהֲ"ה הַקָּדוֹשׁ (ח"ג דף ש ב): 'מְזוּזוֹת' אוֹתִיּוֹת 'זֶז מָוֶת' - שְׁאֵינָהּ נוֹתֶנֶת רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית לְחַבֵּל, וְהֲרֵי הוּא זֶז מִפִּתְחוֹ. וְכָךְ דָּרַשׁ אוּנְקְלוֹס הַגֵּר בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה (יא א) אֶת הַפָּסוּק: "ה' שֹׁמְרֶךָ" (תְּהִלִּים קכא ה) - אָדָם יָשֵׁן עַל מִטָּתוֹ בְּפָנִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמְרוֹ מִבַּחוּץ בִּמְזוּזָה.

בִּירוּשַׁלְמִי (פֵּאָה א א) הוּבָא מַעֲשֶׂה בְּרַבָּנוּ הַקָּדוֹשׁ: פַּעַם שָׁלַח לוֹ אֶחָד מִנִּכְבְּדֵי שָׂרֵי רוֹמִי מַרְגָּלִית יְקָרָה מְאֹד, וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ שָׁלַח לוֹ מְזוּזָה תְּמוּרָתָהּ. כַּאֲשֶׁר הִתְּוַלֵּן הַשַּׂר: "אֲנִי שָׁלַחְתִּי לְךָ אֶת הַחֶפֶץ הַיָּקָר בְּיוֹתֵר עָלַי אֲדָמוֹת, וְאַתָּה שָׁלַחְתָּ לִי דָּבָר שֶׁשָּׁוְוִי מוּעָט..." הֶשִׁיבוֹ רַבֵּנוּ: "דַּע כִּי כָּל חֶפְצֵי וַחֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁוּוּ בַּמְּזוּזָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאַתָּה שָׁלַחְתָּ לִי דָּבָר שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִשּׁוֹמְרוֹ, וַאֲנִי שָׁלַחְתִּי לְךָ דָּבָר שֶׁאַתָּה יָשֵׁן, וְהִיא שׁוֹמֶרֶת אוֹתָךְ".

רָגִיל הָיָה הַמַּהֲרַ"ל דִּיסְקִין לִשְׁלֹחַ שְׁלִיחִים מְטַעֲמוֹ לְבַדֵּק אֶת מְזוּזוֹת אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם, וְאֶת שְׁכָרָם הָיָה מְשַׁלֵּם מִקֻּפַּת בֵּית הַיְתוֹמִים שֶׁהֵקִים. כְּשֶׁנִּשְׁאַל מִפִּי מְקָרְבָיו עַל כָּךְ הֵשִׁיב: "מִן הַדִּין שֶׁאוֹצִיא זֹאת מִכַּסְפֵּי בֵּית הַיְתוֹמִים שֶׁהֵקִים, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה עַל הַמְּזוּזָה: 'לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם', וְנִמְצָא שֶׁבְּקִיּוּמָהּ כְּתִקּוּנָהּ מִתְמַעֲטִים הַיְתוֹמִים בָּעוֹלָם, וּמִפֵּילָא הִיא מַפְחִיתָה אֶת הוֹצָאוֹת הַמּוֹסָד" (אוֹצַר הַיְדִיעוֹת' ח"ב עמ' שפא).

הַנָּחַת הַיָּד עַל הַמְּזוּזָה

נֶהֱגוּ יִשְׂרָאֵל בִּיצִיאָתָם מֵהַבַּיִת לְהַנִּיחַ אֶת הַיָּד עַל הַמְּזוּזָה וְלוֹמַר: "'ה' יִשְׁמֹר צֵאתִי וּבוֹאִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם", וְכֵן נֶהֱגוּ לְהַנִּיחַ יָדָם עַל הַמְּזוּזָה אַף בְּכִנְסָתָם לַבַּיִת (רַמ"א יו"ד רפה ב).

מַעֲשֶׂה בְּאַבְרֶךְ שְׁנַגַּע לַ'חֲתָם סוֹפֵר' וּבִקֵּשׁ לְקַבֵּל הֶתֵּר הוֹרָאָה, וּמִשְּׁנִכְנַס לַחֲדַר לֹא נָשַׂק לִמְזוּזָה. הַדָּבָר עוֹרֵר תִּמְיָהָה בְּלֵב הַ'חֲתָם סוֹפֵר', אַךְ הוּא דָּנוֹ לְכַף זְכוּת שֶׁמָּא מִקְרֶה הוּא, וְעַל כֵּן אָמַר לוֹ: "שׁוּב מָחָר בַּשַּׁנִּית". לְמָחֳרָת שׁוּב לֹא נָשַׂק לִמְזוּזָה, וְשׁוּב דְּחָאוֹ ה'חֲתָם סוֹפֵר' לְמָחָר. כַּאֲשֶׁר בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא נָשַׂק לַמְּזוּזָה, אָמַר לוֹ ה'חֲתָם סוֹפֵר' רְאִיתִיךָ 'וֹצֵא וְנִכְנַס בְּחַדְרִי, וּבְכָל פַּעַם לֹא שַׂמְתָּ יָדְךָ עַל הַמְּזוּזָה, וּלְפִיכָךְ אֵינְךָ רָאוּי לִהְיוֹת רַב בְּיִשְׂרָאֵל!" (אוֹצְרוֹת הַהֲלָכָה - מְזוּזָה עמ' 153).

סִפֵּר הַמַּגִּיד רַבִּי שָׁלוֹם שַׁבְּדְרוֹן זְצַ"ל: "בְּצִעִירוּתִי הִתְלַוֵּיתִי לַמַּשְׁגִּיחַ הַיְשִׁישׁ מֶחֱבְרוֹן, רַבִּי לֵיבּ חַסְמָן זְצַ"ל. יָצָאנוּ מִבְּנֵין הַיְשִׁיבָה בְּרֹחוֹב חַגַּי וּפָסַעְנוּ אַחֲרָיו בְּיִרְאַת כָּבוֹד. לְאַחַר כְּמֵאָה מֶטֶר נֶעֱצַר לְפֶתַע הַמַּשְׁגִּיחַ וּמִיָּד שָׂב עַל עִקְבוֹתָיו בַּהֲלִיכָה אִטִּית, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְפֶתַח הַיְשִׁיבָה. שָׁם, עַל מִפְתַּן הַדֶּלֶת הִגִּיהַּ אֶת יָדוֹ וְהִנִּיחָהּ עַל הַמְּזוּזָה בְּדִבֻּקוּת, וְאַחַר פָּנָה שׁוּב לְלֶכֶת לְבֵיתוֹ. שָׂכַר הַמַּשְׁגִּיחַ לְהַנִּיחַ אֶת יָדוֹ עַל הַמְּזוּזָה, וְהוּא חָזַר לְשׁוּב כָּךְ. כַּמָּה מַפְעִים!" (קוֹל חוֹצֵב' עמ' 292).

מְזוּזַת הַפֶּתַח - מְקוֹם תְּפִלָּה

כָּתַב הַ'בֶּן אִישׁ חַי' (ש"ב כִּי תָבֹא ג): בִּיצִיאָתוֹ מְבֵיתוֹ יַנִּיחַ יָדוֹ עַל הַמְּזוּזָה וְיֹאמַר: "ה' יִשְׁמֹר צֵאתִי וּבוֹאִי לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, אֵ-ל שַׁדַּ- יְבָרֵךְ אוֹתִי וְיִתֵּן לִי רַחֲמִים" (וּרְאֵה בְּקִצּוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ יא כד). וּמָרָן הַחַיִּד"א הֵבִיא שֶׁהָאָר"י ז"ל נָהַג לְהַנִּיחַ אֶת הָאֶצְבַּע 'אָמָּה' עַל שֵׁם 'שַׁ-דַּ-י' שֶׁנִּגְרוּ לְכִתְחִלָּה מִבַּחוּץ, בֵּין פָּרָשַׁת שְׁמַע לִ'יְהָיָה'. וְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר הָיָה מִתְפַּלֵּל לַה' שֶׁיַּצִּילֵנוּ מִיֵּצֶר הָרָע (בִּרְכֵי יוֹסֵף' יו"ד רפה ד).

מַעֲשֶׂה אֱמוּנִים
סִפּוּר שְׁבוּעִי עַל אֱמֶת וּתְפִלָּה

הַבֶּרֶג יָצָא כְּשֶׁהַפֶּה נִסְגָּר

יָדוּעַ הָיָה הָאֲדְמוֹ"ר רַבִּי שִׁמְעוֹן נָתָן נֶטַע בִּידֶרְמָן זִי"ע מִלֶּעלוֹב בְּהַקְפָּדָתוֹ הַמְיֻחֶדֶת עַל אִסּוּר הַדִּבּוּר בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה. בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ הוּא הוֹרָה לַחֲתֹךְ אֶת הָאִסּוּר עַל גַּבֵּי אַרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְתָדִיר הָיָה מַרְבֶּה לְעוֹרֵר לְכָךְ אֶת חֲסִידָיו וְשׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ.

רַבִּים מֵחֲסִידָיו וּמְאֹהֲבוֹ שֶׁשָּׁמְעוּ לְקוֹלוֹ וְנִעְתָּרוּ לְקַבֵּל זֹאת עַל עַצְמָם, רָאוּ יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. כָּךְ גַּם בַּסִּפּוּר שֶׁלְּפָנֵינוּ:

קוֹל שְׁאוֹן הַמְּקֻדָּחָה שֶׁנִּשְׁמַע מִבֵּית מִשְׁפָּחַת ב. בָּעִיר בֵּיתָר עִלִּית, הִסְפִּיק כְּבָר 'לְהַקְפִּיץ' אֶת כָּל יַלְדֵי הַמִּשְׁפָּחָה מִמִּשְׁחָקָם. לְמִשְׁמַע הַקּוֹל הָרוֹגֵשׁ הִתְכַּנְּסוּ כֻּלָּם, מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל אֶל הַסָּלוֹן וְהִצְטוֹפְפוּ בְּסַקְרָנוּת סָבִיב אֲבִיהֶם. הַקַּלָּה הִיא בְּעֵינֵיכֶם, אַבָּא מַתְקִין מַדָּף...

בְּעוֹד הַבָּרָגִים תְּחוּבִים בְּפִיו, כְּמִנְהָג הַקּוֹדְחִים, לֹא הָיָה בְּיָדוֹ אַף לְמִחּוֹת בַּעֲדָם, וְהִשְׁמִיעָה רְבָתָה עַד הַשָּׁמַיִם...

אַף אֶחָד לֹא שָׂם לֵב לְמוֹשִׁי הַקָּטָן בֶּן הַשָּׁנָה וּמֶחֱצָה שֶׁזָּחַל סָבִיב. אַף הוּא הִתְעַנְיֵן בְּנַעֲשֶׂה, וְנִדְחַק בֵּין אֶחָיו כְּדֵי לְהַבִּיט בְּאָבִיו, אוּלַם לְרֹעַ הַמַּזָּל הוּא בָּטָא אֶת סַקְרָנוּתוֹ בְּאֹפֶן מִקּוֹרִי וּמְסֻכָּן...

לְאַחַר כְּרֶבַע שָׁעָה, סִיֵּם הָאָב לְהַבְרִיג אֶת הַבֶּרֶג הָאַחֲרוֹן, וְהִמְדַּף עָמַד עַל מַתְכְּנוּתוֹ חָזָק וְיַצִּיב. אוֹ אָז, הִתְפַּנָּה אֶחָד מֵהַיְלָדִים לְהַבִּיט בְּאָחִיו הַקָּטָן, וְנִחְרַד לְגַלּוֹת כִּי הָעוֹלָל מִשְׁתַּגֵּעַ וּמִשְׁתַּעֵל עַד כְּדֵי מַחֲנָק, וּפָנָיו מַכְחִילוֹת לְלֹא הַפְסָקָה.

זָעַק הַיֶּלֶד בְּחֶרְדָּה עֲצוּמָה וְעוֹרֵר אֶת תְּשׂוּמֶת לִבּוֹ שֶׁל אָבִיו אֲשֶׁר לֹא הִמְתִּין אַף לְרֶגַע. אֲמְבּוּלַנְס הַזְמַן מֵיָד, וְעַד מְהֵרָה מָצָא עַצְמוֹ הָאָב דּוֹהֵר עִם בְּנוֹ הַתִּינוֹק לְעֶבֶר בֵּית הַחוֹלִים 'הַדַּסָּה עֵין כֶּרֶם', בִּירוּשָׁלַיִם, כְּשֶׁפִּיו אֵינוֹ פּוֹסֵק מִלְּמַלְמֵל תְּפִלּוֹת.

עִם הַגִּיעוֹ לְבֵית הַחוֹלִים הִכְנִיס הַיֶּלֶד לְמִכּוֹן הָרֶנְטְגֶן. שָׁם הִתְבָּרֵר כִּי הַיֶּלֶד, שֶׁכִּפְּי הַנְּהָרָה בְּקֹשֶׁי לַחֲקוֹת אֶת אָבִיו, הֵנִיחַ בֶּרֶג בְּפִיו וּבָלַע... הַבֶּרֶג מְמֻקָּם כָּעֵת בְּתוֹךְ מָעָיו בְּמָקוֹם מְסֻכָּן, וְיֵשׁ צָרֵךְ לְהוֹצִיאוֹ בְּמְהִירוּת בְּטֶרֶם יִפָּגַע בְּצִנּוֹרֶה אֲנוּשָׁה בִּרְקָמוֹת עֲדִינוֹת בַּחֲלַל הַבֶּטֶן.

סִיעַת רוֹפְאִים בְּכִירִים הִתְכַּנְּסָה בְּמְהִירוּת לְהִתְיַעֲצוּת, כְּשֶׁבְּסִיּוּמָהּ הֻחְלַט כִּי יֵשׁ לְעָרֵךְ נִתּוּחַ מִיָּד. נִתּוּחַ קָשֶׁה וּמְסֻבָּךְ, שֶׁבְּמִסְגְּרָתּוֹ יְפֻתַּח חֲלַל הַבֶּטֶן, וְהַבֶּרֶג יוּצָא מִמְּעֵי הַתִּינוֹק.

כֵּיוָן שֶׁהַנִּתּוּחַ הָיָה כְּרוּךְ בְּסִכּוּן לֹא מְבֻטָּל, וּתְקוּפַת הַהַחְלָמָה הַנִּדְרֶשֶׁת מְמֻנּוּ אֲרֻכָּה וּמְיֻגַּעַת, נָהַג הָאָבְרֵךְ הַמְּדֻאָג כְּפִי שֶׁאָמוּר כָּל יְהוּדִי כְּשֶׁר לְנַהֵג: הוּא פָּרַשׂ לְפָנָיו שֻׂלְחָנוֹ וְנָשָׂא תְּפִלָּה מֵעֻמָּק לִבּוֹ כִּי יֵחָסֵף מִבְּנוֹ הַנִּתּוּחַ הַמְּסֻכָּן, וְהַבֶּרֶג יֵצֵא בְּצוּרָה טְבָעִית.

כְּתֹם תְּפִלָּתוֹ הִנְרַגְּשָׁת פָּנָיו לְרוֹפְאִים וּבִקֵּשׁ אַרְכַּת זְמַן, אוּלַי בֵּינְתַיִם יֵצֵא הַבֶּרֶג מֵעַצְמוֹ. אֶלָּא שֶׁהָרוֹפְאִים גִּחֲכוּ לִמְשֹׁמַע לִבּוֹ שֶׁהַבֶּרֶג יֵצֵא בְּלֹא סִיּוּעַ רְפוּאִי, הֶפְטֵיר הַבָּכִיר שֶׁבָּהֶם בַּאֲרֶשֶׁת חֲשִׁיבוּת, תּוֹךְ שֶׁהוּא מַצְבִּיעַ עַל צִלּוּם הָרֶנְטְגֶן שֶׁבְּיָדָיו, צִלּוּם שֶׁלְּמַרְבֵּה הַצַּעַר אֲכֵן הוֹכִיחַ אֶת אֲמִתּוּת דְּבָרָיו.

בְּקֹשִׁי רַב עָלָה בְּיָדוֹ לְשַׁכְנְעָם לְהַמְתִּין, וּמִשֶּׁהִסְכִּימוּ בַּחֲצִי פֶּה מִהַר לָצֵאת מִן הַחֶדֶר וּלְהִתְקַשֵּׁר לַחֲבֵרוֹ, חָסִיד לְעִלּוּב נִלְהָב, כִּי יֵשֵׁב בְּמוֹנִית עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ וִימַהֵר לִפְקֹד אֶת צִיּוּנוֹ שֶׁל הָרַבִּי זִי"ע. שָׁם, בְּקֹשֶׁי, שֶׁיָּצְהִיר בְּשִׁמּוֹ כִּי הוּא, פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי, מְקֻבָּל עַל עַצְמוֹ מִכָּאן וָאֵילָךְ שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה כְּלָל, מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ, וּמְבַקֵּשׁ כִּי יַעֲתִיר עָלָיו הָרַבִּי בִּתְפִלָּה לְפָנֵי שׁוֹכֵן מְרוֹמִים שֶׁיִּזְכֶּה לִישׁוּעָה הַמְּיֻחֶלֶת, וּבְנוֹ יֵצֵא מִבֵּית הַחוֹלִים בִּמְהֵרָה, לְלֹא כָּל צֹרֶךְ בִּנְתוּחַ.

הֶחָבֵר מִהֵר לַעֲשׂוֹת כָּךְ, וּבְיַנְתַיִם, בְּבֵית הַחוֹלִים הִמְשִׁיכוּ הָרוֹפְאִים בַּהֲכָנוֹת קַדַּחְתָּנִיּוֹת לַנִּתּוּחַ. מְיָדָעַנוּ, אֲבִי הַתִּינוֹק הֶחֱזִיק אֶת הַטֶּלְפוֹן הַנַּיָּד בְּסָמוּךְ אֵלָיו, תּוֹךְ שֶׁהוּא קוֹרֵא מִסֵּפֶר הַתְּהִלִּים שֶׁבְּיָדוֹ, וּבְד בְּבַד צָפָה לְעִדְכּוּן מֵחֲבֵרוֹ בַּהֲגִיעוֹ לְציּוּן הָרַבִּי. מִשֶּׁהִגִּיעוּ לְציּוּן הָרַבִּי, הִקְשִׁיב הָאָב לְפִרְקֵי הַתְּהִלִּים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי חֲבֵרוֹ בְּרֶגֶשׁ, וּמִיָּד לְאַחַר מִכֵּן לַבָּקָשָׁה הַחֲמָה שֶׁיָּצְאָה מִפִּיו, בְּתוֹסֶפֶת הַצְהָרָתוֹ כִּי לֹא יְדַבֵּר יוֹתֵר בִּתְפִלָּה.

בֵּינְתַיִם נִשְׁלְמוּ הַהֲכָנוֹת לַנִּתּוּחַ. הָאָב הַמְדֻאָג נִקְרָא לְלַוּוֹת אֶת בְּנוֹ הַפָּעוֹט לְצִלּוּם רֶנְטְגֶן נוֹסָף, כְּנֶהוּג בְּמִקְרִים אֵלּוּ, כְּדֵי לְוַדֵּא אֶת מִקּוֹמוֹ הָעַדְכָּנִי שֶׁל הַבֶּרֶג. הַיֶּלֶד הִשְׁכַּב עַל מִטַּת הַצִּלּוּמִים, כְּשֶׁהָאָב מִתְבַּקֵּשׁ לְאֶחָז בּוֹ עַד לְסִיּוּם הַהַתְלָיָה.

בַּחֲדַר הַסָּמוּךְ עָמַד הַטֶּכְנַאי וְעִבֵּד אֶת הַצִּלּוּמִים, וּלְכָתַע נִפְלְטָה מִפִּיו קְרִיאַת לְצִלּוּם רֶנְטְגֶן נוֹסָף, כַּנֶּהוּג בְּמִקְרִים אֵלּוּ, כְּדֵי לְוַדֵּא אֶת מִקּוֹמוֹ הָעַדְכָּנִי שֶׁל הַבֶּרֶג. הַיֶּלֶד הִשְׁכַּב עַל מִטַּת הַצִּלּוּמִים לְפַעַם שְׁלִישִׁית, וְהַטֶּכְנַאי עָמַד מֵאֲחוֹרֵי מָסָךְ עָבֶה וְהִפְעִיל אֶת הַמַּכְשִׁיר.

מִשֶּׁהִסְתַּיְּמָה הַצִּלּוּם הַשְּׁלִישִׁי, יָצָא הַטֶּכְנַאי מֵאֲחוֹרֵי הַמָּסָךְ וְהֵחֵל לְהַסְבִּיר לְאָבִי הַיֶּלֶד כִּי הַבֶּרֶג אֵינוֹ נִמְצָא בְּשׁוּם מָקוֹם בְּגוּף הַתִּינוֹק, וְכִי הוּא כְּנִרְאֶה יָצָא בְּאֹפֶן טִבְעִי.

הָאָב שָׁהָיָה טָרוּד, מָדְאָג וּמְתֻשׁ הִתְפָּרֵץ מִיָּד בִּבְכִי שֶׁל הִתְרַגְּשׁוּת. הַתְּפִלָּה הוֹעִילָה, וְהַקְּפָלָה הַמְיֻחֶדֶת פָּעֲלָה אֶת פְּעֻלָּתָהּ. הַבֶּרֶג יָצָא בְּאֹפֶן טִבְעִי, בְּנִגּוּד לְכָל הַצִּפּוּיוֹת.

מִבֵּית הַחוֹלִים מִהֵר לְקִבְּרוֹ שֶׁל הָרַבִּי מִלֶּעלוֹב, הַפַּעַם נָסַע בְּעַצְמוֹ, וְשָׁם שׁוּב הִתְפָּרֵץ בִּבְכִי שֶׁל הוֹדָיָה וְהַקָּלָה. הֲרֵי הַקְּפָלָה פָּעֲלָה אֶת פְּעֻלָּתָהּ: הַבֶּרֶג שֶׁנִּבְלַע בְּפִי הַתִּינוֹק, יָצָא מִיָּד כַּאֲשֶׁר פִּיו שֶׁל אָבִיו נִסַּג לְדִבְרֵי בַּקָּלָה בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה.

אוֹצְרוֹת פְּנִינֵי הַתּוֹרָה' תְּרוּמָה

סיעתא דשמיא

בס"ד

מוסדות תורה וחסד

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרה"צ שלום ארוש שליט"א | פרשת ויקהל פקודי פרה | כ"ג אדר תשע"ח (10/03/18) | גליון 561

זה הכי שווה לי

רבי נחמן מברסלב כותב שפורים הוא הכנה לפסח, כי על ידי פורים זוכים לטהרת הפרה האדומה שעליה נקרא השבת בתורה. כל דבריו של רבינו הקדוש הם 'כפטיש יפוצץ סלע' ויש בהם אינסוף בחינות וביאורים. אבל בוודאי כל נקודה של התבוננות באור הפורים – בכוחה להביא להבנה ולעומק גם בעניין הפרה האדומה.

ה' האיר בלבי נקודה של התבוננות מחודשת בכל הכפירה הגדולה הנקראת 'קליפת המן'. קליפת המן היא קליפת שיא הכפיות טובה. יש לו הכול, הוא מעל כולם, בבחינה מסוימת הוא היה אפילו מעל המלך אחשוורוש בעצמו כמבואר במפרשים, כולם מפחדים ממנו, מכבדים אותו, משתחווים לו – אבל דבר אחד קטן שלא מסתדר לו מוציא אותו מכל האיזון הנפשי שלו, ממלא אותו חֵמָה, הוא ממש 'מתפוצץ' בגלל יהודי אחד, עד כדי כך שהוא אומר: "וכל זה איננו שווה לי!" – כלומר, שהכול, כל מה שיש לו, לא שווה לו כלום. זאת אומרת שהוא מרגיש אומלל ומסכן וחסר כול, הוא ממש רוצה למות, וכל החיים לא שווים לו, עד שהוא 'יטפל' ב'בעיה היהודית' אחת ולתמיד.

אם לסבתא היו גלגלים

אם להמן הרשע היו 'משקפיים של אמונה' – היה עליו ללכת עם כללי האמונה ביישוב דעת ולחשוב: 'מרדכי לא משתחווה לי. דבר ראשון, ככה ה' רוצה. מרדכי הוא בכלל לא מציאות. אין לי מה לכעוס עליו. דבר שני, זה לטובתי, יש כאן טובה גדולה. זה לא רק שיש לי כל כך הרבה טוב בחיים חוץ מהנקודה הקטנטונת הזאת, אלא שגם הנקודה הזאת היא עצמה טובה גדולה והיא עצמה שווה לי מאוד. מדוע? כי ה' רוצה ללמד אותי משהו, יש כאן מסר עבורי. זו הדרגה השלישית של האמונה. מה המסר? קודם כול, להעריך את זה שזכיתי להגיע לרום המעלות וכולם משתחווים לי. רק על ידי שמרדכי לא משתחווה לי – על ידי זה אני מתעורר להעריך ולהכיר טובה על המקום שאליו הגעתי בחסדי ה', כי בן אדם לומד להעריך דבר רק כאשר לוקחים לו את הדבר, רק על ידי החסרונות. לכן אני קודם כול עושה תשובה על כך שלא הערכתי מספיק, ולא הודיתי מספיק, ולא ראיתי מספיק את החסדים שה' עשה ועושה אתי; ומעכשיו אני מעריך את כל העבר ואת כל מה שקורה אתי בהווה, ואני ממשיך לחפש עוד שְׂכָלים ועוד הבנות ועוד מסרים בדבר הזה, ובוודאי אזכה למתנות גדולות'.

אלא שגם הנקודה הזאת היא עצמה טובה גדולה והיא עצמה שווה לי מאוד.

בהתבוננות פשוטה כזאת של אמונה פשוטה, היה המן יכול להפוך את החיים שלו לחיים מתוקים מדבש, לחיים מלאי שמחה והערכה, מלאי אמונה. הוא היה יכול להיות המאושר באדם, ובמקום זאת, בגלל הכפירה העמוקה שלו, שחשב שכל מה שיש לו הוא השיג בכוחו וזה מגיע לו, לכן הוא לא היה יכול לסבול שאפילו אדם אחד יעשה נגד רצונו – ועל ידי זה הוא איבד את הכול כפשוטו.

גם המן 'עושה תשובה'

אבל לא על המן אנו רוצים לכתוב, אנו רוצים לכתוב על החיים שלנו. היכן קליפת המן באה לידי ביטוי בחיים של כל אדם? קליפת המן באה לידי ביטוי בתחומים רבים, אבל התחום העיקרי שבו היא מתבטאת הוא במַצַוַת התשובה. ובתחום הזה היא ממש מסוכנת וקטלנית. מה הכוונה?

כיצד האדם תופס את מושג התשובה? אדם שרוצה לעשות את רצון ה' – בכל פעם שהוא נכשל – דבר זה מפריע לו מאוד. יש לו שתי אפשרויות להסתכל על הכישלון: הסתכלות של אמונה, או הסתכלות של כפירה, שהיא ההסתכלות של המן, של כפיות הטובה.

כאשר אדם עושה תשובה מתוך אמונה, הוא רואה את ה' בכישלון, הוא לא שוכח לרגע את כל האינסוף טוב שיש לו בחיים, והוא מבין שגם הכישלון הזה הוא טוב מאוד עבורו שעל ידי הכישלון הוא יכול להתחיל להעריך יותר את כל מה שעד עכשיו הלך לו הוא מתחיל להבין יותר לעומק שעד היום ה' עזר לו, ולהודות יותר, ואז הכישלון הזה הוא דבר טוב מאוד עבורו, שבכוחו הוא יכול לחיות חיים יפים ומתוקים יותר ולהתקרב לה' יותר, ולקבל דעת ומתנות גדולות מה'.

ה'תשובה' של המן היא המפלה שלו

אבל אם הוא רואה את התשובה ב'משקפיים' של קליפת המן, הוא נופל לעצבות גדולה, לייאוש, הוא שוכח ברגע אחד את כל הטוב שיש לו בחיים ולמעשה אומר: "כל זה איננו שווה לי". כי מי שלא מסוגל לשמוח אחרי כישלון, זה אומר שכל שאר הדברים שהוא זוכה להם בעבודת ה' וכל התורה והמצוות – הוא חושב שהכול בא מכוחו, ולכן הוא לא יכול לשמוח. הוא רואה רק את הנקודה השחורה, וכופר בטובות העצומות שה' עושה אתו. וצורת החשיבה הזאת מובילה אותו למקום מאוד מסוכן של דיכאון, שנאה עצמית, ורדיפה עצמית – המדרדרות את האדם לאבדון גדול, להרים ידיים ולוותר לגמרי על כל עבודת ה'. במילים אחרות התשובה הלא נכונה מובילה את האדם להתאבדות רוחנית ר"ל.

כישלון מתוק מדבש

לפי זה נמצאנו למדים נקודה יסודית מאוד. בכל דבר בחיים, בגשמיות

המשך בעמוד 3

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

חכם לב

המונח 'חכמה' מתייחס בלשון הקודש לארבעה עניינים. כי יש חכם שבחכמתו משיג את חכמת האמת, עליו נאמר **"וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא"** ויש שבחכמתו משיג חכמה טכנולוגית או מקצועית, ועל כיוצא בו נאמר **"וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב"**. ויש שבחכמתו מגיע לדרך ארץ ולשלמות המוסר והוא בבחינת **"וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם"** ויש שבחכמתו הופך להיות "פוליטיקאי" והוא בבחינת "הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ" וכיוצא בו **"וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה.."** היינו אישה בעלת עורמה ותחבולה.

וטוב לאדם שישכיל וישלים עצמו בכל חלקי החכמה, אך עיקר ייעודו הוא להכיר ולדעת את ה' עם חכמתו, וששלמותו השכלית תכלול בתוכה גם שלמות מוסרית, שיהיה גם למדן וגם צדיק, כי למדן בלבד בוודאי אינו כלום, כי אפשר להיות למדן ורשע גמור, ולא זכה נעשה לו סם מות, על כן צריך שיהיה למדן וחסיד, וירגיל עצמו בלימוד החכמה יומם ולילה, כי הרגל הלימוד עולה על קיום כל המצוות (ס המידות לימוד לג), ואיש הישראלי צריך להסתכל בשכל של כל דבר, ויש לו מצווה גדולה לחדד את השכל, שיהיה לו שכל חד.

וזה שאמרו על משה רבנו שהיה "אב בחכמה, אב בתורה" (מגילה יג), היינו שהגיע לשלמות חידוד השכל האנושי, וזה על ידי שקיבל תורה והשיג מה שהשיג בחכמתו עד שנאמר עליו **"וַתְּחַסְּרֵהוּ מְּעַט מֵאֱלֹהִים"**, כי יש הבדל בין תורה לחכמה, כי התורה היא השכל האלוהי, וחכמה זה השכל האנושי, ומשה הגיע לשיא השיאים בתורה ובחכמה.

וזו צריכה להיות שאיפת כל אדם, ללמוד תורת ה', כפי שעוברת אלינו דרך התורה שבכתב ושבעל פה, ולפלפל בחכמתו האנושית, להבין דבר מתוך דבר למעשה, שכאשר ישאלו אותו בתום מאה ועשרים שנה "קבעת עתים לתורה, פלפלת בחכמה" יהיה לו מה להשיב גם על פלפול החכמה, כי השכל של איש הישראלי צריך להיות חד, כמו שאומר רבי נחמן ל מה שאמרו חז"ל (בכורות נ"ז) 'ארז נפל במקומנו והיה לו **ששה עשר קרנות על חודו'**, שצריכים לחדד את השכל עד שיגיע אדם לקרון אור הפנים, שפניו יהיו קורנות מאור חכמת התורה, ששכלו יאיר לו שמש, כי השכל הוא אור גדול, ומאיר לו בכל דרכיו.

ובאמת, עיקר החכמה, שישכיל שהחכמה רחוקה ממנו, כמו שאומר **אָגוּר בֶּן יָקֶה, כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ, וְלֹא בִינַת אָדָם לִי, .לֹא לָמַדְתִּי חָכְמָה, וְדַעַת קְדֹשִׁים אֵדָע.** ולמה נקרא שמו אָגוּר בֶּן יָקֶה, שאגר את הבינה והקיאה, כי הגיע למסקנה שכל תבונתו לא יכולה לעזור לו לפתור את השאלות הקיומיות של העולם, ולכן הוא שואל את כל אלו שמחזיקים מעצמם חכמים, ומתפארים בחכמתם, **מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרַד?** מי מכם הצליח להגיע עד השמים ולחזור, **מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו?** מי מכם הצליח להחזיק רוח-סערה בכפות ידיו ולשלח אותה, **מִי צָרַר מַיִם בַּשִּׂמְלָה?** מי מכם הצליח לשים מים בצרור שעשוי מבד, בלי שהם ייזלו החוצה, **מִי הֵקִים כָּל אַפְסֵי אָרֶץ?** - מי מכם הצליח להעמיד את כל קצות הארץ במקומם, **מַה שְּׁמוֹ וּמַה שֶּׁם בְּנוֹ, כִּי תֵדָע?** האם אתם יודעים על מישהו שהצליח לעשות זאת, והוא או צאצאיו עדיין חיים בינינו?

ומי שמגיע למדרגה זו, אוחז בקדושת שבת, כי קדושת שבת זה בחינת תכלית הידיעה, ותכלית הידיעה שלא נדע. ובשביל זה שבת נקרא תכלית שמים וארץ, ותכלית זה בחינת (קהלת ז): **"אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי"**, כי זה עיקר החכמה, שישכיל שרחוק ממנו החכמה.

פניני חסידות ברסלב

פַּעַם כְּשֶׁהָיָה רַבֵּנוּ אֵצֶל בִּתּוֹ שָׂרָה, נִכְנְסָה אֵלָיו בְּהִתְמַרְמְרוּת וּבְלֵב נִשְׁבָּר וְסִפְּרָה לוֹ, שֶׁהִתְוַכְּחָה עִם הַמְּשָׁרֶתֶת שֶׁלָּהּ עַד שֶׁנַּעֲשָׂה קְטָטָה בֵּינֵיהֶם, נַעֲנָה לָהּ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וְאָמַר לָהּ וְכִּ מַדּוּעַ לֹא הִתְפַּלַּלְתְּ וּבִקַּשְׁתְּ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיוֹם חֻפָּתֵךְ שֶׁכְּשֶׁהַשֵּׁם יַעַזְרֵךְ וְיִהְיֶה לָךְ מְשָׁרֶתֶת שֶׁלֹּא תִּצְטָרְכִי חָלִילָה לְהִתְקוֹטֵט עִמָּהּ. (שיש"ק ג-צח)

פַּעַם כְּשֶׁנָּסַע רַבִּי יוּדְל לִשְׁהוֹת אֵצֶל רַבֵּנוּ בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, רָצָה לִנְסֹעַ עִמּוֹ גַּם בְּנוֹ הַקָּטָן רַבִּי יְשַׁעְיָה שָׁלוֹם זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה, וּמֵחֲשַׁשׁ טִלְטוּל הַדְּרָכִים עִם יֶלֶד קָטָן כָּזֶה לֹא לְקָחוֹ, כְּשֶׁבָּא וְנִכְנַס אֶל רַבֵּנוּ, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ מֵעַצְמוֹ: "עִנְיָנִי הוּא פֶּלֶא, הָאַבָּא נוֹסֵעַ אֵלַי הֲרֵי שֶׁמַּאֲמִין בִּי, אַף-עַל-פִּי-כֵן, בְּנוֹ שֶׁרוֹצֶה לִנְסֹעַ אֵלַי, אֵין חָפֵץ הָאָב לְקַחְתּוֹ". (שם ג-קו)

א ב של החיים

- הָאֱמוּנָה מַחְכִּימָה אֶת הָאָדָם.
- עִקַּר הַחָכְמָה הִיא לִבְלִי לִהְיוֹת חָכָם כְּלָל, אֶלָּא לְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה בִּתְמִימוּת.
- חַכְמֵי הָעֵדָה נִקְרָאִים 'עֵינֵי הָעֵדָה' (במדבר טו) כִּי הֵם לָנוּ כְּעֵינַיִם.
- כְּמוֹ שֶׁנִּסְיוֹן הֶעָשִׁיר גָּדוֹל מִנִּסְיוֹן הֶעָנִי, כָּךְ נִסְיוֹן הֶחָכָם גָּדוֹל מִנִּסְיוֹן הַטִּפֵּשׁ. וְהַנִּסָּיוֹן הוּא שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס בּוֹ גַּאֲוָה.

שו"ת של חסד

ליקוטי שאלות

שנשאלו בבית ההוראה. נערך ע"י האברך נ. ארוש

שאלה: ראיתי אנשים המקפידים לא לשתות מכוס ששתה ממנו אדם אחר (ועיין בשו"ע או"ח סימן קע סט"ז), עקב כך כשהם מקדשים הם מברכים על כוס והמקדש אינו טועם מהכוס שקידש עליו, אלא בסיום הקידוש שופך ממנו לכוס אחר, האם דבר זה מותר לכתחילה?

תשובה: כתב מרן השו"ע (או"ח סימן רעא יא) אדם שיש לו רק כוס אחד של יין, ואין לו די הצורך גם להשאיר לשבת בבוקר, מקדש בו בלילה ואינו טועם ממנו שלא יפגימנו אלא שופך ממנו לכוס אחר וטועם יין של קידוש מהכוס השני. וכ"כ הבן איש חי (ש"ב פ' בראשית אות כב)

ובמשנ"ב (סקנ"א) הביא בשם המגן אברהם שנכון יותר לטעום מכוס שיש בו רביעית. וגם כף חיים (באות סט) כתב כדברי המג"א מטעם שהוא ע"פ הסוד.

לסיכום: מעיקר הדין לדעת מרן יכול המקדש לפני הטעימה להעביר מהכוס שלו ולשתות מכוס אחר, וטוב ונכון שיעביר לכוס השני שיעור רביעית בדווקא ואז ישתה מהכוס השני, ומהכוס הראשון יעביר לכל אחד מעט לכוסם.

אמנם מכיוון שמשמע מכמה פוסקים (עיין בשו"ת משנה הלכות חלק יא סימן קנז) שעדיף לטעום מהכוס שקידש עליו, לכן טוב יותר שקודם הקידוש יתן המקדש מעט יין בכוס לכל אחד, ובגמר הקידוש יטעמו ממנו (כי אין חובת טעימה אלא לחיבוב מצוה). ואם רוצים לשתות מכוס הברכה דוקא, יתנו מעט ממנו לכוסם וישתו.

שאלה: בדרך לימודי בגמ' ובזוהר וספרי מוסר אני מגיע למקום בו מצוטטים פסוקים שבהם מוזכר שם ה' אדנות, או א-להים, ומכיוון שאין שם פסוק שלם אני מזכיר רק השם, או 'א-לקים', או 'א-לקנו', וחבר אמר שאפשר לקרוא את השם בשם אדנות כרגיל, וכן לומר 'א-להים', רציתי לדעת מהי הדרך הנכונה?

תשובה: הדרך הנכונה היא דווקא להזכיר שם ה', ואפילו אם לא מזכיר את כל הספסוק, ואין צריך להחמיר לומר אדושם, המוני או א-לקנו והמחמיר יוצא שכרו בהפסדו, וכתב בספר יוסף אומץ, שמצוה להזכיר השמות הנזכרים בתלמוד ובמדרשים כקריאתם, כי אין זה דרך כבוד לכנות כלפי מעלה, אדושם או אלוקים.

אולם אם קורא בהלכה או בגמ' ומגיע לנוסח ברכה, בזה אין להזכיר שם ה' אלא יאמר בכינוי, לא יאמר בהם שם ה' כקריאתו, אלא יאמר 'השם', וכן יאמר 'אלוקים' או 'אלוקינו'. [יחוה דעת ג יג, ילקוט יוסף, ח"ג דיני ברהמ"ז וברכות עמוד תקמח].

שאלה: ב"ה אנו זוכים ע"פ הוראתו של מו"ר ראש הישיבה לצאת להפצת תורה וקירוב רחוקים, וחשבתי על ליבי, האם כאשר אנו מלמדים תורה לאנשים רחוקים מתומ"ץ אין צורך קודם לברך איתם ברכות התורה, כי אסור ללמוד ולהזכיר דברי תורה לפני ברכות התורה?

תשובה: ראשית כאשר מלמדים אותו תורה והוא מקשיב ואינו קורא בעצמו את דברי התורה נכנסים לגדר של לימוד תורה בהרהור, שמותר להרהר בדברי תורה קודם ברכות התורה (שו"ע או"ח מז ד), וגם אם הוא עצמו קורא בספר א"צ להחמיר ולומר לו קודם כל "תברך ברכות התורה" וכמו שהתיר הגר"מ פיינשטיין (אג"מ או"ח ח"ה סי' י"ג סק"ט) שהתיר לתת דברי מאכל כשהוא לצורך קירוב, וה"ה כאן שזה לצורך קירוב רחוקים הגדול בוודאי שהדבר מותר וא"צ להחמיר.

שאלה: ידוע העניין שהביא הרמ"א (או"ח צח, א) שאין לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת. ויש לברר (א) האם זה נאמר רק כשמתפלל בבית הכנסת, או גם כשמתפלל בבית ביחידות. (ב) האם איסור זה חל רק על גברים או גם על נשים. – (ג) והאם רק לנשק את בניו או אפילו חיבוק הילד הוא גם בכלל איסור זה? (ד) ומה הדין כאשר הילד בוכה וזה העצה היחידה להרגיעו?

תשובה: טעם איסור נישוק בניו בבית הכנסת הוא כמו שכתב הרמ"א: "כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום ב"ה", וגדולה מזה כתב הכף החיים (צח, יג) בשם ראשית חכמה: "ולכן ראוי לאדם שכאשר ירצה להתפלל שלא יסתכל בפני שום אדם ואפילו תינוק, כדי שלא יבא לחשוב בעניני אותו האדם, אלא בשעה שהוא מתפלל יתקדש ויחשב שאין לו ייחס וקורבה עם שום אדם אלא עם הבורא נשמתו לבדו, וזה יהיה סיוע גדול לכוונה, ע"כ. ומשמע מזה דהענין הוא לאו דוקא בביהכ"נ, אלא דין הוא על האדם המתפלל לפני הקב"ה שיוכל להתפלל בכונת הלב.

ולפי זה נראה דעניין זה לא קשור לבית הכנסת, אלא כדי שלא יטריד את ליבו בשאר דברים כאשר עומד בתפילה, ולכן נראה שאין הבדל אם הוא מתפלל בבית הכנסת או ביחידות, וכמו כן אין הבדל בין גברים לנשים, אלא כל אדם שמתפלל צריך שלא יהיה לו שום דבר הטורד אותו בזמן התפילה, ובביאור הגר"א ציין לזוהר הק' (חלק א דף קלב/ב) שבשעת התפילה לא ישים שום מורא לנגד עיניו כי אם מורא ה', וא"כ מדוייק מדבריו שכל העניין הוא רק משום שזה מסיר את אהבת ה' וזה קשור בדווקא לתפילה, וכן דייק בפסקי תשובות (סימן (צ"ח הערה 73) שמה שהביא הרמ"א הלכה זו דווקא בהלכות תפילה ולא בהלכות בית הכנסת נראה שזה קשור לעניין התפילה וא"כ לפי הנ"ל מבואר שאין הבדל בין חיבוק לנשיקה, אלא כל דבר הטורד מהתפילה נכלל בכלל איסור זה. אולם ברור שאם התינוק מפריע בזמן התפילה וזו העצה להרגיעו שמותר לחבקו או לנשקו. אמנם מהבן איש חי (ש"א - פרשת ויקרא אות יא) משמע שעניין זה קשור בדווקא לבית הכנסת (עיין שם בפנים ודו"ק) וכן משמע מחיי אדם חלק ראשון – (כלל יז טו).

שאלה: ראיתי שמפרסמים בכל מיני ארגונים בקשה לתרומה עבור קמחא דפסחא, רציתי לדעת האם זה חובה על כולם, ומה השיעור לנתינה, ומה הדין למי שקשה לו לתת?

תשובה: כתב הרמ"א בהגהה על השו"ע (סימן תכט) ומנהג לקנות חיטים לחלקם לעניים לצורך הפסח, וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה, וכן הביא בילקו"י (או"ח סי' תכט), וכתב הרמב"ם (הלכות שביתת יום טוב פרק ו) וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו ועל אלו נאמר (הושע ט') זבחיהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר (מלאכי ב') וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם.

והיוצא מדברי הרמב"ם האלו שעל כולם לתת ולשמח את העניים, וכמובן מי שקשה לו שיתן כפי יכולתו וכפי היד הטובה שהשם נתן לו.

לשאלות ולתגובות למדור יש להפנות לאימייל:
Nhman148@gmail.com
לדיונים בבית הדין "משפט וחסד"
054-8491070

המשך סיפור הצדיקות לילדים!

מאת: מיכל נעים

בין בתיה של העידה ליז'ענסק ניצב ביתו הקט והצנוע של הצדיק ר' אלימלך מליז'ענסק זיע"א, על דלתו התדפקו יהודים רבים מגווני העם השונים, היו שבאו ללמוד תורה ומוסר, היו שבאו לקבל ברכה לישועה והיו שבאו גם ללמוד וגם להתברך. הצדיק שמטרתו היא אחת, לקרב את כולם לאבינו שבשמים גם בלימוד התורה וגם בברכת הישועה קיבל את כולם בסבר פנים יפות.

בין הבאים לקבל ברכת ישועה היתה אימו של הצדיק ר' שמחה מבוברקא זצ"ל, שבאותם ימים לא נמנה על קהל החסידים אלא היה מהמתנגדים. ומדוע בכל אופן הגיע אמו לביתו של הצדיק? ובכן, צרה צרורה נחתה על בנה יקירה, הוא נפל למשכב וחלה במחלה קשה אשר רופאי העיר לא הצליחו למצוא רפואה למחלתו, וזו האם הדואגת וטורחת בתפילה ובהשתדלות למען רפואת בנה השווה כל מחיר, הגיע כעת לביתו של הצדיק ר' אלימלך מבלי ידיעת בנה עמ"נ לקבל ברכה ועצה לרפואה שלמה.

כשהיא ממתינה בחוץ לתורה, כתבה האם את שם בנה על פתקה והעבירה לצדיק. ר' אלימלך השיב לאם הדואגת בתשובה:"דעי, כי כאשר תגיעי לביתך תמצאי את בנך במצב קשה יותר, אך אל תדאגי כלל וכלל כי זה רק זמני. בימים הבאים יעשה אדון העיר משתה גדול אשר בו ישתתפו שלשה רופאים גדולים מהעיר לבוב. קראי אותם לביתך עמ"נ לרפואת את בנך, אך גם זה לא יועיל, הרופאים לא יועילו, ולא ימצאו תרופה למחלה ובנך יישאר במצבו, אך עדין אל תתייאשי. כי בדרך שיצאו מביתך ייפול אחד הרופאים ארצה ושני חבריו יטפלו בו ותוך כדי כך אחד מהם ייזכר ברפואה המתאימה לבנך, הוא ישוב לתת לך "רצפט" לתרופה מתאימה. בעזרת השם התרופה תועיל לבנך והוא יתרפא מחוליו. אך מזהירני אתכם כי כאשר יתרפא יגיע מיד לאחי ר' זושא בעיר אניפולי." סיים הצדיק את חזיונו וברכתו, וזו האם חזרה לביתה לשלום לראות ולהתווכח כצד יפול דבר.

✧✧✧

חזרה האם אל ביתה ואת פניה קידמה הבשורה כי מצבו של בנה החמיר יותר. אך דברי הצדיק היו נחמתה, וכמו שציוה הצדיק היא התחזקה ולא התייאשה.

בימים הקרובים הגיעו שלושה מרופאי לבוב למשתה האדון, אימו של ר' שמחה החול, כששמעה זו מיהרה לקרוא להם למיטת בנה החולה. הרופאים נענו לבקשתה והגיעו לבודקו, אך עד מהרה התייאשו ממצבו ולא מצאו מזור ומרפא לצרתו.

יצאו השלשה את הבית חזרה לבית האדון. ובדרך, הפלא ופלא, כדברי ר' אלימלך כך הווה. נפל אחד הרופאים ארצה, שני רעיו נחלצו לעזרתו וסייעו בידו להתאושש מנפילתו תוך כדי טיפול בו נזכר אחד הרופאים בתרופה המתאימה לחולה אשר נתנו לאם את ה"רצפט" לתרופה, וזו מיהרה לקנותו ולהשקות את בנה כשהיא מלווה את בנה בתפילה לרפואה והחלמה מהירה. בחסדי ה' כשם שזכתה האם לראות את תחילתם של דברי הצדיק מתקיימים, זכתה וראתה את סיומם מתגשמים. בסייעתא דשמיא החל מצבו של בנה משתפר מיום ליום עד אשר הבריא לגמרי וקם ממיטת חוליו.

כשקם בנה מחוליו ספרה לו אימו את כל נס הצלת רפואתו בהתרגשות רבה ובשמחה. החל מברכתו וחזיונו של הצדיק ועד סיומם כיצד קמו והתקיימו דברי הצדיק אחד על אחד ובמלואם. בסיום דבריה הורתה לבנה את בקשת הצדיק להגיע אל אחיו ר' זושא. שמע זאת ר' שמחה התפעל מאוד למשמע אזניו. כל הלך חשיבתו על החסידים השתנה מקצה לקצה. בעיני רוחו ראה את עצמו יעושב במחיצתם ומדבק בעפר רגליהם.

האם ובנה המאושרים לא התמהמהו כלל, מיד ארזו את חפציהם האישיים ויצאו לדרך. ראשית נסעו אל ר' אלימלך מליזענסק להודות לו על נס ההצלה. משהגיעו אליו קיבלם בברכה ושאלם:"האם כבר הייתם אצל ר' זושא?". "עדין לא" השיבו. אם כן סעו אליו.

נסעו האם ובנה לעיר אניפולי לר' זושא, את פניהם קיבל בית פשוט שולחן רעוע ורבי זושא היושב ורוכן על לימוד התורה הקדושה , סביב ניבט עוני משווע, אך עינו שדרו אושר ושמחה אמיתיים. ר' שמחה נדהם לראות סביב עיניו את הפשטות והצניעות ואת המסירות ואהבה לתורה. "אם זהו חסיד" הרהר לעצמו, "רוצה אני להיות כמוהו". מאותו יום ואילך הפך רבי שמחה להיות חסיד מובהק ואף המשיך את דרך החסידות הלאה.

בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם נָכָר, אִם תַּפּוּ זְכוּת אֲבוֹתָיו
אוֹ אִם חָלָה זְכוּת אֲבוֹתָיו.[בית ב ג']

בקרו קודם לכן.

מיד חזר הרופא לביתו של ר' שמחה,

בס"ד
יהודי,
היה שותף איתנו
לאמץ עוד משפחה בחג
ותזכה בברכה מהרב שלום ארוש שליט"א
ובהגדה מהודרת המתובלת בפירושים
מאת הרב שלום ארוש שליט"א
קמחא דפסחא ע"י מוסדות "חוט של חסד": 02-5812210

המשך דבר ראש הישיבה

וברוחניות, יש בחינה של 'זכה ולא זכה', כפי שכבר כתבתי והארכתי במקומות אחרים. אבל לאור המָּסֹר שכתוב פה, רואים שגם במצוות התשובה יש בחינה של 'זכה ולא זכה', וכן למדנו איך מתבטאות הבחינות של ה'זכה ולא זכה' במצוות התשובה.

מתוך הרצון שלו 'לחזור בתשובה' כביכול – אדם יכול לאבד את כל עולמו הרוחני, על ידי שֶׁכָּל פגם וכל דבר שלא הולך לו כרצונו, לוקח לו ומאבד ממנו את כל שמחת החיים ואת כל ההערכה העצמית שלו ואת כל ההערכה שלו לחסדי ה' השופעים עליו. ולעומת זאת אם הוא זוכה לעשות תשובה מתוך אמונה והודיה לה' – כל כישלון שלו מעמיד אותו ומחזק אותו, כמו שאומרים חז"ל ש'אין אדם עומד על דבר תורה אלא אם כן נכשל בו', שעל ידי הכישלון הוא מתעורר להבין עִקָּרים חדשים ונקודות חדשות, הוא מתעורר לחפש את ה' בכוחות מחודשים, והוא יכול להגיד בפה מלא: "הכישלון הזה שווה ליז" כי הוא לומד להתקרב לה' מכל כישלון, ועל ידי הגישה הזאת קל מאוד לעשות תשובה על כל כישלון בקלות ומתוך שמחה.

החוק של החיים

והיסוד הזה שבכל דבר בחיים יש בחינה של 'זכה ולא זכה', הוא היסוד של הפרה האדומה, שיש בה שני כוחות – בכוחה לטהר טמאים ולטמא טהורים, ועל כן פותחת הפרשייה של הפרה האדומה במילים "זאת חוקת התורה", כי החוק הזה של הפרה האדומה הוא נמצא ומתקיים בכל התורה כולה ובכל תחום ותחום בחיים.

ההוראה המעשית הגדולה מהעיקרון הזה היא שבכל דבר שעושים צריכים לדעת שיש בו שתי דרכים, יש בו גם סכנה, וצריכים להתפלל לה' לזכות לקיים ולעשות את הדבר בדרך הנכונה, בדרך של ה'זכה', ולחפש את הדרך הנכונה בכל דבר ולהתעורר להיזהר מהסכנה שבכל תחום. ועל ידי שאדם משקיע דקה או שתיים של תפילה לפני כל דבר שהוא עושה, ה' יעזור לו להינצל מהסכנה ומה'לא זכה' שבכל דבר, וְשֶׁכָּל מה שיעשה, הן בעבודת ה' והן במילי דעלמא, יִזָּכֶה אותו להתקרב לה' ולהכיר את ה' ולדעת אותו יתברך, בבחינת 'בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך', אמן כן יהי רצון.

שמח שלום ומברוך
לכל בית ישראל.
שלמה זרחי

נא להתפלל לרפואת
עט"ר הרב שלום בן ימנה,
משה בן אידה
להבדיל לע"נ שמרית תמר בת
מרים, ארז רפאל בן כוכבה ז"ל

חינוך באהבה

לימודי הצלחה פרק ט'

מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

משפט חכם אומר: "איננו יכולים לקבוע את כיוון הרוח, אך אנו יכולים להתאים את המפרשים".

מנת משכל וכישרון הם רק "כלי-יכולת" בכדי שהתלמיד יוכל ללמוד-כמובן אם רק ירצה, אך כדי "להצליח בלימודים" צריך התלמיד לרכוש ולפתח מספר מיומנויות בסיסיות שיעזרו לו ללמוד, אפילו אם הוא אינו התלמיד הכישרוני.

מיומנויות אלו הם "המפרשים" שבעזרתם הוא יוכל בע"ה לשוט ביתר קלות לכוון ההצלחה בלימודים.

רוב המחקרים שעוסקים ב"מיומנויות למידה" מציינים את חמש המיומנויות הבאות כחשובות ביותר לתהליך הלמידה: סדר וארגון, ניהול זמן, התמקדות, ריכוז ומוטיבציה.

במיומנויות חשובות אלו, נעסוק בע"ה במאמרים הבאים.

עובד בלי אחריות

אך לפני שנתחיל בעבודה על חמשת מיומנויות אלו, עלינו לבדוק מהי רמת "האחריות" של הילד להצליח ללמוד.

ראיינתי פעם עובד שאמר לי: "אני עובד טוב, אבל בלי אחריות" מה דעתכם, הייתם מעסיקים עובד ללא אחריות?! הרי בוודאי שלא.

כדי שהילד יוכל להגיע להישגים בכל תחום ובפרט בתחום הלימודי, עליו להתאמץ ולהשקיע.

בכדי שתהיה לילד מוטיבציה ראשונית להתאמץ ולהשקיע, עלינו ליצור לו מערכת של "מחויבות".

או במילים אחרות: לא מספיק שהילד יספר שהוא רוצה להצליח, הוא גם צריך להרגיש שהוא חייב להצליח, ומי שמרגיש מחויב לעשות איזושהי פעולה- יש לו "אחריות" לעשותה.

אי אפשר להצליח ללא אחריות, רק השאלה היא: על מי מוטלת האחריות?!

וכאן בדיוק נמצאת חלק מהבעיה "מדוע הילד אינו מצליח"; כי חסרה לו האחריות האישית.

פעמים רבות, אנו שוגים ובמקום לבנות לילד את האחריות האישית ולהניע אותו להצלחה, אנו- ההורים לוקחים את האחריות שאמורה להיות לילד-על עצמינו.

כן בדיוק כך, פעמים והמורה מקבל את שעורי הבית של התלמיד- בכתב יד ההורים, מה דעתכם?!

פעמים ויש ילד שמאחר בבוקר לכיתה בקביעות, וברור לנו שהבעיה יכולה להיפתר ע"י הילד- כי הוא אינו מתאמץ לקום ולהתארגן בזמן- ובמקום לעזור לילד להיות אחראי, הוריו כותבים לו בפתק "בננו מאחר באחריותנו".

אחריות לעבודה

תופעות אלו קורות: כי האמא בטוחה שעליה מוטלת האחריות להכין את שעורי הבית של הילד וכאשר בנה אינו מספיק להכין או מתרשל בהכנתם- היא מכינה אותם בעבורו.

אותו הדבר באחריות הילד לזמני השינה וזמני הקימה, מקלחת, צחצוח שיניים, הכנת הכריך, התלבשות, חזרה מהפעילות בזמן שנקבע, לימוד וחזרה למבחנים וכו' וכו'

כמובן חלק מהאחריות היא של ההורים ובפרט בגיל הרך, אך "מלא האחריות" להיות ילד או תלמיד, צריכה להיות של הילד בעצמו.

"אבל אם אני לא אלחץ עליו להכנס להתקלח הוא פשוט לא יתקלח...הוא גם לא יצחצח שיניים ולא ילמד למבחנים..."

נכון, אתה צודק, וזה בדיוק מבהיר לנו שיש לילד בעיה רצינית עם "אחריות".

מה עושים? נפגשים עם איש מקצוע בצורה מסודרת, מאבחנים תחומים נוספים ועובדים עם ההורים והילד עד להצלחה.

כי כדי לגרום לילד לבצע פעולה, צריך לבדוק את רמת המחויבות והאחריות שיש לו בחיים בכלל, ובפרט בנושא הרלוונטי. צריך לאבחן ולנטרל בעיות נלוות, לעבוד על מוטיבציה כללית, להציב קביים מקצועיות זמניות ולהתאמן ביחד לקראת ביצוע עצמאי. וכל זה תלוי גם בקביעות המפגשים ובמשך זמן האימון.

כאשר הילד יפנים את העובדה כי: האחריות ללמוד ולהצלחתו בלימודים מוטלת עליו ולא על אף אחד אחר, הוא אכן "יניע" את עצמו "בסיוע" ההורים והמורים להצלחה.

שיטת העבודה על חמשת המיומנויות

חשיבות וחינוך לאחריות, הוא נושא חשוב בפני עצמו ונרחיב עליו בע"ה ובל"נ בהזדמנות אחרת, השבוע נתמקד במיומנות הראשונה מתוך חמשת המיומנויות והיא- הסדר והארגון.

עלינו לזכור שבכדי להוביל את הילד להצלחה בלימודים, עלינו להקנות לו מיומנויות בסיס, שיהוו לו "כלים" לצמיחה לימודית, כי על מנת שהילד יוכל להתפתח ולצמוח מבחינה לימודית, נדרש מאיתנו- ההורים ליצור לו את התנאים המיטביים להצלחתו כפי שהבאנו בפרקים הקודמים.

1. סדר וארגון:

כאשר אנו מדברים על סדר וארגון, אין הכוונה לסידור החדר, הילקוט או הקלמר, אלא ליכולת הרבה יותר בסיסית ומהותית שמתבטאת ב"יכולת לארגן דברים בסדר נכון מתוך הבנה ומודעות", וזה לא רק פעולה פיזית או תכונה מנטאלית עמומה, אלא הכוונה על סדר וארגון פנימי, עמוק ותודעתי יותר- שכמובן ישפיע בסופו של דבר על התנהלות המחשבה ועל מכלול הפעולות הלימודיות וההתנהגותיות.

קראו וחשבו, מה דעתכם על דני?!

דני, הוא תלמיד בינוני הלומד בכיתה ד'. דני אינו מקשיב ומשתתף בשיעורים- כי החומר לא תמיד מעניין אותו. ממוצע המבחנים שלו מגרד את ה-70% כי הוא אינו מתכונן למבחנים ברצינות. דני שוכח לפעמים מחברות וספרים כי הוא שוכח להכין מערכת. דני מאחר להיכנס לכיתה מההפסקה- כי רק בסיום הצלצול הוא נזכר שעדיין לא הספיק לשתות, הוא צריך גם לשירותים או ששכח את הכדורגל במגרש.

אם נשאל את דני מה מידת הצלחתו בלימודים, סביר להניח שהוא יטען שהוא מאוד רוצה להצליח והוא אפילו קצת מצליח, אך האמת היא שדני כלל אינו מתקרב להצלחה, אינו מתאמץ ללמוד וכאילו הוא מגיע בכל בוקר ל"קייטנה".

דני לא לוקח את הלימודים ברצינות ולא בגלל שהוא אינו רוצה, אלא בגלל שהתפיסה שלו "מה תפקידו בבית הספר" מעט מעוות, לדני יש חוסר סדר וארגון בתפיסה שלו את החיים שמחלחל למציאות שהוא רואה ויוצר ולפעולותיו בשטח.

בעיה זו וחוסר מיומנותו להתארגן ללמידה בצורה תקינה מעיבים מאוד על הצלחתו.

אילו דני היה ילד מאורגן, הוא היה מכין את עצמו לפני שמגיע לכיתה, הוא היה יודע "לאן הוא הולך, מה מטרת הליכתו ומה תפקידו" דני היה מגיע עם כל ספריו ומחברותיו לכיתה, היה נכנס לכיתה בזמן, מארגן את חפצי הלמידה בצורה מסודרת, מבין שיש לו מטרה בזמן הלמידה... ואז בשיטות הנעה (מוטיבציה) שונות נוכל להובילו ללמידה מאתגרת וחווייתית ומכאן הדרך בטוחה להצלחה לימודית.

גם תכונות נרכשות

סדר וארגון, אינן רק תכונות גנטיות אלא הן בעיקר תכונות המושפעות מהחינוך בבית ומסביבת הגדילה של הילד.

כשהחוקרים מדברים על תכונות הסדר והארגון, הם משתמשים במונח "ויסות".

כבר בגיל קטן ניתן להבחין בתינוקות ש"מנגנון הוויסות" שלהם מסודר, תינוקות אלו ערים וישנים בשעות קבועות, אוכלים באותן שעות פחות או יותר ובהחלט ניתן לצפות מראש כיצד יתנהגו במצבים מסוימים.

לעומתם, לתינוקות ש"מנגנון הוויסות" שלהם אינו מסודר: ערים וישנים בשעת שונות ולא סדירות, אוכלים בשעות שונות, אינם בעלי סדר יום קבוע ולהורים קשה להכניס אותם למשטר מסודר.

אך מאחר ותכונות אלו אינן רק תכונות "מולדות", אלא גם תכונות "נרכשות", אזי ע"י אימון עקבי ושיטות עבודה שונות שנלמד עליהם, נוכל בע"ה לשפרן ולהפוך את הילדים למסודרים ומאורגנים יותר.

עד כמה זה משמעותי בחיים, נבין מהדוגמא האישית שלנו בחיי היום-יום:

כאשר אצלנו המבוגרים, יש סדר בבית ובסביבה המחיה שלנו, יש לנו סדר בראש והחיים שלנו הרבה יותר רגועים ונעימים, אנו פנויים נפשית לעשייה נוספת ולהשקעה בדברים אותם אנו עושים.

לעומת זאת, כאשר אנו חיים בצורה בלתי מסודרת ומאורגנת, כאשר יש לנו בלאגן בראש, אנו עסוקים כל הזמן ב"הישרדות" שלנו ולא פנויים אפילו לחיות בצורה תקינה ובוודאי לא להשקיע במה שאנו עושים או להתחיל בפרויקטים חדשים.

לכן, סביבה מסודרת, תשפיע בראש ובראשונה לטובה על השלווה והרוגע של הילד ותקנה לו את היכולת לסדר, לארגן ולמיין בצורה טובה את חייו הרגשיים והסביבתיים ומכאן תשפיע בביצוע משימות שונות בבית ובבית הספר על הצד היותר טוב וכמובן מכאן להצלחה לימודית הדרך פתוחה.

עניין התפתחותי

לימוד "סדר וארגון" צריך להיעשות תוך התחשבות בשלב ההתפתחותי בו נמצא הילד ומתוך עקביות, התמדה ודוגמא אישית של ההורה.

ילד שרוכש סדר וארגון, לומד אגב זה גם אודות משמעות ואחריות אישית ומפתח עצמאות התורמת להעלאת ערכו העצמי בעיני עצמו וסביבתו ובכך מעלה את ביטחונו העצמי ביכולותיו.

ילד זה גם מפתח התחשבות בסביבתו ובזולת- כי הוא חי בצורה מסודרת המאפשרת לו לראות שיש מישהו שחי לצידו וגם הוא בעל צרכים ורצונות משלו. כלים אלו שהוא יקבל הינן נכס ערכי רב וחשוב ביותר להתפתחותו התקינה בגיל בית הספר, ומהווים הכנה חשובה לחיים תקינים כאדם בוגר, שמועיל לעצמו, למשפחתו ולחברה.

כחלק בלתי נפרד מתוכנית העבודה לבניית אישיות מסודרת ומאורגנת, עלינו לבנות לילד "סדר יום קבוע" כאשר ילד חי בתוך סדר יום קבוע פחות או יותר, זה תורם לו בראש ובראשונה לתחושת ביטחון עצמי. ילד שחי בתוך סדר יום מובנה, מרגיש בטוח ונוח כי הוא אינו צריך להשקיע מאמצים וכוחות מה לעשות בכל רגע נתון, כי חייו מאורגנים ומסודרים.

איך משפרים את תכונת הסדר והארגון?

כמו תמיד ע"י דוגמא אישית. הילד רוכש את גיבוש אישיותו מסביבת גידולו, ולכן אנו-ההורים הם הראשונים שמהווים מודל לחיקוי עבור הילד בענייני סדר וארגון.

אין ספק שילדים שחיים בבית מסודר, מאורגן ונקי, לומדים להעריך סביבה מסודרת וישאפו להיות מסודרים בעצמם, סדר חיצוני משפיע על הסדר הפנימי וכך מתגבשת האישיות המסודרת.

ולהיפך- אם הילד מתרגל לחיות בסביבה מבולגנת, הוא יבין שאלו הנורמות המקובלות ויתרגל לחיות בחוסר סדר חיצוני ופנימי.

ולכן במידה ונשפר את רמת הסדר והארגון שלנו בבית ע"י קיום בית מסודר ומאורגן, סדר יום קבוע (מגוון ולא משעמם) של הפעילויות, יצירת רוגע ושקט בחיי הילד בכל התחומים, נוכל בע"ה להשפיע ולעצב את אישיותו מחדש בכדי שייהפך עם הזמן לילד מסודר ומאורגן.

חשוב מאוד שכל הדמויות הקרובות אל הילד, יהיו מעורבות בעבודה על שיפור הסדר והארגון שלו. כאשר כל הדמויות הללו יהוו עבורו דוגמא אישית בעניין זה דהיינו: ההורים, המטפלת/הגננת/המורה וכו' זה יקל על הילד להפנים את הנורמה הרצויה.

בדיחות הדעת

שני סבלים מעלים מקרר לגורד שחקים בניו יורק. אחרי שעלו עשרות קומות, מבקש האחד מהשני לבדוק כמה קומות נשאר להם לטפס. הוא הולך לבדוק וחוזר ואומר: "יש לי שני בשורות טובות בשבילך, האחת טובה והשניה רעה. שאל השני: מה הטובה? עונה הסבל: נשאר לנו עוד שתי קומות. ומה הבשורה הרעה? אנחנו בבנין הלא נכון עונה הסבל...

זמנים ויקהל פקודי פרה

	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
כניסה	17:07	17:23	17:15	17:26
יציאה	18:19	18:21	18:20	18:21
ר"ת	18:59	18:57	18:58	18:59

הפטרת השבת קוראים ז' עולים בפרשת ויקהל פקודי ומפטירין פרשת חזקת פרה וקוראים ההפטרה יחזקאל טז - ויהי דבר ה'

אִישׁ לְרֵעֵהוּ

לקט אמרות חז"ל רעיונות, עובדות והנהגות מגדולי ישראל, על מדות טובות שמביאות לאהבת חזולת הנלמדות מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02–5671812 **פקס:** 077–7671812 **דוא"ל:** paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: **יצחק בן אהרן**

כל הזכויות שמורות **למכון אהבת אמת**

אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כב אדר תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 5:07 תל-אביב: 5:22 חיפה 5:13 **מוצאי שבת:** ירושלים: 6:20 תל-אביב: 6:22 חיפה: 6:21 **ר"ת: 7:00**

פרשת ויקהל – פקודי

זריזות

לבצע בזריזות כל פעולה טובה שמזדמנת לו לעשות לזולתו !

נלמד מהפסוק: "והנשאם הביאו את אבני השהם" (פרק לה–כז)

וכתב רש"י: אמר רבי נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה? אלא כך אמרו נשיאים: "יתנדבו ציבור מה שמתנדבין, ומה שמחסירין אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו ציבור את הכל שנאמר "והמלאכה היתה דים" (פרק לו–ז) אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השהם וכו'. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם "והנשאם" כתיב. עכ"ל.

נשאלת השאלה: אם כוונת הנשיאים היתה לטובה במה שלא התנדבו תחילה, ונהגו כך כדי להשלים את מה שיחסירו הציבור, כפי שכתב רש"י מדברי חז"ל, מדוע נחשב להם הדבר לפגם ומה שייך זה לעצלות?!

ופירש רבינו בחיי שאף שהיתה כוונתם לטובה נחשב להם לחטא ולחסרון, משום שהיו צריכים להעלות בדעתם שישראל יביאו וישלימו הכל. וממילא לא תתקיים כוונתם להשלים את החסר ולא יהיה להם חלק במשכן.

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל היה אומר שהדחיה שאדם דוחה מעשיו הטובים מהיום ל"מחר", ה"מחר" זוהי מדה "עמלקית"! ודורש זאת בפסוק: "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה" (שמות יז-ט) וחז"ל אומרים בגמרא (יומא כב:) שזה אחד המקראות שאין להם הכרע. כי אין הכרע בפסוק אם מילה "מחר" שייכת לתיבות שלפניה או לאלו שאחריה.

ולכאורה תמוה: מה משנה לעצם המלחמה בעמלק אם זה היום או מחר? ומה היה חסר להבנת הענין בלי המלה "מחר"?!

וביאר הרב זוננפלד שכאן מרומזת עוד מדה עמלקית שיש לעוקרה ולמחותה כליל עד שלא ישאר זכר ממנה, והיא ה"מחר"! כי ה"מחר" הוא אחד מתחבולותיו של היצר הרע להסיט את האדם מדרכי ה' ולהכניס רפיון וקרירות בקיום המצוות. עכ"ד.

בדרך זו נוכל להוסיף ולרמוז כן גם בפסוק (שמות ח-יט): "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך-למחר"... כלומר: הדבר שמבדיל בין עמי-עם ישראל, ו"בין עמך", יהיה ה"למחר" כי ה"מחר" היא מדה עמלקית ולא ישראלית כאמור. ובזה מובדלים ישראל מהגויים. וכן כששאל משה רבינו את פרעה "למתי אעתיר לך".. השיבו פרעה "למחר" כי זו מדתם, כאמור.

בדרך זו ניתן לבאר גם את הפסוק במגילת אסתר: כשאסתר ביקשה מהמלך: "יבוא המלך והמן אל המשתה... ומחר אעשה כדבר המלך". מיד נאמר: "ויצא המן ביום ההא שמח וטוב לב" ותמוה: מה הביא את המן לכזו שמחה וטוב לבב? מדוע לא העלה כלל חשש בדעתו שמא פח היא טומנת לו שהרי ידע על קשריה עם מרדכי?!

אלא התשובה היא: כאשר שמע שדוחה את בקשת המלך ל"מחר". הסיק מכך שיש בה מדה עמלקית של "מחר" וממילא היא "משלנו" ואין לחשוש ממנה.

זריזין מקדימין...

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, לקה בדלקת ריאות בימי נעוריו. באותם ימים היתה מחלה זו סכנת מות, ורבים מאלו שלקו בה לא קמו ממיטת חוליים רח"ל. מפאת הסכנה שנשקפה לחייו, התייעצו בני המשפחה עם רבו הגאון **רבי יהושע ליב דיסקין** זצ"ל, והוא הורה להוסיף לו את השם "יוסף" לאמר: יוסיף לו בורא עולם חיים. ואכן השי"ת הוסיף לו חיים. הוא הבריא מהמחלה, ומאז שמו בישראל "רבי יוסף חיים".

לאחר זמן, הגיע חג הפורים. והנה בבוקרו של יום, בעוד הגרי"ל דיסקין עומד ומתפלל את תפלת השחר, רואה הוא את תלמידו יוסף חיים מופיע בביתו ובידו משלוח מנות שהביא לרבו. תמה הגרי"ל לפשר הזריזות היתירה שגילה תלמידו, והביע בקול את תמיהתו.

השיב "רבי יוסף חיים: השיב: מה הפלא?! הלא מורי הוסיף לי את השם "יוסף" ו"יוסף חיים" בגימטריה "זריז"...

האיש על החומה

להניח ל"מחר" זו עצת בלעם

פעם נכנסו עסקנים לביתו של **החזון איש** כדי להתייעץ עמו על ענין שעמד אז על הפרק. כשנתקבלו ההחלטות הבין החזו"א שאין בדעת העסקנים למהר במיוחד כדי לבצע את ההחלטות שנתקבלו ונוטים הם לדחותם למחר.

אמר להם החזו"א בלשון מליצית: "לינו פה הלילה" - זו היתה עצת בלעם הרשע. החלטות שנתקבלו צריך לבצע מיד ולא להניחם למחר!

זכור לדור

מעלה לאדם אשר נשאו לבו אותו להטיב עם הזולת מעל ומעבר למה שנתחייב ?

נלמד מהפסוק: "ויבואו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אותו" (פרק לה–כא)

וכתב האור החיים הק': "דע כי יש שתי דרגות במתנדבים, האחד הוא המתנדב ברצון נפשו כפי יכולתו וערך ממונו, ולכזה יקרא "נדבה רוחו". והשני הוא המתנדב יותר מיכולתו מגודל טבעיות לבו, ולזה יקרא "נשאו לבו". פירוש: שהלב מנשאהו ומעריכו בערך עשיר יותר ממה שהוא... ופתח במעולה שבשניהם ואמר כל איש אשר נשאו לבו. ודקדק לומר תיבת איש, לשון חשיבות, וכנגד השני אמר וכל אשר נדבה רוחו ולא אמר איש כי אינו חשוב בערך הראשון. עכ"ד.

בדומה לזה כבר כתב **הרמב"ן** על מעלת נשיאות הלב כי הטעם שהוצרכו לנשיאת הלב לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שיאמן בהם ידיו כלל. אבל מצא בטבעו לעשות כן ויגבה לבו בדרכי ה' לבוא לפני משה לאמור לו, אני אעשה כל אשר אדוני דובר.

נמצאנו למדים מדברי הרמב"ן על יכולתו המופלאה של האדם שנכלל בה ב' מעלות מיוחדות: **א)** מתגלה בו בעת הצורך כח וכשרון שהיו חבויים בתוכו. **ב)** כשרוצה מאוד, יש לו סייעתא דשמיא מעל דרך הטבע. ומכאן מסיק הגה"צ **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל, עפ"י דרכו, כי אף שחסר לו לאדם נסיון או כישורים לתפקיד רוחני כל שהוא, אם רק מקננת בו ההשתוקקות העזה לקרבה אל המלאכה ההיא, יזכה לסייעתא דשמיא כאילו הוא זקן ורגיל במלאכה זו.

וזה מלמד אותנו להכיר בעוצמתו של האדם לכל דבר וענין. שכן הקב"ה חנן את האדם בכמה סוגי כוחות ובמגוון רחב של כשרונות שבאמצעותם יוכל למלא בשלימות את תפקידו ויעודו בעולם. אך במציאות רואים שאף שגנוזים באדם כוחות גדולים ועצומים, כמו גם כשרונות רבים, הרי שלא רק שאינו משתמש בהם אלא באחוז קטן, אלא גם אינו מודע כלל על קיומם אצלו. הוי אומר: למרות כל העוצמה הזו שבה חנן הבורא את האדם ואשר יכול לפעול עם זה גדולות ונצורות, עדיין יתכן מצב 'אבסורדי' שיעביר אדם את חייו בעולם במינימום של עשיה, אם לא למטה מזה.

הסיבה לכך ידועה ופשוטה: קיים עוד כח יסודי שאמור להניע ולהפעיל את כל המערכת העוצמתית הזו, וכשזה חסר הרי שכל המערכת 'תקועה' ועומדת בקיפאונה. כח זה נקרא כח הרצון. כאשר יש לאדם רצון עז ותשוקה חזקה להשיג דבר כלשהו יכול להשיגו בקלות אף שלכאורה נראה שאינו בר-השגה. לעומת זאת, כשחסר לו הרצון אזי לא ישיג מאומה.

הכח המופלא הזה שמפעיל את כל המערכת, מפורש בפסוק בתהלים: "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון" כשהקב"ה רוצה להחיות את האדם ולהשביעו ביד רחבה, די בכך כשמשביעו בכח הרצון... כי כשיש רצון ישנה עשיה, וכחוזק הרצון כן מיצוי הכוחות לריבוי העשיה ולברכה שבה. כמש"כ "וברכתיך בכל אשר תעשה". הנה כי כן, למדנו מכאן עד כמה חיוני והכרחי הוא הרצון לחיי האדם.

וכל השאלה שנותרה היא: לאיזו עשיה צריך האדם לעורר ולנתב את רצונו? בדיוק לשם כך כתב **הרמח"ל** ז"ל (בפתיחת ספרו **מסילת ישרים**): "יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו"...

מה פשר הלשון "חובתו בעולמו"? אלא ללמדינו שאמנם ליהדות בכללותה ישנה חובה אחידה - שמירת תורה ומצוות! אך ליהודי הפרטי, ישנה חובה פרטית בעולמו העוצמתי הפרטי שלו, והיא השאיפה להתנשא ולרומם עצמו בכוחותיו שלו מעפרוריות המעשים. לייחד לבו ולעורר בקרבו תמיד את הרצון העז והתשוקה החזקה להשיג בתורה יותר מכפי טבעו והרגלו, ולהגביה ככל היותר את מושגיו והשגיו בעבודת ה'. וממילא לנשא ולרומם בכך את כל העולם עמו.

ביסוד בסיסי זה, נעוץ ההבדל התהומי בין האדם הגדול והנעלה לאדם הקטן והפשוט. האדם הגדול מרכז ומיחד את כל עוצמתו לדברים הגדולים הרוחניים שרצון השי"ת שיעשה. להם בלבד ולא לזולתם! ואז הקב"ה מצליח דרכו אף בדרך ניסית. ואילו האדם הקטן והפשוט מבזבז את מעט עוצמתו הפעילה לדברים הגשמיים ולהנאות הקטנות שסביבו, שגם הם לא תמיד עולים בידו.

נראה לנו, כי הכלל בזה מבואר בעומק אמרת התנא (אבות פ"ב-מ"ד): "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו" כלומר: אם תייחד את כל רצונך רק לדברים שהם רצון ה'. היינו ש"יתאחדו" הרצונות באופן שרצון ה' יהיה רצונך המוחלט! אזי יעשה הקב"ה רצונך הזה כרצונו, שזה אומר הצלחת הדבר אף מעל הטבע בדרך ניסית, שהרי זה גם רצון הקב"ה והוא הרי כל יכול לעשות ברצונו...

מעתה, עפ"י כל האמור, יתורצו קושיות רבות, יתבארו ויאירו באור יקרות ענינים קשים וסוגיות עמומות במרחבי התנ"ך והש"ס. אך מחמת קוצר היריעה נביא כאן רק דוגמאות בודדות בתמצית הקיצור כפי המזדמן כעת בזכרון לפנינו:

א) אברהם אבינו משתוקק לאורחים בחוליו ובחום היום, מעל ומעבר לחיובו. זאת מרוב שיעבודו לרצון ה' באהבת חסד. רצון חזק זה מביא לו בדרך נס מלאכים בדמות אנשים. והיינו כשרצון אברהם מוחלט כרצון ה', אזי רצון ה' מיישם את רצון אברהם מעל הטבע, כיסוד האמור.

ב) יעקב אבינו מעביר בקלות את האבן הגדולה מעל פי הבאר, אף שלשם כך דרוש כח משותף של כל הרועים, ומציין רש"י "להודיע שכוחו גדול". והפסוק מדגיש שעשה כן כשראה את רחל בת אחי אמו. והרי בהכרח אין מדובר בכח גופני רגיל, שהרי מבקשים בתפלת הגשם

התמסרות מקסימלית לא שבה ריקם...

בימי מלחמת העולם השניה, כשהנאצים פלשו לליטה, ברחו קבוצת בחורים ובראשם חיים שטיין (לימים הגאון **רבי חיים שטיין** זצ"ל ראש ישיבת טעלז בארה"ב) לעבר רוסיה. במהלך בריחתו עלו על רכבת החוצה את כל סיביר.

כחודש לפני חנוכה החלו להטרד הכיצד ידליקו נרות חנוכה ברכבת, הרי אין להם שמן ונרות ובמה יקיימו מצוה חביבה זו.

אחד הבחורים העלה רעיון: הרי גלגלי הרכבת משוחים בגריז, ניקח קצת שמן גריז, נוריד כפתור מהמעיל, שם נשמור את הגריז, וכשיגיע חנוכה, נדליק את הגריז עם פתילות שנכין מהחוט שחיבר את הכפתור לבגד, מצא הרעיון חן בעיני הבחורים. ובכל תחנה שהרכבת עצרה, היה רבי חיים שטיין מתגנב בלאט וגוחן מתחת לגלגלי הרכבת. ובעשר אצבעותיו היה מגרד גריז מהגלגלים, עד שלקראת חנוכה נצטבר אצלו כמות נכבדה של גריז.

לאחר עבודה מאומצת כזאת הם חיכו כבר בכליון עיניים לחנוכה, שם יוכלו סוף סוף לממש את המצוה, שעבדו בשבילה קשה כל כך, אך לאחר ההדלקה התברר השבר הגדול: גריז אינו שמן דליק לנר... האכזבה היתה גדולה. עבודה קשה כל כך במשך כמה שבועות, ושוד ושבר הנר אינו דולק.

לפתע, באופן בלתי צפוי, עוצרת הרכבת ללא כל תחנה וללא כל סיבה הנראית לעין, ונשמעת דפיקה על הדלת. הם פתחו את הדלת בהיסוס, שם נציב לתדהמתם יהודי ישיש זקנו גדול ולבן. שק על כתפו ובו נרות להדלקה. הוא חילק נרות לכולם, ולאחר שירד, המשיכה הרכבת בדרכה.

עד עתה לא ידוע מי זה היה, אך מה שברור הוא שהוא היה שליחו של הקב"ה להאיר להם את החשיכה ולהראות להם בעליל כי כאשר אדם עושה מצידו במאמץ מקסימלי את כל מה שיכול, אזי מסייע לו הקב"ה אף בדרך ניסית...

חשוקי חמד

המשך – נדיבות לב

שבזכות מעשה זה ירד לנו גשם. וכן: הרי יעקב למד תורה כל השנים וכידוע תורה מתשת כוחו של אדם?!

אלא מדובר בכח הרצון הגדול של יעקב לגמול חסד עם הרועים ובמיוחד כשמקיים "מבשרך לא תתעלם", וכשישנו רצון כזה למצוה, שזה רצון ה', אזי מתממש הרצון בסייעתא דשמיא אף מעל דרך הטבע, כאמור.

ג) יעקב מסרב לשלוח את בנימין למצרים שמא יקרהו אסון, ורק כשיהודה מתחייב לערוב להחזרתו, בעוה"ב שלו, מסכים. משום שיודע יעקב יודע שעל הצלתו הרוחנית יפעיל יהודה את כל כח רצונו, ואז בהכרח שה' יממש רצונו אף בדרך ניסית.

ד) אחי יוסף במצרים מפגינים "חולשה" וחוששים משליט הארץ ואומרים "אבל אשמים אנחנו" וכו' אך ראה זה פלא: כשיוסף לוקח את בנימין "בצדק" על "גניבתו", מראה יהודה לפתע את גבורתו הנוראה ומאיים להחריב, עם אחיו, את כל מצרים?! אלא כאשר יודעים שהצדק עם שליט הארץ על חטאם ביוסף, תש כוחם. אך כשיודעים שרצון ה' כדעתם, כי יוסף רק מעליל על בנימין, אזי כח רצונם להצלת בנימין, עצום.

ה) בת פרעה מושיטה ידה לתיבה להציל את משה. רצונה כה עז למצוה הזו, עד שמשמים מתממש רצונה בדרך ניסית ומתארכת ידה, כיסוד האמור.

ו) רבי חנינא רצה מאד לעלות אבן כבידה לירושלים כפי שאחרים מעלים עולות ושלמים, ולא הצליח לשכור פועלים לשם כך, כי דרשו ממון רב. אך רצונו היה כ"כ חזק לעשות מצוה זו, עד שהקב"ה מימש רצונו בדרך ניסית וזימן לו חמשה מלאכים בדמות אנשים שיעלו אבנו בתנאי "שתתן ידך עמנו". נתן ידו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים... (מדרש שה"ש א-ד).

ז) ריש לקיש, שהיה שודד, בגבורתו קפץ את נהר הירדן לתפוס את רבי יוחנן (שנראה לו כאשה, גמרא ב"מ פ"ד.) ואז רבי יוחנן אמר לו "חילך לאוריתא" ואם יקבל עליו עול תורה יתן לו את אחותו לאשה. ואכן קיבל על עצמו עול תורה ושוב לא יכל לקפוץ חזרה "כי תש כוחו". ותמוה: הרי עדיין לא החל ללמוד ומדוע תש כוחו? וכן: אם מדובר בכח גופני רגיל, איך זה התקשר ל"חילך לאוריתא". שדרוש לה כח השכלי?

אלא בהכרח התכוון רבי יוחנן, לכח הרצון החזק משראה בר"ל, ואמר לו רבי יוחנן שאם יממש ברצונו זה את כוחותיו לרוחניות לימוד התורה, יזכה להצליח בה במיוחד. כי לרצון חזק כזה יש סייעתא דשמיא אף מחוץ לדרך הטבע, ביסוד האמור. וכשקבל לרכז רצונו רק לתורה ממילא תש כחו לדברים אחרים.

נשאו לבו מכפי יכולתו...

לרבינו המהרש"א היתה ישיבה והוצרך להרחיב את הבנין. החליטו לעשות לשם כך מסיבה גדולה של הנחת אבן הפינה ולערוך בה "מכירה פומבית" מי יזכה לירות את אבן הפינה, והסכום שינתן יהיה לבנין הישיבה.

באותה עיר גר יהודי פשוט וירא שמים שהיה מעונין להרים נדבה ענקית לבנין הישיבה. אבל רצה לעשות את המצוה בשלימות בלי לקבל על נדבתו כבוד ויקר. מה עשה? אמר לגבאי: "כאשר אתה מכריז מחיר ואנשים מעלים את המחיר, אזי בכל סכום שתגיע, אני נותן יותר"!

"אבל תנאי אחד יש לי" - הוסיף הנדיב - "אני מבקש שאיש לא ידע מיהו התורם, ולהנחת אבן הפינה לא אגש בעצמי אלא בבקשה ממך תכבד את הרב-המהרש"א בשליחותי. וגם הוא שלא ידע מיהו התורם".

ואכן כך הוי. הכל התפלאו מי המליונר האלמוני. המתינו במתח עד לאחר "מי שברך" שאז יוכלו לראות מי יעמוד לירות את אבן הפינה, ואולם לתדהמת הכל, המהרש"א התכבד ביריית אבן הפינה.

"מיהו התורם" התעניינו כולם. אך התשובה נותרה בסוד. המהרש"א עצמו שאל את הגבאי, מי הנדבן הגדול הזה? והגבאי השיב כי הנדיב הזהירו לבל יגלה זהותו, גם לא לרב, וממילא מנוע מלגלות.

אמר לו המהרש"א: "לך תאמר לנדיב שאני אשמח מאד אם יגש אלי". מסר הגבאי לנדיב את בקשת המהרש"א וכמובן עם הבטחה שיכבד רצונו להסתיר זהותו. ואכן ניגש הנדיב למהרש"א בסתר.

"זה אתה"? - תמה המהרש"א - "לא ידוע לי שאתה כזה גביר גדול, והיאך הבטחת? הבטחת כזה סכום ענק?! אמר לו הנדיב: "אני באמת לא גביר גדול אבל החלטתי לתת את כל רכושי לישיבה, משום שלא זכיתי להפקד בזרע של קיימא. אין לי ילדים וברצוני להשאיר לי יד ושם"...

אמר לו המהרש"א: "אם כך, אני מבטיח לך שבזכות מצוה זו, גם תפקד! ועוד אני מוסיף להבטיח שהבן שיוולד, ילמד בבחרותו כאן בישיבה בבנין הזה שאתה תורם"...

ואכן נולד לו בן למז"ט. בגיל בר מצוה רצה להכניסו לישיבה. אך ההנהלה סירבה בנימוק כי הוא צעיר מדי. נכנס עם בנו למהרש"א וכמובן קיבלו מיד.

יחי ראובן

ברכה לרעהו

ראוי לאדם לברך את רעהו, ובמיוחד אחרי שהשלים מלאכה חשובה!

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה... ויברך אותם משה"... (פרק לט-מג)

וכתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים ס' תתרכא-ב): כשאדם גומר מלאכה גדולה, צריכה ברכה. שהרי לאח ר שברא הקב"ה את עולמו ברכו שר העולם שנאמר "ישמח ה' במעשיו". וכן כשכלו מלאכת המשכן ברך אותם משה. וכן עשה דוד ושלמה, וכן חזקיהו. וכן הוא אומר "מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו", שלא ברכו... ואם תאמר: למה נאמר ויברך אותם משה שתשרה שכינה במשכן והלא כבר הבטיחו הקב"ה "ושכנתי בתוכם"? אלא שהיה ירא שמא יגרום החטא.

סח הגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א: האמונה של המתברך שה' יעזור בזכות תפלת הצדיק, זה נצרך לחלות הברכה. לפיכך אם אדם לא יאמין בזה לא יתכן שתחול הברכה.

ונשאל רבי חיים על מה שאמר חמיו **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל שבכל דור ודור היו יחידים שברכתם עשתה רושם בשמים, האם כח הברכה שייך לנשמה? והשיב עפ"י המובא בגמרא (יומא נד:) שבני ישראל ברכתן ברכה וקללתן קללה, הרי שלישראל יש כח הברכות.

עוד סיפר רבי חיים בענוותנותו: "פעם התלונן עלי הגאון **רבי גדליה נדל** זצ"ל, שאין זה דרך שכולם באים ומבקשים ברכות. שכן בשביל לתת ברכה צריך להכנס ולהרגיש את מצבו של האדם המבקש, ורק באופן זה יש לתת ברכה, ולא כפי שמקבלים אצלי".

והשבתי לר' גדליה: הרי ברכותי בלאו הכי אינן עוזרות כלום, רק השואל חושב שיש בזה משהו ושופך לפני צערו וזה מרגיעו. אם כן, זה עצמו קצת רפואה טובה בשבילו.

ברכת "שליט"א"

מאוד יקרו בעיני **כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג** ברכות שיצאו מפי עם ישראל קדושים. וחיפש בכל הזדמנות להתברך אפילו מיהודי פשוט.

פעם ביקש הרבי מיהודי לערוך מכתב מסוים בשמו. כשסיים הלה לכתוב את המכתב, עבר הרבי במעוף עינו על הדברים והעיר לו:

"בהיותי ילד, נזדמן פעם אחת שאבי זצ"ל נסע מן הבית למעונות הרפואה, וכרכתי באותם ימים מכתב על לימודי וכיו"ב, ובתוך הדברים שכחתי לפעמים לברכו בברכת החיים כפי שכותבים "שליט"א". השיבני אבא בגלויית דואר כדברים האלה: יש לך אב זקן אחד בארץ ואתה חס לכתוב לו שליט"א?

לפיד האש

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

חסדי–שמים

'צוות...' נשמעו הוראות הבטיחות האחרונות של קַבָּרְנִיט הטיסה, והמטוס המריא.

היה זה בטיסה שגרתית של **'דלתא'** מישראל לניו-יורק. המטוס המריא בליל-שישי לאחר חצות, והיה אמור לנחות בשדה התעופה 'קנדי' בשעה 6 בבוקר לפי השעון המקומי (בהתאם להפרשי השעות -7).

רבי בנימין שטיימן, שהיה בדרכו לארה"ב להשתתף בשמחת נישואי תלמידו, כיבה את המסך הקטן שמולו. כהרגלו, הוא לא משתמש במסך אפילו כדי לעקוב אחר המסלול או גובה הטיסה.

בשלב מסוים ניגשה אליו נוסעת חרדית ואמרה: "אני רואה שהמסך שעל המושב שלפניך מכובה במשך כל הטיסה, אבל אני חושבת שיש מידע שכדאי מאוד שתדע. בגלל סערת מזג-אויר שפקדה את מזרח ארה"ב, לא ננחת בניו-יורק. המטוס ממשיך מערבה לשדה התעופה של דטרויט, מישיגן!"

וַואו! נחרד רבי בנימין וחשב: "מה עושים? ההורים שלי ממתינים שאגיע אליהם לשבת - אבל אין לי בכלל דרך להגיע לשם!" מכיוון שהתעתד לשהות בארה"ב ימים ספורים בלבד, הבין שהשינוי המפתיע ישבש לו משמעותית את כל התוכניות.

האשה הציעה שהיא יכולה לסדר - דרך אחד הנוסעים - משלוח הודעה תוך כדי טיסה. כך יוכל לעדכן את הוריו שהוא לא מגיע לשבת. בינתיים הודיע הקברניט: ביקורת הגבולות וקבלת המזוודות תיעשה בדטרויט, כשבמגביל, החברה תנסה לארגן מטוס פנימי מדטרויט ל'קנדי' (כמעט שעתיים טיסה) באם מזג האוויר יאפשר זאת, והשדה שם יפתח לתנועה. במקרה שלא - יעבירו את אותם הנוסעים שהיו צריכים להגיע לניו יורק לשהות בבית מלון מקומי במישיגן...

* * *

המטוס נחת בשלום. נסיעה לניו-יורק ברכב לא נלקחה בחשבון - מדובר במרחק של יותר מאלף ק"מ (!) להתחיל כזו נסיעה, בכזה מזג אויר, בזמן כזה (יום שישי בבוקר) זהו כנראה דבר אסור בתכלית!...

את ביקורת הגבולות עברו הנוסעים בדטרויט, ואז המשיכו לכיוון שער יציאה של טיסה פנימית לניו-יורק שתצא "ברגע שייפתח שדה התעופה של קנדי".

הנוסעים ממתינים וממתינים. מתיישבים על "הפֶּקלַאות" ונרדמים. חולפת שעה, שעתיים ושלוש, ומצב הרוח בהתאם... השעה כבר 10 בבוקר, ושם דבר לא מתקדם. רבי בנימין ניגש לטייס שעמד אף הוא עם כל צוות הטיסה והמתין כמו כולם ל"אוקיי" ממגדל הפיקוח המאשר את הטיסה, והתעניין מה מתקדם, ונענה "מחכים לאישור המראה..." הוא לוחץ על הטייס, מסביר לו עד כמה השעה לחוצה. זה מצדו מנסה לזרז באמצעות כמה טלפונים, אבל תכל'ס שום דבר לא קורה.

רבי בנימין התבונן בשעון וקלט ששעת-האפס מתקרבת. ניגש שוב לטייס והסביר לו שאם אין המראה במחצית השעה הקרובה, כל שומרי-שבת לא יוכלו לעלות על הטיסה!"

הטייס שוב משתדל לזרז, אך ללא תוצאות.

* * *

"קח את החבילות - ובוא מהר!" ניגשת אליו לפתע פתאום האשה שכבר עזרה לו קודם-לכן. "הבנתי שיש משהו - מסיח באזננו רבי בנימין - אבל לא ידעתי מה... אנשים מהטיסה שאלו אותי: לאן אתה הולך? לא יכולתי להגיד - כי לא הבנתי מה קורה... ואף שחשבתי ש"משהו טוב מתרחש כאן", מפני השלום אמרתי שאני הולך לטייל קצת בשדה התעופה..."

"אנו מגיעים לאיזה שער, אומרים לי תצא כאן!... אני יורד במדרגות ולא מאמין למראה עיני: מטוס קטן ממתין ליד המדרגות!! אינני שואל שאלות, נכנס למטוס ומתיישב - לא לפני שהכניסו את כל הפֶּקלַאות שלי לתא המטען".

"הרגשתי בחלום. מנסה להבין מה קורה כאן ואז מסביר לי יהודי שישב לידי: על הטיסה שלנו היה גביר שלא יכל להשאר במישיגן לשבת. הוא התקשר לחבר שלו - בעל חברת משלוחים גדולה בדטרויט - וסיפר על מצב-הביש אליו נקלע. החבר הגיב: 'אין בעיה. מטוס פרטי אצלך בתוך שעה!' (היות והוא משנע בקביעות משלוחים ממקום למקום, נוצרו לו קשרים טובים עם חברות תעופה)".

"ויען הגביר ויאמר: הרגשתי שהקב"ה עושה איתי חסד - לכן גם אני רציתי לעשות חסד. אבל היות ולא ידעתי כמה מקום יש במטוס שנשלח אלי, אמרתי לעצמי: מי שיש לו הורים, או ילדים, שמחכים לו בניו-יורק מגיעה לו זכות-קדימה... שאלתי את האשה הזו, ואמרה שהילדים שלה מחכים לה. היא הודתה מאוד ומיד ציינה שראתה נוסע - רבי בנימין מיודענו... - שמאוד דואג שלא יוכל להגיע להורים שלו. אז היא עשתה גם אתו חסד!"

* * *

בסייעתא דשמיא המריא המטוס הקטן לדרכו ואנחנו בתוכו כשאנו מקווים שמזג האויר יתבהר והנחיתה ביעד לא תמנע.

ובינתיים... נפתח שדה התעופה 'קנדי', אבל המטוס הגדול לא קיבל אישור המראה מכיוון שהיה הרבה "טֶרעפִּיק" (-עומס תנועה) מכל המטוסים שהתעכבו.

כך הצטרפו להם חסדיהם של הנוסעת שהייתה רגישה למצב הזולת, ושל הגביר שהתחסד עם הזולת, והמטוס הקטן שלנו נחת בשדה תעופה קטן סמוך לרובע ברוקלין... בשעה 1 בצהרים כבר הייתי בבית הורי.

י. וינברג

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077–7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זללה"ה

בס"ד | גליון 247 | שנה ה' | פרשת ויקהל פקודי | שנת תשע"ח

אם יש חיוב בנין בית במקדש כל רגע

בקובץ שעורים בבא בתרא (אות כ"א) הקשה בהא דבבא בן בוטא אסביה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש, הרי יש מצוה שיהיה בית המקדש וברגע שסותרים אותו מבטל המצוה של ועשו לי מקדש?

ואפשר לומר דכמו שלפני שבנו את הבית המקדש היה מותר להשהותו כדי שיבנה יותר יפה, הכי נמי מותר לסתור כיון שאין בעצם הסתירה עבירה, רק מה שמחסר אותו הזמן המצוה דבנין בית המקדש וזה הרי הותר כדי לבנותו יותר יפה.

עוד הקשה הקובץ שעורים שם בהא דאסביה עצה למיסתריה לבית המקדש הא מבטל מצות הקרבת הקרבנות?

והראוני דבחינוך מצוה ת"מ מבואר דאין מצוה בזמן שאין בית המקדש להקריב קרבנות דכל המצוה להקריב קרבנות אינה אלא בזמן שיש בית המקדש, וכיון דעצם סתירת הבית המקדש הותר אין זה נקרא מבטל מצות הקרבת קרבנות (אילת השחר בבא בתרא דף ג' ע"ב ד"ה שאני).

מצות ועשו לי מקדש בבהמ"ק העתיד ובגדר פסול לילה כבנין בהמ"ק

התוס' בשבועות דף ט"ו ע"ב (ד"ה אין) כתבו דבית המקדש דלעתיד שהוא עשוי מאליו בידי שמים כדכתיב מקדש ה' כוננו ידיך ליכא פסול שיבנה בלילה.

ובמקדש דוד סימן א' (ס"ק א') הקשה לפי מה דמשמע בירושלמי יומא (פ"א ה"א) דבית המקדש שהוקם בלילה פסול לעבודת יום, מאי מהני דיבנה בידי שמים דבשלמא אם זה רק ענין של מצוה שייך לחלק דאין איסור לבנות בלילה מה שאין כן בידי שמים אבל כיון שזה פסול מאי נפק"מ?

וביאר בקהלות יעקב שבועות (סימן י') דכיון דהוא בידי שמים לא שייך כלל דינים על הקמתו שיהיה ביום דוקא.

ולכאורה דבריו מובנים מאד דכיון דכשר בלי הקמה לא שייך עליו דינים.

אמנם יש לעיין במש"כ התוס' דבית המקדש דלעתיד יהיה בידי שמים, אם בית המקדש הקודם היה מעיקר דינו מוכרח ליעשות בידי אדם דבמצות ועשו לי מקדש נכלל דבעי דוקא בידי אדם, או דבאמת גם בית המקדש הקודם כשר ולא נתחדש הלכה אחרת על בית המקדש העתיד אלא דהכי הוא דזה לא נבנה בידי שמים וזה יבנה בידי שמים.

והנה המצוה דועשו לי מקדש היא מצוה לדורות, וברמב"ם נמנית בין המצוות ואם נתבטלה מצוה זו לא היתה נמנית, הרי דאף על פי שלמעשה לא נצטרך לקיימה בפועל מכל מקום כיון דבדינה לא נשתנתה שפיר שייך למנותה מצוה לדורות, ואי נימא דמקרא דועשו לי מקדש נלמד דין עיכוב דבעי בידי אדם אם כן איך אפשר דנכלל בקרא גם אלעתיד לבוא דכשר גם שלא בידי אדם, ועל כרחך דעל ידי שמים כשר גם קודם ואם כן איך שייך לפסול הקמה בלילה, הרי אפילו אם נחשבנו כאילו לא הקים הא כל שיש בית המקדש צריך להיות כשר אע"ג דלא נתקיים מצוה בהקמתו.

ולולא דבריהם אפשר לומר דמה דאמרינן בירושלמי יומא דהקמת לילה פסול לעבודת יום אין הכוונה לפסול הקרבנות שיקריבו עליו, אלא דעדיין רמי מצות ההקמה ומחוייבים לחזור ולהקים ביום, וכל זה שייך רק במשכן ששייך לפרוק ולהקים, אבל במקדש דאינו עומד ליפרק הא ודאי שאין חיוב לסותרו כיון שאין פסול בעצם בנין הבית המקדש (אילת השחר שבועות דף ט"ו ע"ב).

בשבועות דף ט"ו ע"א מבואר דבעינן קידוש בשעת בנין, וכתב הריטב"א דילפינן מקרא דויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אותו ויקדש אותו.

ויש לעיין אם גם הא דבעינן מלך ונביא הוא גם כן בשעת גמר הבנין, או דסגי גם לפני גמר הבנין?

ואם נימא כן יתיישב מה דמבואר בתוד"ה אין, וברמב"ם הלכות בית הבחירה [פ"ו ה"ד] דשלמה קידש העזרה ואילו בזבחים דף כ"ד ע"א ובתוס' שם מבואר דדוד קידשה, דיש לומר דקדושת דוד וגד הנביא הי' מדין מלך ונביא וזה אפשר גם לפני יום גמר הבנין, ושלמה עשה שאר הדברים, וכל זה למאן דאמר דכל אלו תנן דבעי כל אלה הדברים [אילת השחר שבועות דף ט"ו ע"ב ד"ה].

ויש להסתפק בהא דבעינן קידוש על פי נביא אם צריך לזה נבואה?

ולכאורה הא משה רבינו אמר בתורה בשם ה' ועשו לי מקדש, ובשם הגר"ח מבריסק כתוב נבואת משה היה על זה דין דברי תורה ולא דברי נבואה, ואם כן איך נילף לדורות הא לעולם לא יהיה נביא שיהיה לדבריו דין דברי תורה דאין נביא רשאי לחדש, ומשמע דנביא אינו צריך שיאמר שזה נבואה. [אילת השחר שבועות דף ט"ו]

יש לעיין למאן דאמר ירושלים נתחלקה לשבטים אם כשהוסיפו על העזרה חוץ משטח הר הבית הוצרכו לקנות מהם כדי לקדש אותם ולא נזכר דקנו מאנשים את השטח שהוסיפו, ואולי מפני שבמציאות לא הוסיפו בשום פעם על העזרות. (אילת השחר שבועות דף י"ד ע"א ד"ה כן)

אם מוסיפין על העזרה על ידי הקדש פה תחילה

יש לעיין כשמוסיפין על העזרה אם צריך להקדיש את המקום קודם אלא דאין בו דין עזרה עד שעת קידוש, ואם כן הקידוש הוא המתיר המקום בדריסת הרגל ומה שהיה מותר לדרוס במקום לבית דין וכל ישראל, משום תעשה ובאין כאחד דעל ידי שדרסו שם נתקדש בקדושת עזרה, או דלא הקדישו בפה קודם לכן רק הליכת בית דין וכל ישראל הוא דקידש את המקום לקדושת עזרה, ולא היה שום הקדש מלבד זה. (אילת השחר שבועות דף י"ד ע"א ד"ה שאין)

תלמוד תורה ובית המקדש

בבא בתרא דף ד' ע"א הוא כבה אורו של עולם דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב ונהרו אליו כל הגוים.

וצריך עיון דמכל מקום הרי הבריאה מתקיימת רק בגלל התורה דבלי זה לא היה העולם מתקיים כלל ובלי בית המקדש העולם הרי קיים וי"ל (אילת השחר בבא בתרא דף ד' ע"א הוא)

המשך הלכות שבת

מנורות ברחוב

אמר רבנו שהמנורות שמאירים ברחוב בשבת שהם מחשמל שמיוצר ע"י חילול שבת אין צריך להזהר שלא ליהנות מאור זה מכיון שבד"כ אפשר להסתדר גם בלי האור. אמנם אמר שלעת זקנותו שאינו רואה כ"כ טוב ונעזר בתאורה של הרחוב נזהר ללכת עם אדם נוסף, ונעזר בו שלא להיתקל בדרכים וכך לא צריך את התאורה.

הלכות ערב שבת והדלקת הנר - רשימות מאחד הנכדים שליט"א

בערב שבת ויום טוב נהג שלא לאכול בצהרים כלל רק בבוקר [עי' סי' רמ"ט ס"ב ורבנו החמיר ע"ע שלא לאכול כלל ורק בבוקר אכל].

סח בנו הגר"ש שליט"א: בבחרותי היה אבי טובל כל לילה בערך 2 וחצי בלילה - (ואיני יודע אם היה זו קודם שישן או אחרי, או בכלל לא ישן...) במקוה של בני ברק רחוב חפץ חיים, באותה תקופה הבחין בזה האחראי והמנהל של המקוה אז והוא מסר לו המפתח של המקוה כדי שיוכל לטבול בשקט, וכך נהג כמה שנים, אחרי זה מסיבות שונות הוא הפסיק את זה.

ובערב שבת בדרך כלל היה הולך למקוה של שיכון ג' שהיה אז מקוה ישן וקטן, כי לא רצה ללכת ערב שבת למקוה חפץ חיים היות וזה סמוך לישיבה ולכולל, ובודאי הרבה מתלמידי הישיבה נמצאים שם, והוא חשש להכשיל אותם בלרחוץ עם רבו ונפסק בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ב ט"ז) שתלמיד לא ירחץ עם רבו ולכן הרחיק למקום אחר. , הוא אמר לי אז כי אמנם יש אומרים שזה רק על רבו מובהק, אבל יתכן תלמיד שלא למד לא לפני ולא אחרי רק באותה שנה אצלי... ואני כמו רבו מובהק... חוץ מזה יש דיעות שנאמר על כל רבו.

פעם אחת מרן דיבר עמי על אותם הטובלים במקוה כל בוקר, ואמר כי לכאורה מצד הלכה אין ענין לטבול סתם רק למי שיודע שהוא טמא וכדו', ואם כן מה הטעם בזה ואמר שאין צריך לנהוג כן, ופעם אמרתי לו הרי יש בזה תוספת קדושה, וביותר מצינו אצל כהן גדול ביום הכיפור שטובל כמה פעמים והרי בודאי לא נטמא בנתים והוא רק תוספת קדושה, ולא קיבל את זה. אבל מכל מקום, רואים **כי לעצמו כן נהג גינוני קדושה ופרישות וטבל כאמור כמה שנים כל בוקר. באין רואים.**

כשמניח חמין על פלטה חשמלית, מניח נייר כסף על הפלטה. [עי' בספר אורחות שבת ח"א פרק שני סעיף י"ג].

אחר שקצץ הצפרנים זרקם לבית הכסא. עי' משנ"ב סי' ר"ס סק"ו. בעבר היה שורף את הציפורנים אבל בשלב מסוים זה התחיל להפריע להרבנית ע"ה הריח השריפה, ואז אמר **שחסיד שורפן זה לא על חשבון אחרים.**

היה מחליף לכבוד שבת כל הבגדים ולובש מגבעת ומעיל עליון מיוחדים לשבת. עי' משנ"ב סי' רס"ב סק"ה, [ורבנו החליף אפילו כיפה ונעלים]

בחדר שאוכל בו מדליק ד' נרות עי' סי' רס"ג ס"א. ובעוד ב' מקומות נר א' בכל חדר.

שמעתי מרבנו שנוהג כמנהג העולם להדליק ב' נרות כנגד זכור ושמור ועוד נרות כמנין שהילדים, [מדליק נר בעוד שני חדרים ובחדר שהתפללו בו לא מדליק כי מפריע להתפלל, כן אמר לי]

מדליק בנרות פשוטים ולא בנרות שמן. בשו"ע ר"ס רס"ג יהא זהיר לעשות נר יפה וע"ע בספר חסידים סי' רע"ב ושמעתי שרבנו ביאר שאור הנרות הרגילים דולק יפה יותר בהרבה מנרות משמן זית, [ועוד הוסיף שבחו"ל רובם לא הדליקו בשמן זית כי הי' ביוקר רב]

רבנו היה מדליק הנרות שלושים וחמש רגעים קודם השקיעה. עי' היטב בסי' רס"ג ס"ד.

ומברך על הנרות אחרי הדלקתם. ונוסח הברכה להדליק נר של שבת, ומברך על הנרות שבחדר שאוכל ועי' סי' רס"ג ס"ה. ומניח היד על פניו כנגד הנרות בשעת הברכה כמש"כ הרמ"א סי' רס"ג ס"ה. ומכבה הגפרור בעצמו אחר ההדלקה קודם הברכה. עי' שו"ע סי' רס"ג ס"י ובמשנ"ב.

בחורים הדרים בישיבה ולנים שם, ידליקו נרות בחדר שאוכלים בו, ויכול אחד להדליק ולהוציא את כולם והוסיף רבנו שא"צ שיהיו במקום בשעת ההדלקה. ובחדר שישנים בו אם יש אור מהפרוזדור א"צ שוב להדליק בחדר. עי' שו"ע סי' רס"ג ס"ו ובבה"ל ומשנ"ב.

פוסק ממלאכה מזמן הדלקת נרות.

שח בנו הגר"ש שליט"א: מנהגו של אאמו"ר היה ביום שישי להטיב את הנרות לכבוד שבת, היה מחבר באש את הנר לפמוט, היה זה נר פרפין רגיל שהיה מצוי אז, וכמו כן היה מדליק את הנר ומיד מכבה.

זכורני בתור ילדים, ראינו שהוא היה מקפיד שלא לכבות בפה אלא היה מכבה עם היד (וכידוע על פי מדרש (אוצר המדרשים עמ' 511) איתא "ה' דברים העושה אותם דמו בראשו: המכבה את הנר בפיו" וכו'. וכן הביא בכלבו (סקי"ח). ובמנורת המאור (חופת אליהו רבה עמ' 456). [והובא ג"כ בראשית חכמה (ח"ג חופת אליהו שע"ג או' ז')]. וכן כתב בצוואת אבי השל"ה בס' יש נוחלין וז"ל "שלשה קרובים למיתה יותר מן החיים וכו' המכבה את הנר בפיו". וכן הביאו הבן איש חי (ש"ב פר' פנחס אות י"ח). ובכף החיים (יור"ד סי' קט"ז או' קט"ו). וכ"ז נראה לכאו' דהוא מחמת הסכנה שעלול להשפך על פניו שמן או שעוה חם. ובס' נשמת שבת לרי"ד הארפענעס (ח"א עמ' תכ"ג) הביא ששמע מח"א שיש נוהגין וכן ראה מעשה רב אצל א' מגדולי ירושלים לכבות את הנרות בפיו באמירת פורים - פסח, שכל המניעה לכבות ברוח פיו שאין רוצים לכבות בפ' דגושה שהוא שם].

בילדותי דרה איתנו הסבתא מרת שרה קורנפלה, היא היתה מדלקת נרות לעצמה ומברכת, והיתה מדליקה בהול הבית.

רבנו היה מזהיר בשולחן השבת לא ליגע בנרות משום מוקצה, בערב שבת לפני בין השמשות היו מקפידים להניח שני החלות של לחם משנה על השולחן כדי שהשולחן יהיה נחשב לדבר הבסיס והמותר, והחידוש הוא שלא הזיזו את השולחן וגם הנרות נשארו במקום אחרי שנכבו, ומכל מקום לא רצה שהשולחן יהיה מוקצה.

הלכות תפילות שבת וסעודות

לכתחילה אם לא אמר ויכולו יחד עם הקהל יאמר עם עוד אחד, בדיעבד יכול לומר לבדו ורבנו הזכיר שהחזו"א (סי' ל"ח סק"י) סובר שא"צ לומר בשנים אבל הט"ז (הובא במ"ב סי' רס"ז ס"ק י"ט) מחמיר בזה.

כשמתפללים בביתו ערבית ליל ש"ק אין אומרים מעין שבע, כי סובר שאין זה מנין קבוע עי' שו"ע סי' רס"ח ס"י ובמשנ"ב סק"י, ואע"פ שכבר הרבה שנים מתפללים כל התפילות בביתו מ"מ אינו מחויב להחזיק המנין, ואם נוסע למקום רחוק או שאינו בקו הבריאות לא מתקיים המנין ולכן לא נחשב קבוע בכל ג' הסעודות החלות מכוסות עד אחר ברכת המוציא ועי' סי' רע"א ס"ק מ"א (ומרן החזו"א בסעודה ג' לא הי' מכסה החלות)

אפשר להקל לעשות קידוש על כוס ח"פ שהרי הוא ראוי לשימוש כמה פעמים ויש בו חשיבות ודלא כמו שפסק הגר"מ פינשטיין בשו"ת אגר"מ ח"ג סי' ל"ט. [א"ה וכן פסק הגרשז"א שאפשר לקדש עליו]

קודם קידוש בדר"כ אומר שלום עליכם וכו' ובד"כ לא אמר אשת חיל ורג"ה מעיד שבשנים האחרונות רגיל לומר אשת חיל ורבון העולמים הנדפס בסידורים.

מרן לא נהג לברך הילדים קודם קידוש.

מקדש על יין עי' שו"ע סי' ער"ב ס"ב. ומוסיף למעלה מים ראה לקמן הערה ט'. ובשנים האחרונות שקשה לו כששותה יין אזי אח"כ נחלש וקשה לו ללמד וגם מרדים יותר (כך אמר לי) מקדש על מיץ ענבים ומוסיף יין ועל זה מוסיף מים מנהג זה הוא עפ"י הסוד. שכתוב בספרים שיש להשים מים על היין כי מים זה רומז למידת חסד ויין למידת הדין א"כ יש להגביר החסד על הדין, לכן כשמקדש על יין שם על זה מים אבל לאחרונה כשמקדש על מיץ ענבים ועל מיץ ענבים א"א להוסיף מים כי כן דעת הגרי"ש אלישיב א"כ מוסיף מעט יין על המיץ, ועל היין מוזג מעט מים. ושאלתי למרן האם גם בקידוש היום נוהג כן והשיב שבקידוש היום כן והבדלה לא.

בקידוש הלילה עמד עד ברכת הגפן ואז ישב עיין בכף החיים סי' רע"א אות ס"ב, ובמ"ב ס"ק מ"ו. ולא מתחיל מויהי ערב וכו' אלא מויכולו ברמ"א סי' רע"א ס"י כתב מתחילין יום השישי ויכולו וכו' ועי' בשו"ת חת"ס או"ח סי' י'.

נטל ידיו לסעודה בחדר שעשה בו קידוש ועיין משנ"ב סי' רע"ג סק"ז.

סדר בציעת הפת, בליל שבת תחב הסכין בחלה שעומד לבצוע עליה, והחלה השניה מניח ע"ג החלה שאותה עומד לבצוע [ועי' משנ"ב סי' רע"ד סק"ה]. ומברך.

חילק לכל המסובים חלה שעור כזית ויש לציין שרבנו בוצע הפרוסות מהחלה מהצד ולא מתחיל מהאמצע. וטובל ג"פ במלח עי' סי' קס"ז ס"ה.

שר זמירות שב"ק בשלשת סעודות השבת בסעודה ראשונה הי' מזמר כל מקדש שביעי, מנוחה ושמחה, מה ידידות, ופעמים מזמר ג"כ יום זה לישראל, צמאה נפשי. ובסעודה ב' מזמר ברוך ד' יום יום, ברוך קל עליון, יום זה מכובד, יום שבתון, כי אשמרה, שמרו שבתותי, דרור יקרא, ובסעודה ג' מזמר מזמור לדוד, ידיד נפש, אודה לקל לבב חוקה, קל מסתתר וכו', אמנם לא תמיד שר כל הזמירות הנ"ל.

קודם קידוש של יום היה אומר זכור את יום וגו' עי' משנ"ב סי' רפ"ט סק"ב. ויושב בקידוש

היה מקפיד לשתות בין הדגים לבשר יין עי' משנ"ב סי' רצ"א ס"ק כ"א. ובסעודה ג' בשנים האחרונות שותה רביעית יין עי' משנ"ב שם, אמנם נוהג כן רק לאחרונה ורוב השנים לא שתה רביעית יין בסעודה ג'. אלא שתה מעט? [וראה מה שהבאנו בזה לעיל]

דברי הספד מנכדו הרה"ג ר"י שליט"א

הקדמה

הדברים דלהלן נאמרו במקומות שונים, ולכן ישנם מעט דברים שנכפלו כפי צורך הענין המדובר. העובדות, ההוראות, וההנהגות, הם מה שראיתי בעיני או שמעתי באוזני מרבינו הקדוש זצ"ל, או ששמעתי מאנשים נאמנים. השתדלתי לדייק, אבל יודעני בעצמי שא"א לדייק עד הסוף, ומסתמא ישנם פרטים שאינם בדקדוק בתכלית, ועמי תלין משוגתי, ויהא רעוא מלפני אבינו שבשמים שיהיו הדברים לתועלת ולחיזוק בתורה ובעבודת ה'.

הנהגות רבינו בעל "אילת השחר" זצוק"ל - ענוה

פעם בשיעור חומש הגיעו למאמר חז"ל שהובא ברש"י בהעלותך (במדבר ח' ג'): ויעש כן אהרן- להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. והביאו קושיית המפרשים מה הרבותא שלא שינה, ודנו על תירוץ מהרי"ל דסקין וכו'. ואז אמר רבינו: אבער די גרעסטע מעלה איז שלא שינה! [המעלה הכי גדולה היא שלא שינה]. אומרים לאדם דבר לעשות, ומוצא הוראות היתר כאלו וכאלו, ולא עושה מה שאומרים לו...

רבינו כתב בצוואתו הקדושה שלא יספידו בשום פנים ואופן, והיה לנו שלא לשנות... אבל ג' דברים יש לי לומר: **הראשון**- שפעם בשיעור סיפר רבינו שה"פני יהושע" צוה שלא להספידו, וה"נודע ביהודה" אמר שאכן במה שנוגע אליו אין רשות להספידו, אבל כמה שנוגע להפסד שלנו אנו חייבים להספידו וכן עשה. [ב"פתחי תשובה" ליו"ד (סי' שד"מ סק"א) זה מופיע קצת בנוסח אחר, ועיין בהקדמה ל"כוכבי אור" כעי"ז, אבל כך היה הנוסח שרבינו סיפר]. ובהיות שאז כבר נודע בין החיים שרבינו צוה שלא להספידו, שאלתי, אם כן, אדם שמצוה שלא להספידו לא הרויח כלום, שתמיד נוכל להספידו מהרגשה זו של מה שאנו חסרנו.

והשיב רבינו: אין הכי נמי...

והשני- שמרן שר התורה אמר שעתה בהיות רבינו בשמים שמח בכל מילה שאומרים עליו, כי זה היה רצונו שיתחזקו. ורבינו אמר: ר' חיים קניבסקי יש לו גישה גדולה בשמים... ופעם שמעתי שבאים לשאול את רבינו על חיסון מסוים אם ליתנו לילדים, ואמר ענייני הרפואה בעירנו נקבעים ע"י דה. פ. ודה. ה., ויותר מהם הוא פי. ור' חיים קניבסקי עולה על כולם...

ומעשה כזה ממש אירע גם עם רבינו הקה"י זצ"ל, שהגר"ש רוזובסקי זצ"ל צוה שלא ידפיסו שיעוריו, ובאו לרבינו הקה"י ושאלוהו, ואמר עכשיו שהוא בשמים ודאי ניחא ליה שידפיסו.

והשלישי- אמר הגאון רבי דוב לנדו שליט"א שמה שהראש ישיבה ביקש שלא יספידוהו הוא משום שפחד שיגזמו עליו, אבל לקושטא דמילתא כל מה שיגידו עליו אינו מקיפו, וממילא אין שום חשש. ועפ"ז נרשה לעצמינו ללמוד איזה שביב מהנהגתו.

אין בידינו להקיף ולו במקצת את שלימותו של האדם השלם הזה, ומה יאמר זבוב קצוץ הכנפים אל מול הארז אשר בלבנון. בגמ' במנחות (דף י"ח א') מסופר על רבינו הקדוש שהלך למצות מדותיו של רבי אלעזר בן שמוע, הוא רבינו הקדוש יכל למצות מדותיו של התנא רבי אלעזר בן שמוע, אבל שאנו נמצה מדותיו של רבינו הוא דבר המופקע. ונעמוד על הנהגה אחת.

הגמ' בסנהדרין (דף פ"ח ב') אומרת: שלחו מתם איזהו בן עולם הבא, ענוותן ושפל ברך, שייף עייל שייף נפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. אצל רבינו ראו ענוה אמיתית בהתגלמותה, די לקרוא את הצואה כדי להבין באיזה מדריגה מופלאה של ענוה חי רבינו. איך מבינים את זה?

הלא היה יחיד בדורו בהתמדה בתורה יומם ולילה, במושגים שאי אפשר לתפוס בשכל אנוש, **יחיד בדור בחסידות, בפרישות, בצדקות, בדקדוק ההלכה, במדות טובות, בעבודת התפילה, בהחזקת תורה ומוסדותיה,** וכל אחד מהדברים האלו יש בו פרק לימוד לעצמו.

חכם אחד ביאר, שכמו שיש גן ילדים ויש שם ילד שהוא הכי טוב בגן, אבל הוא פקח, ויודע שיש ילדים גדולים בחיידר, ויש בחורים בישיבה קטנה, ובחורים בישיבה גדולה, ואברכים בכולל, ורבנים וכו'. ומבין שאף שהוא הכי טוב בגן, אין לו להתגאות כי יש רמות הרבה יותר גבוהים ממנו, וכן רבינו בהשגותיו הגדולות הכיר עד כמה עדיין אפשר יותר ויותר לגדול במדריגות יותר גבוהות, ולכן היה בכזו ענוה.

אבל אין בזה די לבאר, כי לא רק ביחס לקב"ה לא התגאה לומר אני חשוב, אלא גם ביחס לכל אדם הרגיש את עצמו פחות מכולם, ובהרגשה אמיתית. הערכתו לכל אברך היתה שהוא יותר ממנו. ויש ב"חובות הלבבות" שער הפרישות פרק אחד על בעלי "הפרישות המיוחדת", ומי שקורא את התנאים הכתובים שם כדי לקבל תואר "בעלי פרישות מיוחדת", רואה שהכל ללא יוצא מן הכלל נתקיים ברבינו. ושנים מהם הם "כל מעשה אצלו זך ממעשהו, וכל נפש בעיניו יותר ברה מנפשו". ורבינו הרגיש כן **באמת**.

בהסכמתו לספר "שלמי יוסף" שיצא לאור ע"י אברכי כולל פוניבז' כותב להם: לא באתי בתורת מסכים ואיני ראוי לזה כו'. והאברכים הנועדים להיות גאונים צוללים במים אדירים כו', ואיני ראוי להיות מסכים, אבל היות שאני זקן שבחבורה הטילו עלי לכתוב כמה מילים. זהו, הזקן שבחבורה...

ופעם לאחר שאמר שיחה מאד חזקה בכולל, נכנס אצלו הגאון ר' משה נחמיה ס. שליט"א, ואמר לו שהשיחה היתה מאד טובה וחזקה. אמר לו רבינו: דע לך, כי בכל פעם שאני מוסר שיחה בכולל, הנני מלא בושה וכלימה, שהנה יושבים כאן אברכים ללא משרה, ללא כבוד, וכמעט ללא כסף, ולומדים ביגיעה, מחזיקים את העולם, ואני יש לי משרה וכבוד, ומקבל משכורת, ואני בא לומר להם מוסר, בושה תוקפתני.

וכי רבינו לא יגע בתורה שנים ע"ג שנים מתוך דחק נורא, מתוך יסורים גדולים, מתוך בזיונות, תורה לשמה עם כל קנייניה?

פעם נכנס לשאול שאלה הרב... שליט"א, וכשיצא עמד בפתח, והיה נראה לרבינו שהוא קורא לו לדבר עמו בחוץ, ותיכף ומיד קם רבינו מהכסא כדי לדבר עמו בחוץ, והלה נבהל, ואמר ח"ו לא נתכוונתי לזה. רבינו לא היה לו הו"א שאם אברך קורא לו שלא יצא אליו לדבר עמו...

בשנים האחרונות שהוקשה לרבינו הקריאה, והיה אחד האברכים קורא את הדבר הנלמד, היה רבינו קורא לזה השיעור של ר' משה יהודה, השיעור של ר' פלוני, והיה מגיע כמשתתף בשיעור של פלוני, כן היתה הרגשתו. ופעם שבאו אליו אנשים חשובים ודברו עמו בעניינים נכבדים, ושלח לחדר השני: שיתחילו את השיעור, הוא עוד מעט נכנס, ככה... שיתחילו את השיעור, הרי בסך הכל הוא משתתף בשיעור...

ופעם חזר מנסיעה חוץ לעיר, והגיע לאחר הזמן הקבוע שהיו צריכים להתפלל מנחה, ותיכף שנכנס שאל אם כבר התפללו מנחה, לא חשב שבלעדיו אין מנחה, אלא חשב שארגנו תפלת מנחה בביתו, ואם הוא לא נמצא מתפללים בלעדיו...

ממש בזמן האחרון, אולי לפני חדשיים, נכנס אליו רבי יעקב ל.ן שליט"א, ורבינו כבר כמעט לא דיבר, אבל מפני חביבותו פנה אליו ואמר לו דו שטייגט? [אתה עושה שטייגן]. אח"כ אמר לו רבינו: דו שטייגט מיט תורה און איך שטייגט מיט קארטאפל... [אתה עושה שטייגן בתורה, ואני בתפוחי אדמה]... כך הרגיש בעצמו ביחס לאחרים.

וזמן לא רב לפני כן אמר לשתי חשובים שהיו אצלו בבית, אתה נכד של ה"חתם סופר", ואתה נכד של המגיד מקוזניץ', ואני בעל עגלה פשוט, כך הרגיש...

ואם בענוה עסקינן, נספר עוד מעשה, פעם אחד הנכדים של הגר"ח קנייבסקי שליט"א [היה בחור] שאל את זקינו הנה אתה נזהר שלא לקרוא לאור הנר בשבת אלא עם שומר, והגראי"ל שטיינמן שליט"א לא מעמיד שומר. אמר לו הגר"ח: אתה יכול לשאול אותו. הנכד לא היסס, הלך לרבינו ואמר לו, רבי חיים קנייבסקי שואל איך אתה קורא בלא שומר לאור הנר. רבינו לא השיב. ואחר זמן נכנס רבי אליהו מן, ורבינו אומר לו הנה הגר"ח שאל כו"כ, ויש לי הסבר זה וזה, ומנה כמתנצל נדמה לי ג' הוראות היתה, וביקש שיאמר זאת להגר"ח [כנראה שחשש שהילד לא יעביר הדברים כמו שצריך]. והגר"א מן בא להגר"ח וסיפר לו הכל, והגר"ח ממש נבהל, [הייתי בשעת מעשה], וביקש כמה פעמים שיגידו להגראי"ל שח"ו הוא לא שלח לשאול כך...

בכלל מאד תפס אצלו מדת אדם גדול לפי הענוה שבו, פעם אמר לאאמו"ר שליט"א: מהיכן מגיעים למדרגת ענוה כמו של ה"חפץ חיים". וכשחזר מניחום אבלים אצל הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר: ראיתי שם ענוה...

רבינו סיפר ששמע שאחד שאל את מרן ה"חזון איש" אם הוא יודע שהוא גדול הדור, והשיב שכן, וחזר הלה ושאל אם כן מה שייך ענוה? והשיב לו ה"חזון איש": אם לאחרים היו כחות כמו שלי היו יכולים יותר לגדול. ורבינו אמר על הסיפור הזה כמה פעמים שלא היה מסוגל להאמין שאדם העיז פנים לשאול כך מהחזון איש אבל שלח את בנו להרב הנ"ל לשאול אם המעשה נכון, ואישר את המעשה.

והענין כבר מבואר בכתבי מרן החזו"א ב"אמונה ובטחון" שלו (פרק א' י"א) וזה לשונו: **יש איש מתאוה להיטיב לזולתו, הפגשו עם רעהו הוא לו לחדות לב, מקבלו בסבר פנים יפות, חרד אולי לא קלע אל המטרה לפי רוח רעהו, אולי דיבר דבר שלא כהוגן, כי אין כאב לב אצלו ככאב של פגיעה בכבוד חבירו, או שחסר מרעהו חסד, ומעולם לא נפגע הוא מרעהו, כי לבו המלא אהבה תכסה על כל פשעים, והוא מוכן מראש לקבל באהבה נאמנה פצעים ונזיפות שיחלוק לו רעהו, בידעו שאין רוב בני אדם אצילי המדות, ומה אפשר לתבוע מהם, ובכל זאת רוחש לבו להם יקר וכבוד, ואין בלבו הרהורים רעים מעין זלזול בכבוד הבריות, כי תפנוקי הנפש מפנקים את בעליהם להיות משמש למען הטוב המלא - גם בשני הפכים בנושא אחד, ולהיות מאשים את עצמו על כל שעל על חסרון השלימות בסגולת המדות, ולהיות מזכה את אחיו זכות גמורה ומוחלטת, אף אם כעבות העגלה חטאיו.**

נדמה לי שכאן כתוב בבואה קולעת והגדרה מדויקת של עדינות נפש רבינו זצ"ל [בכלל, כל מכירי החזו"א מעידים שכלל הנהגתו של רבינו בכל התחומים היתה תואמת את הנהגת החזו"א בתכלית, סיפר לי ר' יוסף קורלנסקי שליט"א ששמע מסבו הגרמ"י לפקוביץ' זצ"ל שאמר לו: ראיתי בו את הגיזונטע דעה ממש מעין החזון איש. ובפנקס אביו הגר"ב קורלנסקי זצ"ל כתב ששמע מחמיו [הגרמי"ל] שרבינו הער איז אשטיקעל חזון איש. ונכד הגר"ח גריינמן זצ"ל סיפר שסבו אמר בבית שכל הנהגות ר' אהרן לייב כך היה גם החזו"א עושה, גם הנהגתו בענין..., וברור לו שאם החזו"א היה חי גם הוא היה עושה כך. וכן כתב הגאון ר' דוב לנדו שליט"א במכתבו.

וזה היה מסוד חייו של רבינו, מעצמו תבע תביעות נוראות, עד זיבולא בתרייתא, בדקות ובדק מן הדק עד אין נבדק, אבל ביחס לאחרים לבו מלא אהבה, ומזכה אותו זכות גמורה ומוחלטת אף אם כעבות העגלה חטאיו.

סיפר לי רבי יצחק גרודז'ינסקי שליט"א שזוכר את רבינו עומד לפני החזון איש, בכזה מורא והכנעה, שאי אפשר לתאר. ובכל זאת לפני כמה שנים ביארצייט של החזו"א, לאחר תפלת שחרית ביקש רבינו מעשרה שיסעו עמו לבית החיים, והלך וביקש מחילה כדין המבקש מחילה מנפטה. כנראה חשש על איזה זיז של חסרון בכבודו. וכשספרו זאת לרבי חיים גריינמן זצ"ל, השתומם כל היום, איך אדם בגילו, במעמדו, לאחר כ"כ הרבה שנים, מתאמץ לבקש מחילה בעשרה על איזה זיז.

ולעומת זאת כשבאתי פעם לפניו, והקראתי את דברי הבמדבר רבה (פט"ו י"ז): ואיזה הידור אמרה תורה והדרת, שלא יעמוד במקומו, ולא יהא סותר את דבריו, וכשהוא שואל הלכה - יהא שואל ביראה, ולא יקפוץ להשיב, ולא יהא נכנס בתוך דבריו, שכל מי שאינו נוהג ברבו כל המדות האלו, נקרא רשע לפני המקום, ותלמודו משתכח, ושנותיו מתקצרות, ולבסוף הוא בא לידי עניות, ע"כ. ואמרתי שאנחנו בשיעור מטבע הדברים קשה להזהר בכל זה, [כידוע למי שראה השיעורים אצל רבינו שהרגישו כ"כ היימיש, והיו נכנסים בתוך דבריו וכו'], ותיכף ומיד ביטל את הדברים כעפרא דארעא, ובטוחני שמה שחשש בנוגע לחזו"א לא היה אחד ממאה מכפי שנהגו בשיעורי רבינו.

יש באבות דרבי נתן (פי"ב א', ד'): הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום, ורודף שלום, ומשים שלום בין אדם לחבירו, ובין איש לאשתו, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. מפני מה בכו ישראל את אהרן שלשים יום אנשים ונשים, שנאמר ויבכו את אהרן שלשים יום **כל** בית ישראל, ובמשה נאמר ויבכו בני ישראל, מפני שמשה היה מוציא דין לאמתו ומוכיחן בדברים, אבל אהרן לא אמר לאיש סרחת, ולא לאישה סרחת, ע"כ (בגי' הגרי"ב).מבואר כאן שתי הנהגות, של משה, ושל אהרן. אצל רבינו ראינו הנהגה זו שצוה עליה הלל, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום, ורודף שלום, ומשים שלום בין אדם לחבירו, ובין איש לאשתו, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ולא אמר לאיש סרחת ולא לאישה סרחת.

הרי רבינו היה חכימא דיהודאי, פקחותו היתה אדירה. פעם אמר **שתוך כמה דקות מכיר את האדם שמדבר עמו, עד תכליתו** [נדמה לי וזה אינני בטוח, (כי גם החזו"א אמר כהנ"ל, ומסופקני אם תוספת זו רבינו אמרה או החזו"א). ומכאן והלאה אני נותן לו לחשוב שמרמה אותי]. עוד לפני שנתפרסם כרבן של ישראל היה ידוע כחכם הרזים, פקח במדה מופלאה.

ונוסף ע"ז קדושתו וטהרתו שהיה כאחד מקמאי, ופעם שמעתי ממנו שאמר: רבינו ה"קהלות יעקב" זצ"ל היה מרגיש על בעלי עבירה כידוע, וזה מדריגה מסויימת של טהרה, כך הסביה. ומי כרבינו הטהור בכל מיני טהרה

ופעם באמצע השיעור פנה לסובבים ואמר: אתם לא מרגישים ריח רע מאד מגיע משם?

והצביע באצבעו לכיוון המרפסת, ואנו לא הרחנו כלום, ועיקר הפלא שרבינו היה תותרן, לא הריח כלום. ופעם אירע שסיר עלה בלהבות, ובכל הבית היה ריח נורא של שריפה, לא הריח רבינו כלום, ופתאום כך אומה. וכשאמרנו שלא מריחים, אמר: טוב אם אתם לא מריחים אפשר להמשיך, ועד היום אינני יודע מה התכוין.

וסיפר לי אחד שזקינו סיפר לו שלמד אצל הגרב"ד ליבוביץ' זצ"ל, ופעמים שהיו הולכים ברחוב ומדברים בלימוד, ופתאום הגרב"ד היה אומר אתם לא מריחים ריח רע נורא, ואסור ללמוד, והם לא הריחו כלום. עד ששמו לב שיש שם כנסיה וכדו'.

עכ"פ צירוף שתי הדברים האלו ודאי נתן לו אפשרות להבחין על כל אחד מהו, לפני ולפנים. ופעם הגיע אליו אברך אחד שנפלו עליו צרות בבת אחת, והרגיש שעולמו קורס עליו, ואמר לו: הרי הראש ישיבה אמר שתוך כמה דקות מכיר כל אדם מהו, ואני מבקש מהראש ישיבה שיאמר לי מה אני נכשל, ומה אני צריך לתקן.

והנה רבינו רגיל היה לומר: אנשים באים לשאול מה הם צריכים לתקן, וכי יש דבר שלא צריכים לתקן, האם יש דבר מושלם שאותו לא צריכים לשפר? עכ"פ הוא כן בא לשאול.

התעניין רבינו מה קרה, וסיפר לו האברך שאשתו חולה ושהבן שלו חולה ומאושפז בבית חולים וכו'. ורבינו בעינים מפיקות אהבה ורחמים אומר לו: לך יש עבירות?... ומתחיל להרגיעו שצרות אלו זה לא נורא, ויעבור, ובעזה"י יהיה הכל בסדר. הלא ברגע אחד יכל לומר לו עשרה דברים שצריך לתקן ושאפשר לתקן. אבל אהרן מעולם לא אמר לאיש סרחת ולאישה סרחת, רק אהבה, חמלה, רוך, נעימות, זיסקייט.

וסיפר לי רבי יצחק לוונשטיין ז"ל [שהיה נאמנו של רבינו] זמן מה לפני שנפטר, שהגיעה אשה אחת ודפקה בדלת, ובקשה ממנו לבקש מרבינו ברכה לשלום בית, כי לפעמים יש להם שלום בית, ולפעמים המצב קשה מאד. נכנס רבי יצחק לרבינו, ואמר לו רבינו: תשאל אותה אם הם שומרים טהרת המשפחה? ור' יצחק התפלא איך אשאל אשה חרדית כזו שאלה, אמר לו רבינו כך תשאל אותה, ואכן בא לדלת וגמגם שרבינו שואל אם הם שומרים טהרת המשפחה, והתחילה לבכות שלפעמים נכשלים בזה. אינני יודע מה הסיבה שאז כן ראה רבינו צורך להשתמש ברוה"ק שעליו ולומר סרחת.

ואם לתאר מה היו דרישותיו מעצמו, הלא הוא להשתומם, והיה מתאונן במרירות: מה אני עונה לקב"ה, כשישאל אותי: וכי זה מה שצפיתי שיצא ממך. בכלל הוא הרגיש את הדין של מעלה כמו דבר שעומד כאן מאחורי הדלת, וחי את זה בפחד נורא, וכן היה מתאונן. ופעם אמר: כשאבוא לעולם האמת, ואבא שלי ישאל אותי וכי זה מה שצפיתי שתצא, מה אני אענה לו?... כך כפשוטו, מה אני עונה לאבא שלי על זה...

והתחיל הנכד לומר, הרי רבינו מחזיק את כל עולם התורה על כתפיו, כל צרות הדור וכו' וכו', אמר לו רבינו, הגמ' בפסחים (דף נ' ב') אומרת רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חסדך, וכתיב כי גדול מעל שמים חסדך, הא כיצד, כאן בעושים לשמה כאן בעושין שלא לשמה. ואמר, כשעושים שלא לשמה, אדם עולה לשמים והמצוות מתחילים לעלות יחד עמו, ונעצרים לפני השמים, יותר לא יכולים לעלות, ונשאר ערום ועריה, וכמה פניות נכנסים.

הייתי אצל רבינו כשסיפרו לו שלאחר שאישיות חשובה מהממשלה ביקר אצלו, וכשיצא השתומם מהבית הפשוט שראה, קירות מקולפים וכו' וכו', אמר רבינו: בית פשוט? הרי אם הייתי יודע שכזה בית יש לי בעולם האמת, הייתי רוקד משמחה...

יש סיפור שאסור לספר אותו לא ברבים ולא ביחיד, אבל תורף הסיפור היה, שאברך אחד בא לרבינו ואינני זוכר על מה דיבר אתו, ורבינו אמר לו [בערך] אתה צדיק ואני... ואמר על עצמו כאלו דברים נוראים, שאיני יכול לחזור עליהם, אפי' במחשבה אני מצטמרר. כך היה רבינו מאשים את עצמו, וכך היה זקן מלא חמלה על אחרים.

ובלשון החזון איש: **הפגשו עם רעהו הוא לו לחדות לב, מקבלו בסבר פנים יפות**– איזה מתיקות ונעימות היו מקבלים כשמדברים עמו, עד שאחד אמר לרבינו אחר שדיבר עמו: אנחנו מרגישים אצל הראש ישיבה כמו אבא.

ולשון החזון איש: **כי אין כאב לב אצלו ככאב של פגיעה בכבוד חבירו**– ומי כרבינו הרגיש בזה, ועשרות ואולי מאות שיחות עורר על בין אדם לחבירו, ורגיל היה להביא דברי הירושלמי בדמאי (פ"א ה"ג) שרבי פנחס בן יאיר אמר לתלמידיו שמי שיודע שלא זלזל בישראל מעולם יוכל לעקור את נהר גינאי ולא ינזק.

ולשון החזון איש: **ומעולם לא נפגע הוא מרעהו**– וכמה סיפורים יש בזה, ואספר מעשה אחד, לפני שנים כשעוד לא היו משב"קים בבית, והיה קבלת קהל ועברו בסיבוב, והייתי צריך ברכה על ענין נחוץ, ולפני עבר אחד וצעק על רבינו, לא בקול, אבל בתקיפות: תדעו לכם שאתם אשמים בהכל, והכל בגללכם וכו' וכו', לא שמעתי מה צעק, ועמדתי נרעד, ידעתי שרבינו לא יענה, אבל סברתי לעצמי מסתמא יהא בפנים נפולות וחלישות הדעת וכו', ואיך יברך. ומיד אחריו הגיע תורי ובקשתי ברכה, ובאיזה מאור פנים וחביבות הוא בירך, א"א לתאר. וראיתי כי לא מחשבותי מחשבותיו, כי בו נתקיים המאמר מעולם לא נפגע הוא מרעהו, כי לבו המלא אהבה תכסה על כל פשעים...

ונתקיים בו סיום דברי ה"חזון איש": **יקיר הנפש דנן כו', נפשו כבר מלוטשת ומצוחצחת שאינו מקבל כתמים, והוא שופע שמחות וגיל בנעימות נצח**. והיה זה פלא עצום, כי היה כ"כ בדרישות נוקבות על עצמו, אבל המנוחת הנפש שלו, השלוה, הרוגע, היה עד להפליא, לא ראו עליו דוק של עצבות, עננה של מתח, בלא שום לחץ, אפי' כשהיה מקרא בתקיעת שופר, היה בכזו מנוחת הנפש, הרגשתי כ"כ נעים לתקוע, ללא עצימת עינים, ללא קמטים במצח, פשוט מאד רגוע, שלוה, שמחה וגיל בנעימות נצח.

יעזור הקב"ה שנזכה ללמוד קצת מדרכיו הקדושים, ולשפר מעשינו, ויהא לו לעילוי נשמה גדול, ובקרוב נזכה להתראות עמו בתחיית המתים, בעת יקיצו וירננו שוכני עפר.

מידות טובות

הגמ' במנחות (דף י"ח א') מספרת: אמר רבי כשהלכתי למצות מדותי אצל רבי אלעזר בן שמוע, ואמרי לה למצות מדותיו של רבי אלעזר בן שמוע. ופירש"י ללמד ולמצות מה שרבי אלעזר חכם ממנו. הנה רבינו הקדוש יכל למצות מדותיו של רבי אלעזר בן שמוע, כלומר ללמדם עד תומם.

כשאנו באים להתבונן וללמוד קצות דרכיו של רבינו מרן ראש הישיבה שקידש עצמו בכל מיני קדושה, וטיהר עבמו בכל מיני טהרה, אין לנו להשלות עצמינו שנוכל למצות מדותיו, כי מלבד שהיה טמיר ונעלם, ועשרות שנים היה ספון בביתו, וגם בשנים האחרונות שהבית נעשה הפקר לכל, היה הנסתר שבו רב על הגלוי, ואנו קטני קטנים לא יכולנו להבין הלך רוחו ומחשבתו, ובכל יום ראינו כי כגבוה שמים מארץ כן גבהו מחשבותיו ממחשבותינו, והיה חי באופן אחר לגמרי, מרומם יותר ונאצל יותר.

אפשר לומר עליו דרך מליצה: אינו גוף וכו'. אדם קדוש וטהור כמוהו, כמעט לא היה גוף. בפרט בשנותיו האחרונות, כמעט היה נשמה בלא גוף, ולא יוכלו להשיג קצות – דרכיו, אלו שהם משיגי הגוף, שמחפשים ענייני גוף, כי היה גבוה מעל גבוה מכל ענייני הגשמיות של עולם הזה.

ידוע שרבינו היה לו פחד נורא מלומר שבחים על נפטר, ובכל יכולתו השתדל להתרחק מלהספיד נפטרים, גם אנשים חשובים. וכמה צרם לו כשאומרים על כל אחד שהוא צדיק. ורגיל היה לומר: הרי אדם זה רועד כעת מפחד מאימת הדין, וכמה מתבייש מעצמו שאומרים עליו צדיק, צוחקים עליו בשמים... פעם נפטר אחד, וע"פ הוראת רבינו לא הספידוהו [נדמה לי שהיה זה בערב יו"ט], ומיד לאחר הלויה נכנסתי לבית רבינו, והוא התכונן למנחה, נגשתי ואמרתי שהרגשתי בחינת שלא נספד כהלכה, והתכוונתי לגמ' בסנהדרין (דף מ"ז א') סימן יפה למת שלא נספד. ורבינו התכופף כמעט כמו במודים, וצעק: מלאכים צוחקים עליו... ושוב צעק: מלאכים צוחקים עליו... והתכוין שכשאומרים על אחד שהוא צדיק, ובאמת שעבר עבירות, הרי לועגים עליו.

היו מתי מספר בני דורינו שרבינו הכתירם בתואר "צדיק". אבל היחידים שהיה אומר עליהם בקביעות: צדיקים, כשהיו באים ילדים בני שלש להתברך לחלאקה, או אפי' קצת יותר גדולים שבאו לברכה, היה מאיר פנים אליהם, ואומר אה צדיק... ופונה לסובבים ואומר: הוא באמת צדיק, הרי עדיין לא עשה עבירות... [בסידור הרוקח (פיסקא על הצדיקים) מפרש דצדיקים הם ששומרים המצות ואינם חוטאים].

בפרט היה סולד מהתואר "קדוש", זה היה אצלו תואר לגמרי מופקע, והיה אומר: קדוש נאמר על מי שמוסר נפשו על קידוש השם, ואין הכונה שנהרג סתם ע"י גויים, אלא שהעמידו בפניו את האפשרות או לעבוד ע"ז, או אחד מג' עבירות, או שיהרגוהו, והוא ביכר למסור נפשו עבור ה', הוא הראוי לתואר קדוש. וזולת זה לא מצינו שנקראו בשם קדוש כי אם יחידי סגולה בדורות, וזהו שמצינו בגמ' שבת (דף קי"ח ב') ששאלו את רבינו הקדוש במה זכה שנקרא קדוש, כי התפלאו איך אדם שלא נהרג עקה"ש זכה לתואר זה. ולכן כשהיו אומרים על אדם זכר צדיק וקדוש לברכה, היה צורם לו מאד. ושמעתי שהיחיד בדור האחרון שנתן לו את התואר "קדוש", היה רבינו בעל ה"קהילות יעקב", ושאלוהו על כך שהכתירו בתואר קדוש, ואמר: הסטייפלר שאני.

ואמנם סיפר רבי דוד פרנקל זצ"ל שפעם נכנס למרן ה"חזון איש" זצ"ל, ובדיוק ראש הישיבה יצא, שאלו החזו"א: ראית את מי שבא, הער איז א הייליגע יונגרמן [הוא אברך קדוש]. כבר אז, כשהיה לפני גיל ארבעים, הגדירו החזון איש כאיש קדוש...

וסיפר הגאון ר' נתן זוכובסקי שליט"א שזוכר שהיה בבית כנסת בכפר סבא, כשהגיע הרב מפוניבז' זצ"ל לדרוש שם לציבור, ואמר להם תדעו לכם שיש כאן אדם קדוש, וצריכים לכבד אותו ולשמוע בקולו, ולא ידע שרבינו נמצא בתוך הצבור, כי ישב בסוף הביהכנ"ס.

וסיפר ר' אריה אלישיב שליט"א שכשרבינו בא לפני ר"ה תשס"ט למרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לברך ולהתברך, כשיצא אמר הגרי"ש לנכדו הנ"ל: איי קדוש וטהור!

וכך נודע בכל העולם כאיש קדוש וטהור, נקי וצדיק, ומעשים רבים סופרו, ועוד יסופרו על קדושתו וטהרתו, נקיותו וצדקותו.

אנחנו רוצים לעמוד על נקודה אחת מרכזית בעולמו של רבינו הגדול זצ"ל, מפורסם בכל העולם שהיה סמל המדות טובות, תכלית ההטבה בין אדם לחבירו, ומאד מאד הרבה לעורר ולדבר על כך בכל עת מצוא. שמעתי פעם איך שאחד בא אליו, ואמר שהוא דורש הרבה, על מה בעיקר לדרוש ולעורר, השיב רבינו ברגע כמימרא: על בין אדם לחבירו.

רבינו היה נאה דורש, אבל עוד יותר היה נאה מקיים. המיוחדות שלו בבין אדם לחבירו עד קצה האחרון היה מבהיל על הרעיון, לא נדבר על הענוה המופלאה והמשונה שחי בה, לא נדבר על הנקיות מנגיעות המופלגת שהתנהל בה, לא נדבר על מסכת קבלת הבזיונות המרטיטה שקנה לעצמו, אבל נזכיר מקצת מן המקצת של הבין אדם לחבירו שלו.

כל אלו שהיו עמו, ששאלו, התייעצו, למדו ממנו, הרגישו כזו חמימות נעימה, כזו אהבה שופעת, זיסקייט-מתיקות, עד שאחד אמר פעם לרבינו אחר שדיבר עמו: אצל הראש ישיבה אנחנו מרגישים כמו אבא, ושאל רבינו: במה זה מתבטא? אבל לא יודעים מה עומד מאחורי זה... רבינו היה ידוע סבל, חולשתו הכללית היתה נוראה, שהיו זמנים שבקושי החזיק עצמו שלא ליפול, יסוריו היו רבים, פעם אמר לגיסי ר' גדליה הוניגסברג שליט"א יש לי כאבים שהם כבר כאבים תמידיים, אמר בבדיחותא: דאס שוין גיוואהן מנהג אשכנז...! היו לו כאבי שיניים גדולים, כאבי עיניים עצומים [אאמו"ר שליט"א סיפר שפעם תוך כדי שדיבר עמו נגע בעין ופרץ החוצה שטף גדול של מוגלה, וכידוע שכל זמן שאינו יוצא זה כאב עצום, ועל רבינו לא היה ניכר כלום]. נצייר לעצמינו אותנו בחולשה של 40 מעלות חום, עם כאבי שיניים, עם כאבים במקומות אחרים בגוף, האם נוכל להתייחס בנעימות, במרגוע, באהבה שופעת ומתפרצת? ומתוך מצב כזה היה רבינו ראש הישיבה באהבה פורצת גבולות, בנעימות עצומה, במתיקות נפלאה עד אין קץ...

לא שמענו ממנו שמץ אנחה על מכאוביו וחולשתו וכו'. סיפרו לי שכשנפל ושבר את אגן הירכיים, הרימוהו והשכיבוהו, או הושיבוהו, ואמר בחיוך: מסתמא נשבר שם משהו... כן, בחיוך, נשבר שם... מי שיודע מה זה יסורים של שבר באגן הירכיים, הרי זה נורא ואיום... ובחיוך אומר נשבר שם...

פעם עבר מהחדר הפנימי לחדר החיצוני למסור שם

שיעור, וראו עליו שמתייסר, וכשהתיישב התחיל לומר אוי ווי ווי, וחשבתי לעצמי הנה הפעם הראשונה שאני שומע את רבינו נאנח על מכאוביו, אבל תיכף ומיד מתחיל לדבר על מה שסיפרו לו בדרך בין שתי החדרים איזה צרה שקרתה למישהו, ועל זה נאנח, ונאנח... וחשתי כי לא מחשבותי מחשבותיכם...

זכורני כשחזר מהנסיעה הראשונה באמריקה, והיה בחולשה גדולה [סיפר אחד שבקי בנתיבי העולם, ועבר על מסלול הנסיעה של רבינו באמריקה, ואמר שאינו נתפס בשכל אנושי איך אדם מסוגל לעשות כזה מסע, ולשאת דרשות, ועוד אדם חלוש ובכזה גיל], ומיד חזר לשיעורים ולשיחות, ולא ויתר שיהא קבלת קהל באותה מידה כמו לפני כן, כי מה אנשים צריכים לסבול ממה שהוא נסע.

וכשהרבנית ע"ה היתה על ערש דוי, וכבר בני המשפחה היו סביב מטתה, ושלחו לקרוא לרבינו והיה באמצע קבלת קהל, אמר רבינו: אבל יש אנשים שממתינים... הרגיש מה אחרים צריכים לסבול מהסבל שלו...

שנים היה מקבל קהל בעמידה, ושמעתי שאמר שירא ממה שאמרו חז"ל (מובא ברש"י שמות י"ח י"ג): וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם- הוקשה הדבר ליתרו שהיה מזלזל בכבודם של ישראל והוכיחו על כך, שנאמר מדוע אתה ככה יושב לבדך וכולם נצבים. ולכן גם מתוך חולשה נוראה היה עומד, עד שנותיו האחרונות שלפעמים היה מתיישב באמצע, ואח"כ כבר היה מתיישב מהתחלה.

כששמע צרות של אחרים, או באופן כללי כשנזכר בצרות הדור, היה נאנח מעומק לבו הטהור, פעמים היה אומר פעמים רבות אוי ווי ווי, אוי ווי ווי, וועלט פון צרות [עולם של צרות], גם ממש בחודשים האחרונים שכמעט ולא דיבר, פעם התפללתי אצלו מנחה או מעריב, ואח"כ התיישב ונאנח: אוי וועלט פון צרות... אבל על הצרות שלו הפרטיות מעולם לא שמעו עליהם מאומה.

מעולם לא הקפיד, פעם אחד ביקש ממני מחברת שיעורי החומש, שהיה במסגרת מצומצמת, ורק למי שנכנס באישור רבינו, וביקשתי רשות מרבינו והסכים, לאחר זמן ביקש שוב המחברת, וסמכתי על הרשות הקודמת, והשאלתי לו, והלה מצא איזה דקדוקים להשיג בהם על רבינו, ועשה מזה רעש גדול, ולאחר זמן פנה אלי רבינו ברוך ובמרגוע, ואמר לי: אל תשאיל השיעורים בלא רשות. בערב יוה"כ באתי לבקש מחילה, אמרתי בגללי נגרם כו"כ, ורבינו דחה לחלוטין, והגיב תיכף: זה שום דבר... אם היה סובר שיש כאן שמץ הקפדה, ודאי היה אומר שסולח, כי הרבה פעמים היה מזכיר דברי רבינו בחיי (בראשית נ' י"ז) שיוסף לא אמר לאחיו שסולח להם, הגם שכתוב וינחם אותם וידבר על ליבם, אבל לא אמר שסולח, ולכן אף שבקשו מחילה לא נסלח להם, והוצרכו למות עשרה הרוגי מלכות.

כמו כן פעם באתי לפניו, והקראתי דברי הבמדבר רבה (פט"ו י"ז) ואיזה הידור אמרה תורה והדרת, שלא יעמוד במקומו, ולא ישב במקומו, ולא יהא סותר את דבריו, וכשהוא שואל הלכה-שואל ביראה, ולא יקפוץ להשיב, ולא יהא נכנס בתוך דבריו, שכל מי שאינו נוהג ברבו כל המדות האלו נקרא רשע לפני המקום, ותלמודו משתכח, ושנותיו מתקצרות, ולבסוף הוא בא לידי עניות. ובהיותינו בקביעות בשיעור היה קשה ליזהר בכל זה, ואמרתי לרבינו שהנני ירא מזה, וביטל הדברים במחי יד, ולא רצה לשמוע...

ידוע לכל אלו שהתפללו עמו שחרית, שלפני התפלה היה נותן צדקה בקופות שעל השולחן, ועל כל צדקה שנתן יש סיפור, ואין כאן המקום לספרם, אבל אחד הצדקות היה נותן לעילוי נשמת אחד חשוב, שהיה אומר בשם רבינו דברים שלא אמרם, ואמר רבינו שהוא היחיד שהקפיד עליו, כי גרם בזה הרבה נזק, ואח"כ אמר רבינו לעצמו מה ארויח שלא אמחול לו, ומחל לו, ובכל זאת לא נחה דעתו, והיה נותן בכל יום צדקה לעילוי נשמתו.

פעם בקשו ממנו שיהא סנדק, ובשנים האחרונות היה מקבל סנדקאות בביתו, וקבעו שעה מסויימת, ורבינו הלך לנוח, ולפנ"כ אמר שיש סנדקאות בשעה פלונית, וכשהגיע השעה ובאו אבי הבן והתינוק וכו', ובני הבית היו סבורים שלגודל חולשת רבינו א"א להעירו, ולא העירוהו, ועשו הברית במקום אחר וכו'. וכשהתעורר רבינו שאל על השעה, וכשהשיבוהו, אמר הלא היה צריך להיות ברית לפני זמן, ולא ענו, ורבינו לא אמר מילה, אלא תיכף הלך והתיישב בכסאו כאילו לא אירע דבר.

פעם בעת מערכה ציבורית הביע דעה מסויימת, ולא שמעו בקולו, אמר לגיסי ר' גדליה הוניגסברג שליט"א: דע לך שאין לי תאוה שישמעו בקולי! לא אמר אין לי קפידא שלא שמעו בקול, או לא אכפת לי שלא שמעו בקולי, אלא אין לי תאוה שישמעו בקולי... הרי כל אחד, ילד, בחור, אברך, מגיד שיעור, משגיח, רבה וכו', באיזה מצב שנמצא, רוצה שישמעו בקולו, יתכן שלא יקפיד כשלא שמעו בקולו, אבל שלא יהא לו תאוה כזו, הלא זו מדריגה מבהילה!

ורגיל היה רבינו להקרות דברי מוהרר"ח מואלז'ין זצ"ל לנכדו: ושלא להכניס שום קפידא בלבך על שום אדם, ואי"צ לומר שלא להשיב בקפדנות לשום אדם. ועל ידי מדת סבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר מעל ידי כל תקיפות שבעולם, ע"כ. וכמה ראינו שהנהגה זו היתה טבועה בנפשו.

פעם באתי לרבינו ואמרתי לו שאני זקוק לברכה גדולה, שאלני מהי ברכה גדולה ומהי ברכה קטנה, אמרתי לו שכתוב בספר "יסוד יוסף" (פרק כ"ב) קבלה בידינו שמי שמברך בטובת עין ובטוב לב אין לו חיבוט הקבר כלל. אמר לי רבינו: אם כן למי יש חיבוט הקבר? מי לא מפרגן לשני שיהיה תלמיד חכם... לא היה מסוגל לחשוב שיש מי שאינו מברך מעומק הלב.

היה דורש לוותר ולוותר, שמעתי כשאחד בא ושאלו מה לקבל על עצמו ליום הולדת של שלושים, אמר לו רבינו: מסתמא אתה כבר מקיים את זה, אבל תמיד תוותה, ותוותה, אתה תוותה... בא אליו אחד בשאלה שיש ביהכנ"ס בתל אביב שהוא ממונה עליו, ועתה אחד מינה עצמו שם לגבאי, ועושה ככל העולה על רוחו, דברים לא כ"כ רצויים, ויכול לריב עמו ולסלקו, אמר רבינו: רק לא לריב...

אחד בא לרבינו שיש לו אפשרות לתבוע בירושה יותר, ויקבל עוד חמשת אלפים דולר, אבל יצטרך לתבוע, אמר לו רבינו: תוותה, וכך עשה. וסיפרו לרבינו שבזכותו אדם פלוני ויתר על חמשת אלפים דולר, ורבינו עשה כזו תנועת ביטול: חמשת אלפים דולר?... היה נראה כאילו מספרים לו שויתר על טישיו משומש. וכמה היה נאה מקיים, מוותר ומוותר עד אין קץ.

במשך שנים היה נודד בימים נוראים מבית כנסת אחד למשנהו, כאן מתפלל שחרית, וכאן תקיעות ומוסף, כדי שלא לפגוע. גם בזקנותו המופלגת התאמץ בזה מעל ומעבר לכחותיו. ובאחד השנים האחרונות שעוד הגיע לתקיעות ב"גאון יעקב", והיה נידון אם יבוא או לא, כי חולשתו היתה נוראה, עד שהיה צד שיבא בכסא גלגלים, ואמרתי לרבינו שאוכל לבוא לתקוע לו בבית. אמר לי: תראה, דבר ראשון קשה לי לסרב כשמבקשים שאבוא, ושנית אני מרחם עליך שיקשו עליך את התקיעות.

וסיפר לי רבי איסר שוב שליט"א [כמדומני] שהדרך אז לקחה מביתו עד הישיבה שלושת רבעי שעה, ובחולשה גדולה הלך כל הדרך. ובאמצע אמר שמרגיש שרגליו נעשו כבולי עץ [אזוי וויא אהאלץ], ושחושב שאחר ראש השנה יצטרך ללכת לנופש... ולא זאת בלבד. אלא שמאז שקם [אין מי שיודע כמה ישן בלילה ומתי קם, אבל שחרית ודאי התפלל כותיקין] לא עשה קידוש, עד שהלך לתקיעות והתפלל מוסף. ואח"כ כבר היה זמן מנחה, והתפלל מנחה, ושב לביתו את כל הדרך המייגעת, מסתמא כבר היה שלוש וחצי, ורק אז עשה קידוש.

ואנשים לא ידעו מכל זה, ואחר מוסף נהרו המונים לומר גוט יאר, ובירך את כולם בחמימות ומכל הלב, ולזה הוסיף מילה טובה, ולזה אמר איזה ווארט, מי ידע שרבינו בצום, בחולשה נוראה ואיומה.

בענייני התקיעות, עיקר המשקל היה על "בין אדם לחבירו", אמר לי אל תאריך כ"כ בתקיעות, זהו טירחא דצבורא, אנשים כ"כ במתח בתקיעות, ואתה צריך להוסיף להם. ובכל זאת כשפעם היתה תקיעה קצרה מהאחרות, ביקש שאחזור לתקוע, ואמר: ודאי היה בזה שיעור, אבל שאנשים יהיו רגועים. כמו כן את החלוקה של הנשימה אחת ושתי נשימות היה קובע לפי חשבון שעשה שיש ששמעו תקיעות אלו ולא אלו, וצריך להוציאם. פעם התבלבל בהקראה, ואמר דבר אחד שלא כפי הסדה. ותיכף ומיד אחר שנגמר הקדיש האחרון, ללא גינונים, פנה אלי ואמר לי: אני מבקש ממך סליחה שהטעיתי אותך...

הזהירות אצלו בממון חבירו היתה עד להפליא, ממון חבירו היה אצלו אש... מפורסם המעשה, שפעם נתנו לו סכום גדול בפורים ע"מ שיתנו לאברך מסויים, והניחו בארון ונגנב משם. ואח"כ חיפש וראה שנעלם, מיד פנה להרב נויבירט שיחי' וביקש הלואה ע"מ לפורעה משך כמה חודשים, ונתן לאברך את הסכום, ואמר: מסתמא הייתי פטור, כי אני שומר חנם. אבל לחסוך שאלה אחת מיותרת בבי"ד של מעלה, כדאי גם ללוות חמשים אלף דולר.

ופעם כשחזר מבית החיים, ואחד נטל ידים, וכיון שאין מוסרים הספל מיד ליד, לא הגישו לרבינו ביד, ואף לא רצה להניח על הרצפה, כדי שלא יצטרך להתכופף, והניחו על מכונית שחנתה שם, אמר לו רבינו: יש לך רשות להניח הספל על המכונית? ולא נחה דעתו עד שהורידה על הארץ, כן שמעתי.

סיפר לי הרב ליוש [שהוא ואביו היו מתעסקים בהדפסת ספרי רבינו] שבכל פעם כשהיו מביאים ספר חדש של רבינו היו שותים ביחד "לחיים", ורבינו היה משלם תיכף עד הפרוטה האחרונה. ופעם אחת באו עם ספר חדש, ורבינו היה צריך לשלם להם חמש עשרה אלף ש"ח, ונתן מעטפה עם הכסף, ואמר להם לספור, והיו שם רק שמונת אלפים, ורבינו מאד דאג שצריך לשלם, ואמר שיסדר כסף עד הערב ממקום אחר וכו'.

ומה באמת אירע, שהיה לרבינו שלש מעטפות, באחת- שבעת אלפים ש"ח, ובשניה- שמונת אלפים ש"ח, ושתיהם היו מכספו, [כי רבינו בשום אופן לא הסכים להשתמש בהדפסת ספריו מכסף של אחרים (עיין לקמן פרק "יקרות המצות")], ובמעטפה השלישית היו כספי צדקה, ורבינו רצה לצרף השבעת אלפים עם השמונת אלפים, ובטעות הניח הכסף במעטפת הצדקה, וכשנודע לו, לא רצה בשום אופן להוציא השבעת אלפים ש"ח ממעטפת הצדקה, וכמה שהוכיחו לו שכסף זה אגוד לעצמו בגומי, ולא היה במעטפה כזה סכום, היה ירא מלהשתמש בזה (עיין ע"ז י"ז ב').

ופעם שמעתי ממנו בעצמו שאמר שיש לו בחיים שתי גזילות בלבד: **האחד**- שפעם הביא לו ר' שלמה סובול זצ"ל ספה, והיה צריך לשלם לו ולא הספיק, וכבר נפטר **והשנית**- שבהיותו באטליה היה איזה אופן לשלוח דברים בדואר מבלי לשלם עליהם. וכן עשה, והוסיף: את הכסף שהרווחתי לא נטלתי לעצמי, כמדומני שאמר שנתן לנזקקים, אבל מה יהיה? אבוא לעולם האמת, ומוסוליני יתבע אותי לדין תורה... מה אעשה? וכמה שאמרו לו שזה בגדר טעותו מותרת וכו', לא נחה דעתו.

ואמרתי לעצמי, לפחות את הגזל הראשון אעזור לו לתקן, באתי לאחד הבנים של ר' שלמה סובל, ושחתי לו את צערו של הראש ישיבה, אמר לי אתה יודע כבר כמה פעמים שלח לנו, וכבר מחלנו לו וכו'. גם ראיתי כתוב שאת התשלום על הדואר באטליה שלח לשלם... וסיפר לי אחד מגדולי התלמידים שרבינו אמר לו שנמנע מלהיות עד בקדושין, כי ירא שמא הוא גזלן ופסול לעדות...

פעם ה"חזון איש" אמר לרבינו אופן המותר שעי"ז אפשר להצהיר על הכנסה פחותה, וכך עשה, ובכל זאת לאחר זמן ליבו נקפו, ושלח את מו"ח שליט"א לשלם בבנק כל ההפרש. והפקיד לא הבין מה רוצה, ואין כזה דבר בבנק. עד שראה שאם יתעקש לשלם יטול הפקיד לעצמו, ואז חדל.

ולעומת זאת, בבית שלו הכל היה הפקר, שאלתי פעם על שאני ואחרים משתמשים בשירותים ללא רשות. אמר: כאן זה אחרת.

מה יותר מתאים מלהקריא דברי הזוה"ק (ח"ג רמ"ט א', וכאן בתרגום חפשי): מאי אילת השחר, אלא זו היא חיה אחת רחמנית, שאין בכל החיות שבעולם רחמנית כמותה, בגלל שבזמן שדחוק לה השעה, וצריכה למזונות לה ולכל החיות, היא הולכת למרחוק לדרך רחוקה, ובאה ומובילה מזון, ואינה רוצה לאכול עד שתבא ותחזור למקומה, ולמה, בשביל שיתאספו אצלה שאר החיות ותחלק להם מאותו מזון, וכשהיא באה מתאספים אצלה שאר החיות, והיא עומדת באמצע ומחלקת לכל אחד ואחד, וממה שמחלקת להם היא שבעה כאילו היא אכלה יותר אוכל מכולם.

ופעם אמר רבינו שהכה"ג כשנכנס לקודש הקדשים מצא לנכון להתפלל על פרנסת כלל ישראל, [עיין יומא (דף נ"ג ב')]. ושם מבואר שהתפלל כשיצא מקודש הקודשים לבית החיצון, ועכ"פ היה זה מיד אחר עבודת קה"ק]. כי העולם הזה של השני הוא העולם הבא שלי...

הנהגות רבינו בעל "אילת השחר" זצוק"ל - יקרות המצות

הגמ' בעירובין (דף י"ג ב') מספרת, אמר רבי האי דמחדדנא מחברא, דחזיתיה לר"מ מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי, דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך. ושאל רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל וכי משום שראה את אחורי ר"מ נעשה מחודד? וביאר הכונה שראה כחות נפשו (נדפס באילת השחר עה"ת פרשת כי תשא, שמות ל"ג כ"ג).

לא נשלה את עצמינו שיכולנו להכיר בכחות נפשו של רבינו ראש הישיבה זצוק"ל, שהיה טמיר ונעלם, בעשרות שנותיו הראשונות היה לגמרי כנסתר, וגם בשנותיו האחרונות שהבית היה כהפקר, היה מסתיר כל מעשיו. סיפר לי חתנו הגאון רבי זאב ברלין שליט"א שכשנכנס אצל בית רבינו אמר לו הרב מפוניבז' זצ"ל: גם עד מאה ועשרים לא תכיר את חמיך. כזו הסתרה היתה אצלו. היה בבחינת מגלה טפח ומכסה אלפים. אבל איזה שביבי נוגה מאורו הגדול יש לנו לקלוט מאשר ראינו. ואינני ראוי לדבר לפני תלמידי חכמים אדירי תורה, רק בהיות שמעט הסתופפתי בצילו, בקשו לספר ברבים.

והנה מפורסמת ההתמסרות שלו המוחלטת ללימוד התורה **בעיון**, כשהרבנית נפטרה וחילקו ללמוד את הש"ס לעילוי נשמתה בישיבת "ארחות תורה", נתנו לו שילמד מסכת נדה, ואחר זמן אמר שאינו מסוגל, כי ללמוד בבקיאות במהירות אינו יכול, וללמוד בעיון אין לו זמן, וביקש שאחר ילמד את המסכת. ובאופן כללי לא היה אצלו מושג "שטחיות", הכל למד בעיון, הגמ', החומש, התפלה, ואפי' הזמירות שבת היה אומר בעיון. בד"כ אחר כל זמירה היו לו הערות ע"ז. כל דבר קטן כגדול היה שם לב, וזכורני שקראתי בשיעור במָה מדליקין ובמָה אין מדליקין. מיד העיר רבינו למה את הראשון אתה קורא בסגו"ל והשני בקמ"ץ, לא היה אצלו שום דבר מובן ופשוט מאליו. הכל יודעים את לימודו המתמיד ברציפות, ללא הפסק כלל, התמדה נוראה שאינה נתפסת בשכל אנוש, ימים ולילות. אבל נעמוד על פן נוסף באישיותו.

מסופר על אדונינו הגר"א (עליות אליהו הערה קי"ז) שלפני שנפטר אחז בציציותיו ובכה, ואמר בעולם האמת גם אם אתן כל כחותי כדי לקיים מצוה זו לא יתנו לי, וכאן בדמים קלים אפשר לקיים כזו מצוה גדולה. ואשר יפלא, מה חסר לו להגר"א דבר שלא קיים, אדם שלא פסק פומיה מגירסא, ישן שתי שעות במעל"ע, וגם אותם בסירוגין, לא הניח דבר גדול ודבר קטן וכו' וכו' שלא למד, וכל דקדוק של דברי סופרים מסר עליה נפשו, מה לו להתאונן על כך.

אלא הביאור הוא, שכמה שאדם יותר גדול הוא מעריך כל מצוה יותר, ומבין כמה צריך לייקר כל מצוה.

ב"שיחות החפץ חיים" (כתבי הח"ח סוף כרך ג') מסופר שאמר: ברצונך לדעת איך מעריכים את המצות שלך, כפי שאתה מעריך אותם, ממה יש לך יותר עגמת נפש, מהפסד עשרה שקלים או תפלה בצבור, אז באיזה מדרגה שאתה מעריך המצוה, באותו אופן מעריכים שמה.

אצל רבינו ראו הכל את הערך שנותן לכל מצוה, פעם שאל בשיעור על מה שאמרו חז"ל (מובא ברש"י חקת פרק כ"א ל"ד) שמשה היה ירא מעוג מלך הבשן, שמא יעמוד לו הזכות שבא לספר לאברהם אבינו על נפילת לוט, ואיך יתכן שעל דבר זה ינצח את ישראל עם משה, הלא חז"ל (ב"ר פמ"ב ח') אומרים שעוג מלך הבשן נתכוין שיהרג אברהם וישא את שרה, וא"כ במצוה זו היתה השחתה שאין כדוגמתה, וכי עבור מצוה כזו ינצח את ישראל?

והשיב, כן, גם על מצוה קלה כזו, שנעשית כ"כ שלא לשמה, יתכן כזה שכר עצום שכל עם ישראל יפלו בידו, כי אין לנו מושג מה זה ערך של מצוה בהאי עלמא, ואילו היה שכר מצוה בהאי עלמא, היינו רואים שכן, גם על כזו מצוה מקבלים כזה שכר.

בדומה לזה כותב ה"חפץ חיים" בספר "נדחי ישראל" (פל"ח בהג"ה) באריכות שרואים שהרשעים נותנים להם שכר עצום בעולם הזה, והוא על "מצוות מזוייפות" שעשו בעולם, אבל השכר של בני ישראל עליו נאמר עין לא ראתה אלקים זולתך. והר"ז דומה למוציא שטר של אלף מליון רובל, שאפי' הבנקים הגדולים של רוטשילד אינם מכירים כזה שטר, ואין שום אפשרות לפורטו.

ובהרגשה כזו חי רבינו, ידוע שלפני תפלת שחרית היה נותן מטבע לצדקה בקופות צדקה שהיו על השולחן, וכל קופה היה לה סיפור משלה, ובכן, באחת הקופות היה נותן צדקה לעילוי נשמת כל אלו שנהרגו בשואה שרבים מהם לא נשאר מהם זכר מי שיעשה דבר לעילוי נשמתם. וכמדומני שאמר: הרי הם רעבים שיעשו דבר לעילוי נשמתם. והנה כשנחלק עשר אגורות לשש מליון, כמה מגיע לכל אחד, הלא הוא דבר אפסי, ומה יש להם. ואמנם כשהמדובר על "מצוה", מרגיש רבינו איך שכל יום מתעוררים שש מליון נשמות, וממתינים ומצפים שיתנו להם איזה דבר לעילוי נשמתם.

ופעם סיפר רבינו שהיה צדיק אחד [אח"כ ראיתי שזה מסופר על ה"ישמח משה" מסטמר] שבא להתפלל על קברו של רבי אלימלך מליז'נסק וחשש שנשמתו אינה בקברו [שאז אין תועלת בתפלה על קברו כמו שאמר רבינו כמה פעמים] ואמר שנותן פרוטה לצדקה לעילוי נשמת הנשמה הראשונה שתרוץ לר' אלימלך לומר לו שבא להתפלל על קברו, וסיפר שראה אלפים ורבבות נשמות שרצו בכל כחם, שכולם רצו לזכות במצות צדקה הזו. ורבינו אמר: הם כבר יודעים מהו ערך של מצוה.

אחר נישואי שמע שרבינו שאני מקבל כסף על התקיעות אצל רבי... שליט"א, ואמר לי: אני מתפלא עליך, יש לך אפשרות לזכות במצוה דאורייתא להוציא אנשים בתקיעת שופר, ואתה מוכר את זה עבור פרוטה [היה זה סכום נכבד, ורבינו החשיבו שוה פרוטה], אמרתי לו, זה לא עבור התקיעות, הוא נותן לי עוד לפני ר"ה, ואומר עבור הוצאות החגים. אמר לי: תראה אם תפסיק לתקוע אצלו אם עוד יתן לך, אין זה אלא תירוצים. ושאל אותי: יש לך בעיות בפרנסה, אמרתי שלא, אז שוב אמר אין אתה מוכר מצוה בפרוטה.

והוסיף וסיפר שהסטייפלר כשהיה צריך לעלות לא"י לא היה לו כסף לנסיעה, ועבר לפני התיבה בימים נוראים עבור כסף, וכך היה לו כסף לעלות, ובכזה מקרה אפשר...

ועוד אמר, שהרמב"ם (פ"ג מת"ת ה"י) הלא אוסר בתוקף לקחת שכר עבור תלמוד תורה, ולא הצליח ולכן הפוסקים התירו משום עת לעשות לה', אבל כל שאינו בכלל זה אין לקחת כסף.

פעם אחד בא לשאול שיש לו קן עם ביצים שאפשר לקיים בזה מצות שילוח הקן, ולאחיו או לקרוב אחר אין ילדים, וחז"ל (דב"ר פרשה ו' ו') אמרו שסגולת מצוה זו לבנים, האם שיתן לאח שלו. אמר לו רבינו, אם היה לו מליון דולה, והיו אומרים לך תן לאחיך שיעשה טפולים לילדים האם היית נותן? ואמר הלה, אני עצמי כבר קיימתי מצוה זו, אמר לו רבינו, ואם היה לך מליון דולר נוסף האם אותו כן היית נותן לאחיך? האם אינך סבור שהמצוה היא מליון דולר? בקושי הסכים שבשביל מצות חסד יוותר לאחיו. כי הרגיש שאין זה מפני שמרומם אצלו מצות חסד, אלא שזול בעיניו המצוה של שילוח הקן.

ובעת שהיו בביתו שתי אבלים, ר' אפרים שטראוס שליט"א והרב שבדרון שליט"א, והיה תור תור, ביום אחד זה ניגש לפני העמוד וביום זה השני ניגש, ובתחילה היה שכשהרב שבדרון ניגש לעמוד היה רבינו גם מקריא כהנים, וגם אומר תיבות הברכה, אבל אח"כ אמר לרב שטראוס שביום שהרב שבדרון ניגש לעמוד שהוא יאמר כהנים ואת הפסוקים, כי ההורים מחכים שהבן ישלח להם מצוות, ולפחות תשלח להם מצוה זו. והרגיש שנותן מתנה גדולה, בתורת חסד, כדי שיעשה לע"נ הוריו.

ובנותן טעם להעתיק מכתב רבינו לבנו מו"ח שליט"א [לאחר פטירת הסבתא, חמותו של רבינו] וז"ל: **חנני להזכירך עוד פעם שתשתדל ללמוד כל יום חק ולא יעבור לכל הפחות בערך 6-5 משניות, ואין אתה יכול לשער עד כמה שזה זכות להנפטר, והנפטר פשוט שם מחכה בכליון עיניים על כל לימוד משנה או תפילה או ברכו וכדומה, כי שם אין להם לעשות מצות כלום, והם זקוקים רק להחיים, וכל מצוה מיקל את הדינים השולטים שם ומעלים אותם למדריגה טובה.**

פעם בחנוכה סיפר שנכדו שישן אצלו ביקש ממנו להשתתף בפרוטה בהדלקת נרות, ואמר לו אני אתן לך כסף שתקנה שמן ונרות ותדליק לבד, איך וויל נישט קיין שותפות, איך וויל די מצוה אליין... [אני לא רוצה שותפות במצוה, אני רוצה את המצוה לבד]. ומטעם זה גם לא רצה לקבל כסף להדפסת ספריו, אמר שרוצה את הזכות של המצוה לעצמו.

פעם שאל בשיעור על מה שאמרו (עיין שפתי חכמים ר"פ וילך) שכשניטל ממשה מסורות ומעיינות החכמה אמר למה לי חיים, וכי לא היה שוה למרע"ה לחיות בשביל לענות אמן יהא שמיה רבא אחד...? וביאר בדברים עמוקים שמשה רבינו לפי גודל דרגתו, לא היה לו אפשרות לחיות בכזה מצב... כשסיפרו לו בשנים האחרונות של הגרא"מ שך זצ"ל שאמר שאינו רוצה לחיות כי אינו יכול ללמוד, הגיב ברגע כמימרא: הוא כן רוצה לחיות... [הרי עוד יכול לעשות משהו].

מרגלא בפומיה לומר החכם עושה מזבל זהב, והטפש עושה מזהב זבל, הלא המצוות מתגלגלות תחת ידינו, ואפשר כ"כ הרבה להרויח מליונים מליונים.

כך חי רבינו את מה שאמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה. ועוד אמרו (דא"ז פ"ב) הוי חרד ושש על כל המצות. א"א לתאר את הנהרה שהייתה שפוכה על פניו אחר שזכה לקיים איזה מצוה, לאחר תקיעת שופר היה שופע שמחה אין קץ, ומשפיע ברכות מעומק לבו הטהור לכל הנמצאים. ובאחד מהיום כיפור האחרונים, שהיה ספק גדול אם יוכל לצום או לא, ולבסוף צם, חודשיים אח"כ עוד היה אומר לי, אה ברוך ה', הקב"ה זיכה אותי שיכלתי לצום ביום הכיפורים [ובכלל על הצום הזה היו סיפורים נוראים]. ופעם אחת כשניגש להניח תפלין ראו עליו התרגשות מיוחדת, ושאלוהו מה קרה, ואמר: הרי שבע ימים כעת לא קיימתי מצות תפילין שהיא גדולה מאד, שיש בה שמונה מצות, כמו שכתב הר"מ (תפילין פ"ג הכ"ו), [שהיה זה יום אחרי פסח], והוסיף: אני מתגעגע לבן יחיד שלי. ומאז נעשה מושג בבית שלאחר פסח וסוכות היו אומרים לפני שחרית שחוזרים לבן יחיד... כך הרגיש רבינו.

וכשהגיע לתורה, הערכתו היתה פורצת גבולות, פעם כשכמעט לא יכל כבר לקרוא, צילמו לו בהגדלת ענק דפי גמרא, [זה היה בצילום מיוחד שמצלמים מפות, ושם יכלו לצלם בכזו הגדלה], ואמרו לו שזה עולה חמש שקל לצילום [באמת עלה יותר, רק כך אמרו לו כי ידעו שיעמוד על רצונו לשלם, והמתעסק בזה רצה גם זכות לעצמו], ואמר בהתרגשות: לא שוה להוציא חמש שקל בשביל שיהא אפשר לקרוא מילה מילה גמרא?

כמה פעמים היה שואל מה לומדים, ואמרתי בבא מציעא, והתחיל למנות פרק זה ופרק זה, והגיע לפרק הזהב, והתחיל במתיקות נפלאה ואומר, הרי ידיר תוס' איז אזיי זיס, אסאך אסאך מער פון גולד [כל תוס' זה כל כך מתוק, הרבה הרבה יותר מזהב]. והתרגש מאד, וראו שמרגיש בחוש את היקרות של כל תוס'.

הגיע ראש כולל חשוב בבני ברק ושאל שיש שמחה בחוץ לארץ, וככה לא היה נוסע, אבל יתכן שתוך כדי הנסיעה יקבל כסף לכולל, האם לנסוע, והשיב לו: איין בלאט גמרא איז חשוב פון אלעס! [דף אחד גמרא יותר חשוב מהכל].

נדמה לי שהמצוה שהחזיק שהיא הכי חשובה [חוץ מלימוד התורה], היה זה מצות החזקת התורה. בעיניו זה היה הדבר הכי גדול שניתן לאדם לעשות בממונו. פעם בישרו לרבינו שבמקום מסוים התחילו להשתמש בחשמל כשר לשבת, ורבינו שמח, ואחד אמר שמסתמא אם החזון איש היה שומע מזה היה רוקד, ורבינו אמר מיד, מזה החזון איש לא היה רוקד, הוא היה רוקד אם היה שומע שפתחו כולל להחזיק אברכים בני תורה.

כשנפטר רבי שבתי פרנקל נסע רבינו ללויה [וכפי הנראה שהיה בזה מאמץ מיוחד], ושאלוהו בדרך למה מתאמץ כל כך. ואמר: הרי כ"כ החזיק תלמידי חכמים, שהיה נותן כסף לתלמידי חכמים שיעזרכו את הרמב"ם... לא הזכיר מה שעל ידו אלפים נהנים מהרמב"ם המאיר עיניים.

פעם הגיע אליו רש.ב. שליט"א, ואמר לו שיש גביר אחד שנותן צדקות ליתומים ולאלמנות, אבל להחזקת בני תורה אינו נותן, שאומר: שילכו לעבוד, וביקש שרבינו יכתוב לו מכתב, אמר לו רבינו אינני כותב מכתבים אישיים, אבל אכתוב באופן כללי על החזקת תורה. וכתב מכתב בגודל יקרת החזקת תורה, וסיום המכתב היה: ואילו ידע אדם גודל יקרת הדבר הזה היה נותן כל ממונו עבור החזקת בן תורה אחד. והגרש"ב נסע לאותו גביר ואמר לו יש לי מכתב מהראש ישיבה ונתן לו לקרוא, והלה פרץ בבכי, ותיכף נתן סכום נכבד.

ועוד פעם היה, תחילת המעשה אינני יודע בבירור, אבל בערך היה, שהרש"ב פגש בגביר אחד שלא היה לו תפלין ראויים, והרש"ב אמר לו שידאג לשלוח לו תפלין מהודרים מא"י, וביקש מרבינו אם מסכים לעשות בידיו את התפלין לאותו גביר, ואמר רבינו בשביל החזקת תורה אני מוכן הכל. והביאו בתים מאכער לרבינו, והוא הדריך את רבינו היכן להכניס מחט התפירה וכו' וכו'. ורבינו עשה הכל, והסריטו הכל, ושלחו לגביר, ונתן הון עצום.

כמו כן, פעם הביא שעון מפואר שיעד ליתנו מתנה לגביר אחד, וביקש מרבינו שיכתוב ע"ז את שמו בעט חשמלית, ורבינו לא היסס וכתב בעט חשמלית את שמו על השעון. כהנה וכהנה יותר ויותר היה מבזה עצמו עבור החזקת תורה.

היה לרבינו ספר עתיק, וסיפר שבקשו ממנו שימכור את זה, ושאל כמה יקבל עבורו, ומששמע את הסכום הנמוך, אמר אם כן שישאר אצלי, מילא אם היו נותנים כמה אלפים היה אפשר להחזיק עם זה תורה...

היה חי בהכרה שהכסף ניתן לאדם עבור תורה ומצות, וחוץ מזה אין כלום, פעמים הרבה היו מגיעים גבירים גדולים והיה אומר להם שיעשו שותפות עם הקב"ה, וחצי מהכסף יתנו לצדקה, להחזקת תורה וכדו'.

כך חי לו בדורינו אדם שידע את האמת האמיתית, ולא החזיק טיבותא לנפשיה, אם נשכיל ללמוד מעט מקצות דרכיו הקדושים, יהא זה לו לעילוי נשמה גדול, ובקרוב נזכה לראותו שוב בתחיית המתים.

הנהגות רבינו בעל "אילת השחר" זצוק"ל

ועוד הראוני דבר נפלא ב"דרשות חתם סופר" (ח"ב, דף ש"צ ב' שצ"א א') שכותב בהספד על הגרע"א: דרוש שדרשתי כסלו תקצ"ח ביום שמועה, כי ביום י"ג תשרי העבר נלקח ארון אלקים הגאון מו"ח זצ"ל, והוא זצ"ל פקד וצוה שלא להספידו, ומ"מ דרשתי יום א' וישלח דרשה זאת. ובתוך הדברים כותב: הפכת מספדי למחול לי, הנה נהפך ההספד, כי סגר עלי המדבר, אך במקום ההספד ימחול לי, כי אשיב אל דבריו, והיינו הופך ההספד למָחוּל, והוא כי מסקנת הש"ס בסנהדרין (דף מ"ז א') דאומר אל תספדוני שומעין לו, ועל זה סמך, כי מרוב ענוותנותו לא בעי יקרא, אך א"כ כל התנאים ואמוראים שהקפידו על ההספד, ורבינו הקדוש שצוה וכו', וכי לא היו ענוים למחול על יקרא דשכבא, אך התירוץ לזה הוא וכו', וה"נ מיושב קושיא הנ"ל, בודאי ההספד שהוא רק יקרא דשכבי הוא ניתן למחול, אבל כל אלו הגדולים חסו על יקרא דאורייתא. על כן גם עתה ספדי תורה כי חוללה תפארתך, מי ישדד בהרים, מי יתרץ שברים, נפלה נזרה, מיום שליציני הדור אומרים זה לזה מתי ימותו זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור היתום הזה, עכל"ק.

דברים אלו אמר מרנא ה"חתם סופר" בדורו דור דעה שהיו בו גדולים מאד, וכשנפגש מרן ראש הישיבה זצ"ל עם האדמו"ר מערלוי זצ"ל, אמר רבינו שה"חזון איש" אמר שהיו מבין האחרונים שלא היו מתביישים מהראשונים, ואחד מהם הוא החתם סופר. ואנן מה נענה אבתריה.

מרנא ה"חזון איש" כותב ב"קובץ אגרות" הפלאים שלו (ח"א, מכתב י"ג): ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה הוא הולך בין אנשים, ונדמה לאדם הרואה לעיניים כבן אדם, אבל! באמת הוא מלאך הגר עם בני תמותה, וחי חיי אצילות, ומרומם על כל ברכה ותהלה, עכ"ל.

כמה מתאים וקולעת הגדרה זו על מרן ראש הישיבה הקדוש בכל מיני קדושה והטהור בכל מיני טהרה, שע"י דביקותו לתורה התרומם למדריגות נשגבות כמלאך הדר עם בני אדם וחי חיי אצילות. ונפרט מקצת מן המקצת ממדרגותיו כמלאך אלקים, גם שנוכל לקבל השגות ושאיפות, וגם שנתרומם במקצת מענייני העולם הזה, ודבר גדול הוא לעילוי נשמתו.

הדבר הראשון: **התמדתו בתורה**- החיבור המוחלט שלו לתורה הוא מבהיל על הרעיון, עוד מהיותו בשוייץ. פגשתי זקן שזוכר אותו משם, וסיפר שהיה לומד יומם ולילה, נדמה לי שסיפר שכלל לא היה הולך לישון, אלא בסטנדר, והוא ידע לחזור על הניגון איך שרבינו היה לומד שם. כעת בשבעה הייתי נוכח שאחד סיפר שהיה רבינו לומד **בחברותא** בשוייץ שש עשרה- שבע עשרה שעות רצופות במעל"ע, רק היו מפסיקים לתפלות.

ובבני ברק סיפר ר' ישראל שיינפלד שיחי' [שביתם היה ברחוב אליהו הנביא מאחורי דירת רבינו, וחלונותיהם היו פתוחות לחלונות רבינו] שמעולם לא ראוהו הולך לישון, בלילה מאוחר היה ליד הסטנדר, לפנות בוקר מוקדם היה ליד הסטנדר. ועל תקופה אחרת סיפר הגאון רבי מאיר הוניגסברג שליט"א שזוכר את רבינו לילה אחרי לילה לומד כל הלילה בביהכ"נ "דברי שיר" מסכת יומא. וכל לימודו היה בעיון ולא היה אצלו מושג של לימוד בשטחיות.

סיפר לי בנו הגאון רבי משה שליט"א שבעת שנסע עם אביו למקסיקו התאכסנו בבית אדם אחד, ושם הבניינים מוקפים חומה, אולי גובה שלש מטר, מפני יראת שודדים וכו', ופתאום בלילה רואים בחור קפץ מעל החומה לבפנים, ומאד נבהלו, והבחור סיפר שגר במרחק עצום משם, אינני זוכר כמה, ושמע שראש הישיבה הגיע, ומבקש רק לראותו לומד, וכשראו שכוונתו רצויה נתנו לו לעמוד מרחוק ולראות את ראש הישיבה כל הלילה לומד, והבחור עמד ועמד והסתכל, ולמחרת כשראש הישיבה נסע לשדה התעופה, אמר הבחור לר' משה שהתפעל מהלימוד, אבל יש לו שאלה על הראש ישיבה, שראה שבאמצע הלימוד הפסיק כדי לכתוב הקדשה על ספר לבעה"ב, ואחר זמן הפסיק באמצע הלימוד כדי לסדר עוד איזה דבר, ואיך זה שמפסיק באמצע הלימוד? כך תמה הבחור...

השיב לו הגר"מ ואמר: אני אסביר לך, הראש ישיבה הוא פשוט מאד כל הזמן יושב ולומד, ממילא כל מה שיעשה הוא באמצע הלימוד, הוא מתפלל באמצע הלימוד, הוא אוכל באמצע הלימוד, הוא הולך לישון באמצע הלימוד, וממילא גם כל סידור שמוכרח לעשות הוא באמצע הלימוד.

הדקדוק בהלכה- היה מטיל פחד, סיפר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל [שכידוע הוא עוד ידע להכיר את רבינו לפני שנתפרסם, והרבה היה שואל ממנו בהוראה], שפעם יצא לו לדבר עמו על כמה מהנהגותיו בענייני שבת, ואמר הגרב"צ אינני יכול לספר את חומרותיו בענייני שבת, אבל דבר אחד אני כן יכול לומר, שחומרותיו הם של מלאכים... והוסיף ואמר, שרבינו אמר לו שאפי' אשתו לא יודעת מזה... [כן הוא האדם השלם, הכל בצנעה, בסתר גמור].

מאד עניין אותי לדעת מה היא דוגמא של חומרות של מלאכים, ופגשתי תלמיד רבינו משנת תשכ"ד, וסיפר לי שרבינו במשך השבוע היה מרבה למרוט בזקנו, אבל בשבת, מכניסת שבת עד צאתו [חוץ מזמני האכילה], היו ידיו כפותות לאחוריו פן יבוא לתלוש בזקנו...

כנראה שבשנים יותר מאוחרות שינה הנהגתו ולא נגע כלל בזקן גם בימות החול פן יבוא לתלוש בשבת. וסיפר לי הגאון ר' דוד ה. שליט"א שפעם בתחלת השבוע ראה שנכנס לו מסמר די גדול בזקן, ורבינו לא שם לב, וכך עבר עוד יום ועוד יום, וכשהגיע יום ששי רצה להציל את רבינו מאיסור הוצאה בשבת, ואמר לו שיש מסמר בזקן, והתפלא רבינו, וחייך, והוציא המסמר, עד כדי כך לא נגע בזקנו במשך השבוע. ולפני כעשר שנים שחלק מזקנו נפל ונשאר מחובר בקצת שערות, אמר לנכדו לפני שבת שחושש להוצאה, ואולי צריך לחתוך את החלק התלוי, ואחר כמה שעות כשבא הנכד שוב, ראה את חלק זקנו בפח, והבין את אשר נעשה...

אמר, שכל השבת הוא נזהר בכל דבר שנוגע ומזיז אם מותר ע"פ ההלכה, ובכל זיז היה לו חשבונות עצומים. אמר לנכדו הנה נשאר על השולחן השקית הריקה של הלחמניות, האם מותר להזיז את זה, ואמנם הוא כלי שמלאכתו להיתר, אבל גם כלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטלו שלא לצורך, (עיין שו"ע סי' ש"ח ס"ד), וכן כיוצא בזה הרבה. וכמה וכמה פעמים היה אומר **שאם אדם הצליח לעבור את השבת בלא שום חילול שבת, צריך לעשות קידוש...**

הנטילת ידים שלו היתה עבודה שלימה, לפעמים היה לוקח עוד יותר זמן מכל הסעודה [הרי היה אוכל פת רק בשבת] בפעם הראשונה שראיתי סדר הנטילת ידים שלו התפעלתי כל כך, עד שלא עצרתי בעצמי, ואמרתי לרבינו הלואי שאזכה גם אני ליטול ידים כך. אמר לי רבינו אל תלמד ממני, אני נוטל כך מפני שאינני יודע... אח"כ למדתי כל הלכות נטילת ידים, והלכתי לראות את הנט"י של רבינו, ולא הבנתי כלל את חשבונותיו, איזה דעות ראשונים הוא חושש וכו'. בתחלה היה "עיון", לראות אם יש חציצה, אח"כ נטילת יד אחת, עוטף היד במגבת וכו' וכו', ועשה הגבהה, וברכה, א"א לתאר ולשעה.

אח"כ איך היה אצלו ברכה, לא היה מושג לברך שום ברכה, כולל ברכת שהכל, בלא ללבוש כובע, להתיישב במנוחה, לשהות קצת, ואז התחיל את הברכה כמונה מעות, כשאמר ה' היה שהיה קצת, וכן באלקינו, ושוב ממשיך כמונה מעות עד סוף הברכה, [ואולם כשהיה צורך, היה מברך בכזו הסתרה שכמעט לא שמו לב שמברך. וזכורני, שפעם בא מבחוץ לסוכה, והסתכלתי היטב לראות אם מברך לישב בסוכה, והיה נראה לי שלא ברך, ושאלתי האם הראש ישיבה בירך על הסוכה, ואמר שכן, והיה זה ממש בבחינת הא דאמרי' בברכות (דף י"ג ב') שכשרבי היה מעביר ידיו על פניו קרא ק"ש].

אם באמצע האוכל היה מדבר, פעמים הרבה שוב לא המשיך לאכול, שחשש להיסח הדעת, וזכורני לעת זקנתו כשהייתי בא פעם בשבוע בארוחת הצהריים שלו, ידעתי שאסור לי לדבר עמו באמצע, כי אז כבר לא היה ממשיך לאכול, והיו אומרים לו הרי הראש ישיבה אוחז את הכף ביד, היה אומר מה אתה חושב שכשמחזיקים הכף לא יכול להיות היסח הדעת...

סיפרו, ורוב הדברים שמעתי מרבינו עצמו, שהנה יש מחלוקת אם לברך על שתיה באמצע הסעודה, והרמ"א (סי' קע"ג ס"ז) מעיד שהמנהג שלא לברך, אבל ב"ביאור הלכה" (שם) כותב שיש מקום להדר למצוא דרך לפטור את השתיה בסעודה. [הפרט שאינו מבורר לי באיזה סעודה זה היה. שגיסי ר' גדליה הוניגסברג שליט"א מספר שהיה זה בסעודת שבת, ואיני מבין שהרי יין הקידוש פוטר השתיה, וגם בסעודה שלישית היה מנהג רבינו לשתות רביעית יין או רוב רביעית כמש"ב המשנ"ב (סי' רצ"א ס"ק כ"א),וצ"ב]. ורבינו חיפש לפטור את השתיה. ובתחלה ביקש דבש לברך עליו שהכל, ואז התעורר שאולי דבש רגילים למרוח על הלחם, והוו דברים הבאים מחמת הסעודה, ואין מברכין עליו (עיין סי' קע"ז ס"א), וסבר ליטול סוכר ולברך עליו, ושוב נתעורר הלא הסוכר בעצמו הוא ספק אם ברכתו האדמה או העץ או שהכל, כמובא במשנ"ב (סי' ר"ב ס"ק ע"ו), וא"כ מה מועיל שיפטור ספק בספק, ונמנע ולא שתה.

ולאחר הסעודה רצה לשתות, אבל אז נתעורר בשאלה, שלדעת המרדכי אם לא שתה לא נתחייב בברהמ"ז דאוריי', והרמ"א (סי' קצ"ז ס"ד) חושש לו, וכתב ה"חזון איש" (סי' כ"ח סק"ב) שאם בירך ברהמ"ז בלא ששתה ואח"כ שתה, צריך לברך שוב, שבתחלה היה בברהמ"ז דרבנן, ועתה נתחייב מדאוריי'. והמתין שש שעות עד שודאי נתעכלה אכילה ראשונה, ואז הביאו לו מים.

ולא רצה לברך, שחשש שאינו לצמאו [אמר שאינו יכול לברך על מים שהכל, דלעולם אינו לצמאו, ואמר, שאולי במוצאי יוהכ"פ יכול לברך על מים] ועירבו בזה דבש כדי שיהא בו טעם, וסו"ס בירך שהכל.

ואז התחיל הנידון על ברכה אחרונה, שלא שתה בכדי שתיית רביעית וכו' וכו'. כך היה חשבונות על חשבונות בברכה ראשונה ואחרונה, ולאו כל מוחא סביל דא.

כשחזר ביוהכ"פ מ"גאון יעקב" לביתו, ונכנס בטעות לתוך מים ונרטבו הגרבים [שהיה הולך בלי נעלי בית], תיכף ומיד הורידם. ולא עשה חשבון שאין מפרק ומלבן, אלא מיד הסירם, והלך בלא גרבים עד הבית.

פעם ראיתיו שבולע כדור רפואה [באופן כללי אמר שאינו לוקח שום כדור של משככי כאבים, רק מה שהיה ממש פקו"נ], ועטף אותו בנייר טישיו, והכניסו בשתי אצבעותיו עד לפנים מבית הבליעה, ונלחם עם עצמו עד שבלעו. ושאלתי למה עושה כך, ואמרו לי שחושש שמא מרוח מבחוץ במאכלות אסורות [בסוף ימיו כבר היו מכניסים הכדורים לתוך קפסולות], ולכן עוטף בנייר כדי שיהא כרכו בסיב דלא חשיב אכילה. ושאלתי, אבל למה כל כך נלחם עם עצמו שיבלע עם טיפת מים ונגמר, אמרו לי: הראש ישיבה אמר אם לא צריכים לשתות לא שותים...!

ועם כל דקדוקים אלו היה האדם הכי רגוע שיש, ללא דוק של עצבות, לא עננה של מתח, והכל בשמחה אמיתית ובמנוחה.

השמירה על עצמו- כמה ששמר עצמו בכל דבר, אי אפשר לתאר ולשעה, השמירת עיניים שלו היה לשם דבר עוד לפני שהתפרסם. כשהיה יוצא לרחוב היה משפיל ראשו, לא הסתכל בפני נשים, גם את כלותיו לא הכיר, את נכדותיו לא ראה. פעם ליויתי את הרבנית שלי לבית רבינו שבאה לשטוף שם, ורבינו היה לבד, ושאלתי אם אני יכול ללכת לכולל. ואמר לי כן, רק ששאיר את הדלת הראשית קצת פתוחה, חשש מיחוד עם נכדתו... [וכבר היה מעל שמונים]. ועיין "פתחי תשובה" לאבהע"ז (סי' כ"ב סק"ב) שכתב בפשיטות להתיר, וכן נהג רבינו ה"קהילות יעקב" זצ"ל להקל בשופי, עיין "דבר הלכה" (פ"ב א').

סיפר לי הגרא"מ אורצל שליט"א שהתלוה לרבינו בעת שהלך לנחם את המשפחות השכולות מהפיגוע בקו 2 בירושלים, ונסע ממשפחה למשפחה, ואצל אחת המשפחות אמרו לו שהאמא נמצאת בסמוך, נעמד והתקרב, וככל שהתקרב הוריד יותר ויותר את ראשו, וכשהיה במרחק דיבור הסתובב כמצדד, ואמר המקום ינחם אתכם וכו'.

וסיפר לי הגאון רבי נתן רוטשילד שליט"א שפעם נכנס להגר"ש ואזנר זצ"ל עם עסקן אחד בנושא צניעות, והראו לו תמונות של בגדים צרים שהיו על דמות אשה, ושאלו אותו מה מותר ומה אסור, וישב ופסק מה מותר ומה אסור. אח"כ נכנסו לרבינו ובקשו שגם הוא יצטרף, ולא רצה להסתכל, והעסקן אמר לו הרי הרב ואזנר הסתכל, אמר לו רבינו: הרב ואזנר הוא רב פוסק, ויש לו סייעתא דשמיא. והלה הפציר שוב, אמר לו רבינו: מימי לא הסתכלתי באשה, ואני רוצה לרדת לקבר כך...

ובשתי הזדמנויות [הידועים לי] אמר, תדעו שיש בספרים על מדריגה, שכמו שצריך להזהר מדברים בטלים, כן צריך להזהר מראיות בטלות, לא לראות שום דבר שלא לצורך, (והראוני מקור הדברים ב"מרגניתא טבא" שנדפס בסו"ס "אהבת חסד" אות כ"ה) והיה נרגש שהוא אוחז בזה.

שמירת הדיבור שלו היתה מבהילה, עם כל מה שהתעסק בכל ענייני כלל ישראל, הנקיות שלו בזה היתה עד להפליא. ולא אשכח כשחזר בנסיעה הראשונה מאמריקה, ופחות או יותר תיכף ומיד יצא למסור שיחה בישיבת "גאון יעקב", והצטרפתי לנסיעה, ובדרך ראיתי שכל מה שהראש ישיבה אומר, ר' יצחק רוזנגרטן מקליט, והיה איכפת לי, ושאלתיו: ביקשת רשות מהראש ישיבה? ואמר לי שהראש ישיבה אמר לו: הרי כל מה שאני אומר אני אצטרך למסור ע"ז דין וחשבון בשמים, ואם אינני מתבייש מן השמים למה אפחד מהקלטה, ואם יש לפחד, יותר צריך לפחד מן השמים.

היה ידוע בבית רבינו שבשבוע פרשת קרח אין לדבר עמו שום דבר שיתכן ממנו זיז ושמץ של ענין מחלוקת, כי ראה מהנסיון שכמעט כל שנה בפרשת קרח מתחדש איזה מחלוקת, והיה ירא מזה כמאש. ולפני שנים ספורות באתי בשבוע פרשת קרח לשאול על איזה ענין נחוץ של צדקה, ואמרו לי אין לך מה לשאול, על כאלו שאלות הראש ישיבה לא עונה השבוע, ובכל זאת שאלתי, והראש ישיבה שותק, ושוב שאלתי והראש ישיבה שותק, והוכרחתי לשאול פעם אחרת.

שנה שעברה כשהיה בבית חולים הגיע נכדו ר' יוסף ברלין שליט"א לבקרו, וכשבא לפרוזדור באה לעומתו האחות ואמרה לו שהרב "אפטי", שהיא שואלת אותו ואינו מגיב כלום. והוא מאד נבהל, וראה את ר' דוד שפירא נכד רבינו ונכנסו יחד, אומר רד"ש לרבינו: שלום הראש ישיבה, דוד. ורבינו עונה. אמר רד"ש האחות אמרה שהזיידע אפטי. אמר רבינו: אל תרבה שיחה עם האישה... וכנראה שאחז שאז לא היה צורך בשאלותיה ולא הותר לענות עליהם, כך גם בכזה מצב שמר על עצמו.

שמירת ידיו בטהרה היתה מדהימה, בכלל ראו את החזקת ידיו בטהרה. מעולם לא ראיתיו נוטל ידים למנחה, ופעם סיפר שבן ה"חפץ חיים" שאל את אביו למה אינו נוטל ידים למנחה, ואמר לו איך היט דיא הענט [אני מחזיק את הידים] ורבינו אמר שזה דבר פשוט, לא הבין איך שייך אחרת. נדמה לי שבליל שבת היה נוטל ידים לסעודה בלא ברכה, שאמר שאין לו היסח הדעת מידיו, כמדומה שמעולם לא ראוהו מחכך בראש וכדו'.

הפרישות- הלא בכל העולם נודע פרישותו הנוראה והאיומה, פעם בא אליו הרופא ונתן לו תרופה, ואמר לו שתרופה זו אסור לאכול עם שוקולד, אמר לו רבינו מעולם לא אכלתי שוקולד, אמר לו הרופא גם עם עוגת שוקולד אסור לאוכלה, אמר לו רבינו לא אכלתי עוגה מימי...

יין לא היה שותה כלל באמצע השבוע. [ועיין זו"ח (דף כ"ב ב'): א"ר יצחק לית לך גוברין דאתקרון קדישין בר איגון פרישי חמרא]. רק בסעודת מצוה ממש, כגון בסיום שהוא עשה, או בברית שנתנו לו ברכות וכדו'. [אגב, אספר מעשה מענין בזה, הנה ידוע שכשהיה יוצא ספר חדש של רבינו היה שותה לחיים, ופעם הביאו ספר חדש בימי בין המצרים [לפני תשעת הימים], ורד"ש מזג יין לכולם, ורבינו אמר כלעצמו: איצטער איז דריי וואכן, ורד"ש אמר לרבינו: הראש ישיבה מחמיר אבל הם יכולים לשתות? וכך הם עשו, בירכו הגפן ושתו מהיין. ותיכף אמר רבינו: איך בין נישט מחמיר, ושתה גם הוא. כי לא רצה שיראה כאילו הוא מחמיר והם לא, ובשביל זה עבר על מנהגו...].

שמעתי שהגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל אמר שידוע לו שרבינו צם חמשים שנה תענית שעות, כלומר עד חצות. וזה יכולני לספר שפעם בעת זקנותו כשגיסי היה צריך להגיש ארוחת בוקר לרבינו, התאונן רבינו בפניו ואמר: מכריחים אותי לאכול, אף פעם לא הייתי רגיל לאכול בבקר, ופתאום לעת זקנה מכריחים אותי, להכין אוכל לתולעים...

אמר: מימי לא עשנתי סגריה, עשרות שנים לא שתיתי קפה. [היה אומר שבן אדם מרגיל את עצמו שבלי קפה אין דעתו מיושבת עליו, אבל הוא דמיון והרגל ותו לא. וסיפר שהיתה בחורה אחת שכ"כ הורגלה בכל יום לאכול שוקולד, שאפי' בימי הצֶנע לא היתה מסוגלת בלא זה, והיו צריכים להשיג לה כל יום שוקולד].

צדקותיו- ענין הצדקה והחזקת התורה שלו מפורסמים בכל העולם, כמה כוללים החזיק, כמה ישיבות, כמה בני תורה, כמה התבזה וביזה עצמו אצל תומכי תורה שיחזיקו תורה. כל חודש היה מחלק כסף כמו של בנק שלם. ופעם נכנס אצלו הגאון רבי אליהו מן שליט"א, ואמר לו הרי הראש ישיבה מחלק כ"כ הרבה כסף לצדקה, למה אינו נותן קצת למשפחתו, שהם חיים בדחקות [נדמה לי שמהכסף הפרטי שלו כן היה נותן למשפחה, אבל מכספי החלוקה לא]. ואמר לו רבינו: אתה צודק, אבל כך אני נוהג, איזה נקיות... [עיין יומא (דף ל"ח א') ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין].

ענוותנותו- ועל הכל ענוותנותו המופלגת, איך שלא החזיק טיבותא לנפשיה, והיה כאסקופה הנדרסת, הלא די לראות את הצואה כדי לתפוס באיזה מושגים של ענוה הוא חי. ויש להאריך פרק שלם איך היה חי בענוה אמיתית, ואין כאן מקומו. [עיין לעיל פרק "ענוה"]. אבל נזכיר את בריחתו העצומה מכל ענייני כבוד. היה מביא דברי רבינו מוהרר"ח מואלז'ין זצ"ל (כתר ראש קל"ז) שהכבוד הוא הנאה רוחנית, ומוריד מהעולם הבא.

וכאב לו הכבוד מאד מאד, כשחזר מחו"ל בפעם הראשונה שמעתי שמספרים להגר"ח קנייבסקי שליט"א שרבינו בשדה התעופה בכה, ואמר שחושש שהפסיד כל העולם הבא שלו מחמת הכבוד שקיבל... [הגר"ח התפלא, הרי לא כיבדו אותו, אלא את התורה שלו] ואני עצמי שמעתי ממנו לאחר שחזר מהנסיעה הראשונה, ששבועיים היה צריך לאכול "דבר אחר" [=חזיר], וכאב לו מאד, ושמעתי שהגר"י זילברשטיין שליט"א סיפר ששמע מהרופא שיניים שלו, שבאותו זמן הוצרך לעקור שן, וביקש שיעקור בלא הרדמה, כדי לכפר על מה שקיבל כבוד.

אני עצמי שמעתי מהרופא שיניים של רבינו [דה. א.כ. ז"ל] שהראש ישיבה רוצה לעבור את טפולי השיניים דוקא בלא הרדמה, כדי שיהיה לו יסורים לכפרה.

וכשהיו צריכים להזריק לו מחט אינפוזיה, ובתחלה הכניסו במקום אחד ונהיה שטף דם, כתם סגול עמוק, וכשהיו צריכים לתחוב שוב, ביקש מהאח שיתחוב דוקא במקום הראשון, ואמר לו אני אסביר לך, הרי הגמ' בחולין (דף ז' ב') אומרת דם ניקוף מרצה כדם עולה, ודוקא בניקוף שני, ופירש"י קודם שנתרפא הראשון. ואם כבר להדקה, עדיף שיכפר כדם עולה. ולכן תדקור באותו מקום.

נדמה לי ששמעתי מהרבנית ע"ה שפעם כשהראש ישיבה חזר מה"חזון איש" היה מאד מדוכא, אולי אפי' בכה, ואמר שחושש שאיבד את את כל העולם הבא שלו, כי החזו"א כיבדו מאד... עוד סיפרה לי הרבנית פעם, שהשבוע מצאו בבית מכתב סמיכה מהגרי"ז לרבינו, וסבא קרע את זה מיד, אמר, הגרי"ז לא התכוין באמת, רק כדי שאוכל לצאת מפולין. וכשסיפרתי זה להגר"ז ברלין שליט"א, אמר לי שאף הוא ראה את מכתב הסמיכה, ושהגרח"ע גרודז'ינסקי זצ"ל ג"כ הוסיף על המכתב דברים.

ופעם אמר לגיסי, אנשים מאד מבקשים שאסע שוב לחו"ל, אבל אתה יודע, הכבוד זה בעיה, אתה חושב שאני לא יודע מה זה כבוד... ראיתי אצל רבינו כרך "קהלות יעקב" עם הקדשה מהסטייפלר, ויש שם כמה מילים גזורות, וביררתי מה היה כתוב שם, ואמרו לי שהיה כתוב שם "ידיד ה", ורבינו גזר תיבות אלו.

קבלת הבזיונות- מסכת קבלת הבזיונות אצל רבינו היא פרשה שלימה לעצמה, רבות יסופר על כך. היה מרגלא בפומיה דברי ה"שערי קדושה" (חלק ראשון שער ו'): כי כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, ומכל שכן עונות וחטאות, ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך... ורבינו היה חי את זה במלוא מובן המילה...

בכלל הדין שמים היה אצלו כ"כ מושג מוחשי, היה מרגיש את הדין שמים כאילו עומד מאחורי הדלת, והיה רועד מזה, ולא לחינם היה שמח ביסורים ובבזיונות.

כעי"ז מסופר על ה"חפץ חיים" (דוגמא מדרכי אבי, אות מ"ו): כשתי שנים לפני פטירתו נחלה בליל פסח ביציאת דם רב מחוטמו, והביאו רופא מוילנא, ושכב על מטתו כמה ימים, נכנס אצלו חתן אחותו רבי מרדכי בער ודאג לפניו, ואמר כי טובים היסורים לאדם שמנקים אותו מעונותיו, וכמו כן בזיון שסובל האדם בימי חייו, וסיים [שם הוא באידיש, וכאן מתורגם]: אך מה גדול הוא האסון לאדם כמוני ששום פעם בימי חיי לא היה לי בזיון.

סיפר לי בנו הגאון רבי משה שליט"א שפעם נכנס אצלו עם אחד מירושלים, והלה התחיל להתוודות שהיה כל לילה מסיע אנשים למקומות לרסס שם כתובות נגד הראש ישיבה, ועתה נולד לו בן פגוע מאד, וכבר עבר נתוחים וכו' ולא רואים את הסוף, ועשה חושבים והגיע למסקנא שזה עונש על הנ"ל, ובא לבקש מחילה. מיד אמר לו רבינו: אין לך מושג כמה הכרת הטוב אני חייב לך... כמה אני מודה לך... והקריא לו את ה"שערי תשובה" הנ"ל. והלה אמר, זה מצד הראש ישיבה, אבל אני מצדי מוכרח ובקש מחילה, ותיכף מחל לו רבינו.

בכלל כמעט לא הרגיש בבזיונות, פעם לאחר תפלת ערבית בליל שבת, כשכל האנשים כבר הלכו, ניגש אליו הרב ישראלזון שליט"א נין של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ואמר לו שהשבוע היה כנס בירושלים בשל ריבוי הצרות, וחשבו שזה משום הפריצות, ועשו כנס גדול לחיזוק הצניעות, ובאו למרן הגרי"ש אלישיב שיסכים עמהם, ונתן להם אישור. וכשיצאו אמר לנכדו הנ"ל הם חושבים שזה בגלל הפריצות, ואני אומר שזה בגלל ביזוי תלמידי חכמים. ושאל הנכד אם סבא מתכוין למשהו מסויים, אמר הגרי"ש: כן, מבזים את רבי אהרן לייב... וכל זה סיפר הנכד לרבינו, מיד אמר רבינו: אותי מבזים? את הגרי"ש אלישיב מבזים!

[אגב, סיפר לי אדם נאמן ששמע מרבינו בעת שזרקו אבנים על הרכב של הרב אלישיב, ורבינו היה מזועזע מזה...].

אבל הפלא ופלא עם כל גדלותו ורוממותו, כמלאך אלקים ממש, הבין נפש כל אחד ואחד, הבין בדקדוק הלך רוחם של ילדים קטנים, בחורים צעירים, אברכים, מבוגרים. הרגיש את הנסיונות של כל אחד ואחד, את הקשיים שעומדים בפני כל אחד ואחד, והצופים מן הצד היו משתוממים.

אני זוכר שהגיע אבא לשאול שהילד שלו הופך דפים בתפלה כאילו כבר התפלל, מה לעשות עם זה. אמר, מה אתה חושב, גם בכזה גיל יש כבר יצה"ר לגנוב... הוא שייך את זה למערכת גניבה. והגיע אליו אברך אחר, ואמר שהילד שלו עושה כו"כ, ובהנהלה עשו ישיבת מחנכים והחליטו שיש לו בעיה כזאת וכזאת, ולכך שיעשה כך. ורבינו אמר לו: ואני אומר לך שהבעיה היא אחרת, דבר אחר לחלוטין, והתברר שרבינו צדק.

לאחד אחר שהתאונן שבנו הפסיק ללמוד, ורבינו שמע את המקרה, אמר הוא פשוט התייאש מלהיות תלמיד חכם, וצריך להסביר לו שיגיע לזה, והתברר שזה היה הסיבה, וכך גם שב ללימודו.

שמעתי שמתייעצים עמו בענייני קדושה אצל בחורים, ונשתוממתי איך האיש הקדוש הזה מתמצא כ"כ בעומק היצרים של הבחורים, היה זה מבהיל על הרעיון ממש.

והעולה על כולנה שידע והרגיש את חולשת הדור, והדחק, והקשיים וכו' וכו', ופעם אמר שהיום נותנים מן השמים סייעתא דשמיא מיוחדת, כפי ערך נסיונות הדור. וביאר ואמר, פעם מי היה יכול לחבר ספר, והיום כל אברך שיושב על דבר מוציא ספר טוב! פעם מי היה יכול לתרץ קושיא של רבי עקיבא איגר? היום גם ילדים אומרים תירוץ על קושיא של רבי עקיבא איגר, וזה תירוץ טוב! ומי אומר? שכן רבי עקיבא איגר עצמו אומר תירוץ זה במקום אחר.

והעזתי פנים ושאלתי, אם כן מדוע לא רואים בימינו גדולים צומחים כמו בדור שעבר. ורבנו לא השיב ישירות על השאלה, רק סיפר שהיה בכפר סבא זקן אחד בשם ר' אורי כהן, שעוד למד בסלבודקא שבסלבודקא, ובעשרת ימי תשובה היו הבחורים הולכים לשמוע שיחות מרבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל, ופעם אמר להם שבקובנה היה רחוב אחד שפרצו בו פרצה, שזוגות היו מטיילים שם שלובי זרוע. בתחלה זה בא מהפרייערס [חילונים], ואח"כ גם החרדים למדו מהם. ואמר הגרי"ס לתלמידיו: תדעו לכם שרחוב זה יש לו דין בית מרחץ, שאסור לומר שם דברי קדושה...

רבינו אמר שמסתפק אם אכן אחז שכך הדין, או שרק רצה לעורר של חומרת הדבה, ובגמ' ביומא (דף כ"ג ב') משמע שדרך התעוררות מותר לומר גם דברים שאינם נכונים ע"פ הלכה. עכ"פ נתן רבינו להבין שבימינו כל הרחובות הם בית מרחץ, און וויא קמען וואקסען אין בית מרחץ? כך ידע היטב מצב הדור.

לאחר זמן [אולי שלש שנים] חזרתי לרבינו ואמרתי, שאלתי כך, והראש ישיבה השיב כך, ואיך אפשר בכל זאת לגדול בדורינו? אמר לי רבינו: הכל לפי ערך הדור...

ידוע הסלידה העצומה של רבינו מתוארים, בפרט תואר "צדיק", שהיה לו קשה מאד לשמוע כן על סתם אנשים, ובכל זאת פעם אמר שבחור בזמנינו ששומר על עיניו ברחוב, זכאי לתואר צדיק... כפי ערך הדור. [ועיין זו"ח (נח, דף כ"ג א'): כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, הוה ליה למימר צדיק לפני, מהו בדור הזה, כלומר לפי הדור, ע"כ]. והדברים מפורשים ב"שער הגלגולים" להאריז"ל (הקדמה ל"ח) וז"ל שם: פעם אחת שאלתי למורי [האר"י] ז"ל, איך היה אומר לי שנפשי היתה כ"כ מעולה, והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו, ואמר לי דע לך כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מצות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאד מאד לאין קץ, מה שאין כן בדורות ראשונים, ואילו הייתי בדורות ראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים ראשונים כו', ולכן שלא אצטער ע"ז כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מזמן תנאים ואמוראים, עכ"ל.

ופעם סיפרו לו על בחור שתפסו אצלו מכשיר לא טוב, אמר רבינו: לפני ביאת המשיח נותנים ליצה"ר כחות כאלו שלא היה לו במשך כל תקופת הגלות... כך היה לחד גיסא "מלאך אלקים", ולאידך גיסא "גר עם בני תמותה", מבין נפש כל אחד כפי טבעו, וחי חיי אצילות ומרומם על כל ברכה ותהלה.

נשתדל להתרומם ממדרגתינו, ויהא זה לעילוי נשמתו, שזו היתה תשוקתו כל ימיו לזכות את הרבים, ובמהרה נתראה בתחיית המתים, אמן.

ליקוטים נפלאים ויקהל פקודי

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם זה הדבר אשר צוה ד'" (לה, א)

ידועה השאלה איך יכול כל אדם לקיים תרי"ג מצוות, הלא יש מצוות שנוהגות רק בכוהנים ולויים, ומצוות התלויות בארץ. ותירצו בספרים שעם ישראל כולם כגוף אחד כי נשמתם אחת, ואם הם באחדות, אזי כל מי שמקיים מצוה עושה אותה בשם כל ישראל, נמצא שכלל ישראל מקיימים כל המצוות. ועל פי זה פירש ה"אהבת ישראל" את הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", ואחרי שהקהיל אותם, "ויאמר אליהם זה הדבר אשר צוה ד'", אז היה יכול לצוותם את כל התורה והמצוות, כי יוכלו לקיימם כולם על ידי שהם באחדות.
(נפשות חסידיו ח"ב, ע' קלה)

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבתון לד'" (לה, ב)

בספר "אוצר מרגליות" הביא כמה פנינים בעניין השבת:
א. לבעל ה"חפץ חיים" נזדמנו אורחים בליל שבת. כשחזר מבית הכנסת לא שהה שעה קלה אלא קידש קידוש היום ומיד הסב לשולחן. רבנו, שאלו אותו, כלום אין הוא נוהג לומר "שלום עליכם" קודם קידוש וסעודה? אומר לכם, החזיר להם בעל חפץ חיים, "מלאכי השרת" אין לפניהם לא אכילה ולא שתיה וקבלת פניהם ב"שלום עליכם" סובלת דיחוי, ואילו אורחים, בשר ודם הם, וצריכים אכילה ושתיה. קבלת פניהם קודמת.
ב. איש אחד התגייס בצבא הרוסי בתקופת הצאר והשאיר בבית אשה, בנים ובנות, שלא היה להם מה לאכול. הלכה האשה ומכרה במשך הזמן כל החפצים מהבית, כדי לקנות מזון ולהחיות את ילדיה. דבר אחד היא סרבה למכור - את הטבעת של זהב שקבלה מבעלה בעת הנישואין, מכיוון שהטבעת הזאת הזכירה לה תמיד את בעלה שבוא יבוא היום והוא יחזור הביתה.
כמו כן אנחנו מכרנו הרבה דברים עבור הפרנסה בעוונותינו הרבים (הזמן ללימוד תורה, הלבוש היהודי, לשון נקיה ועוד), אבל את השבת, אשר היא אות בינינו לבין הקב"ה אסור למכור ולחלל אותה עבור הפרנסה.

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

פעם שהה ה'חפץ חיים' בפטרבורג וכדרכו השתדל להשפיע על בעלי העסקים היהודיים שינעלו את עסקיהם בימי השבת. אחד מעשירי המקום הושפע ביותר מדבריו של ה'חפץ חיים' והסכים לקבל עליו לשמור את השבת להבא, אלא הבטיח להתחיל בזאת רק כעבור שבועות אחדים, שכן קודם עליו להסדיר את כל העניינים שהיה רגיל עד עתה לסדרם בשבתות, ולשם כך ביקש 'ארכה' מאת ה'חפץ חיים'.
נאנח ה'חפץ חיים' ואמר, אחי יקירי, כתוב בתורה 'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וביום השביעי שבת לד' אלוקיך' כוונת הדברים, שהשי"ת מסר לנו את ששת ימי המעשה לעבודתינו, למלאכתנו ולהפקת כל חפצינו. ואילו את יום השבת לא מסר לנו לשם כך, אלא את היום הזה שמר לעצמו, ולכן עלינו להקדישו כולו קודש לד', אלמלי היתה השבת שלי יתכן והייתי מוותר לך וממלא את מבוקשך. אולם השבת של הקדוש ברוך הוא, והוא אינו מוותר. בידי לא נמסרה הסמכות לוותר לך אפילו על רגע אחד משל השבת, משל איזו שבת שהיא. (חפץ חיים)

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש" (לה, ב)

שאלו פעם את הרב מבריסק האם להקים בית ספר "בית יעקב" בשכונה חילונית, ובתשובה סיפר הרב סיפור שהתרחש בעיירה בריסק. בבריסק היה בית ספר "בית יעקב" ומשפחה חילונית שהתגוררה בסמוך שלחה את בתם ללמוד בבית הספר, מפאת הקרבה. הילדה למדה מושגים שלא הכירה מעולם, וכמובן למדה גם על שבת. שבת אחת, רצו ההורים לצאת לנופש והפקידו את הילדה על החנות שבבעלותם. הילדה החליטה שתימנע בכל צורה מלמכור בשבת. בהגיע יום השבת, פתחה את החנות, התיישבה בה ואמרה תהלים. אחרי שעה נכנס גוי לחנות והתעניין על מחירו של אגרטל שניצב בחלון הראווה. הילדה, ברצונה העז להימנע מלמכור, נקבה בסכום הזוי, אלף שקלים. הגוי נדהם ועזב את החנות. לאחר שעה שב ואמר: "האגרטל מצא חן בעיניי מאוד. אסכים לשלם עליו שבעים וחמישה שקלים, על אף שנראה ששוויו עשרה שקלים בלבד". אך הילדה בשלה: אלף שקלים. לקראת הצהריים שב הגוי לחנות, והפעם ניאות לשלם מאתיים שקלים, אך הילדה בשלה.
כך ניסה עוד מספר פעמים, עד שלבסוף במוצ"ש שלף מכיסו את הסכום העצום והניחו על הדלפק.
הילדה נדהמה, והוא הסביר: "טובי האדריכלים בנו לי וילה מפוארת, ואגרטל בגוני הטורקיז מתאים לי כל כך. לא יכולתי לוותר עליו!" כששבו ההורים לביתם, סיפרה להם על השתלשלות העניינים, והם קיבלו על עצמם לשוב בתשובה שלמה. "אין כל ספק האם לפתוח "בית יעקב", סיים הרב מבריסק את סיפורו, "שמירת שבת של ילדה קטנה השיבה את הוריה בתשובה שלמה".

"והנשאם הביאו את אבני הזהב ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (לה, כז)

פירש"י ש'והנשאם' נכתב חסר, בלא יו"ר, לפי שהנשיאים התעצלו בהבאת נדבתם. אמנם, רש"י גם מביא את הנימוק שלהם להנהגה זו "כך אמרו נשיאים: יתנדבו צבור מה שמתנדבין - ומה שמחסרין אנו משלימין".
לכאורה קשה, הרי הנשיאים

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים ויקהל פקודי

הסבירו בטוב טעם ודעת מדוע נהגו כך! גם בימינו מצוי שהקרובים מאוד לחתן ולכלה אומרים להם: "תקבלו קודם את המתנות מכולם, ואנחנו ניתן את מה שיחסר לכם". אז מדוע מכנים הנהגה זו בעצלות?

ביאר זאת בטוב טעם ודעת הגאון רבי יהודה ויסנשטרן שליט"א מירושלים. למה הדבר דומה? לאותו חזן שבסדר קדושה של תפילת מוסף, החל לסלסל בקולו מהפסוק 'שמע ישראל' במקום מ'הוא אלוקינו' כנהוג. ניגש אליו יהודי בתום התפילה ואמר לו: אמת ויציב שסלסלת יפה מאוד ב'שמע ישראל'; אך אמור נא לי כיצד היית מסוגל להתאפק ולשתוק כאשר כל הקהל כולו הכריז יחדיו "שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד"?!...

כך גם טענו לנשיאים: עם ישראל כולו מתגייס להרים את נדבת ליבו לבית השם, אז כיצד אתם מסוגלים להתאפק? ייתכן שמצד ההיגיון ההצעה שלכם מוצדקת, אבל כיצד אתם מסוגלים להתאפק?!

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר" (לו, ז)

בספר הק' דברי ישראל מובא בשם הרה"ק מוהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע ששאל להרה"ק בעל אורח לחיים מזלאטשוב זי"ע למה נוהג ליתן סגולות לבאים להיוושע אצלו, והשיב לו דהרי תפילה עושה מחצה, לכן נותן סגולה עבור החצי השני, אמר לו הרה"ק מזידטשוב, אנו מתפללים יותר מהמתבקש עד שאנו נענים על הכל ואין אנו צריכים לסגולות, וזהו "והמלאכה" הרומז לתפילה כאמרם ז"ל "עבודה שבלב זו תפילה" "היתה דים" פעלה את פעולתה משום שהתפללו "והותר" יותר מהמתבקש.

"אלה פקודי המשכן משכן העדות" (לח, כא)

ולמה עשה עמהם חשבון... אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים אחריו... אמר להם בואו ונעשה חשבון אבל ממעשה העגל לא דרשו חשבון...

ומדה זו נשארה בתוכנו, שמגבאי צדקה וחסד דורשים תמיד חשבון מדויק, אולם ממקבצי זהב וכסף ל"עגל", אין דורש ואין מבקש חשבון. כיצד יש להסביר זאת. אפשר לומר שהנקודה הפנימית שבלב היהודי והרצון האמיתי שלו - הוא לעשות רצון קונו!

וכשהוא נותן כסף למטרה טובה, רוצה הוא שכל פרוטה ופרוטה תלך אל המטרה הקדושה, למען תהיה לו לזכות. אבל כשהיצר משיא אותו לתת ל"עגל", נפשו עליו תאבל בפנימיות הלב על שעבר על רצון קונו, ואינו מקפיד אם הגבאים ישימו מכספם בכליהם...

"ובצלאל עשה את כל אשר צוה ה'" (לח, כב)

הגאון ר' אלחנן וסרמן ערך פעם מגבית למען ישיבתו, באחד מלילות שבת דרש בבית הכנסת למען ישיבתו אולם הציבור לא התחייבו לתרום כדבעי, באותו ליל שבת לאחר הסעודה בא הרב של אותו ביהמ"ד עם כמה נכבדי הקהילה לר' אלחנן, כדי להתנצל ושלא יהי' לו תרעומת עליהם בגלל המגבית שלא הצליחה אצלם. אמר לו ר' אלחנן הנה מחר יקראו בתורה "ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה' את משה" הבה נתאר את החיזיון הזה, עומדים לבנות את המשכן, מן השמים נקרא בצלאל בן אורי לעשותו והנה הולך לו משה רבינו במחנה ישראל, פוגש ביהודי ושואל אותו "צריך להקים את המשכן אולי אתה בצלאל בן אורי", לא - משיב האיש אנכי ראובן בן יעקב, משה רבינו ממשיך בדרכו, פוגש ביהודי אחר, ושואל שנית "צריך להקים את המשכן אולי שמך בצלאל בן אורי", לא מתנצל גם השני, אנכי שמעון בן יעקב, האם יעלה על הדעת שמשה רבינו יתרעם על היהודי הראשון והשני, מדוע לא נקראו בשם בצלאל בן אורי, ומדוע לא הם אלו המקימים את המשכן, וכי מה בידם לעשות אם לא הם נבחרו על ידי ה' להקמת המשכן כי אם בצלאל דווקא? סיים ר' אלחנן את דבריו אל הרב: מה, אם כן, מקום לתרעומת יש לי, אם ביהמ"ד שלכם פשוט לא נקרא להימנות על בוני התורה בזמן הזה, אם אין לכם הזכות לתמוך במשכן העדות. (אור אלחנן)

"כבוד ה' מלא את המשכן" (מ, לה)

מלך אחד רכב בדרך בראש פמליה גדולה. בדרכם הגיעו אל גבול שדה שהיתה מגודרת. כיון ששעתם הייתה דחוקה צוה המלך להרוס את הגדר כדי שיוכלו לעבור. בעל השדה היה כפרי פשוט בור ועם הארץ שלא הכיר כלל את המלך ולא ידע בגינוני המלכות, ולתומו חשב כי חבורת ציידים משברת את גדר שדהו, על כן בערה בו חמתו ובחרון אפו החל להשליך אבנים על המהרסים ואבן אחת אף פגעה במלך... מיד תפסוהו עבדי המלך והעמידוהו למשפט מהיר וגזר דינו נחרץ למוות כדין מורד במלכות. ריחם המלך על הכפרי כיון שראה שהלה אינו מבין ויודע כלל מה חומרת מעשהו על כן ביטל את גזר הדין, אולם צוה כי הכפרי ייענש על מעשיו וינקה את רחובות עיר הבירה. תחילה הפקידוהו לנקות את הרחובות הרחוקים מארמון המלך, ולאחר מכן הטילו עליו לנקות את סביבות הארמון ולבסוף את חצר המלך.

ככל שעלה הכפרי בדרגה כך הבין את עוצם המלוכה ואת תקפו וגדולתו של המלך, ומתוך הבנתו זו הבין גם עד כמה חטא נגד המלך ומה רב היה פשעו. לבסוף פנה הכפרי אל השר הממונה וביקש שיביאו אותו לפני המלך כדי שיוכל להתחנן לפניו ולבקש ממנו סליחה ומחילה. כן הוא גם הנמשל - אמר רבי ישראל בעל שם טוב -האדם החוטא אינו מבין כלל את גדלותו של הקדוש ברוך הוא ומתוך כך פעמים שנכשל בחטא. לו היה מבין את עוצם גדולתו של מלך מלכי המלכים היה מתחנן ומבקש על נפשו סליחה ומחילה.

א גוט שבת

סיפורים נפלאים ויקהל פקודי

"קחו מאתכם תרומה לד'" (לה, ב)

סיפור ידוע ומצמרר שהתרחש בעיר פ"ת לפני עשרות שנים... יתכן וחלקכם מכירים את הסיפור אבל עכשיו תגלו את הסיפור שעומד מאחורי הסיפור !!!! בבית הספר ברנר בפ"ת התכוננו לצאת לטיול שנתי, כל הילדים היו נרגשים והחלו בהכנות, קניות ממתקים וכדומה...

באחת המשפחות שלחה האמא את הילדה למכולת עם 10 שקלים ואמרה לה לכי תקני בכסף הזה ממתקים לטיול השנתי איך שהילדה הגיעה למכולת היא ראתה ילדה בוכה בכי קורע לב ושאלה אותה "מדוע את בוכה?" השיבה לה הילדה... "אמא שלי שלחה אותי עם 10 שקלים לקנות 2 חלב ו2 כיכר לחם ובדרך שיחקתי עם הכסף והוא אבד לי... אנחנו 8 ילדים בבית ואין לי פנים לחזור הביתה" נכמרו רחמיה של הילדה על חברתה והיא אמרה לה "קחי את ה10 שקלים שלי ותקני למשפחתך את המצרכים אני כבר יסתדר" וכך היה... הילדה השנייה קנתה את המצרכים ושבה אל ביתה אבל עכשיו הילדה שהביאה את הכסף נשארה עם בעיה... היא הייתה צריכה לקנות ממתקים לטיול השנתי ועכשיו אין לה את הכסף... מה עשתה ? הלכה מאחורי המכולת ראתה עיתונים כיווצה אותם והכניסה לתיק שיראה מנופח וכך חזרה הביתה... למחרת בבוקר ביום של הטיול אמא שלה שאלה אותה איזה פרוסה היא רוצה לטיול השנתי? אז הילדה בתקווה שהאמא לא תיגש לתיק השיבה לה שאין צורך בפרוסה ושהממתקים יספיקו... אבל האמא אמרה בליבה שאין מצב שהיא שולחת אותה לטיול בלי פרוסה מזינה שהיא העיקר והכינה לה פרוסה ובאה להכניס אותה לתיק... איך שפתחה את התיק חשכו עיני האם בראות את העיתונים המכווצים בתוך התיק והיא התחילה לצעוק על הבת שלה איפה הממתקים ??... איפה הכסף ??... ומרוב כעס אף סטרה לה בפניה וצרחה עליה שאסור לשקר !!!! אחרי כל זה היא שמה לה את הפרוסה בתיק ואמרה לה בכעס אני לא רוצה לראות אותך... עופי להסעה... !! הילדה יצאה לכיוון ההסעה באיחור משמעותי כואבת ובוכה ואיך שהיא הגיעה קרוב לאזור ההסעה... היא רואה שהאוטובוס נסע בלעדיה!!! אמרה הילדה בליבה, אמא שלי כועסת, אין מצב שאני חוזרת עכשיו לבית, בינתיים אלך לגינה ואעביר את הזמן... בינתיים, האמא שעבדה במשרה חלקית במתפרה שמעה לפתע דיווח אימים... רכבת נכנסה באוטובוס... נהגת האוטובוס קפאה במקום ולא האיצה וכך מצאו את מותם כל הילדים (יהי זכרם ברוך) באותו רגע האמא כמעט תפרה לעצמה את היד כשהיא לא מאמינה לסיוט הזה שהיא שומעת והתחילה לזעוק ולאכול את עצמה על איך שנפרדה ממנה ולבכות על האובדן העצום...

כעבור מספר שעות בשעות הצהריים המאוחרות החליטה הילדה לחזור לביתה והנה איך שהיא חוזרת האמא פותחת לה את הדלת ולא מאמינה למראה עיניה. .הילדה שהיא כבר חשבה שמתה והתאבלה עליה כאילו חזרה מהמתים !! האמא הייתה על סף עילפון כל הבית עמד על הרגליים מרוב שמחה לא מאמינים לנס הגדול והעצום הזה !!!

לאחר שקצת נרגעו העניינים שאלה האמא את בתה איך ניצלה? ענתה הבת שבעקבות הצעקות והסטירה שקיבלה ממנה בבוקר, היא איחרה את ההסעה והחליטה ללכת לגינה להעביר שם את הזמן עד שיעבור זעמה של האמא...

כמה גדולה מעלת הצדקה. צדקה תציל ממוות. בשמיים ראו שהילדה ריחמה על הילדה השנייה והביאה לה את ה10 שקלים שלה ועשתה עמה צדקה וחסד של אמת והצילה אותה מבושות במשפחתה ומידה כנגד מידה שלחו לה רווח והצלה מהמוות!!!! השם יתברך סיבב הכל שזכות הצדקה הזאת תציל אותה ושתשוב לביתה בריאה ושלמה.

"וביום השביעי יהיה לכם קודש" (לה, ב)

אל חדרו של הרב הקדוש רבי שלום מבעלזא זצ"ל נכנס כפרי אחד ושטח לפניו תחינתו שיתפלל למענו.

"מה מעשיך?" שאל אותו הרבי. "עובד אדמה הנני" השיב הכפרי. "האם שובת הנך מכל מלאכה ביום השבת?" המשיך הרבי לשאול. התחיל הכפרי לגמגם: "יסלח לי הרבי כי בשדה אי אפשר לשבות לגמרי מכל העבודה במשך יום שלם. " כששמע הצדיק כי מודה הנו שעושה הוא את שבתו חול התחיל להוכיח אותו ולדבר על לבו דברי מוסר שישפר את דרכיו וינוח ביום השבת גם נתן לו עצות כיצד יבצע זאת הלכה למעשה שלא יינזקו יבוליו בשדה. סוף סוף לאחר שעה ארוכה של דברי שכנוע נאות הכפרי להבטיח כי ישמע בקול הרבי אך בקשה אחת לו אמר שיואיל הצדיק לחכות עד אחרי עונת הקציר והאיסוף שהם ימי העבודה ה"בוערת" בשדה ואחר כך יתחיל לשמור את השבת כהלכתה. חיוך עלה על שפתיו של הרבי מבעלזא והוא אמר לכפרי: "שמע נא את הסיפור אשר אספר לך" בימי קדם נהוג היה כי לכל פריץ מאדוני הכפרים היה יהודי שניהל את בית המזיגה והוא היה תלוי בחסדי אדוניו הפריץ כעבד נרצע. פעם אחת עשה אחד הפריצים משתה גדול לכל חבריו ובו נטלו חלק כל בעלי האחוזות הגדולים מאותו הגליל. כטוב לב הפריצים ביין החלו להתפאר איש איש ביהודי "שלו" וכל אחד מנה את מעלותיו של המוזג אשר בכפרו. כששמע הפריץ בעל המשתה את דבריהם התנצח עמם והתפאר כי היהודי אשר בכפרו עולה על כל האחרים אשר בכפרי חבריו כי עבד נאמן כמוהו לא נמצא בכל הארץ ומסור הוא בכל לבו ונפשו לאדוניו הפריץ. "אם אמנם כדברך כן הוא" נענו הפריצים האחרים ואמרו הבה נעמיד אותו בניסיון וניווכח אם צדקת או לא. " "ומהו הניסיון אשר נטיל עליו?" שאל הפריץ. "אתה תצווה עליו להמיר את דתו ואם ישמע בקולך אז נדע כי באמת לא נמצא עבד נאמן כמוהו". מיד צוה הפריץ לקרוא אליו את המוזג היהודי. כששמע הלה כי הפריץ מזמינו אליו לבש את בגדי השבת שלו ובפיק ברכים התייצב לפני אדוניו המוקף בחבר מרעיו. "מושקה" פנה אליו הפריץ בחביבות יתרה שלא כהרגלו "דורש אני ממך שתמיר את דתך", "מה זאת תבקש ממני אדוני הפריץ?" גמגם היהודי בפחד. "אחת גזרתי ולא אשנה" הרעים עליו הפריץ בקולו "ואם לא תשמע לדברי דע לך כי מרה תהיה אחריתך". הכפרי המסכן הרהר רגע ולבסוף אמר: "תן נא לי

לעי"נ הרה"צ **פנחס בן ר' בנימין בינוש**
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים ויקהל פקודי

אדוני רשות ללכת ולהימלך באשתי". נאות הפריץ לבקשתו והיהודי מיהר לביתו לספר לאשתו על הפקודה שקיבל. האישה שהייתה קלת דעת נבהלה לשמע איומי הפריץ ואמרה לו: "אל תמרה את פי אדונך אלא לך ועשה כדבריו". שב האיש ומסר לפריץ את תשובת אשתו והלה שמח מאוד על שהוכיח את נצחונו לידידו ובשביעות רצון אמר: "טוב אפוא מהיום והלאה יהיה שמך איון ואף את שם אשתך תחליף ועתה לך לשלום". עברו חדשים אחדים ושוב הופיע שליח מאת האדון לקרוא אליו את "איון". כשהלה בא אל הארמון אמר לו הפריץ: "מעתה תוכל לשוב לאמונתך הראשונה ושמך יהיה מושקה כמקודם". "גם הפעם לא אעשה מאומה ללא עצת אשתי" ענה הכפרי. הוא שב לביתו לשאול את פי אשתו לדעתה אך האישה החמיצה פניה ואמרה: "אמנם טוב ונעים יהיה לחזור לאמונתנו הישנה אך עתה הולכים וקרבים ימי הפסח והעבודה בביעור חמץ תהיה רבה מאוד. גם נותרה לנו עדין כמות גדולה של בשר חזיר וחבל מאוד יהיה לזרקו לכן שוב לאדונך ובקש ממנו שיואיל להמתין עד אחרי הפסח ואז נעשה כרצונו ונהיה יהודים כמקודם... "

כשסיים הצדיק מבעלזא את סיפורו נשא עיניו אל הכפרי העומד מולו וראה כי הלה הבין היטב את הרמז ואת הנמשל. "רבי" אמר "שוב לא אוסיף לדבר דברי הבל כאלו והנני מקבל עלי להתחיל מיד בשמירת השבת כהלכתה".

"כל העושה בו מלאכה..." (לה, ב)

היה זה בתשעה באב תש"ד במחנה ברגן בלזן, והייתה זו הפעם הראשונה שכל המחנה הוענש: היום כלל האסירים לא יקבלו אוכל: האנשים, הנשים, הילדים, אף הזקנים!

אמא הסתכנה ובשלה דייסה של מים בשביל בתיה, אחותי הפעוטה, בת השלוש וחצי. לרוע המזל נתפסה אמא ע"י אנשי השמירה היהודית שבמחנה, והללו קבעו שאמי צריכה להישפט על כך. וזה דבר המשפט במחנה: נוסף לעונשים שהגרמנים מטילים עלינו, מוטל על האחראים היהודים שבמחנה להעניש את ה"עבריינים", והגרמנים נהנים מאוד לראות איך יהודי מעניש יהודי. משפטה של אמא נקבע ליום שישי בערב, ליל שבת נחמו תש"ד.

בדרך כלל מתנהל משפט כזה זמן רב ובעסק גדול. מופיע תובע יהודי, עדים, הנאשם, הסנגור, ולאחר מכן פסק דין של השופטים. אולם משפטה של אמא ארך זמן מועט. מיד הוצא פסק דין: שלילת מנת הלחם במשך יומיים. אמא ויתרה על הזכות להכחיש חלק מן האשמות המופרזות, ואף ויתרה על השתתפותו של הסנגור כדי לבקש הקלת העונש על בישול עבור תינוקת בת שלוש. "מוטב לקבל עונש חמור ולא להאריך את הדיון", אמרה אמא. בברגן בלזן לא היתה הפרדה מוחלטת בין מחנה הגברים ומחנה הנשים (במחנות המשפחתיים). במשך היום ניתן היה להיפגש.

שאלתי את אמא מדוע לא נצלה את זכותה להכחיש חלק מהאשמות, ומדוע לא סיפרה שהדייסה היתה בשביל בתיה הפעוטה, אך אמא לא השיבה לי. ראיתי שהיא נרגשת. העזתי ושאלתי שוב. ואז השיבה לי: "לא היו שם רק שופטים, אלא גם תובע וגם סנגור, וגם מזכיר שישב ורשם את הפרוטוקול. כל מילה שהייתי אומרת, היתה מיד נרשמת ע"י יהודי בליל שבת! לכן שתקתי. אמרתי לעצמי כי מוטב לרעוב קצת יותר, מאשר לגרום לכך שיהודי יחלל שבת". (קונטרס "שבת המלכה" של הרב יעקב ישראל לוגסי)

"כל העושה בו מלאכה" (לה, ב)

בעת העלייה הגדולה לארץ בתקופת הכרזת המדינה כאשר תנופת בניית מקומות יישוב חדשים הייתה בעיצומה בנה קבלן שומר מצוות שכונה בעיר חדשה כאשר את השכונה הסמוכה בנתה חברת סולל בונה. העלות הכספית הגבוהה ביותר בענף הבניה הייתה אז רכישת המלט כי הוצרכו לקנותו ולהביאו מחוץ לארץ תמורת הון רב. הקבלן הזמין כמות גדולה של מלט וההזמנה הגיעה ביום שישי אחד שבתחילת הקיץ בחביות מגולות. והנה אחרי הצהרים של אותו יום שישי כשכל המלט היה מונח באתר הבניה והפועלים כבר חזרו לעיר מגוריהם יפו נתקדרו השמים בעבים ובכל רגע היה עלול לירד גשם זלעפות. הופיעו הפועלים בבית הקבלן בבהלה והזהירוהו אודות כמות המלט הגדולה הנמצאת בחביות מגולות באתר הבניה ואם ירד גשם והמלט יירטב הוא יתקלקל לגמרי וההפסד הכספי יהיה אדיר. אין ברירה אחרת הם אמרו אלא שהם ייסעו לשם עם עגלות טעונות קרשים כדי לכסות את החביות היטב. אולם בדיקה מהירה של הזמן שנותר עד שבת העלתה כי פועליו עתידים בנסיעה זו לחלל את השבת עבורו.

הוא היה איש ירא אלוקים וענה להם בנחרצות: "אני אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבעולם! וכן אני מזהיר ששום יהודי לא יחלל את השבת עבורי גם לא בכדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון".

ואמנם בליל שבת ירדו גשמים עזים בארץ כך שהדבר היה ברור שכל הרכוש הגדול נאבד ונפסד. אולם יהודי יקרא זה ערך את שולחן השבת שלו בפנים מאירות שר את הזמירות כרגיל למד חומש עם ורש"י ועסק באמירת תהילים כהרגלו כאילו שום דבר לא קרה ולא יקרה כפי שאכן הורו חז"ל שבשבת על האדם להרגיש כאילו "כל מלאכתך עשויה".

רק בצאת השבת לאחר שהבדיל על היין החל לבו נוקפו על ההפסד הגדול באיבוד הכמות הגדולה של מלט שעלתה לו בדמים ויגיעה רבה וכשירד הכל לטמיון. מיד נטל עגלה לנסוע למקום הבניה. אולם כשהגיע לשם הופתע ונדהם ממראה עיניו כל חביות המלט שלו היו מכוסות היטב בקרשים ופחים ואבנים כראוי וכיאות ומאומה לא התקלקל!! הוא לא האמין למראה עיניו ורצה למשש את הנס בידיו. הוא תחב ידו לתוך המלט והנה הוא יבש וטוב לשימוש. מחשבה עלתה בדעתו מי יודע אולי נשלחו מלאכי עליון לשמור על השקעתו הגדולה ולכסות את חביות המלט השייכות לו שלא יינזקו במטר...

רק למחרת נודע מה שקרה. אנשי הנהלת חברת "סולל בונה: שלחו פועלים לכסות את חביות המלט שלהם אך בחשכת הלילה הגיעו הפועלים בטעות לאתר הבניה של מיודענו הקבלן וכיסו את החביות שלו במקום לכסות את החביות של סולל בונה וכך ניצל רכושו (אות ישראל עמ' 262).

ויקהל פקודי הוספה

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לד'" (לה, ב)

ר' אריה לייב, יהודי שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה היגר עם משפחתו מפולין לאמריקה, "ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות".

ר' אריה לייב ורעייתו קיבלו על עצמם שלא להיכנע ללחצי פרנסה ולשמור את השבת במסירות נפש למרות הקושי האדיר שהיה בכך, ואין לנו מושג כמה קשה היה דבר.

ר' אריה לייב הכין את משפחתו לתקופה הקשה שהם עתידים לעבור והסביר להם שהם לא הולכים "ללקק דבש" באמריקה, ושהזהב אינו צומח על העצים.

ר' אריה לייב ומשפחתו הגיעו לאמריקה הגדולה ביום שלישי בשבת. ביום רביעי בבוקר הוא זומן לראיון עבודה והתקבל לעבודה מיום חמישי. הוא החזיק מעמד בדיוק יומיים. ביום שישי בצהריים פוטר לאלתר כשהתברר שאין הוא עובד בשבת. ר' אריה לייב קיבל את הכל בשמחה וראה בכך זכות לשמור את השבת במסירות נפש.

במקום העבודה השני ההצלחה האירה לו פנים, והוא החזיק מעמד בדיוק חמישה ימים וחצי: מיום ראשון בבוקר ועד יום שישי בצהריים... כך בכל שבוע הוא התקבל לעבודה ופוטר בסוף השבוע. המצב הכלכלי של המשפחה היה חמור. לא היה מדובר רק במזון שהיה דל ביותר, אלא גם תנאים מינימלים של מגורים לא היה לר' אריה לייב ומשפחתו. לא היה באפשרותם לשכור מקום ללון והם נאלצו להשתכן במחסן פחמים מצחין ומחניק.

באחד הימים טייל בסביבה גביר יהודי עשיר, מייקל (מיכאל) שמו. היה זה בשעות אחר הצהריים המוקדמות. לפתע ראה שני ילדים שחורים ומפויחים משחקים בגרוטאות, לכאורה מעשה שגרתי, אך מה שהפליא אותו ומשך את תשומת לבו היתה העובדה שהילדים האלה דיברו ביניהם באידיש.

מייקל היה סקרן ביותר. הוא קרא לילדים אליו ומה רבה היתה תדהמתו כשהתברר לו שהילדים הללו יהודים שומרי מצוות אך הם מתגוררים במחסן פחמים וזו הסיבה שהם היו נראים לו כושים.

מייקל ריחם מאוד על הילדים היהודים שהיו בני עמו. הוא שאל אותם מספר שאלות וביקש לפגוש את אביהם, ר' אריה לייב.

הם ליוו אותו עד מחסן הפחמים. מייקל נקש מספר נקישות על הדלת, ור' אריה לייב פתח את הדלת ונצב בפתח. הוא חייך חיוך רחב ומבטו שידר רוח ושמחת חיים לעבר האדם הנצב מולו. הוא הזמין את מייקל להיכנס במאור פנים ל"בית" שלו.

כאשר נכנס מייקל למחסן, הוא נדהם לראות את הדלות ששררה במקום. הוא יצא מכליו בראותו את מסירות הנפש של ר' אריה לייב למען שמירת השבת. לאחר ששוחח עמו שיחה ארוכה, הוציא המחאה וכתב עליה סכום גדול שיאפשר למשפחה לחיות ברווח מספר חודשים. הוא הושיט לר' אריה לייב את ההמחאה ואמר לו שמידי חודש הוא יקבל ממנו המחאה באותו סכום.

ר' אריה לייב הודה לקדוש ברוך הוא ואמר לילדיו: "רואים אתם? משמירת שבת אף פעם לא מפסידים". אך כאשר הגיע אשתו של ר' אריה לייב הביתה ושמעה מבעלה וילדיה את אשר התרחש לפני כשעה קלה, אמרה לבעלה בטון רך אך החלטי: "הרי אותו גביר יהודי ודאי מחלל שבת, ולא יתכן שאנו, שמקפידים כל כך על שמירת שבת, נהנה מכספו! הרי עניין שמירת השבת היא בנפשנו!!"

דבריה של אשתו הצדקנית שנאמרו מלב טהור שכנעו את בעלה ותכף ומיד הוא רץ לביתו של מייקל כדי להחזיר לו את ההמחאה. מייקל הופתע מאוד וכששמע את דבריו, התקצף ושאל: "האם השתבשה דעתך? איך אתה מעז להציב תנאים בפניי?? תן לי את ההמחאה ולך לשלום!" וכך עשה ר' אריה לייב. נתן לו את ההמחאה ויצא מן הבית. אשתו של מייקל, שהיתה באותו זמן בבית, שמעה את הדו-שיח שהיה מלווה בצעקות מצד בעלה וביקשה לדעת מה קרה.

בעלה היה נסער. הוא סיפר לה על ה"יהודי החצוף" שהעז להחזיר לו את ההמחאה שהוא, מייקל, העניק לו ברוב טובו כתרומה, ומדוע? כשהוא מנפנף בידיו בכעס אמר: "מפני שאינני שומר שבת ולכן אינני ראוי שיהנו מכספי".

רעייתו הקשיבה לו בריכוז רב ולאחר שסיים את דבריו אמרה לו: "בעלי היקר, ברצוני שתקשיב היטב לדבריי.

האם אתה זוכר שכאשר הגענו לאמריקה רצינו מאוד לשמור את השבת, אך המשימה היתה קשה מאין כמוה ואולי כמעט בלתי אפשרית?

הרגשנו שזה ממש מצב של פיקוח נפש. פחדנו לגווע ברעב והחלטנו להיכנע למצב החדש והחלטנו שלעת עתה נפסיק לשמור את השבת באופן זמני, ויצאת לעבוד גם ביום השבת. כמאמר חז"ל "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות". באופן כזה הסברנו זאת כדי להשקיט את מצפוננו. אך האם זוכר אתה שאמרנו בנחרצות וקיבלנו על עצמנו שכאשר ישתפר מצבנו הכלכלי נחזור ונשמור את השבת? ומה קרה לנו בפועל? נהפכנו להיות עשירים ואת הבטחתנו לא קיימנו!" ואז פרצה האישה בבכי מר ואמרה לבעלה: "תראה כיצד התדרדרנו ולאיזה שפל המדרגה הגענו"...

מילותיה של אשתו חדרו ללבו כמו חיצים. דמעות הציפו את עיניו והציפו את רגשותיו. הוא נזכר בכל הקשיים שעבר יחד עם משפחתו בהגיעו לאמריקה ואת ההבטחה שכאשר יסתדרו מעט מבחינה כלכלית יחזרו לשמור את השבת. מייקל קיבל על עצמו באופן מיידי ומוחלט לשמור מחדש את השבת והודיע על כך לאשתו ולבני משפחתו, למרות כוחו של ההרגל הרע.

חשוב היה לו להיפגש עם ר' אריה לייב ולהודיע לו על השינוי הרוחני שהוא הולך לבצע. בנוסף הוא הציע לד אריה לייב משרה מכובדת וקבועה אצלו במפעל והצהיר בשמחה שמפעלו ישבות מהיום והלאה ביום השבת.

מייקל חזר לשמו הראשון - מיכאל. הוא זכה שכל עובדיו ישמרו שבת. לאט לאט הוא ומשפחתו התחזקו בתורה ובמצוות, והוא זכה שצאצאיו יהיו מהאברכים החשובים של ישיבת מיר שבירושלים.

{ אז נדברו }

פרשת ויקהל פקודי תשע"ח | שבת החודש | גליון מספר: 372 | לסדר: "שתשרה ברכה במעשה ידיכם..."

כיצד אשמור על מה שקניתי בזמן... שלא יברח לי בבין הזמנים????

בפרשת השבוע יש מחלוקת ראשונים מאוד מעניינת: רש"י סובר: שהאבנים היקרות של החושן היו משוקעות לגמרי בתוך משבצות... וזו הכוונה "אבני מילואים" שהן כביכול מילאו את כל הגומא... ואילו רק חלק מאוד קטן היה מבצבץ החוצה... והשאר היה משוקע מבפנים...

ואילו הרמב"ן תמה עליו: סוף סוף אבני החושן היו אבנים מאוד יקרות ונדירות ויפות... והתורה אומרת לכהן גדול ללבוש אותם לכבוד ולתפארת... נכון?? אז אם האבנים האלו מוחבאות ומשוקעות בתוך גומא... אז מה עשינו??? איפה הכבוד והתפארת?? לכן סובר הרמב"ן: שאדרבה... האבנים היו נראות כלפי חוץ ומה שכתוב "מילואים" זה מלשון שלימים שצריך שהאבנים יהיו שלמות... עכ"פ טענתו של הרמב"ן חזקה... הולכים לקצה העולם ומגיעים אצל דמא בן נתינה וקונים אצלו אבן יקרה במחיר אסטרונומי... ו... והכל בשביל מה?? בשביל שהכה"ג ילבש אותה ואף אחד לא יראה את זה??? מה עשינו...?

<u>נו... מה התשובה?? ההסבר בזה הוא כך:</u>

לא צריך להגיע רחוק... גם היום יש שוק של יהלומים... יש הרבה כלות שמקבלות טבעת יהלום בשווי של 5000 שקל או יותר... ו... ובינינו... הרי אף אחד מאיתנו לא באמת מבין ביהלומים וזה לא סוד שאני יכול ללכת לחנות של הכל בשקל ולקנות לך איזה אבן נצנץ ולעבוד עליך שזה יהלום ו... ולך תתווכח איתי... יש רק אנשים מאוד מסוימים ש"מבינים בזה..." והם יודעים להסתכל ככה טוב טוב עם זכוכית מגדלת ולהבחין בין יהלום ל'הכל בשקל'... **<u>אם ככה:</u>** אז למה עדיין יש משיכה לאנשים לקנות טבעת יהלום... בו בזמן שהם בעצמם לא יודעים להבחין בין יהלום אמיתי לבין אבן ששוה גרוש וחצי?? אה... **<u>מה הפשט בזה??? אלא מאי???</u>**

היות והיהלום **<u>שווה בעצם!!!</u>** יש לו ערך **<u>אמיתי!!!</u>** ממילא עצם הידיעה שלי שאני עונד אבן ששווה הרבה כסף... זה עושה אותי מכובד- לכבוד ולתפארת... גם אם חיצונית אף אחד לא רואה את זה ולא מבין בזה... זה לא אכפת לי... כי לאבן הזו יש חשיבות עצמית! פנימית!! ממילא לא אכפת לי הפן **<u>החיצוני והחזותי</u>**... לא מעניין אותי האם מבחינים בזה **<u>חיצונית...</u>**

ובינינו... זה כל המושג יוקרה... יוקרה לא בהכרח נמדדת לפי נתונים יבשים שאפשר למשש אותם... אלא לפי ערך שאנשים נותנים לזה. (ואם אנשים נותנים לזה ערך... ע"כ שיש כאן משהו בעצם...)

<u>וכך מבין רש"י את הכבוד והתפארת בייחס לבגדי כהונה!!!</u> כבוד ותפארת לא נמדדים ביופי חיצוני... אלא לפי **<u>ערך עצמי!!</u>** ואם אהרן הכהן לובש חושן שיש בו שנים עשר אבנים יקרות ונדירות מאוד.. אין צורך שיראו אותן חיצונית... אדרבה... כל העוצמה שלהן שהן אבנים ממולאות!! חלק מעצם הכבוד והתפארת שלהן שהן מוצנעות וצנועות... כי... כי הן יקרות...

<u>כתוב כאן יסוד גדול בעומק הפנימי של המושג צניעות באופן כלליי!!!</u>

דבר שיש לו ערך עצמי... לא צריך הסכמה חזותית... הוא לא צריך שיראו אותו חיצונית... עצם המצאותו... גם אם הוא משוקע במשבצות שמצניעות אותו מכל צד... הוא יופיו והוא הדרו... **<u>אבל בשביל זה צריך שיהיה לו ערך עצמי!!</u>** ליהלום יש ערך עצמי... ממילא לא אכפת לנו שאף אחד מהשכונה לא מבין מהחיים שלו בטבעת יהלום... עצם זה שיש לי טבעת יהלום ואני עונד את זה... אני מרגיש טוב עם זה... את המסר הזה צריך לקחת לעבודת ה':

אם אתה מרוקן מבפנים... אם כל היידישקייט שלך מתחילה ונגמרת במה שכולם עושים... כאן צריך חיצוניות... כאן צריך שכולם יראו וכולם ידעו... אבל אם יש לך ערך עצמי!! אם אתה יודע מה שאתה עושה!! ואתה עומד מאחורי מה שאתה עושה... ואתה יודע להעריך את התורה שלך ואתה מפנים את זה ש"אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתיים..." אם ככה... אז לא אמור להפריע לך מה יודעים ומה רואים... אני יודע שאני מתעסק עם יהלומים... וזה מספיק לי... לי טוב עם עצמי מבפנים... והיות ואני יודע להעריך את מה שאני עושה... לא אכפת לי גם אם כל מי שנמצא שסביבי לא יודע ולא מעריך... זה העומק הפנימי של צניעות!!! צניעות מלשון הצנעה... מלשון כספת... אין כספת יותר שמורה ומאובטחת מהכרה כזו... מהכרה פנימית שאני יודע מה שאני עושה... וכיון שכך אני לא תלוי באף אחד אחר... סולם הערכים שלי לא משתנה מהחברה שסביבי... אני לא מושפע מאף אחד... את מה שיש לי יש לי ואף אחד לא יכול לקחת לי את זה!!!!

אין חברת ביטוח יותר אמינה מכח של צניעות פנימית!!!! אין קנין יותר מובטח בטאבו של החיים כמו צניעות!! את הצניעות הזו אנחנו צריכים דחוף דחוף לקראת בין הזמנים... ברגע שמתחיל בין הזמנים פתאום כל מיני מושגים מתחילים להתערער... מה?? מה מתערער?? כל מה שלא מוצנע אצליי!!! כל דבר טוב שאני עושה ואני לא עומד לגמרי מאחורי מה שאני עושה ואני נתון להשפעת החברה... אזי ברגע שהחברה מתפזרת... הופה... פתאום אני מוצא את עצמי עם לשון בחוץ בלי כלום... הדבר היחיד שנשאר איתי ונאמן לי זה הדבר הצנוע והשמור!! הערך העצמי שליי!! מה שאני עושה כי אני באמת עומד מאחורי מה שאני עושה... אוטוטו בין הזמנים... אבל זה לא לגמרי מאוחר... זה הזמן לעשות חשבון נפש נוקב... מה אני באמת שווה?? איך אני באמת חושב שאני אמור להראות??? לבנות לעצמי מילואים!!! מסגרות ברורות בבין הזמנים שאמלא אותם בערך עצמי!!!!! **<u>ההמשך מענין לענין בעמוד 6...</u>**

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

עלון זה נתרם בחלקו ע"י
הרב אורי שרגל נציג הגליון
בנוה יעקב
לרפואת
שמעון בן חיה
ואברהם בן זהבה אביגיל

נבדקת כעת אפשרות ניסיונית
לקבל את הגיליון בשיגרתי
פקס בטל': 0795908616

<u>להשתתפות בהוצאות הגליון:</u>

<u>בבנק</u>:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

<u>באשראי</u>:

"נדרים פלוס"

-"קהילות"

<u>בטלפון</u>:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

ההלו.. בחור יקר... האם כתוב לך על הגב "נגרר..."??

לפני חודשיים נשאלה השאלה כאן בעלון (בפרשת וישב): למה במכירת יוסף התורה כל הזמן מתארת עד כמה יעקב אבינו היה אומלל... שהוא התאבל... והוא ירד על בנו אבל שאולה... ואילו יוסף עצמו?? מה איתו?? הוא מסכן לא פחות גדול... אדרבה... הוא פה המסכן הגדול... הוא זה שנמכר מאחד לשני... הוא זה שעובר את כל הצרות בפועל... אז למה התורה פחות מדברת עליו... עד כמה הוא מסכן???

והתשובה היתה: נכון!!! יוסף היה מסכן... הוא נמכר לעבד והוא עבר מה שעבר... אבל עדיין כמה שליוסף היה קשה... וכמה ש"עינו בכבל רגלו ברזל באה נפשו..." וכמה שהוא היה עבד מושפל ומורחק מכל משפחתו... **עדיין!!!! זה עדיין לא התקרב בכהוא זה לצערו של אביו יעקב!!!!** כלומר: בשביל יעקב אבינו לחיות 22 שנה מתוך תחושה ש"טרוף טורף יוסף..." וחיה רעה אכלתהו... שהמדרש אומר: שחיה רעה הכוונה לנסיונות בקדושה... החרדה של יעקב אבינו על שלומו של יוסף וכמה קשה לו הניסיונות האלו... ומי יודע האם הוא מצליח לעמוד בניסיונות אלו... המחשבות המייסרות האלו שלא הירפו מיעקב אבינו במשך 22 שנה... היו כ"כ קשים ומרים שיעקב אבינו היה מוכן להחליף עשר פעמים עם הצרה הפרטית של יוסף... אז להזכירך בחור יקר: תדע לך שכשאתה מגיע הביתה... אתה נפגש עם משהו מאוד מאוד רגיש!!! קוראים לזה הורים!! וההורים שלך דואגים!! דואגים לך מאוד!! הם רוצים לראות שאתה בסיידר... שאתה בפוקוס... שאתה ממוקד... שאתה הולך בדרך הישר... אז אנא ממך: אל תפיל להם את הלב...

לא!!! אני לא מתכוין שתשחק אותה... לא... אני במקרה מכיר אותך... אני יודע שאתה בסיידר... אבל הרבה פעמים המודה ו"מה שהולך היום" מכריח אותך להתעדכן בכל מיני מושגים מחודשים שההורים שלך לא עומדים בקצב הזה... וזה מבהיל אותם... ההלו... מה קרה לילד שלנו... מה זה הדברים החדשים האלו.. אז אנא... אל תעשה להם את זה...

אבל הורים יקרים: אני רוצה להרגיע אתכם ולהכין אתכם מראש:
קחו בחשבון שהילד שלכם הוא בחור מצוין!! בחור טוב!! אבל אל תשכחו שהוא בישיבה... הוא חי בפנימיה... חי כל הזמן בחברה... וממילא הוא חייב להתאים את עצמו לכל הפחות באופן חיצוני לחברה!!! וממילא קחו בחשבון: שיש כל מיני מושגים שהם לא בהכרח שליליים... אבל הם מוסכמות חברתיות שמשתנות מיום ליום (לפי כמה משוגעים בעלי אינטרסים... לא משנה מי הם... שהם משגעים את המערכת...) והבן שלכם נמצא בתוך המערכת הזו... היינו מאוד שמחים שהוא היה נוסע לראדין ומסתגר שם בישיבה ולא מכיר את העולם... אבל אנחנו לא באירופה ולא בראדין... אנחנו נמצאים בשנת 2018 והמודה נכנסת לתוך הישיבה... ואם אצל הילד שלכם זה מתחיל ונגמר בביגוד או בכל מיני שירים עם קצב קצת "מהיר מידי" ולא מוכר לכם... אז תנוח דעתכם... בנכם עדיין נקרא שמור ומצטיין... אתה יודע מה?? אם כבר דברנו על ראדין... היום יש מודה חדשה במשקפיים ובכובעים... שכל הבחורי ישיבות נראים כמו בחורים מראדין או מנבהרדוק... בהתחלה הייתי בטוח שקרה משהו... או שכולם נהיו צולי"ם... או שעניות הגיעה לעולם... עד שהסבירו לי שזה מה שהולך היום...!!! משקפיים כאלו גדולות עם מסגרת ישנה... וכובעים צ'כים כאלו צרים... כמו כובעי קש... (תשאלו את ההורים שלכם מה זה כובע צ'כי...) לא אכפת לי!!! אני בעדו!!! אבל לפחות שזה יעלה בהתאם... אבל לא... זה עולה יקר... כי זה מה שהולך היום... חבל לי!!! כואב הלב... "בחורי ישראל נראים טוב... אלא שהמודה מנוולתן..."

מה אני בא לומר??? שכמו שלגבי המשקפיים והכובע שבינינו... זה הרי מכוער... (ואם הייתי מביא להם את זה לפני שזה היה המודה... הם היו אומרים לי שזה יחנע... והם היו צודקים) ובכל זאת הבן שלך נאלץ להתקפל למודה ונאלץ לשכנע את עצמו שהכובע והמשקפיים האלו הם יפים... והוא מוכן לשלם על זה כסף מלא... אז קח בחשבון שיש עוד כמה מושגים נוספים שהבן שלך לא עומד מאחוריהם.. אלא הוא פשוט משועבד למה שהולך היום... ואני מבין אותו... החברה מלחיצה!!! אם כולם אוהבים שיר מסוים... אתה נאלץ גם לאהוב.. אתה מוכרח לשכנע את עצמך שאתה אוהב את זה... אני לדוגמא לא אהבתי טשולנט... אבל כשהגעתי לישיבה... לא היתה לי ברירה... הייתי מוכרח לשכנע את עצמי שאני אוהב טשולנט. כי... כי אחרת לא הייתי בעניינים... ועוד מסרתי נפש על השכנוע העצמי הזה... אתה יודע מה זה כאבי בטן של ליל ששי... יום ששי... ליל שבת... פלוס יום שבת...

אבל בינינו... בחור יקר... אחרי שסנגרתי עליך אצל אבא שלך... עכשיו בא איתי לצד...
תגיד לי: אתה נורמלי??? תראה איך שאתה נראה... אתה לא רואה שהמודה מכוערת??? תסתכל... תראה... **אני רק אסביר לך למה אני מתנפל עליך דווקא עכשיו... העניין הוא** שכשהמודה הייתה ללכת עם כיפה קטנה או ללבוש כל מיני בגדים כאלו צרים וכו' וכו'... **אם אז** הייתי מגיע ועושה לך פרצוף על המודה... היית אומר לי: הנה.. עוד איזה צו"ל שלא מבין מהחיים שלו בגיזרה ומגיע ומדבר... אבל עכשיו שפתאום המודה זזה ימינה... והיא פתאום מתחילה לאמץ את הביגוד שלי... את המשקפיים עם הוישרים שלי שעד היום צחקת עליהם. ואת הכובע קש של סבא שלי שהוא באמת לא נראה מי יודע מה.. עכשיו הגיע תורי לצעוק עליך... ולא ממקום של צו"ל... אלא ממקום של אישיות וחוט שדרה... מה... אין לך טעם משלך?? איך לך אישיות משלך?? אתה עד כדי כך פראייער שהולך אחרי כולם כמו איזה יו **תהיה טיפ טיפה גברז!!! גבר אמיתי!!!** אחד כזה שיש לו טעם משלו... והולך עם זה עד הסוף... **עכשיו: בינינו...** בעצם מה אכפת לי שאתה מפרנס את חנויות הבגדים... שיהנו ממך... ושאתה תהנה מהם... **הבעיה היא:** שמי שהוא פראייער וחסר חוט שדרה בדברים האלו... אז גם בדברים אחרים כתוב לו על הגב נגרר... תדע לך שאולי אתה לא יודע... אבל בעולם הגדול האיש המוערך זה **האיש העקרוני!!!** זה שעומד על העקרונות שלו!!! בוס נורמלי נמשך באופן טבעי לפקיד שעומד על העקרונות שלו הרבה יותר מהפקיד החנפן שמחפש לרצות אותו... זה בדוק ומנוסה... תדע לך שאם אתה תהיה מוביל ולא מובל!!! אם אתה תדע לעשות גבולות להשפעת החברים ותעמוד על העקרונות שלך עד הסוף... אני לא הולך למקומות האלו... אני לא שומע שירים אלו ואלו... בימים הראשונים זה אולי יראה לך שמזלזלים בך... אבל זה לא נכון!! כי נקוט האי כלל בידך: כמו שכל נגרר מחובר לגרר ככה העובדה היא שהחברה המובלת מחפשת מוביל... ומי שעומד על העקרונות שלו... אוטומטית הוא מוביל... הוא מקבל הערכה בכל מקום.. תנסה ותראה..

הודעה: משבוע הבא לא יצאו גיליונות מודפסים בישיבות, עד פרשת אח"ק,
בברכת בין הזמנים כשר ושמח ופסח שמח וכשר.

ניתן לקנות את הקונטרס
ליל שימורים שהיה הקב"ה–

שומר ומצפה

ובו מאמרים בעניני חג הפסח ובין הזמנים.

בפלא': 0548446691 או במייל הרשום בדף 1
כמו כן ניתן להשיג חוברת זו אצל הנציגים הממונים שבישיבות.

מוקדי מכירה:

ירושלים: בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'
אזור רמות רובין 47 קומה ב'
ביתר גבעה ב' אזור רמי לוי 0548450998
בני ברק: קבוץ גלויות 9
משפחת בוים רחוב השלושה 11.
חזון איש 34 (פינת דסלר מש' דרייפוס)– 0527117271 (ניתן לקבל גיליונות יחידים מידי שבוע בכתובת זו, גם בבין הזמנים ניתן להשיג שם גיליונות מודפסים– מיום חמישי)
חדש: פתח תקווה– אזור ביהכנ"ס הגדול 0504124235

חדש: בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', מש' צוויבל.
אשדוד– 0504120311
קרית ספר: מרומי שדה 3 052–7174781
ברכפלד– 0533109169 (כולל עטרת שלמה)
גרין פארק– 0527644795
אופקים: שפירא 0534112035
נתיבות: 0548473542 (בין 9–7 בערב)
צפון: חיפה: הדר, שכפולית רחוב ביתר.
נווה שאנן: חניתה 81 משפחת זלושינסקי
רכסים: הורדים 4 א' משפ' קריצלר לתאם: 0548415410
כרמיאל– 0527136165 משפחת שטיימן.
טבריה: 0504163727 רח' גוש עציון 1 בשעות הערב.
חדש: צפת: מאור חיים– 0533199511

מה בחוברת??

א. מה השאלה שהקב"ה ישאל אותנו במפגש הראשוני והמרגש בסיום אלפיים שנות גלות??
ב. נראה לי שהקב"ה מסתדר גם בלעדי... יש לו מספיק עובדים יותר רציניים ממני... לא ככה??
ג. מהי ההסתרת פנים המומלצת ביותר... שצריך כל אברך כולל להתפלל שאם נגזר הסתרת פנים אז שזה יסתכם בזה??
ד. מהי השיחת טלפון הישירה האחרונה שהייתה לנו מול הקב"ה...?? ואז ניתק הקשר, והנבואה נכנסה לתקן של "לא זמין..."??
ה. אני רוצה להחמיר... אני מרגיש את עצמי ראוי לכך, מה אני צריך לבדוק טוב טוב לפני כן??
ו. איזה מבזק חדשות היה אומר רבי הקדוש מידי בוקר בתחילת השיעור היומי??
ז. לפניך מערכת לניתוב שיחות, תוכל לחזור בכל עת לתפריט הראשי ע"י הקשת סולמית, לבחור בן עליה הקש אחד, לבחור צי'קאבער הקש 2.. (משנה שעברה)

פרטים בחוברת...

אסור לגלות תשובות באמצע המבחן!!!!

יש שיר שמאוד הולך היום... שיר מיוחד... עם תוים עדינים ועמוקים... על המילים: והנה ה' ניצב עליו... מלא כל הארץ כבודו מביט עליו ובוחן כליות ולב אם עבדו כראוי... יש בשיר הזה נעימות והתעוררות מיוחדת...

אבל תרשה לי קורא יקר לשתף אותך בחיבור אישי שיש לי לשיר הזה... ולא רק מעצם השיר... אלא גם ובעיקר מהסיטואציה שבה הוא הולחן... ככה סיפרו לי... (מה האמת אני לא יודע...) שמלחין השיר מדובר ביהודי עובד ה' וירא שמים... ואותו יהודי הוצרך לנסוע לארה"ב... הוא הגיע לשדה התעופה ושם כצפוי יש פריצות גדולה... ואותו יהודי הוצרך לשבת מכונס עם עיניים ברצפה במשך כמה שעות... ו... וזה לא קל!!! מה עושה עוייבד ה' שצריך כח לעמוד בניסיון?? מתחיל לשנן לעצמו מאמרי חז"ל בניגון מוסרי... בשפתיים דולקות... ו... ואותו עוייבד ה' התחיל לשנן לעצמו שהקב"ה כאן!! עומד עליו!! ורואה אותי... ותוך כדי הוא התחיל לפזם ויצא לו הניגון והמילים: והנה ה' ניצב עליו- כאן... בטרמינל... בתוך כל ההמולה והלכלוך... מלא כל הארץ כבודו- כן... הקב"ה נמצא לא רק בבית מדרש ולא רק אצל כ"ק... אלא גם כאן!! והוא מביט עלי ובוחן כליות ולב... הוא יודע בדיוק כמה קשה לי לשמור על העיניים כאן ויודע להעריך את מה שאני עושה... ברגע ששמעתי את הסיטואציה של השיר הזה... איפה הוא התחבר ומאיזה מקום... באותו רגע הבנתי הכל... תבין: הציבור שלנו... (מה שנקרא "המוסיקה החסידית" של היום...) בדרך כלל "לא קונה" שירים כאלו שהמלחין מכניס בהם מילים משלו... אנחנו בדרך כלל לא מתחברים לכאלו שירים... (אגב: יתכן שזה קצת יושב על "גאווה..." כי... למה מי הוא שאני אצטט את המילים שלו...??) והנה בשיר הזה הבן אדם הכניס מילים משלו... ואנשים מבוגרים וצעירים כאחד יושבים בעיניים עצומות ומצטטים את "לשונו" בדבקות... זה... זה... זה לא כ"כ מצוי אצלנו... אבל ברגע שאתה שומע את הסיטואציה הכל נהיה מובן...

יהודי שנמצא בשדה תעופה... (ולא משנה איך שתקרא לזה..) ויש לו התמודדות בקדושה... עם שמירת עיניים... ועם פגעי הטכנולוגיה שמשתוללים שם... ונדרש ממנו להתגבר!!! והוא עושה את זה... והוא מאמין שהנה ה' ניצב עליו כאן מביט עליו ובוחן כליות ולב... אין פלא שהקב"ה באמת ניצב עליו באותו רגע ושולח לו ניגון קדוש היישר מעולם הנגינה שיחזק את כולנו... (אגב: עם סגירת גיליון זה מישהו גילה לי שהמילים של השיר לקוחות מספה"ק תניא, אז תקבל ביטול על הפרט הנקודתי הזה) מצידי המלחין היה בחור בן שמונה עשרה... כל גיל נוסף שתדביק עליו זה כבר ריבית... כי יוסף הצדיק לא היה צריך להיות יותר מגיל שמונה עשרה בשביל להיות צדיק יסוד!!!

מה אני בא לומר כאן??? שתלך עכשיו לחפש את המלחין ותנשק לו את היד ותקרא לפניו אברך ונתון אותו על כל ארץ מצרים כיוסף בשעתו?? לא!!! (מצידי בשמחה... אדרבה... אבל לא על זה באתי) אני מדבר עליך!!!!!!

כי גם אתה בדיוק כמוהו... גם אתה בעוד כמה ימים יוצא לבין הזמנים וגם אתה תמצא את עצמך בכל מיני מחוזות... כל אחד והסיפור שלו... אחד מתגורר בעיר מעורבת... והשני חי במשפחה שאין שם סינון מבוקר.. והשלישי נאלץ לצאת בחג עם המשפחה לכל מיני מקומות ויש לצעירים של הדור שלנו ניסיונות לא קלים.. ואליך אני פונה... שתדע לך שהנה ה' ניצב עליך!!! מלא כל הארץ כבודו מקפל את כל האינסופיות ומרכז אותה סביבך... והוא מביט ורואה ורוצה לראות שגם כאן אתה איתו!!!

ואם קשה לך להרגיש את זה תתחיל לשיר "והנה ה' ניצב עליו" וכו'...

ואם כבר מדברים על השיר הזה... ואם כבר שרים אותו בכל הזדמנות... ועוד בדבקות בעיניים עצומות... אבל על הדרך לא יזיק לנו להתחבר לסיטואציה שבה נאמר הפסוק הזה... (עד עכשיו דברתי על הסיטואציה שבה התחבר הלחן!!! הניגון... אבל עכשיו אני מדבר על המילים עצמם) והנה ה' ניצב עליו... על מי?? איפה? מתי?? באיזה הקשר???

ובכן: כידוע... כשיעקב אבינו יצא לחרן ופגע במקום וילן שם כי בא השמש... כשהוא בא לישון כתוב בחז"ל שהאבנים התחילו מריבות זו עם זו: עלי יניח צדיק ראשו!!! **ולכאורה זה תמוה:** למה דווקא פה האבנים רבו יותר מכל מקום אחר?? הרי זה לא הלילה הראשון והאחרון שיעקב אבינו לן... היו לו הרי עוד כמה הזדמנויות של לינה... אז למה רק כאן האבנים רבו עלי יניח צדיק ראשו??? **התשובה היא פשוטה מאוד:**

יעקב אבינו דמותו חקוקה במרכבה!!! ימים יגידו וכל העולם כולו יבואו לחזות בזיו פניו הקדושות... יבא יום שכל מצרים יראו במו עיניהם איך שהנילוס עולה לקראתו... יבא יום שכל המלכים ירבו מי יזכה להניח כתרו על ארונו של ישראל... אז מי מדבר על אבנים... אבנים מריבות?? מלכים מריבים ביניהם מי יזכה ביעקב אבינו... כך יהיה ביום מן הימים.

אבל עכשיו ? ! ? ! ? ! כשיצא יעקב מבאר שבע. והוא יוצא לבד לבד... אף אחד לא איתו... כל כולו פגוע ומושפל.... נרדף מפני אחיו... ואם היה לו כמה גרושים בכיס אז גם את זה אליפז עשק ממנו... והוא נשאר לבד לבד... כי במקלי עברתי את הירדן הזה... כעת אף אחד בכלל לא מסתכל לכיוון שלו!!!! בחור יקר: אתה יודע איך יעקב אבינו היה נראה באותה שעה??? **כמוך!!! בדיוק כמוך!!!** הרי איך אתה נראה?? עוד אחד...

אז זהו!! שגם יעקב אבינו היה נראה עוד אחד... עוד איזה אחד שהולך כמו מסכן... מתמודד עם ניסיונות... עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי... ואף אחד "לא סופר אותו..." אף אחד לא יודע להעריך אותו... הוא לא מקבל מילה טובה מאף אחד... ואף אחד לא מעלה על דעתו שה"עוד אחד" הזה שיושב לצידו הרי דמותו חקוקה במרכבה וכל שרפים וחיות ואופני הקודש מתנועעים בשמים על כל תנועה שלו...

מה אפשר לעשות... **כעת יש צו איסור פרסום** על גדלותו האמיתית של יעקב!!!! משמים יש צו הסוואה תוקפני שאסור ליעקב אבינו לדעת כמה הוא באמת נחשב בשמים!!! ולמה??? כי היות וכעת יעקב אבינו הולך לבנות בעשר אצבעותיו את השיעור קומה שלו... כעת יעקב הולך להצמיח לנו את ישראל- כי שרית!!! ובשביל זה הוא צריך לעמוד במבחנים... ועד כמה שזכור לנו מהבית ספר... **הרי במבחן אסור לגלות...** אסור לגלות את התוצאות... (מי שיודע את התשובות מראש... המבחן נפסל... לא ככה??) ולכן כעת אסור ליעקב אבינו לדעת את התוצאות של המבחן!!!! אסור לו לדעת איזו גדלות עצומה מחכה לו על ההתמודדות שלו מול כל הניסיונות... והיות וליעקב אסור לדעת... אז לאף אחד אסור לדעת... כדי שאף אחד לא יגלה ליעקב... (לך תשאל את אלו שעושים מבחני בגרות איזה מערכות אבטחה ואיזה כספות כבדות יש בכל בית ספר לשמור על המבחן שלא יגלו אותו לפני הזמן... כי אם מישהו אחד וידע ויפרסם... אזדא ליה מבחן...) לכן אף אחד אף אחד לא יודע את גדלותו האמיתית של יעקב אבינו...

חוץ ממישהו אחד ויחיד!!!! יש בריאה אחת ויחידה בעולם שלנו... שבשמים מוכנים לגלות לה ורק לה את הסוד הגדול... מי היא?? **האבנים!!!!!**

הדומם!!!! רק לדומם אפשר לגלות את הסוד הזה... תנחש למה???

כי הדומם הוא היחיד שיכול לשמור את הסוד הזה!!! הדומם הוא היחיד שאפשר לסמוך עליו שהוא לא יגלה סודות... כי... כי... כי הוא דומם.. **לכן כעת!!** בשלב זה רק האבנים.. רק הן יודעות עם מי יש להם עסק... וממילא כעת רק האבנים מריבות... **עלי!!!! עלי יניח צדיק ראשו!!** רק האבנים יודעות שיש פה מישהו גדול גדול ועלי... עלי... עלי יניח צדיק ראשו... והן מריבות... וממממזה מריבות... מלחמת עולם...

רק להן יש את האזניים לשמוע את הבת קול שמכריזה לפני יעקב אבינו ואומרת: **הוא** הודה **הוא** זיוה **הוא** הדרה, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, **יום יבא!!!!** והמבחן יגמר ו... וברגע שנגמר המבחן... אפשר לגלות את התוצאות... ואז הקב"ה בבת אחת יגלה את האור הגדול שעד עכשיו הסתתר בקדושתו הנוראה של יעקב אבינו... ואז בבת אחת כל העולם יריב מי יזכה שעליו יניח צדיק ראשו... אין אחד שלא ידע להעריך את הגדלות העצומה והאור הגדול שבוקע מיעקב אבינו... הנילוס יעלה והרים ירקדו כאילים גבעות כבני צאן מלפני אלו-ה יעקב.. ו... ואז האבנים ? ! ? האבנים יהיו פה הסיפור הקטן... מי זוכר אותם בכלל... נכון... הם עדיין מריבות... אבל חסר מי שיריב...?? אין אחד שלא יריב עליו... אבל אז זו כבר לא חכמה גדולה... איפה הייתם כשאף אחד לא רב עלי... רק האבנים הדוממות... מי האמין בעבודת ה' שלי כשאף אחד לא הסתכל לכיוון שלי... נו... מי?? מי באמת??? יש אחד ויחיד שידע להעריך את עבודת ה' של יעקב כשאף אחד לא ראה? מי זה????

והנה ה' ניצב עליו!!!!! מלא כל הארץ כבודו מביט עליו ובוחן כליות ולב אם עבדו כראוי... שנים העריכו את יעקב אבינו באותם רגעים!!! שנים ידעו מה

עובר עליו... שנים ידעו להעריך את העמידה בניסיונות שלו...

ה' יתברך!!!!--- ולהבדיל--- האבנים!!!!!

כן... בחור יקר... כיום אף אחד לא מעריך ולא יודע כמה אתה חשוב ויקר בשמים... יש עליך צו איסור פרסום... כן... הקב"ה רוצה לזכות אותך להצליח במבחן... ובשביל לעבור מבחן... אסור לדעת מה התוצאות של המבחן... ולכן כעת הקב"ה לא משחרר לך "מידע..." הוא לא מגלה לך עד כמה אתה נחשב בשמים... אתה מתמודד ומתמודד... ובספרים הקדושים כתוב דברים נוראים עד כמה אתה מוערך ונחשב בשמים... ותכל'ס... בשטח... גארנישט... מצב רוח בטטה... הניסיונות נמשכים... ובינינו אתה מרגיש רק פושע ורשע... ואתה לא מרגיש שום התעלות... אדרבה... באיזשהו מקום אתה מרגיש יותר ויותר התרחקות... אין מה לעשות... אתה כעת בעיצומו של מבחן!!!! (אגב: אל דאגה... המבחן הזה הוא לא כל כל כל כל הזמן בלי הפסקה... סו"ס גם סטודנטים הכי כבדים.. לא ממש כל הזמן עוברים מבחנים... יש גם תקופות רגועות... תנוח דעתך...) וממילא אין לאף אחד לגלות לך את התוצאות של המבחן... אבל!!!! יש מישהו אחד ויחיד שיש לו כעת את הרשות לדעת את הסוד הזה... למי??? לאבנים!!!!! להן ורק להם יש את הזכות לדעת כמה גדול הכח שלך וכמה אתה נחשב בשמים!!!!

מה אני מתכוין כשאני אומר אבנים?? על איזה אבנים אני מדבר???

הגמ' בתענית (יא.) אומרת: אבני ביתו וקורות ביתו של אדם מעידין עליו שנא': **כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה**, אז כשאנחנו לומדים את הגמ' איך אנחנו בפשטות מסבירים אותה?? ההה... תזהר לך... אתה חושב שאתה נמצא בחדרי חדרים ואתה יכול לעשות מה שאתה רוצה ואף אחד לא רואה... לא אדוני!! הקירות רואים אותך והם יעידו עליך בשמים... נכון!!! המשפט הזה נכון!!
אבל זה נכון גם לכיוון השני... גם לכיוון ההפוך:

בחור יקר: אוטוטו מגיע בין הזמנים... ואתה מגיע הבייתה... ויש הרבה בחורים שדווקא בבין הזמנים יש להם ניסיונות יותר מבישיבה... אם זה בבית קצת מודרני (או לאו דווקא) שהמחשבים בבית לא מסוננים... ובני הבית משום מה לא מבינים מה הבעיה בזה... (לפעמים מדובר בהורים מבוגרים או לא מספיק מעורים במה שקורה היום... נקווה שזה אכן כך...) ואתה נמצא כעת בחדר... והמחשב פתוח... והאינטרנט פרוץ... והכל מוכן לסעודה... ואף אחד לא מפריע לך לפתוח את המחשב "ולהשתתף בסעודתו של אותו רשע..." ואם תתגבר ולא תפתח את המחשב אף אחד לא יטפח לך על השכם ואף אחד לא יתפעל מגבורת הנפש שלך... (במקרה הטוב נקווה שלא יעשו לך פרצוף ויגידו לך תפסיק עם הפאנטיות..) וקשה לך ובא לך... וממזה בא לך. ואתה בכל זאת מתגבר... ולמה???

הוי והנה ה' ניצב עליו מלא כל הארץ כבודו מביט עליו ובוחן כליות ולב!!!! הקב"ה פה... הוא נמצא יחד איתך בחדר הזה... והוא רואה הכל... והוא מנשק אותך ולוחש לך... קובי שלי מה אפשר לעשות... אתה כעת באמצע מבחן... אני כעת לא יכול כביכול לגלות לך את התוצאות... אני כעת מנוע כביכול מלהראות לך עד כמה אתה נחשב בשמים... לטובתך אני שולל ממך את המידע הזה... ולכן קח בחשבון שלמרות ההתגברות הכ"כ נאצלת שלך... הרי עסקים ימשיכו כרגיל... אתה תלך ברחוב ואף אחד לא יעריך אותך במיוחד... וצר לי בחור יקר... גם אני כותב השורות ועוד הרבה אנשים נוספים מוסרים את ההתנצלות הכנה שלנו... שעם כל הרצון הטוב להצדיע לך ולהעריך אותך... אנו מתנצלים מראש שככל הנראה אנחנו נעבור לידך ולא נתייחס אליך... לא נאמר לך מילה טובה... כי... כי אנחנו לא נביאים... וגם אם נניח שכן... מה נעשה שהקב"ה מסתיר מאיתנו את הגדלות העצומה שלך...

אבל לכל הפחות שתדע!!! יש מישהו אחד חוץ מהרבש"ע... ש-לו יש רשות לדעת את הגדלות האמיתית שלך... אתה יודע מי??? **הארבע קירות!!!!** אותם ארבע קירות... אותם חדרי חדרים ששם לבד לבד אתה מתמודד ואף אחד לא יודע... אותם אבני ביתך וקורות ביתך שבבית או בפנימיה שהם באיזשהו אלו שמסתירים מאיתנו את ההתמודדות האמיתית שלך... אבל הם כן יודעים... והם מריבים עליך... עלי יניח צדיק ראשו...

מידי לילה... כשאתה נרדם והנשמה שלך עולה לשמים... היא לא עולה לבד... היא לוקחת איתה את הארבע קירות של החדר שבו היית לבד לבד והתמודדת... והם עומדות שם בשמים ומעידות... כן... אנחנו מכירות את קובי שלנו... והוא היה לבד לבד... ואף אחד לא הפריע לו... אנחנו שמרנו לו על סודיות מובטחת... ובכל זאת הוא התגבר כדי לא לצער את אביו שבשמים... הנשמה שלך כל לילה עולה עם כל מיני אורחים מעניינים.. יום אחד היא עלתה לשמים עם כמה רשתות אלחוטיות... (אתה הרי יודע על מה אני מדבר... לך אני לא צריך להסביר...) והם העידו שמוטי עבר לידינו... הוא יודע שיש כאן קליטה... וכל פעם שהוא עובר כאן זה קופץ לו... אוה... בא לי... והוא בכל זאת התגבר!! בשמים לא משעמם אף פעם... הנשמה שלך היא חיה ויחידה!! היא היחידה שנאמנת לך באמת... היא מגייסת את כל העדויות ואת כל המסמכים ואת כל סיקור אירועי היום ומראה לאבא שבשמים את בנו אהובו כיצד הוא מתגבר... כיצד הוא עומד בין החיים והמוות ובוחר בחיים...

תבין: כמו שהיצר הרע יורד ומסטין ואח"כ עולה ומקטרג... הוא מפתה אותך. ואחרי שעברת עבירה הוא מתעד אותה ועולה לשמים עם תיק 4000... אז אותו דבר הנשמה שלך...

כן... זה כנגד זה עשה אלוקים...

בדיוק כמו שהיצר הרע שלך בוגד בך!!! ככה במקביל הנשמה שלך נאמנת שלך!!! אז בדיוק כמו ש-מה שתתן ליצר הרע במסירות... הרי בסופו של דבר הוא אח"כ ישתמש בזה נגדך.. ככה מה שתתן לנשמה שלך... איזה תיעוד שזה יהיה... איזה סיטואציה ולו הכי קטנה של התגברות... של התמודדות... שהיא יכולה להביא איתה נחת!!!! נחת לאביך שבשמים.. הרי הנשמה שלך תתעד את זה ותעלה עם זה ותעשה מזה סרט מדהים שכל פמליא של מעלה תצפה בו... היא תגייס את כל הקורות ואת כל האבנים וכל הדוממים שצפו באלם קול בהתגברות שלך והם היחידים שיודעים להעריך ולהעיד על זה... מה שנותר לנו זה רק לספק את הסחורה לנשמה הקדושה שלנו!!! שיהיה לה מה להראות...

תכל'ס: כמה הדרכות מעשיות: אחרי כל המילים היפות... בסופו של דבר בין הזמנים לפנינו... וכל אחד מאיתנו הולך הבייתה...

דבר ראשון: תעשה מאמץ עליון להיות מרוצה מעצמך!!! זה הכל!!! מה בקשנו... **ואיך?? איך תהיה מרוצה מעצמך??** תעשה לעצמך מראש סדר יום... הוא לא צריך להיות סדר יום תובעני... הוא יכול להיות קל ונינוח... אבל **אסור לך להרגיש סמרטוט!!!** בן אדם שאין לו סדר יום... והיום שלו נמרח הוא מרגיש סמרטוט... והיכל הסמרטוטיות מאוד קרוב להיכל החטא... כי ברגע שבן אדם מתחיל להרגיש סמרטוט... מקובלנו: שסופו של סמרטוט להיות סחוט!!!! ואח"כ גם להיות תלוי אחר כבוד!!!!

אי לכך ובהתאם לזאת: תעסיק את עצמך איכשהו... לא יודע איך... תעבוד... תעבוד קשה... תסחוב בלוקים... העיקר לא להיות סמרטוט... תעשה כסף... תרויח מלאנתלפים כסף... אם אתה מסוגל לשבת וללמוד ולהרויח כסף מישיבת בין הזמנים.. .שב... תלמד... תגרוף הון... (אל תתייחס לאדון אז נדברו שלפעמים כותב נגד זה שלוקחים את זה... עזוב אותו... הוא לא יודע את הניסיונות שיש לך... כשהוא כותב את זה הוא מתכוין לבחור מסוג אחר...) ותלמד עם שוטנשטיין!!! לא אחרונים ולא סוגיות מסובכות.... תתפוס איזה פרק בש"ס שנראה לך קל ותשתלט עליו... (אא"כ אתה מכיר את עצמך שזה מה שמחבר אותך ללימוד) והכי הכי: תהיה מרוצה מעצמך... תעריך את עצמך... ותדע לך שגם אם אתה לא עושה כלום... הרי אתה ממש בגדר: "ישב אדם ולא עשה עבירה נחשב לו כעושה מצוה.." על מי זה מדבר אם זה לא עליך... תדע להעריך את זה... תשמח בזה...

ותהיה גבר!!! תהיה מוביל!! אל תהיה מובל!!

ברוכים הבאים לאולם ההזאה החדיש לפי ההתקנים החדשים...

שלום קוראים לי שמאי ואני מתנדב בבית ההזאה המשופץ והמאובזר של עירנו מיגרון... זכינו ב"ה שיש בעירנו בית הזאה מהודר לפי כל ההתקנים וכל החומרות שחכמים החמירו ותקנו בשנים האחרונות (בעקבות כל מיני טשטושי גבולות של הצדוקים... שהכריחו את חכמים לתקן כמה תקנות כדי להעמיד את הדת על תילה ואכמ"ל) לפני שנתיים יצאו בבת אחת כמה וכמה חומרות מאוד גדולות מחכמים שהביאו את ז' טובי העיר להכרה שחייבים לשפץ בדחיפות את בית ההזאה... עשו פה מגבית מיוחדת לשם מצות ועשית ככל אשר יורוך... ואכן כל הציבור נענה בחרדת קודש... ונרתמו ותרמו סכומים נכבדים להעמדת בית הזאה מחודש עם כל החומרות הקפדניות שחכמים תקנו!!! וב"ה לפני שנה... בחודש אדר נחנך בית ההזאה בשמחה עצומה... העיר לבשה חג... מודעות נתלו בכל העיר: "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם." "תחטאני באזוב ואטהר" איזה זכות יש לנו שהעיר שלנו מקפידה ועומדת על משמר הטהרה... ו... וזה לא רק זה... אלא שב"ה זכינו ובעיר שלנו כל הציבור נאמנים וחרדים לתקנות חכמים... ואם חכמים בשנתיים האחרונות יצאו עם כמה תקנות חדשות... אף אחד לא עיקם את האף... ואף אחד לא זלזל... אלא כולם התגייסו ברגשי קודש ותרמו מזמנם ומכספם בשביל לשפץ ולהכשיר את בית ההזאה לפי ההתקנים המחמירים החדשים... וההפתעה הגדולה ביותר שזכינו לה הייתה: שלכבוד חנוכת הבית זכינו בביקור נדיר של חמשה זקנים מבית דין הגדול של ישראל שהגיעו ופיארו את המעמד... הביאו אותם כדי להראות להם מקרוב את חביבותם של ישראל לדברי חכמים... איך שכל גזירה שיוצאת מפה קודשם של רוב הסנהדרין נשמר בקפידה על ידי בני עירנו.. אותם חמשה זקנים אכן התפעלו מאוד מחביבותם של אנשי העיר לדברי סופרים וברכו את כל תושבי העיר בחום ש... ש... ש..."שתמיד נזכה לפקוד עיר זו רק בנסיבות משמחות שכאלו..."

עכשיו... בינינו... מאחורי הקלעים... מה שנקרא מאחורי בימת הכבוד... אני רוצה רק שתבין את הרקע... זה לא סתם שמגיעים לכאן 5 זקנים מלשכת הגזית... אתה מבין לבד שהסנהדרין לא משועממים... והם לא הגיעו לכאן במיוחד- רק בשביל להיות אורחי הכבוד של חנוכת הבית... **אלא מאי???** בשביל מה הם באו לכאן?? אז לא נעים ולא לפרסום... אבל לא רחוק מכאן... במרחק כמה ק"מ... יש עיר שלדאבוננו הרב דפוסי החינוך שלהם שונה מאיתנו... זה אנשים שלא כ"כ מצייתים לחכמים... חלקם אפילו צדוקים מוצהרים... ולדאבוננו הרב התוצאות מוכחות בשטח... זו כבר השנה הרביעית ברציפות שבמשך השנה נמצא חלל מת בקרבת אותה עיר!!! וניכר עליו שהוא נרצח ו... ו... ולא נודע מי הכהו... וכשכזו טרגדיה קוראת אזי יש דין **עגלה ערופה!!!** שצריכים זקני העיר ההיא לרדת עם עגלת בקר למקום של נחל וכו' וכו'... ואחד מהדינים של עגלה ערופה הוא: שצריך שיהיו נכוחים במעמד 5 זקנים מבית דין הגדול שבירושלים... וממילא!!! היות וחודש אדר הוא סוף שנה יהודית... וכידוע את כל האירועים הפחות נחמדים דוחים תמיד לרגע האחרון... ממילא ע"פ רוב המעמד של עגלה ערופה תמיד נדחה לחודש אדר... ואז 5 זקנים מלשכת הגזית נאלצים לקחת את מקל הנידודים ולהתחיל לעשות סבב "עגלות ערופות" בכל הערים שקרה בהם בשנה האחרונה אסון של חלל שנמצא ולא נודע מי הכהו... **וכצפוי... הסטטיסטיקה קובעת** שהערים שבדרך כלל קורה בהם טרגדיות מהסוג הזה... זה ערים כאלו שלא נשמעים לסנהדרין ולא מכירים בהם... ממילא ממה נפשך... או שהם נאלצים להכיר את הסנהדרין מנסיבות מעציבות של אירועי עגלה ערופה... או שהם נאלצים להכיר את הכה"ג בנסיבות של תקווה מתי הוא ימות ואבינו יחזור בייתה מהעיר מקלט...

וממילא אותם חמשה זקנים... בדיוק עכשיו חוזרים ממעמד עגלה ערופה בעיר הסמוכה... ואחרי שהם כבר בדרך... אז התכבדנו להזמין אותם ולהראות להם בגאווה גלויה איך שהיהודים כאן בעיר שלנו מכבדים ומיקרים כל תקנה שמתקבלת ברוב בלשכת הגזית... הראינו להם איך בית ההזאה החדיש שלנו מאובזר לפי ההתקנים המחמירים החדשים שהורו לנו בלשכת הגזית...

ובכן: אולי הגיע הזמן לשאול: מה הם ההתקנים החדשים והמחמירים כ"כ שחכמים תקנו לנו בתקופה האחרונה... עד כדי כך שהוצרכו לשפץ ולבנות מחדש את בית ההזאה?? אז אי אפשר לפרט את זה על רגל אחת... כי זה תורה שלימה... אבל אני אתן לך רק רקע כללי ותבין מה פה הסיפור הגדול...

בית ההזאה זה מקום שמביאים לשם את הכלים הכי טמאים שיש!!! כלים שנטמאו במת!! אין לך אב טומאה יותר חמור מכלים שנטמאו במת!!! עד כאן ברור??? עכשיו: חכמים תקנו כמה תקנות ברמת הטהרה של המזים וכלי ההזאה בראף מאוד מאוד גבוה... (רק לשבר את האוזן: יש חמש דרגות של טהרה: א. חולין בטהרה. ב. מעשר. ג. תרומה. ד. שיא הטהרה הוא בקודש ובמקדש. ה. ושיא השיאים הוא בייחס למי חטאת והמזין...) ממילא נוצר פה חיכוך מאוד רגיש!!!! כי תבין: מדובר פה במפגש נדיר בין שני דברים הכי קיצוניים שיש!!! מפגש בין הכלים **הכי הכי טמאים שיש!!!!** לבין מי החטאת שהם **הכי הכי טהורים שיש...!!!** המפגש הזה והחיכוך הזה מצריך המון זהירות ודריכות... אני רוצה שתבין: אני מצידי יכול לחיות חצי שנה בעיר הכהנים ולהיזהר ברמה של טהרת קודש... הכל סטרילי... הכל נקי... הכל טהור... אין לי בעיה... אני יכול לחיות ככה חצי שנה... אבל להיות עשר דקות במקום שמצד אחד יש שם כלים שנטמאו במת (שמי שרק נוגע בהם הוא אב הטומאה שבעה ימים לחלק מהשיטות...) ומצד שני אני צריך להישאר בשיא הטהרה... זה דרישה כמעט בלתי אפשרית... ממילא מאז שחכמים תקנו את התקנות המחמירות האלו... התעורר צורך בלתי נמנע לחלק את בית ההזאה לשתי אגפים נפרדים לגמרי!!! שתי כניסות שונות!! ושתי צוותות שונים!!

מצד אחד צוות הטהורים- שהם מתעסקים עם ההזאה והמי חטאת והם ובגדיהם טבולים לשם טהרת חטאת...!!! ומאידך: צוות הטמאים שהם מתעסקים מול הכלים הטמאים והאנשים הטמאים שבאו כדי לקבל את ההזאה!!! מדובר בשתי כניסות נפרדות... ואפילו שעות עבודה שונות... אסור להם להיפגש... חיכוך הכי קטן ביניהם... אפצ' אחד שמתיז מאחד לשני אויס טהרה...

וכמובן גם שעות העבודה הם שונות... כי צוות המזים הטהורים- הם ישנים בלילה... כי להזכירך במסכת מגילה למדנו שאין מזין ביום... ממילא מחלקת ההזאה סגורה בלילה... אבל!!!! דווקא לכן... צוות הטמאים עובד בלילה סביב השעון... בשעה 3 בלילה עוצרת משאית בכניסה של צוות הטמאים... ומתחילים לרוקן תכולה של בית... כן... מישהו בשבוע שעבר נפטר בבית הזה... כל הבית היה אוהל המת... מדובר בבית מאובזר... יש בבית הזה אלפי פריטים... (תנסה פעם למספר את כל הפריטים שיש לך בבית... מגרביים ועד סיכות בטחון... מארגז כלים ועד פותחן שימורים... אתה תגלה שיש לך עשרות אלפי פריטים... ותחשוב שכל פריט צריך הזאה!!!! אין עסקאות חבילה... ואין טיוחים... כל פריט ולו הקטן ביותר צריך הזאה...) וצוות הטמאים מתחיל לפזר את כל אלפי הפריטים אחד אחד על שולחנות השיש של אולם ההזאה (השולחנות משיש... כי אחד מתקנות חז"ל שכל דבר שרק ראוי להיטמא במדרס נחשב טמא לעניין חטאת) בשעה 6.00 בבוקר צוות הטמאים סיים את מלאכתו... צוות הטמאים ניקה את השטח... ויצא מהאגף שלו... לאחר שצוות הטמאים פינה את השטח... אז נתקבל האישור... ודלת אגף הטהורים נפתחת לרווחה... ואז נכנסים צוות הטהורים יחפים (למה?? לא מגלה... תברר...) עם בגדים טהורים וטבולים לשם חטאת... והם מתחילים להזות... ולהזות אחד אחד... וזה לא פשוט... יש כל מיני שאלות... יש דברים שצריך לפרק אותם וכו' וכו' וכו'..... מה שברור בשעות היום אין להכניס לאולם הזאה לא כסא ולא שולחן ולא אוכל ושתיה... למה?? תברר...

"למען לא נבוש..."-
מושגים בסיסיים בהלכה.

בשבוע הבא נוסעים הביתה... תרשה לי לפתוח בשבוע זה נושא לא כ"כ נעים.. לפניך רשימות חיכוכים צפויים!!! שיכולים להתרחש בבין הזמנים בינינו להורים... הכי קל לטמון את הראש באדמה וכשזה יקרה נשתדל לכבות שרפות.. אבל החכם עיניו בראשו... והכי חכם להיערך מראש ולמנוע דליקות מיותרות במצוה החמורה שבחמורות... הדברה החמישית בתורה.

א. קריאת שמע!!!! הורים נורמליים יוצאים מדעתם (ובצדק) כשהם רואים את הרחוב שוקק חיים... ו... ומיודעינו העצל סרוח על מטתו ולא נותר אלא לברך עליו "הטוב" שלא הסריחו..... איך לך מושג איך שזה נראה לא טוב... **זה לא נראה טוב!!!** וזה מצער את ההורים, (בפרט את אבא שלך, שהוא עדיין לא יודע את הוראתו של מרן הרב שמיינמן זיע"א שלא להעיר אותך יותר מפעם אחת כדי ש"לא יעיר כל המתך")... תקבל על עצמך להתחיל יום מוקדם... מה זה מוקדם?? לכה"פ לקום לפני סוף זמן ק"ש האחרון (בשבוע הראשון של בין הזמנים זה קצת מוקדם. באזור 8.. אבל לאחמ"כ מתחלף לשעון קיץ ואז זה כבר 9... זה כבר בסיידר...)

ב. עזרה בבית בערב פסח!!! זה לא יפה לראות פרזיט שמסתכל איך כולם עובדים ולא נותר לו אלא להרים רגלים להוריד רגלים וחוזר חלילה... (אמנם בישיבה התרגלת לראות את מנהל משק והטבח והמנקה מתרוצצים ואתה לא עושה כלום.. אבל כאן יש לחלק. מה החילוק..? תחשוב...) תשמע לי: עצה טובה קמ"ל: תבקש מאמא שלך עבודה קבלנית!!! שתתן לך איזשהו חדר או משימה אחת ברורה שאותה אתה צריך לעשות... (כי אם אתה תעמוד כמו איזה פועל בנין ויהיה לה כל מיני משימות נקודתיות... לשים את הבגד הזה במקום ולהוריד את הפח, ולהדיח כלים, באמת יצא לך כל המין...)

ג. ביגוד לחג!!!! אתה רוצה את החליפה והכובע הכי יקרים... ואתה מתבכיין ומסביר בצורה הכי משכנעת עד כמה שאי אפשר אחרת... אתה יודע איך הגמ' קוראת לזה??? גזל!! גזל כפשוטו... הגמ' בשבת (לג.) מביאה את הפסוק בעמוס: "שמעו את הדבר הזה פרות הבשן העושקות דלים הרוצצות אביונים" דורשים חז"ל: הני נשי דמחוזא דאכלן ולא עבדן, מי שיודע רק להוציא כסף מחשבון ולא אכפת לו מה מצב ההכנסות, אז הוא בקבוצת סיכון רצינית להיות מכונה "פרת הבשן" שהגמ' שם מסווגת את זה ל"עוון גזל..." יעויי"ש... אז אנא ממך: בין אדם לחבירו... סו"ס אבא שלך הוא יהודי שאליבא דאמת לא חייב לך מזונות... וכל שקל שהוא נותן לך זה צדקה גמורה... קח זאת בחשבון!!!

ד. מילה אחת קטנה בנושא שנוא ביותר... אל תביא הביתה את כל הרפש והלכלוך של המחלוקת שאתה יודע... כן... ע"פ רוב בחור מוצא את עצמו בכל מיני מרכזי עצבים למיניהם והוא עלול להביא איתו הביתה את כל וקול ענות גבורה וחלושה שהם מעיקים ומצערים את בני הבית.... אז אנא.. תשאיר את החמץ הזה מחוץ לבית... תנער את עצמך היטב ותכנס הביתה עם פה שמור ועם תכנים חיוביים... אנא.. בבקשה...

ה. טיולים!!! אל תצא לטיול אם אתה חושב שההורים שלך דואגים מידי... חבל על הזמן... **בטיול כזה אין ברכה**.. בדוק ומנוסה!! אם אתה יוצא לטיול מסוכן, ושני השותפים של הקב"ה לא רגועים, אז גם השותף השלישי לא מאשר את הטיול הזה... וממילא חוץ מלהשתוף ולהתעצבן כל הדרך אתה לא תעשה חיל... ו... וזה לא רק זה... יש פה כיבוד הורים!!!! הורים שדואגים זה צער מוחשי... על דרך ההרגש: אם תשאל את אבא שלך... מה יותר כואב לו?? לדאוג לך יום שלם או שתחבול בו חבלה קטנה... פצע קטן? אני מעדיף לא לענות במקומו... אז הגע בעצמך...

אזעקת השבת הראשונה בהיסטוריה...

אחת מל"ט מלאכות שבת שיש בה הכי הרבה דינים זו מלאכת הוצאה!!! אסור להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים... מתי נאמרה מלאכה זו בתורה?? **בנדבת המשכן!!! הרי כך:** מיום שאחרי יום כיפור עם ישראל התנדבו והתנדבו למשכן... וככה במשך ארבעה ימים... ואז!!! ביום הרביעי באו אנשי המלאכה לפני משה ואמרו לו: מרבים העם להביא מידי המלאכה... אה... ככה?? מיד ויצו משה ויעבירו קול במחנה שיפסיקו להביא... אז איך אנחנו מבינים בפשטות...??? למה משה מעביר קול במחנה שיפסיקו להביא?? כי... כי... כי לא צריך יותר... כך מפורש להדיא בתורה... אבל לא!!!! **חז"ל דורשים פה משהו אחר לגמרי לגמרי!!!!!** חז"ל דורשים גזירה שווה (עיין שבת צו.) שהסיבה שלא יביאו יותר נדבה כי אותו יום היה שבת!!!! והיות ומשה היה שרוי במחנה לויה שזה רשות הרבים... ואילו כל אחד בביתו זה רשות היחיד... אזי אם אנשים יביאו היום נדבה... הרי הם יוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים... **ולכן!!!** זו הסיבה ש-ויצו משה ויעבירו קול במחנה... במילים אחרות: זו היתה צפירה של שבת!!!! רבותי: עוד כמה דקות כניסת שבת... ומהיום תדעו שאסור להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים- לכן תפסיקו להביא...

---כתוב כאן שאיסור הוצאה בשבת... מאיפה הוא נלמד?? מויכלא העם מהביא!!! מזה שעם ישראל הפסיקו להביא את נדבת המשכן...

ולא לחינם!!! בעומק הענין יש קשר פנימי בין שני הדברים...

הרי כך: ברגע שמשה רבינו ציוה את עם ישראל על מלאכת המשכן... ההתרגשות היתה עצומה... אנשים פתחו את הבית.. פתחו את הכספות הכי שמורות והכי מסווגות... והתחילו לשפוך את הכל הכל החוצה ללא הבחנה... את כל סוגי התכשיטים ואת כל מה שיש להם... אפילו משה רבינו קצת הסתייג.. יש גבול... לא כל דבר מתאים... אבל הקב"ה כן קיבל את זה לרצון... וציוה את משה לקבל את כל מה שעם ישראל הביאו... ובאמת "ויבואו האנשים על הנשים..." ובקיצור: כלל ישראל רוקנו את כל הבית שלהם בדחילו ורחימו לנדבת המשכן עם כל האהבה

עד שביום הרביעי יצא כרוז: רבותי: עד כאן!!!!!

עד כאן לדאוג **לכלל...** עד כאן התנדבתם למשכן **הכללי** של עם ישראל...

אבל מכאן ואילך תשאירו משהו לבית שלכם!!! תשאירו משהו למשכן הפרטי שלכם!!!!

הכרוז עמד והכריז: הנדבה למשכן אמנם הסתיימה!!! אבל הנדבה למשכן הפרטי **רק עכשיו מתחילה.** הכרוז לא רק הכריז תפסיקו להביא לבית המקדש.. הכרוז הכריז: תבנו סוכה!!!! (זה היה בתאריך ט"ו בתשרי, שאז השלימו את נדבת המשכן, ואז חזרו להם ענני כבוד, ולכן נצטוינו דווקא ביום זה על מצות סוכה שהיא כנגד ענני כבוד, ואכמ"ל...) תשאירו משהו לסוכה שלכם..! מה שלא הספקתם להביא למשכן של רשות הרבים... תשאירו אצלכם... ולא סתם שישאר... אלא תבנו מזה משכן לרשות היחיד הפרטית שלכם... באותו יום חזרו ענני הכבוד!!!! באותו יום בלב של כל יהודי נבנה משכן פרטי!!!

עד כאן מילים של קידוש לבנה... כעת נתרגם את הדברים למילים פשוטות יותר... נתחיל מהדוגמא הפחות מוכרת: אחת מהתמודדויות הנצחיות שמתמודדים בהם בעלי השפעה לאחרים זה הסיכון להתרוקן מבפנים!!! **מה אני מתכוין??** אני אתחיל בדוגמא הפחות מצויה ופחות מוכרת: כל מי שזכה להיות בעל השפעה רוחנית על אחרים... אם זה אלו שעוסקים בחינוך... או בקירוב... או מי שיודע לדבר לפני ציבור... או מי שעוסק בענייני חסד וגמ"ח... אז כמובן שאין דבר יותר גדול מלהשפיע על אחרים **ולהוציא החוצה...** אבל צריך לדעת שיש פה גם סיכון... שמרוב שאתה עסוק ב**להוציא** כל הזמן **החוצה...** לפעמים אתה שוכח את עצמך... ואתה בסיכון להתרוקן מבפנים!!! (אני בתור כותב גיליון... ברגע שאני שומע וורד אמיתי... חיזוק אמיתי... אז הרבה פעמים אני מוצא את עצמי במקום להכניס את זה פנימה לתוך הלב שלי... גלגלי המוח שלי נכנסים לפעולה... רגע... זה מתאים למאמר בעלון...? ואני מיד מתחיל לחשוב איך אני מוריד את המסר הזה בכתיבה וכו' וכו'... אבל ההלו... את עצמי שכחתי! פעם חשבתי שרק אני סובל מהבעיה הזו... אבל עם הזמן גיליתי שיש לי הרבה הרבה חברים... כל אחד במשבצת ההשפעה החיובית שלו...) זה לא פשוט!!! מצד אחד אסור לעשות סתימה בצינור.. סתימה בצינור זה... זו בעיה בצנרת... אבל מאידך סו"ס צריך שמשהו יספג שם... שמשהו ישאר בצינור.. שהוא לא יתרוקן... וזו עבודה!!! עבודה פנימית!!

וזה בדיוק מה שקרה בפרשה שלנו ביחס לנדבת המשכן... משה רבינו פונה לעם ישראל... בואו... תתרמו את עצמכם... תוציאו מעצמכם... תקדישו מעצמכם... ואכן כל עם ישראל התגייסו עם כל הלב לתת ולתת.. אבל רגע רגע!!! לפתע עובר כרוז במחנה!!! רבותי... אסור להתרוקן לגמרי... אל תשכחו להשאיר משהו מבפנים... כל הכח של ההשפעה החוצה הוא רק!!! ואך ורק כשאתה מלא מבפנים... אז אתה יכול להקרין החוצה... אבל אם בשביל להשפיע החוצה... אתה מתרוקן מבפנים זה לא טוב... עד כאן!! ויצו משה ויעבירו קול במחנה!!! להפסיק להביא תרומת ה'... למה להפסיק??? יש איסור הוצאה!!! יש פעם בשבוע שבו אסור להוציא!!! יש פעם בשבוע שיהודי צריך להתמלאות מבפנים... אל יצא איש ממקומו ביום השביעי...

---שבת קודש זה יום של חשבון נפש דו שבועי... לבדוק את עצמי הדק היטב: האם יש לי משהו גם מבפנים או הכל בחוץ?? האם הכל בהוצאה??? אם ישימו אותי בתוך חדרון קטן עם ארבע מחיצות עם הקב"ה... האם יהיה לי מה לעשות איתו שם?? או שאני אפחד מ"מקומות סגורים" ואני כל הזמן ארגיש חנוק ואחכה ל"הוצאה"?? בינינו כמה אני מחכה שתגמר השבת ואני אוכל להתעדכן מה קורה אי שם...?? מעבר לתחום שבת שאסור לי לצאת ממנו?? האם יש לי מינימום של תוכן פנימי באישיות שלי... או הכל מתחיל ונגמר בהוצאה?? במה שיוצא... במטבע שיוצאת... במה שמקובל...

פעם בשבוע ימים!!!! בשבת קודש!!! הקב"ה מצוה אותנו לעשות אתנחתא... איסור הוצאה... תשב בבית ותתמקד באמת הפנימית שלך... תשב בשולחן שבת מול הקב"ה ותחיה איתו... לא... אל תצא החוצה... אל יצא איש ממקומו ביום השביעי... אל תסתובב ברחובות ותבדוק מה כולם עושים כדי לדעת גם אתה מה לעשות.. תשב פעם בשבוע בפנים!!! ותחיה את האמת האמיתית שלך מול הקב"ה...

איפה זה הכי בולט ומורגש??? מי שיש לו אייפון... נקודת המשבר הכי קשה שלו היא בשבת!!!! ולמה?????? כי כל השבוע הוא מרוקן מכל תוכן... כל כולו שפוט מתכנים זרים... מכל ההודעות והוואצפים והשטויות שאחרים שולחים... כל השבוע הוא בהוצאה... מוציא את עצמו... מרוקן את רשות היחיד שלו מכל וכל... ואז פתאום מגיע שבת... **סטופ!!!! איסור הוצאה!!!!!!** אסור פתאום להיות מחובר לרשת... אני יושב עם עצמי... ו... וכמעט משתגע.. מה... מה אני עושה עכשיו?? על מה אני חושב??? הרי אין לי שום תוכן פנימי... אין לי שום תכנים על מה לחשוב... הרי כל התוכן הפנימי שלי הוצא והתרוקן לרשות הרבים... כל המידע והנושאים שמעסיקים אותי זה רשות הרבים... כיכר השבת... אבל ברגע שמגיע שבת... הקב"ה פתאום סוגר אותי בתוך איסור הוצאה!!!! אסור לפתוח את האייפון... אני נאלץ פתאום לעמוד מול עצמי... אני נאלץ במשך השבת להתעסק עם עצמי... לשבת עם עצמי...

שבת קודש זה אי של רשות היחיד בתוך רשות הרבים!!!!!

ובדור שלנו לא הייתי קורא לזה אי אלא ספינה קטנה שמטרפת בתוך אוקיינוס של רשות הרבים... היום בעידן הטכנולוגיה הכל מושלך החוצה... אין קמצוץ של רשות היחיד... כיום בעולם הרחב מישהו שעוד נותר לו משהו מבפנים... הוא מזמן כבר רוקן אותו ברשת החברתית... (אפילו מי שיש לו פלאפון כשר... המצב הטכנולוגי של היום מביא אותנו להיות כל הזמן מקושרים... ומעודכנים ומדברים בפלאפון...) בשביל זה יש לנו את שבת קודש... בתור תזכורת... ההלו... **יש רשות היחיד!!!!** צריך להתמלא מבפנים.. אל יצא איש ממקומו ביום השביעי... איסור הוצאה... תתמלא מבפנים...

בחור יקר: בין הזמנים הארוך ביותר לפנינו.. בין הזמנים של פסח יש לו מאפיין משלו!!!! זה בין הזמנים ביתיו!!! אין אירועים מיוחדים... אין קעמפ ואין שמחת בית השואבה ולא שמחת תורה... חודש שלם בבית...

אז אמנם יש מעט בחורים עם אופי משפחתי שאוהבים את הבית ואוהבים לחזור הביתה וזה דבר גדול ומוכיח על פנימיות... אבל לדאבוננו הרב עד כמה שידוע לי זה מיעוט שבמיעוט... לרוב הבחורים משעמם... משעמם בבית... למה משעמם??? כי... כי... בבית אתה נמצא עם עצמך!!! בחדר שלך!!! עם המשפחה שלך... ואין את המממצב של החבבברה... אבל לא!!! קח בחשבון שדווקא בין הזמנים זו הזדמנות לשקט תעשייתי של תדלוק מבפנים... מותר קצת להתעשר מבפנים...

סוף סוף בישיבה האוירה והחברה ומה יגידו ומה קורה ואיך השטייגן מאוד מאוד תופסים מקום!!! אני לא צריך לספר לך מה זה תחילת זמן ומה זה סוף זמן... בישיבה האישיות שלך מאוד מתנדנדת לפי הגלים של החברה... מותר קצת להתמקם!!! חודש ש"אל יצא איש ממקומו.." חודש של אביסלע רשות היחיד... כן... בבית שלך... לפי החינוך שקבלת... לפי הדרך שההורים היתוו לך (כמובן: באופן שאכן הם הולכים בדרך הישר... אני סומך על מי שנולד בבית שונה שהוא מבין לבד שהדברים לא אמורים כלפיו...)

אגב: אחד הכלים לאבחן ולזהות את כוחות הנפש שלך זו המשפחה! כי בדרך כלל לבן אדם קשה לזהות את תכונות הנפש היחודיות שלו... אבל כשהוא נמצא בחיק המשפחה... פתאום קל לו לזהות שיש תכונות מסוימות במשפחה שלנו בכלליות שהן שונות באופן בולט מכל המשפחות האחרות.. וכאן יש לך כבר קצה חוט לזהות יחודיות מיוחדת שיש לך... (כלומר: מאוד קשה לבקש מבחור צעיר שיזהה את הנקודה המיוחדת שלו שמייחדת אותו ביחס לבחורים אחרים... אבל כשזה מגיע למשפחה... כאן זה כבר יותר בולט ויותר קל לזהות את המאפיין היחודי שאפשר לקחת אותו ולפתח אותו הלאה... לישיבה.. ודו"ק) בקיצור: בין הזמנים זה סוג של רשות היחיד!!! של התמקדות בעצמך... הרחק משאון החברה... הרחק מההשפעה הכ"כ משמעותית שיש לעולם החיצון עליך... אל תברח מזה... תנצל את זה... אם יש לך קרטוב של פנימיות אתה זקוק נואשות לרשות היחיד הזו... אגב: סתם לשבר את האוזן: היום אחד הדברים המצחיקים ביותר זה המושג ששמו "אופרוף..." הרי מה הרעיון של אופרוף בהלכה??? אופרוף עניינו שהיות והחתן מתחתן והוא עוקר את דירתו והולך לגור בבית חותנו אז הוא נפרד מהעיר... ולכן שבת אופרוף זה כמו שבת פרידה מהחתן... ומגיע לו עליה...

אבל בימינו??? זה הרי בדיוק הפוך!!! בתור בחור לא ראינו את האף שלו בבית הכנסת השכונתי... הוא היה בישיבה... יצא לשבתות עם החבבברה... והנה!!! מיודענו התחתן בשעטו"מ... ו... ומאז פתאום אנחנו רואים אותו כל שבועיים מגיע עם בני ביתו לשבת אצל ההורים... ממילא היום האופרוף הוא לא בתור פרידה, אלא בתור קבלת פנים,

כן אדוני... אתה שמשעמם לך בבית ואתה מחפש כל הזמן להתרועע עם החברים... צר לי לומר לך!!! אבל אוטוטו... עוד שנה שנתיים שלוש ואפילו ארבע... אתה תתחתן... וכל אחד מהחברים ילך להתגורר בחור שלו... ומאז אתה לא תפגוש אותם... והם לא יעניינו אותך בגרוש... ואילו המשפחה??? פתאום אתה תחזור למשפחה ובגדול!!! פתאום אתה תופיע פה כל שבועיים... פתאום יהיה לך קשר עם ההורים... אתה תצטרך את העזרה והתושיה שלהם... את העצות שלהם...

ממילא אם אתה לא רוצה לברוח מהמציאות אז אל תברח מהבית!!! אדרבה תשקיע בבית!!! זה המקום הבטוח שלך!! כאן נמצא הקשר דם שלך!!! זה המקום שאליו אתה תגיע כשכולם יברחו ויעלמו לך... כאן נמצאים האנשים שיעזרו לך כשאף אחד לא יהיה לציידך... תדע להעריך את זה!!! דע כלל בחיים: הקשר הכי אמין והכי חזק זה קשר דם!!! קשר של משפחה!!! תשקיע בזה!!! כי זו השקעה הכי בטוחה!!!

תסתגר בתוך רשות היחיד הפרטית של המשפחה!! תתביית ותתמקם בתוך המשפחה... בתוך האבני מילואים של משפחתך... ודרכם תזהה את עצמך ותלמד להעריך את עצמך... זה מידע שיהיה חשוב לך כשתחזור לישיבה... כשתחזור שוב להיות עוד אחד חלקי מאות... מה שברור: אל תברח מהשהיה בבית! זה טוב לך! (כמובן כל מקרה לגופו...)

גיליון מס' 270 פרשת ויקה"פ - פרה
תשע"ח שנה שישית

גליון זה יו"ל
להצלחת התורם וב"כ
שיראה ברכה והצלחה בכל העניינים

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"וישם את מסך וגו' ואת מזבח העלה וגו'" (מ, כה, כט)

יל"ע למה המסך עם המזבח בפ' אחת ואין שייך זה לזה והו"ל לחלק פרשה ככל הכלים. וי"ל משום דהמזבח צריך להיות מול הפתח כמ"ש בזבחים נ"ט א' לכן צירף דיני פתח עם מזבח שיהא בתחלה פתח כהלכתו ואח"כ יוכל ליתן את המזבח. ע"ל משום דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין ואמרי' בזבחים נ"ה ב' דוילון נעשה כפתח פתוח ופי' התוס' ובשטמ"ק שם משום דבעי לפתוח הדלתות צריך לעשות וילון לצניעות שלא יראו ההיכל, ולפ"ז באוה"מ שלא הי' דלתות כמש"כ התוס' בעירובין ב' א' הי' המסך לצניעות שלא יוכלו לראות שם בשעת שחיטה נמצא שהמסך צורך מזבח העולה ולכן כללו יחד.

(טעמא דקרא)

מקור לחיוב פרשת פרה מדאורייתא

בשו"ע סימן תרפ"ה ס"ז כ' "י"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא. הגה ואם אי אפשר להם לבא, מ"מ יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם", ובסי' קמ"ו ס"ב כ' "וכל זה אינו ענין לפרשת זכור ופרשת פרה שהם בעשרה מדאורייתא, שצריך לכוין ולשומעם מפי הקורא", והק' המג"א בסי' תרפ"ה דלא ידענא היכא רמיזא, ואמר מרן שליט"א ליישב בשם אביו מרן הקה"י זצוק"ל שנראה שהמקור הוא מהא דכתיב "למשמרת למי נדה חטאת היא", דמשמע שצריך לזכור. ועמש"כ בזה הקה"י בספרו ברכת פרץ פרשת חקת, ומש"כ רבינו שליט"א בספרו נחל איתן סימן ט"ו ס"ב סוף סק"ו. ובעצם קושית המג"א עי' בערוה"ש סי' תרפ"ה ס"ז ובמשך חכמה פר' חוקת.

(קונטרס שמחת אליהו)

עלי שי"ח

"ימי הפורים האלה לא יעברו"

בס"ד ובחסדים גדולים, זכינו ורבינו שליט"א חגג את ימי הפורים בדיצה ובצהלה בביתו. השנה לא היה בכוחו לצאת לקריאת המגילה לבית הכנסת, והתפלל ושמע קריאת המגילה בביתו. את המגילה קרא הבעל קורא הוותיק (שכינו של רבינו) הג"ר ליב נדל בנו של הגר"ג נדל זצ"ל.

סיפר לנו אחד מבני הבית, שבשעת סעודת הפורים, ניגש אל רבינו אחד וביקש ברכה להיות כמו רבינו, באומרו 'הלא ביום הזה כל הפושט יד נותנים לו, וידוע בשם הספרים הק' שזה הולך גם על עניני רוחניות, שכל מי שמבקש דבר ביום הזה הבקשה יכולה יותר להתקבל'.

הביט בו רבינו ואמר: זהו. כבר יצאת ידי חובת 'עד דלא ידע'.

הלה, הפציר ברבינו שהוא רוצה באמת ברכה לגדול גדול בישראל, הגיב לו רבינו:

מה שאמרו כל הפושט יד נותנים לו, הוא קולא בהלכות צדקה ולא חומרא, שאין צריך לבדוק אחרי העני אלא אפשר לתת לכל אחד שמבקש, כי אומרים מסתמא הוא עני. אבל בשאר ימות השנה שיש גבאי צדקה ואפשר לתת דרכם לעניים, החמירו שא"צ לתת לכל עני הפושט יד כי אפשר לתת על ידי הגבאי צדקה והם צריכים לבדוק מי זקוק ומי לא...

ביום שושן פורים לתפילת ותיקין, הגיעו אל רבינו (בהשתדלות ידידנו הגר"י חלופסקי) מנין של תושבי ירושלים שכבר נתחייבו ביום ט"ו בפורים כי היו שם בתחילת היום ובאו עכשיו, ואחד מהם קרא עם כל הג' ברכות לפניה וגם לאחריה בירכו ואח"כ אמרו שושנת יעקב, וגם קראו בתורה כדין.

ורבינו מאוד מרוצה מזה, כי כל שנה נוהגים על פיו לקרוא בט"ו משום שבני ברק הוא קרוב לעיר יפו ות"אשהיא ספק מוקף חומה וקראו בלי ברכה, ועכשיו שיש את אלו שבאים מירושלים, קוראים ברכה והוא מהודר יותר. וכן נוהגים כמה שנים וזכה הגר"י הנ"ל להנות את רבינו שליט"א.

דבר העורך

לידידנו קוראי הגליון החשובים
השלום והברכה!

מאז פורסם בגליון זה כי בס"ד נכניס את שמות הקוראים ובני משפחותיהם לברכה בפני רבינו שליט"א ביום הפורים, לא חדלנו מלקבל פניות בלי הפסקה, מכל כיוון אפשרי קיבלנו מאות קויטלך, זכינו להיות **"שליח מצוה"** ולהכין רשימה של מאות שמות של יהודים כאן בארץ ישראל ובפרט מאחינו הפזורים ברחבי תבל מעבר לים. (כואב הלב לראות מקרוב כמה צרות שיש בתוכנו, רפאנו ה' ונרפא! ה' יאמר לצרותינו די!)

וב"ה סידרנו הכל ברשימת דפים שיהיה קל ונוח לרבינו מרן שליט"א לקרוא.

ואכן זכינו שרשימת השמות הוגשו לרבינו; תחילה מסרנו את רשימות השמות שנשלחו על ידי קוראי **הגליון "דברי שיח" בליל הפורים, אחרי קריאת המגילה, ובירך את כל הרשימה.** ולמחרתו ביום הפורים אחרי שחרית, מרן שליט"א הביט בשמות איזה זמן ואחר כך אמר **"תמסור שיהיה ברכה והצלחה לכולם"**, והוספתי לבקש שיש כאן ברשימות הרבה בקשות בהרבה ענינים והיות ואני שליח שלהם אני מבקש שרבינו שליט"א יעתיר במיוחד בעבורם, והוסיף מרן שליט"א ובירך **"שיהיה ברכה והצלחה לכולם אפרילכען פורים"**. גם לפני תפילת מנחה הכנסנו את השמות ובירך שוב. בברכה משולשת.

והננו לבשר לכם כי אכן עשינו בקשתכם-שליחותכם בו ביום!!!

בתפילה ובברכה כי נזכה להתבשר מהיום אך בשורות טובות.

בברכת שבת שלום
יצחק שולמי שטוק

על הדף

בענין אוקמי אילנא בשביעית

ע"ז נ' ב' מתליעין ומזהמין בשביעית ואין מתליעין ומזהמין במועד כאן וכאן אין מגזמין כו' ואלא זיהום אגיזום קא קשיא ליה מ"ש שביעית דשרי ומ"ש גיזום דאסור מי דמי זיהום אוקמי אילנא ושרי גיזום אברויי אילנא ואסור כו' דאמר רב עוקבא בר חמא תרי קשקושי הוי חד לאברויי אילנא ואסור וחד לסתומי פילי ושרי. ולכא' יל"ע בההיתר של אוקמי אילנא אם הוא היתר שהתירו משום פסידא כמו שהתירו בחוה"מ דבר האבד או שאין כאן שום היתר כלל אלא שלאוקמי אילנא אין זה עבודה שאסרה תורה ונ"מ בדבר שיש בו גם אוקמי וגם אברויי דאי הוא היתר שהתירו משום פסידא א"כ אף אם יש גם אברויי מותר משום פסידא אבל אם אין כאן שום היתר רק שהתורה לא אסרה רק אברויי א"כ כשיש שניהן אסור, והנה רש"י בסוגיין כ' (ד"ה אבל) מלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא והני לאו מלאכת קרקע נינהו דאוקמי אילנא בעלמא הוא ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא עכ"ל וכעי"ז כ' תלמיד ר"י מפריש במו"ק ג' א' ומבואר דאי"ז שום היתר של אוקמי אילנא רק דהתורה לא אסרה זה שאי"ז עבודת קרקע אבל אם יהי' גם אברויי בודאי אסור וכלשון רש"י ואין משביחו לאילן אבל אם גם משביחו אסור, וכן מוכח בתלמיד ר"י מפריש שם דאברויי אילנא היינו כשנתגלו השרשים והביא צרורות דקים ומיני עפר שמנה לכסותם ובזה האילן משביח וקרוי עבודת קרקע אבל סתומי פילי שסותם גומות הקרקע שתחת האילן וממלאן והאילן אין משביח בזה אלא עומד במעלתו שלא יכחיש כחו מותר עכ"ל ומבואר דאוקמי וגם אברויי אסור. עוד מבו' מרש"י דההיתר דאוקמי אילנא הוא דאורייתא ואפ' בד' מלאכות דאורייתא אם הי' אופן שאינו אלא אוקמי היה מותר שאין זו עבודה וכן מוכח במו"ק ג' א' דהא לאביי דס"ל דתולדות דאורייתא כל הברייתא דשדך לא תזרע הוא דאורייתא וא"כ קשיא מברייתא דתשמטנה מלקשקש וע"כ כתירוצא דרעב"ח דתרי קשקושא הוו אלמא דהיתר דאוקמי הוא מדאו'.

(דרך אמונה פ"א מהל' שמו"י ה"ה ביה"ל ד"ה ולא ועי"ש עוד שהאריך בזה טובא)

לקראת שבת קודש פרשת ויקהל פקודי 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם'

ענינים פרטיים שונים בשמירת שבת

בת שכוססת ציפורניה בפה, ורגילה כל כך עד שגם בשבת עושה כן לרוב רגילותה, מה העצה? תתחייב שכל כסיסה בשבת תתן לצדקה 50 שקל ואז כבר תימנע מזה. אמרתי, שמעתי שבחור בא לפני החזו"א וכסס את ציפרניו בפיו, והיה יום חול, אמר לו החזו"א אתה מחלל שבת, והביע תמיהה, הרי היום יום חול, אמר לו - אם אתה עושה כך אי אפשר שלא תעשה כן גם בשבת, ולכן גם בחול תפסיק מהנוהג הזה. ת: **זה מעשה נכון.**

תלמיד חכם שאל ביום שב"ק: הערב אי"ה אני נוסע לחו"ל, שמעתי בשם ר' יוסף שטיגל שבשבת רצה להיפרד מהחזו"א לפני נסיעה בלילה במוצש"ק לירושלים, אמר לו החזו"א בשבת לא נפרדים (= שבת גיזעגטמען זאך ניט). ואני שואל מכל מקום האם ברכה על הצלחה לנסיעה למצווה אפשר בשבת, ושיחול על זה ברכת השבת? **זה בכלל דברי חול.**

ביום שבת, רבנו דיבר אתי בעניין הצעת שידוך, וסיפר, כי **הוי עובדא שדיבר עם החזון איש על שידוך בשבת ואמר לו החזון איש: וכי מדברים על כך בשבת?! וענה רבנו לחזו"א הרי מפורש שמותר וצווה החזו"א להביא את המ"ב, ועיין, ואחרי שעיין אמר: נדבר במוצאי שבת, ולא הבנתי. עד שמצאתי כי ב'שער הציון' כותב שאם אפשר אחרי שבת אין לדבר בשבת, אבל עתה לענייננו כיון שבמוצאי שבת אני יוצא [לצפת] לכן דיברתי אתך על ענין השידוך כעת בשבת.**

נכדו של רבנו נכנס ושאל: בחו"ל ירד שלג כבד ויהודי נסע מביתו לשבת, ואם לא ייראו סימני דריכת הרגל בשלג ידעו הגנבים שהוא אינו בבית, ויהודי אחר רצה ללכת ברגליו לכיוון הדלת בשבת בכדי לעשות צורת הרגל, האם בשבת מותר, הרי עושה צורה במתכוון, ואמרו בשם רבנו שיעשה בשינוי, יהפוך נעל שמאל לימין, ושאלו הרי המחליף שמאל לימין קשה לשכחה כמו שכתב רבנו בס' הזכרון סק"ל, ואמר רבנו: יום שבתון אין לשכוח, ולא יקשה לשכחה, ע"כ. האם לפי"ז בשבת אפשר לאכול זיתים? **חלילה לאכול זיתים בשבת. ורק כשזה לצורך זה לא מזיק ולצורך השבת שהיא שגרמה את הצורך. כי גם אם באופן כללי שמירת שבת יש בה סגולה לזכרון, עדיין לא נאמר שמחמת כך יעשה ויתנהג בדברים ש'קשה לשכחה'. ובמעשה השלג הנ"ל לא יחששו לשכחה ויכול לעשות ואין צורך לחפש עצה אחרת.** א"כ גם זיתים וכדו' כאשר הם ממש לצורך שבת לא מזיק? **אכן לא מזיק** (לכאורה הכוונה בסעודת שבת ממש. ולעצמו, מחמיר רבנו גם בסעודות השבת ואינו טועם ממאכלים שיש בהם זית).

נכנס יהודי ושאל, אומרים בשם החפץ חיים, שאמר לבתו שאוכל של שבת לא מזיק, האם יש לסמוך על כך למעשה? חייך רבנו ואמר: **ואולי כאשר החפץ חיים אמר, זה לא הזיק.** מענין לענין המשיך רבנו: **שמעתי על בנו של רבי חיים מוולוזין - רבי יצחק, כי היתה לו ידיעה ברפואה, ושאלו אביו האם מותר לו לאכול קוגל בשבת, השיב לו שזה יכול להזיק לו, ואמר ר"ח שלכבוד שבת לא מזיק, ואכל ולא הזיק. ושוב בשבת הבאה שאלו ואמר: נו, לך אבא הרי זה לא מזיק ואכל והזיקו. ואז אמר ר"ח: בשבת שעברה שסברת שזה מזיק אבל אכלתי לכבוד שבת, לא הזיק לי, אבל בשבת זו שאמרת - שלי זה לא מזיק, זה הרי באמת כן מזיק, והזיק לי.**

רבנו בחן ילד מנכדיו שאמר לי כי התכונן לבר מצוה בלימוד כל הלכות תפילין שאל אותו רבנו: **מי צריך להניח תפילין בשבת?** הילד לא ידע והסבא רבנו שליט"א אמר לו: **כתב בבית יוסף בשם האגור מי שמתו אחיו מחמת מילה יניח בשבת גם כן, כי בגמ' אמרו שהטעם שבשבת אין מניחים תפילין כי יש לו אות אחר של ברית, אבל מי שאין לו אות דברית צריך אות דתפילין, וכתב הב"י אבל לא כך המנהג.**

"לצערי נכשלתי בחילול שבת והנני מתחרט על כך חדטה גמורה אני רואה בזאת שוב כמה צדקו דברי חז"ל על החיוב ללמוד הלכות שבת וכתשובת המשקל הנני מפרסם זאת" - זו מודעה שהתפרסמה בעיתון המודיע. שאלה: האם עשה דבר נכון או לא נכון לעשות כן? **כן, זה דבר טוב.**

ה' קרח כ"א סיון תשע"א. סיפר לי ראש ישיבה שליט"א כי קיבל מכתב מתלמידו שלמד בישיבתו וכיום הוא ראש ישיבה בעיירת פינסק שהנה יש שם בחור שחזר בתשובה, אבל לא יכול היה להפסיק לעשן בשבת עד שסוף כל סוף הצליח, ובסעודת ליל ש"ק התארח אצלו עם 20 בחורים ושוררו. באמצע הבחור הנ"ל קם והלך לכיוון המטבח ופגע בבחור אחר שהחזיק את המגש עם האוכל בידו, ונפל הכל, ונעשה רעש וצער. ואמר הבחור אני חייב לצאת החוצה להתאוורר קצת. והרבנית הבינה כי כיון שהוא כאוב הולך לעשן, וניסתה לשדלו שלא ילך והרגיע אותו שלא קרה כלום בסך הכל נפל אוכל, אך לא הצליחה. והוא יצא החוצה ופתאום הוא ראה שעומדת גויה ואומרת לו אתם יהודים אני שומעת איך אתם שרים יפה (שרו קה אכסוף) אני תמיד ידעתי שהיהודים מכבדים את הימים טובים שלהם, והלכה לה.

והבחור חשב לעצמו אם גויה מבינה שיהודי מכבד את השבת גם אני מבין זאת, והתגבר ולא עישן. הוא שואל אם יתכן שזה אליהו הנביא, האם אליהו הנביא יכול לבוא בדמות גויה? ת: **אם לא ראוי ליותר הוא מתגלה כמו גויה, ואין אפשרות לדעת חשבונות שמים.**

ב' בהעלותך י"א סיון תשס"ד. התקיימה ישיבת רבנים אצל מרן הגרי"ש (שליט"א) ביום ה' בלילה בענין הפאות והכריע בפרטי הענין מה מותר ומה אסור, אך ביקש שלא יפרסמו בעיתון ביום ערב שבת קדש, כיון שזה נושא שחשוב לנשים ובערב שבת אשה צריכה להיות עסוקה בהכנות לשבת, וזה יפריע להם.

זה גמרא בשבת דף פח. שבשישי לא היה לו פנאי. אינני יודע מה הוא]בגמרא[היה צריך לעשות בערב שבת, אבל כנראה היה צריך להיות בבית בשישי. לשון הגמרא: "בשישי לא היה לו פנאי. מאי לאו - משום תורה? - לא, משום טורח שבת".

אמרתי. היה פעם משלחת בבית מרן הקהילות יעקב מאברכים שהיות ובב"ב יש ב' צפירות בע"ש והיו מכשולים בעקבות שהתאחרו בהדלקת נרות, הם בקשו שתצא קריאה מקה"י שאנ"ש ידליקו בצפירה א' אמר להם: זו הצעה יפה אבל אני רוצה שתהיה משלחת מנשי האברכים ולא מאברכים. ושוב הלכו למרן אבי עזרי זצ"ל ובקשוהו כהנ"ל. ואמר: זו הצעה יפה אבל אני רוצה שיהיו משלחות מנשי אברכים ולא מאברכים, ע"כ. דעת תורה היא אחת.

(כל משאלותיך)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: **0573145900@okmail.co.il** או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק